

The Project Gutenberg eBook of D. E. D. Europaeuksen kirjeitä ja matkakertomuksia, by D. E. D. Europaeus

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: D. E. D. Europaeuksen kirjeitä ja matkakertomuksia

Author: D. E. D. Europaeus

Release date: August 14, 2011 [EBook #37077]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK D. E. D. EUROPAEUKSEN KIRJEITÄ JA
MATKAKERTOMUKSIA ***

Produced by Tapio Riikonen

D. E. D. EUROPAEUKSEN KIRJEITÄ JA MATKAKERTOMUKSIA

Julkaissut

A. R. NIEMI.

Helsingissä, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon Osakeyhtiö, 1903.

SISÄLLYS:

Alkulause 1. Lyhyt kertomus matkustuksestani [Vv. 1845-6] 2. Lönnrotille 17/VII 1845
3. Lönnrotille 19/VII 1845 4. Saima 11/IX 1845, n. 37 5. Saima 25/IX 1845, n. 39 6.
Lönnrotille 9/XII 1845 7. Lönnrotille 21/XII 1845 8. Saima 29/1 1846, n. 4 9. Lönnrotille
22/I 1846 10. Kanava n. 12, 13, 14, 1846 11. Lönnrotille helmik. 1846 12. Lönnrotille
15/II 1846 13. Lönnrotille 3/III 1846 14. Lönnrotille 20/III 1846 15. Saima 13/VI 1846,
n. 23 16. Lönnrotille 8/VII 1846 17. Lönnrotille 25/VII 1846 18. Saima 8/VIII 1846, n.
31 19. Lönnrotille elok. 1846 20. Lönnrotille 30/IX 1846 21. Lönnrotille 19/X 1846 22.
Lönnrotille 27/XI 1846 23. Lönnrotille 12/1 1847 24. Castrénille 2/II 1847 25.
Lönnrotille 19/III 1847 26. Lönnrotille 14/V 1847 27. Lönnrotille 16/X 1847 28.
Suometar 42, 43, 45, 46, 1847 29. Lönnrotille 30/X 1847 30. Lönnrotille 11/XII 1847
31. Lönnrotille jouluk. 1847 32. Reinholmille 28/XII 1847 33. Castrénille 28/XII 1847
34. Reinholmille 3/I 1848 85. Nordenstamille? talvella 1848? 36. Lönnrotille 12/I 1848

37. Castrénille 13/I 1848 38. Castrénille 12/II 1848 39. Lönnrotille 8/IV 1848 40. Reinholmille huhtikuu? 1848 41. Reinholmille 24/V v.l. 1848 42. Lönnrotille 24/V v.l. 1848 43. Sjögrenille 30/V 1848 44. Lönnrotille 10/VII v.l. 1848 45. Lönnrotille 17/VII v.l. 1848 46. Reinholmille 19/VIII v.l. 1848 47. Lönnrotille 18/XII 1848 48. Lönnrotille 21/XII 1848 49. Lönnrotille 29/XII 1848 50. Reinholmille 11/I 1849 51. Lönnrotille 30/I 1849 52. Reinholmille 4/III 1849 53. Lönnrotille 15/III 1849 54. Lönnrotille 27/III 1849 55. Reinholmille 11/IV 1849 56. Reinholmille toukok. 1849 57. Meurmanille 13/V 1849 58. Reinholmille 16/VI 1849 59. Reinholmille 23/VI 1849 60. Reinholmille heinäk. 1849 61. Lönnrotille 21/VII 1849 62. Reinholmille 28/VII 1849 63. Castrénille 11/IX 1849 64. Reinholmille 19/IX 1849 65. Ahlqvistille 25, 30/IX 1849 66. Castrénille 30/IX 1849 67. Reinholmille 14/X 1849 68. Reinholmille 20/X 1849 69. Reinholmille 10/XI 1849 70. Lönnrotille syksyllä 1849 71. Tuntemattomalle syksyllä 1849 72. Reinholmille alussa vuotta 1850? 73. Lönnrotille 7/I 1850 74. Reinholmille 2/II 1850 75 a). Lönnrotille 18/III 1850 75 b). Suom. Kirj. Seuralle 1850 76. Lönnrotille 4/V 1850 77. Castrénille 16/V 1850 78. Castrénille 25/V 1850 79. Reinholmille 28/V 1850 80. Suom. Kirj. Seuran pöytäkirja. 5/VI 1850 81. Sjögrenille 1/II 1851 82. Sjögrenille 19/II 1851 83. Lönnrotille 29/XI 1851 84. Lönnrotille 24/I 1852 85. Lönnrotille 17/IV 1852 86. Lönnrotille 12/VI 1852 87. Lönnrotille syksyllä 1852 88. Lönnrotille 18/VI 1853 89. Ahlqvistille 29/IV 1854 90. Ahlqvistille 20/VII 1854 91 a). Lönnrotille 28/III 1858 91 b). Suom. Kirj. Seuralle 28/III 1858 92. Lönnrotille 23/IV 1858 93. Lönnrotille 12/VI 1858 94. Lönnrotille 16/VIII 1858 95. Lönnrotille 8/IX 1858 96. Lönnrotille 27/IX 1858 97. Lönnrotille pääsiäismaanantaina 1859 98. Lönnrotille 7/VI 1859 99. Lönnrotille 27/VI 1859 100. Lönnrotille 11/II 1860 101. Lönnrotille 21/V 1860 102. Lönnrotille 13/VIII v. l. 1860 103. Lönnrotille 26/IX v. l. 1860 104 a). Lönnrotille 2/VIII 1861 104 b). Lönnrotille 2/VIII 1861 105. Lönnrotille 13/VII 1863 106. Lönnrotille 3/VIII 1863 107. Lönnrotille 12/VIII 1863 108. Lönnrotille 5/XI 1863 109. Lönnrotille 18/XI 1863 110. Reinholmille, helluntaimaanantaina 1866 111. Ahlqvistille 20/XI 1871 112. Ahlqvistille 8/XII 1871 113. Wareliukselle 13/XII 1848 114. Wareliukselle 19/II 1849 115. Wareliukselle 28/IV 1849 116. Wareliukselle 31/VIII 1850 117. Wareliukselle 13/VI 1851 118. Wareliukselle 7/VI 1852 119. Suometar 25/XI 1853, n. 47 120. Morgonbladet 30/I 1854, n 9 Viiteselitykset.

Alkulause.

Harva on niin omaa voittoa etsimättä ja kokonaan uhrautunut tieteen palvelukseen kuin *D. E. D. Europaeus*, harva saanut niin vähän tunnustusta. Harrastusten hajottaminen, tieteellisen koulutuksen puute ja siitä kenties johtunut yksipuolisuus, sekä myöhemmällä ijällä esiintyvät häiriötilat itse ajatuksenjuoksussakin vaikuttivat, että Europaeuksen töissä on paljon sellaista, joka ei kestä tervettä arvostelua. Mutta kuonan seassa on kultajyväsäkin, jotka ansaitsevat tulla kootuksi tieteen aarreaittaan. On ala, jolla Europaeuksen nimi mainitaan kiitoksella ja hänen ansionsa aina tullaan tunnustamaan. Kansanrunoutemme tutkimus on säilyttävä hänen muistonsa, jos muut hänet unohtaisivatkin. Kun Kalevalan uuden laitoksen kokoonpanosta puhutaan, silloin on aina Europaeuksenkin nimi mainittava.

Kun ryhdyimme tähän julkaisuun, tiesimme ettei se tulisi sisältämään niin paljon suuria asioita, kuin joku kenties odottaa, mutta tiesimme myös, että pieniä yksityistietoja — jotka monasti huvittavat yhtä paljon kuin nuo suuret — suomalaisen kirjallisuuden uudestaan heräämisen ajoilta ei paljon ole koottu, niin että vähäinenkin lisä saattaa olla tervetullut. Emme kuitenkaan etupäässä tältä kannalta julkaisun tarpeellisuutta arvostelleetkaan, vaan katselimme sitä enemmän kansanrunoudentutkijan silmillä. Helpottaaksemme tämän toistaiseksi vielä niin vaivaloista työtä, halusimme saada yhteen paikkaan kootuksi kaikki tiedot, mitä Europaeuksen runonkeruumatkoista löytyi. Siihen kehotti meitä sekin, että olimme löytäneet hänen ennen julkaisemattoman, 50 vuotta kadoksissa olleen matkakertomuksensa vuosien 1845-6 matkoista. Matkakertomusta piti J. Krohn jo aivan hävinneenä ja tutki sen puutteessa suurta vaivaa nähden Europaeuksen runoja (ks. Europaeuksen runonkeräykset, Valvoja 1887, sivv. 49, 112, 193, 384). Se oli kuitenkin hyvässä tallessa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa kokoelmassa "Diverse Handlingar tillhörande Finska Litteratur Sällskapet för åren 1831-50", jossa sen maaliskuun 24 p. 1896 tapasimme.

Toinen pääsyy julkaisuumme on ollut halu tehdä Europaeuksen ansioita tunnetuksi ja tuoda lisiä hänen elämäkertaansa.

Varsinaisen sysäyksen julkaisuun antoi se havainto, että Elias Lönnrotin kirjekokoelmassa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa oli säilyssä Europaeuksen kirjeitä, joista osa valaisi

hänen runonkeruumatkojansa. Kun nekin näistä kirjeistä, jotka eivät koskeneet runonkeruuta, olivat pääasiallisesti samalta aikakaudelta ja koskivat kirjallisia tehtäviä, pyysimme Seuralta että saisimme painattaa ne kaikki yhdessä matkakertomusten kanssa, mihin Seura suostuikin. Kokoelman täydennykseksi saimme *Suomen Muinaismuisto-Yhdistykseltä* luvan julkaista *H. A. Reinholmin* kokoelmissa säilytettävät Europaeuksen kirjeet, ja t:ri *Gunnar Castrén* antoi käytettäväksemme ne kirjeet, jotka Europaeus ou *M. A. Castrénille* kirjoittanut. Näistä arvokkaista lisistä pyydämme saada lausua vilpittömät kiitoksemme Suomen Muinaismuisto-Yhdistykselle ja t:ri Castrénille.

Muutamia kirjeitä olemme saaneet *A. Ahlqvistin* ja *A. J. Sjögrenin* kirjekokoelmista, joista edellinen säilytetään Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa, jälkimäinen Yliopiston kirjastossa.

Kun teoksemme jo oli valmistumaisillaan, saimme rovasti *A. Wareliukselta* vastaanottaa kuusi Europaeuksen kirjettä, jotka olemme painattaneet liitteeseen, koska niitä ei enää käynyt sovittaminen kronologiseen järjestykseen. Pyydämme tästä lahjasta saada sydämmellisesti kiittää antajaa.

Liitteeseen on myös painettu Suomettaressa v. 1853 ja Morgonbladetissa v. 1854 tavattavat kirjeet, jotka vasta työn lopulla tulimme tuntemaan.

Mitä kirjeiden ja matkakertomusten asuun tulee, on ne aivan muuttamatta julkaistu, ainoastaan joku pieni sanan alkukirjain on yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi muutettu isoksi tai päinvastoin, muutama pilkku, yhdys- ja korkomerkki lisätty.

Helsingissä maaliskuulla 1903.

Julkaisija.

1. Lyhyt kertomus matkustuksestani. [Vv. 1845-6.]

Lähdettyäni keväellä 1845 Kajaanista, al'oin minä Tohtor Lönnrotin neuvon jälkeen, vasta Ilomantsin rajalla hakea runoja. Koitereen järven yli tulin Ilomantsiin ja itään päin matkustain tulin Wenäen rajan yli Lupasalmen kylään. Sieltä matkustin etelään päin Himolan kautta Kuutamolahteen, ja sieltä takaisin Suomen puolelle Megrin Liuvusvaaran, Kuolismaan ja muiden kylien kautta Megrijärven kylään. Tässä kylässä tapasin vasta kunnan laulajan Simana Sissosen. Muutamia olin edellisissäkin kylissä laulattanut, mutta saalis oli vähä, johon tottumattomuuteni ja rahvaan pelko oli syynä. Vasta Sissoselta sain kelpolailla runoja, sillä häntä parempaa, eikä vertaistakaan löytynyt sen jälkeen, paitsi hänen sisärtänsä Irinaa Weitsyrjässä likeellä Korpiselkää, jonka luona kävin tänä vuonna toukokuun alussa, ja joka niinkuin Simanakin, lauloi minulle lähille 70 runoa.

Megrijärvestä tulin Ilomantsin kirkolle ja sieltä Yläjärven kylän kautta Suojärvelle, jossa taas oli parempi saalis. Sieltä menin uudelleen rajan yli Wenäen puolelle, ja tulin Weskelyksen kirkolle, joka on Hautavaaran kylän vastassa. Ehkä minä rajan takana kävelin monessa kylässä, niin tapasin kuitenkin vaan muutamia, jotka osasivat vähän laulaa. Päljäjärven kylässä Mundjärven pitäjässä tapasin Suomen miehen, joka jo toistakymmentä vuotta oli siellä asunut, ja jonka avulla minä sain joukon sanoja, kuuluvia Wepsän murteesen.

Siitä kylästä oli 70 virstaa Petrosavodskiin, jonne myös menin, toivoen Karjalan kieltä opettavalta seminarin opettajalta Iljinskiltä saavani joitakuita tietoja mainitun kielen sikäläisistä murteista, ja mielen mennä edellepäin varsinaisien Wepsäläisien luokse Sviri jo'en lähille. Iljinskiltä en saanut mitään hyvää. Hän sanoi, ettei hän muuta lue'ta'kaan, kuin sitä tunnettua karjalaista Matthaueksen evangeliumin käännöstä. Eipä tullut Wepsäläisienkään luona käynnöstä mitään. Tultuani Derevännoin kylään 22 virstaa Petrosavodskista etelään päin, sanoi stantsian isäntä Tohtor Lönnrotin jo käyneen Wepsäläisien luona, ja viipyneen siellä kaksi kuukautta, jonka tähden minusta näytti turhalta, enään käydä siellä, senkin vuoksi, kuin jo rahat ja passin aika rupesivat vähenemään. Tohtor Lönnrotilta sain jäl'estäpäin tietää, ettei hän viipynytäkään Wepsäläisien, vaan Tschuudilaisien luona.

Takatulossa Petrosavodskista matkustin pitkin Aunuksen maantietä Prääshaan asti, jossa poikkesin oikealle kädelle ja tulin Tulomajärvelle. Weskelyksen paikoilta lähdettyäni sain aivan vähän runoja, paitsi kahdelta Suomalaiselta Petrosavodskissa. Itkuvirsiä, satuja, sanalaskuja, arvoituksia ja sanoja voi yhtähyvin saada. Wasta Tulomajärvellä alkoivat runot uudelleen soida, Kolatsel'än kylässä Suomen rajalla Salmin pitäjää vasten oli vanha sotamies nimeltä Haljoin Iivana ja räätäli Everkki nimeltä, joilta sain parahin. Virstan päässä Keikkulassa oli samoten seppä Michei niminen ylen kiitetty laulaja, mutta en millään koneella saanut sitä laulamaan. Veliäkin sanottiin oivaksi laulajaksi.

Siitä kävin Saarimä'ellä, syrjäkylä 10 virstan päässä, jossa kaksi vanhaa ukkoa antoivat muutamia lauluja. Siellä sain kuulla, että Korpiniemen kylässä olisi ollut hyvä laulaja sepäsmies Korpisel'ältä kotoisin, mutta se kylä jäi jo jäl'elle, ja matkaa sinne oli päälle 20 virstaa. Käsnäsel'än kylässä Salmin

puolella sain myöskin muutamia runoja. Sieltä matkustin missään viipymättä Sortavalaan, sillä matkarahat olivat loppumaisillaan, ja Sortavalan postikontorissa tiesin olevan itselleni rahakirjauksen Tohtor Lönnrotilta.

Saatuani rahaa palaisin takaisin samaa tietä Leskelän sahalle asti Impilahdessa, jossa otin Suistamon tielle, ja tulin Loimalan kylään, jossa sanottiin usiempien hyvien laulajien asuvan, ja jossa silloin kyläjuhlaa piti pidettämän, jolle minäkin kiirehdin, tavatakseni usiempia juhlalle kokoontuneita laulajia. Nyt, niinkuin ainakin, keksin kaukaisempia laulajia enemmän kiitettävän kuin läheisempiä. Ainoa Ontrei Lytsyä laulatin minä. Muita laulajia sanottiin kelvottomiksi ja praasniekan tähden olivat nekin pohmelossa, niin ettei niitä saatu laululle toinen muulle.

Sieltä matkustin minä Muuvannon, Semeikan, Tolvajärven kautta Korpisel'älle, sieltä Ilomantsiin ja edelleen Kontiolahden (Antti Puhakan talon), Juuan kappelin ja Nurmeksen pitäjän kautta Kajaanaan, johon kerkisin lokakuun al'ussa 1845. Ilomantsista lähdeytyäni en enään kerännyt mitään runoja, sen kuu matkustin kerkeämiseen.

Vähän toista kuuta Kajaanaassa viivyttyäni läksin taas matkoille Wenäelle päin, ja tulin Kuhmoniemen kappelin kautta Roukkolaan, joka on ensimmäinen kylä Wenäen puolella suoraan itää kohti Kuhmoniemen kirkolta. Siinä kylässä en vielä tavannut yhtään laulajaa, mutta Omelian kylässä muutaman virstan päässä oli kaksi melkoisen hyvää laulajaa, joilta kirjoitin usiempia runoja. Sieltä kiersin Muujärven, Tiiksijärven, Suurjärven, Kiimasjärven ja Luvajärven kautta Akonlahteen ja sain runoja vähin joka kylässä. Akonlahden lähikylissä kävin sitte jokaisessa Wenäjän sekä Suomen puolella, joissa saalis oli paraimpia.

Sieltä läksin taas kiertämään Kontokin, Kentjärven, Kostamuksen ja Pirttilahden kautta Wuokkiniemelle ja sieltä edelleen rajan yli Suomen puolelle. Täällä tulin Suomussalmen Kappalaisen tyköön ja sain taas rahakirjauksen Tohtor Lönnrotilta.

Täältä läksin pohjaisitään päin matkalle, ja tulin taas Wenäen puolelle, ensisti Wuonisen kylään. Wenejärven kylässä, 10 virstan päässä siitä, en käynyt luottaen Tohtor Lönnrotin siellä käydessään jo tarkoin ottaneen kaikki runot, joita siellä mahtoi olla. Jäl'estäpäin kuulin kuitenkin, että siellä vielä olisi ollut jotakuta ennen saamatontakin. Muissakin Wuokkiniemen lähikylissä viivyin minä vaan vähän aikaa ja muutamissa en viivähtänytkään, kuin sanottiin entisien laulun kerääjien jo tarkoin ottaneen sekä runot että sadut, jonka tähden en ruvennut viivyttelemään.

Wuonisesta matkustin Pirttilahden, Enonsuun ja Luusalmen kautta Luostesaareen, jossa tietäjämies Petri elää, jolta en millään neuvon saanut yhtään runoa, ehkä kyllä sanottiin osaavan. Viinaa kuin olisi ollut, niin kyllä sitte olisi laulanut ukko. Ainoan hevoisensa kuolosta mureessa, sanoi hän ei voivansa viinatta laulaa.

Sieltä tulin Uhtuon kylään, jossa on toista sataa taloa usiemmassa ryhjässä. Kerättyäni, mitä sain niiltä, joita edelliset laulun kerääjät eivät vielä olleet laulattaneet, matkustin sieltä Röhöjärven kylään, joka on suoraan pohjasiin Uhtuosta. Siitä käänsiin länteen päin ja tulin ensin Ohtaan ja sitte Pistojarvelle, jossa taaskin eräs laulaja, Iivana nimeltä, ei millään keinon saatu laulamaan. Wuosmassa vähän matkaa Pistojarveltä oli samanlainen jäykkä mies Horna niminen. Yhden noitalu'un hän antoi minulle, mutta ei muuta. Hämeen ja Kantoniemen kylässä en käynyt, ehkä sanottiin niissä olevan laulajia. Sentähden en mennyt kuin ne kylät olivat lii'an loittona syrjässä ja minulla oli erään hevoismiehen kanssa hyvä ja huokia kulku edelleen länteen päin. Sen miehen kanssa tulin minä Suomen puolelle asti Kuusamon pitäjään. Siellä viivyin rajatalossa ja tuotin Kirkkoherralta sanomalehtiä lukeakseni. Myös kirjoitin kirjauksia Tohtor Lönnrotille Kajaanaan sekä muillekin. Runot ovat Kuusamossa aivan vähiin hävinneet: vaan kahta miestä Kullista ja Härmäläistä nimitettiin vähän osaaviksi. Nekin asuivat tiettömän matkan takana, ja uppo teki hiihtämisenkin mahdottomaksi. Takamatka sieltä kävi Wuosman ja Tuhkalan kautta. Edelleen matkasin Kananaisen kautta Kokkosalmelle ja kävin siitä Sohjanansuun talossa Pääjärven lähillä erästä noita-akkaa tavoittamassa, mutta en löytänyt kotoa. Siitä matkustin Kiestingin Saaren Monastiran, Kiisjo'en, Suolapohjan, Kur'en, Paanajärven, Suopassalmen, Jyskyjärven, Piismalahden, Kiimasjärven ja Miinoan kautta Suomen puolelle. Tällä matkalla oli saalis juuri vähä. Sompajärvellä, Kur'esta länteen päin olevassa kylässä sanottiin olevan laulajia, mutta toiset taas sanoivat niiden laulujen olevan aivan mitättömien, niin ettei ensinkään maksa vaivaa matkata sinne. Se olikin uskottava kuin ei sillä tienon ollut muissakaan kylissä paljon al'uksikaan runolauluja.

Suomen puolella matkustin edelleni ja tulin Kuhmoniemen ja Sotkamon kautta Kajaanaan huhtikuun alkupäivinä tänä vuonna. Kajaanaassa viivyttyäni neljä päivää, läksin taas Wenäelle päin matkalle, ja tulin Repolan kirkolle, jossa Wepsäläiseltä opettajalta sain vähän tietoa Wepsän kielestä. Repolasta läksin etelään päin matkustamaan ja tulin Tuusanjan, Kivon, Lentiiran, Lupasalmen ja Klyssinvaaran kautta matkattuani, Troikonniemeen Himolan kirkon lähelle. Pi'an joka kylässä oli kirjoittamista, mutta monelta laulajalta en saanut väkisenkään runojansa. Sellaisia uppiniskaisia laulajia oli Kivossa Terentei,

Lenttiirassa Simana ja Wasilei, Klyssinvaarassa Ohvana ja Hotari, ja Troikonniemessä Riiko. Troikonniemestä läksin Si'anvaaran kautta, jossa niinikään oli eräs taipumaton laulaja Jehkima, Suomen puolelle Ilomantsin pitäjään, jonka kirkolle tulin Pahkalammin starovierojen monastiran kautta.

Ilomantsin kirkolta läksin taas etelään päin matkustamaan, ja tulin Mel'aselän kylään, jonka lähikylässä Weitsyrjässä tapasin jo ennen mainitun Simana Sissosen sisären Iron. Sieltä menin Korpisel'älle josta Suojärven maantietä myöten matkustin Tolvajärvelle asti ja siitä poikkesin etelään päin matkustain Koivuvaaran, Teronvaaran, Muuvannon ja Semeikan kautta Suojärvelle. Sekä tällä viimematalla, että Suojärvellä, jossa kävelin kaikki kylät läpi, missä vaan kuulin lauluja olevan, oli saalis parainta, erinomattain sen vuoksi, kuin ei koko paikoilla ollut ennen paljon kerättykään lauluja.

Suojärveltä matkustin taaskin Wenäen puolelle, ja oli aikomus mennä Poventsan linnan puolelta etsimään runon tähteitä, mutta tultuani Kuutamolahdesta Porajärven kylään, sain monelta kuulla ettei sinne ole mentävää tyhjää ajamaan. Voi niin olla'kin, sillä ei Porajärvelläkään ollut enään yhtään, joka olisi taitanut vähääkään runoja. Kuutamolahdessa oli kyllä eräs vanha ukko, mutta sekin oli jo taudissa kuolemaisillaan, eikä ollut sillä kykyä paljon puhumaankaan. Porajärveltä palaittuani menin pohjasiin päin Himolan kautta jo kahdesti ennen käytyihin kyliin Troikonniemelle, Klyssinvaaraan, Si'anvaaraan ja Lupasalmelle, pettäökseni ennen mainittuja vastahakoisia ukkoja laulamaan, mutta eipä se lykästänyt. Lupasalmelta tulin takaisin Suomen puolelle Hattupään kylään, jossa tapasin Arhippa nimisen hyvän laulajan. Kä'enkosken rautaruukilla käytyäni tulin takaisin Suojärvelle jonka matkustin halki ja tulin Wielijärven ja Tulomajärven Wenäen puolimaisien pitäjien kautta Salmin kirkolle. Ainoastaan Kormiliston kylässä Salmin rajalla tapasin tällä kerran Wenäen puolelta runoja. Siinä sain kaksi miestä laulamaan, mutta kolmatta, jonka nimi on jäänyt muistiin kirjoittamatta, en saanut. Nämät olivatkin viimeiset, joilta kirjoitin runoja, sillä Salmista edelleni te'in matkaa viipymättä kotiin asti Savitaipaleeseen.

Helsingissä 4:tenä Marraskuuta 1846.

D. E. D. Europaeus.

2. Lönnrotille.

Ilomantz den 17 Julii 1845.

Högvördige Herr Doctor!

Ehuru jag nu icke är i tillfälle att utförligare skrifva till Herr Doctorn, såväl emedan tiden för postens afgang redan är ganska nära, som äfven derföre att jag ännu ämnar begifva mig till de östligare byarne af Ilomantz för att besöka några runosångare, och derigenom nogare få reda på åtskilligt, som jag i de Kalevala runor funnit som jag redan fått insamla. Först derefter kunde jag skrifva något säkrare och omständigare öfver det jag ifrån denna nejd fått och får. Äfven har jag förgäfvets väntat på bref ifrån Sordavala, hvilka skulle komma hit med en härstädes boende handlande bonde, hvilken ännu icke återvänt ifrån sin marknadsresa.

Min vandring har allestädes gått lyckligen för sig. Jag fortsatte den utan betydliga uppehåll ända till Liebala by söder om Koider, tog derifrån åt öster ända till Lupalalmi i Ryska Karelen, derifrån genom Himola åt söder till Kuutamolahti och så tillbaka öfver gränsen genom Megris Liuvusvaara etc. till byn Megrijärvi 7 verst öster om Ilomantz kyrka. Dittills hade jag äfven på ryska sidan föga anträffat runor men i sistnämnde by träffade jag Simana Sissonen af grekiska trosläran af hvilken jag skref några och 60 runor af större och mindre längd hvaribland många Kalevalarunor nästan fullständiga. Då jag ännu icke fått Kalevala någonstädes (jag hoppas få den af Landsfiskal Falk) så kan jag icke skrifva något utförligare öfver dem. Det märkvärdigaste är förklaringen af Sampo (i runon sammi) som runon öfver W:nens Pohjolafärd framställer sålunda:

Tuop' oli vanh[a] W:nen

Mäni riista riihen luokse.

Oluella ukset voiti.

— — — —

— — — —

Latjaili laivan täyen,

Saatto suuren sammen täyen.

Laitto laivansa merelle,

Saatto sammen lainehille. —

Följakteligen och äfven efter Sissonens egen utsago = laiva. På kirjokansi fås en annan förklaring,

som visar att det icke är epithet till Sampo utan = port. Joukamoinen vill att Wäin[ämöi]nen skulle sjunga på färden, men får bland annat till svar att:

Portit Pohjolan näkyvät,
Paistavat pahat veräjät,
Kannet kirjo kiimottavat. —

Tiden tillåter icke att orda om något mera utan skall jag åtminstone efter två veckor skriva utförligare öfver allt. —

Detta skrifer jag hos Pastors Adj. Monell, gift med en min Cousine.

Jag beder ödmjukast om ursäkt, att jag så fort måste sluta, förblifvande

Högvördige Herr Doetorns allerödmjukaste tjenare:
D. E. Europaeus.

3. Lönnrotille.

Megrijärvi by i Ilomantz den 19:de Julii 1845.

Höglärde Herr Doctor!

För Herr Doctorn[s] bref af den 27:de Junii får jag här frambringa min innerligaste tacksägelse, och isynnerhet för det dertill bifogade passet, hvilket öfverraskade mig med det innerligaste glädje. Med största glädje öfver denna gåfva, skyndar jag mig nu att besvara Herr Doetorns högtärade skrivelse utan att mycket hafva afseende derpå hvad jag i förgårs i största hast sammanhafsats. Efter lång väntan hade jag i förgårs den glädjen att emottaga Herr Doetorns högtärade bref. Den som hemtade det, hade efter marknaden gjort ifrån Sordavala en resa till Läskelä såg, som torde ligga i Imbilax, hvarföre han kom att dröja så länge.

Ifrån Kajana vandrade jag ut i förhoppning att kunna fullborda hela resan utan att behöfva falla Herr Doctorn till last med någon vidare begäran om penningar, men nu ser jag, att jag icke lär kunna slå mig ut, utan att göra det, så ogera jag än skulle vilja det. Litet fått till 30 Rubel har jag dock ännu kvar, som nog torde spisa till för par månader åtminstone, inom hvilken tid jag torde ifrån Olonetzka sidan hafva återvänt till Sordavala. Det är illa att jag icke redan sjelf hann fram till Sordavala, hvartill orsaken låg i min vandring till ryska Karelen, ty då skulle jag ifrån Olonetzka Gouvernementet kunna vandra till Repola och ännu möjligtvis till Vuokkiniemi, ty jag har den största längtan att resa dit. Dock hoppas jag, att Herr Doctorn ännu godhetsfullt rustar mig till en aldeles skild vandring dit. Nu ämnar jag vandra härifrån åt öster till byn Wuottojärvi och derifrån genom nordöstra hörnet af Suojärvi till Olonetzka Gouvernementet, och derifrån, sedan jag besökt Olonetz, åter till Sordavala. Der vore jag då åter i tillfälle att emottaga bref af Herr Doctorn, äfvensom min allerödmjukaste bön vore, att Herr Doctorn ville vara så god och tillsända mig dit något litet resepengar, då de jag nu äger, möjligtvis icke torde spisa till, hvartill jag dock vill med största alfvare sträfva. I Sordavala torde jag äfven behöfva göra för egen räkning uppköp för 12 eller 15 Rubel, om hvilka pengar jag äfven hos Herr Doctorn allerödmjukast anhåller. Ifrån Pielisjärvi skickade jag en rubel silfv. till Major Karsten i Kuopio med begäran, att Han skulle skicka mig åtskilliga passliga folkskrifter till Sordavala, men den som hemtade brefvet fick ingenting veta om dessa böcker, ehuru jag bad Major K. skicka dem till postkontoret i Sordavala. Skulle det väl hafva hänt att han aldeles icke fick brefvet, som jag lemnade åt gästgifvaren i Pielisjärvi, för att af honom lemnas åt Prosten derstädes.

Nu har jag äfven tillfälle att göra en nogare beskrifning öfver min vandring och hvad jag derunder fått hopsamlat.

Första dagen började jag redan vandra med stor ifver, men då jag företog mig att gå barfota, så fick jag en tillräckligen stor blåsa under högra hälen, som något hindrade vandringen. Dock fortsatte jag vandringen utan att mycket uppehålla mig på något ställe, blott att jag andra dagen besteg Wuokatti, i Nurmis tog vägen genom sågen derstädes för att fråga om sjölägenhet skulle finnas öfver sjön Pielisjärvi och då sådant icke fanns, fortsatte jag vandringen till fots vidare, dröjde en dag i sista gästgifveriet norr om Pielisjärvi kyrka för att skriva några bref, och ankom den 15:de Junii till Liepala by söder om Koider, efter att dessförinnan blott hafva fått en trollruno i södra delen af Pielisjärvi. I sistnämnde by skref jag opp några sagor och gåtor, men ingen runo. Derifrån tog jag kosan åt öster till Hattupää och så vidare till Lupasalmi på andra sidan om gränsen. I Hattupää skref jag några runor och i Lupasalmi äfven några Kalevalarunor, dock osammanhängande. Annorstädes fick jag stort ingenting på hela ryska sidan, derföre skyndade jag snart bort ifrån dessa penningeprejare och kom öfver Kuutamolahti och Megris tillbaka till Finland. Den 29:de Junii var jag i byn Kuolismo, der jag äfven fick

några runor, kom derifrån till Ilaja jernbruk och fick der flere sagor af dervarande mjölnaren, men blott en ursprungligen finsk: "Syöjättären lopusta". (Sednare har jag satt föga värde på de utländska sagorna). Söndagen derefter den 6:tte Julii kom jag hit till Megrijärvi by och först här träffade jag en duglig runosångare, den i sista brevet omnämde Simana Sissonen, af hvilken jag fick öfver 60 runor, hvaribland många Kalevalarunor men ännu flere trollrunor. Den vackraste och tillika fullständigaste af Kalevalarunorne är slutet af en runo öfver Ilmarinens frierifärd till Pohjola eller Hiitola "Ukon Hiien tyttärestä", hvilket (slutet) lätt låter sjunga sig såsom en skild runo. Den beskriver huru Ilmarinen "Naista kullasta kuvasi, hopiasta morsianta" af harm deröfver att hans älskade gifvit företråde åt hans rival Ruuan Ruotsi(?) me[n] blef till straff för denna trolöshet förvandlad till en fiskmå. För öfrigt finnes om Wäinämöinen utom hans Sampofärd, hans sammanträffande med Joukamoinen på en smal landsväg der den stolte Jouk[amoinen] säger: sepä tiellä seisokohon, kump' on tieolta syvempi, virsiltähän laulajempi, men sjunges af W, "alle selvien vesien, päälle mustien mutien, kynsin kylmihin kivihiin, hampahin vesihakohin", derifrån han icke förr slapp bort, än han lofvat sin enda syster åt W. till ägta. Äfven beskrives W:s äfventyrliga sår, som han fick, då han skulle bygga en båt; en annan runo åter då han blott med sång skulle förfärdiga en dylik och måste företaga färden till Wipunen för att få de tre felande orden. Vidare om hans färd med båten, hvilken stötte på en gädda, af hvilken ben han gjorde sin kantele. Lemminkäinens färd till Pohjola finnes äfven, och s. v.

Gerna skulle jag önska att ännu hinna besöka åtminstone trakterna af Lendera innan passet går ut. Olonetzka Gönvernementet torde jag lätt och snart kunna slippa, ty föga torde jag få annat att göra med, än språket blott. Derföre beder jag att Herr Doctorn ville vara så god och snart skriva svar till Sordavala. Jag beder att Herr Doctorn ville vara så god och i samma bref underrätta mig, om de enligt några härvarande bönders utsago i Olonetzka gönvernementet boende "Wepsat" möjligtvis skulle vara de omkring Bieloosero boende Tschuderne, hos hvilka Herr Doctorn redan varit eller om de skulle vara af annat slägte; jag har icke ännu kunnat få reda på den saken. Monne Herr Doctorn redan har träffat en Issai Nes[t]jerinen i Lendera, hvilken är som Kalevalabard bekant såväl i Lugasalmi som äfven härstädes? Här skall för några år sedan ännu hafva lefvat en smid hemma ifrån Kaavi som äfven skall hafva sjungit många Kalevalasånger. Månne derföre i Kaavi ännu skulle finnas osamlade Kalevalasånger? Har Herr Doctorn besökt byarne Lusma, Koroppi, Jonkere etc. inom Repola, genom hvilka jag skulle kunna taga återresan, om den icke skulle komma att ske genom Kaavi? Och månne i dessa byar skulle kunna fås något?

I förhoppning om en lycklig resa och god skörd, förblifver jag

Högädle Herr Doetorns allerödmjukaste tjänare
D. E. D. Europaeus.

4. Saima 1845, n. 37.

[11 p. syyskuuta 1845.]

Finska Litteratursällskapet har för Studenten Europaeus, hvilken biträdt Dr. Lönnrot vid redigerandet af hans Finska Lexikon, anslagit ett resestipendium af 60 Rl. Sr. — Hr. Europaeus, hvilken under sommarens lopp genomvandrat östra Karelen i åtskilliga rigtningar, har gjort betydliga insamlingar af Runor, deribland äfven dels nya episoder, dels varianter till Kalevala. Så har han efter Runoniekkan Simana Sissonen i Megrijärvi by uti Ilomanz upptecknat icke mindre än 60 runor. I det bref till Lönnrot, hvori han omtalar denna lyckliga skörd, nämner han äfven, att uti en af dessa runor förekommer en förklaring på betydelsen af det mycket omtvistade ordet Sampo, namnet på den talisman, hvilken äfven utgjorde tvistäppet för Kalevalas och Pohjolas invånare. Det återropade stället af runan lyder:

"Tuop' oli vanha Wäinämöinen.
Meni riista riihen luokse,
Oluella ukset voitti,
— — —
Latjaeli laivan täyen,
Laitto laivansa merelle,
Saatto sammen lainehille."

Till följd af denna förklaring, hvilken Hr. Europaeus tror sig hafva funnit bestyrkt äfven från andra håll, skulle således Sampo betyda farkost eller båt. Förklaringen synes dock icke väl öfverenstämma med den rol Sampo i Kalevala spelar, och det skulle vara en alltför sökt tydning, föga lämpad till folksångens tider, att anse Sampo vara en symbol för sjöfart och handel, dessas andligen och lekamligen riktande inflytande på nationernas tillstånd. I all händelse har likväl upptäckten sitt stora intresse; och det bör blott beklagas, att de akademiska dissertationernas blomstrande tid är förbi,

emedan här finnes det rikaste ämne för ett sådant lärddt verk hvarje femte år.

5. Saima, 1845, n. 39.

[25 p. syysk. 1845.]

Vår unga landsman Hr. Europaeus hade på sina vandringar d. 26 Augusti kommit till Petrosavodsk i Ingermanland, efter att hafva från Ilomants genomtågat landet i flera rigtningar. Derunder har han gjort en ny insamling af Kaleva sånger, bland hvilka isynnerhet en beskrifning öfver trillingsbröderna Wäinämöinens, Ilmarinens och Joukamoinens födelse lärer vara serdeles anmärkningsvärd. Denna Runa förskrifver sig åtminstone delvis från tiden efter Kristendomens införande. Barnens moder som benämnes: "Iri neito impi neito, kapu neito kaunokainen", "piti viikoista pyhyttä, aian kaiken impeyttä", beskrifves för öfrigt som en nunna o.s.v. Äfven har han inom Mundjärvi, der det s.k. "Wepsän kieli" talas, hvilket Hr. Europaeus anser tillhöra Tavastländska dialekten, gjort goda lexikografiska samlingar. — Att dylika vandringar som Europaei icke äro utan sina faror, kan lätt förmodas. Så hade han i sistnämnde ort fått underrättelse om ett mellan tre illa beryktade invånare mot honom uppgjort anslag, hvilket han lyckades undkomma genom att tidigare under fullt mörker begifva sig på väg. Han har för afsigt att i Oktober månad vara tillbaka i Kajana. Säkert följes den fosterlandsälskande vandraren af mångas välönskningar för resans lyckliga fulländande.

6. Lönnrotille.

Lusmanlahti den 9:de December 1845.

Högädle Herr Doctorn!

Med forsarbetarene, hvilka voro ifrån Kieki by nära gränsen åt Repola till, vandrade jag ända till nämnde by, och derifrån vidare öfver gränsen till Roukola och derifrån genom Muujärvi, Suurijärvi, Kiimasjärvi, Luvajärvi m.fl. byar i en halfcirkel hit. Ungefär en verst hitom Kiimasjärvi upphann mig Thomas Sergeieff, bonde ifrån Luvajärvi, hvilken hemtade mig hem till sig och vidare hit, och hvilken sade sig ganska väl kända Herr Doctorn. Emedan han äfven skulle resa till Kajana till marknaden, så vill jag skrifva med honom till Herr Doctorn. — Vandrande norr omkring Kivijärvi sjö hoppas jag åter råka honom återvändande i Miinoa. Derifrån tänker jag med honom återkomma till Luvajärvi och derifrån åt norr till Enonsuu, Luusalmi, Nurmalahi o.s.v. och återvänder genom Wuokkiniemi till Kiando. Om trakterna norr om Pääjärvi behöfva genomvandra, så beder jag att Herr Doctorn ville vara god och sända till Kiando Kartan öfver dessa trakter äfvensom öfver trakterna kring staden Kem. Min afcopiering sträcker sig blott till en del af södra Pääjärvi. Kartorna vill jag, efter aftecknandet af det erforderliga, med tacksamhet återsända ifrån Kiando. — Efter återvändandet ifrån Kiando, ärnar jag först bevandra vestra trakterna åt norr och sedan östra delarne tillbaka åt söder och ifrån öster till Repola. Derstädes skall vara en Lärare ifrån Schokschu, dit jag ifrån Petrosavodsk skulle vandra. Ankommen till Repola hoppas jag med hans biträde kunna få ett vepsiskt vocabularium likt det i Mundjärvi upptecknade, hvilket, Herr Doctorn godhetsfullt ville tillsända mig till Kiando.

Herr Doctorn ville vara god och underrätta mig, om det går an, att, utan att besöka Kajana, ifrån Repola genom Lendera vända kosan till Suojärvi, Suistamo, Tulomjärvi, Impilax och genom Sordavala, Parikkala och a. till Savitaipal. Handlingarna kunna ifrån Sordavala eller Wilmanstrand med tungposten ganska lätt tillsändas Herr Doctorn. Om detta går an, så beder jag, att Herr Doctorn ville vara god och med något tillfälle med vinterföre sända min kista jemte andra effecter till Kuopio, för att derifrån fast med ångbåten med första turen befraktas till V:strand för att aflemnas hos Skolläraren A. E. Mennander, som lätt kan befordra dem till ort och ställe, och hvilken jag äfven i sådant fall kan underrätta derom. I sådant fall ville Herr Doctorn äfven vara god och på min räkning bestyra om frakten.

Om Luusalmi, Nurmalahi, Jyskyjärvi, Kellovaara etc. ännu behöfva besökas, torde Herr Doctorn veta och ville Herr Doctorn vara god och underrätta mig derom med detta tillfälle.

Jag beder att Herr Doctorn ville vara god och på min räkning köpa tyg till foder för min kasaveika antingen nankin eller något annat passligt billigt tyg. Alnens antal kan jag icke bestämma, men då längden af kasaveikan är nära till knäet, så kan alnantalet redan nära bestämmas. Mera är bättre än mindre. Om svart tråd dertill bedes äfven. Allt med detta tillfälle.

Äfven beder jag om janini plåster, som blifvit slut, hvarföre örat åter börjat flyta. Äfven annat plåster eller salfva för yttre skador skulle här gagna min pung. Äfven flere andra sorters mediciner skulle gagna ganska mycket. Perlor köpte jag ej, och har ännu icke behöft, men i nejden af Wuokkiniemi skola

de vara i bruk och om Herr Doctorn vet dem medföra nytta, så beder jag att Herr Doctorn ville vara god och tillsända mig något deraf med detta tillfälle, och underrätta om priset. Till äfventyrs till mig ankomna bref önskade jag äfven få med detta tillfälle. Likaledes bedes om den *svenska* till nästa års almanackor af hushållningssällskapet bifogade afhandling. Den finska äger ingen brist på curiosa i anseende till språk etc. Äfven detta års afhandling på finska skulle jag gerna se och behöfver till de anmärkningar jag öfver afhandling ärnar skrifva. — Betyder *sisään kuvoittaa* annat än *spy in*? Begagnas *Kave* någonstades för *husdjur*? Annars kunde man för ros skull antaga det vara *kopia*. Hvad betyder *ämpymäaine*? Om dessa ville Herr Doctorn vara god och underrätta mig.

Några lådor goda fosforstickor skulle jag nu äfven bedja om och möjligtvis äfven om något annat som för mig vore passligt och gagneligt.

Brefporto för det bref, som förliden vår ifrån Idensalmi blef skickad till Kuopio för att på Doctor Frosteri räkning sättas på posten är ännu obetaladt, men detta beder jag Herr Doctorn vara god och afliqvidera, Om allt detta beder

Högädle Herr Doetorns ödmjukaste t:re
D. E. Europaeus.

Min Homer jemte en lös del af Kanteletar 1 delen återsänder jag härmed, emedan jag icke behöfver dem.

E—s.

7. Lönnrotille.

Minoa den 21 dec. 1845.

Högädle Herr Doctor!

Emedan jag nu åter har tillfälle, att skrifva till Herr Doctorn, så vill jag icke försumma det, utan skyndar att med några rader meddela Herr Doctorn det mig nödigt synes.

Jag har i dessa dagar besökt trakterna omkring Wuokinsalmi by, och fått temmeligen mycket varianter och nya verser till Kalevala och andra runor etc. Det viktigaste utan tvifvel är, att Pohjan poika = Pohjolan isäntä af en gammal gumma i Hietajärvi nära Wuokinsalmi verkligen benämndes *nuori Joukahainen*, i enlighet med den af Herr Doctorn i Kalevalas företal yttrade mening. I går skref jag något litet af en bonde ifrån Luvajärvi i Teiriniemi, och äfven han sade på samma ställen, t.ex. Kal. XVII 599 etc. Noin sanovi Pohjan poika. Lappalainen kyyttösilmä synes äfven vara samma man hvilken blef vredgad på Wäinämöinen förmodeligen för missödets skull vid fastkörandet, hvilket af ofvannämnda gumma besjöngs omedelbart efter (dock icke förr) Wäinämöinens missöde förorsakadt af Lappalainen kyyttösilmä, och som allt af henne sades utgöra en sång. Kal. XLI (XXXI?) runo, som utom dess äger flere motsägelser, torde först sednare hafva fått namnen Wäinämöinen och sisär Joukahaisen. Sången utom sista hälften sjunges såsom en bröllopsång öfverallt af qvinnorne, men ofvannämde namnen har jag ännu ingenstades hört begagnas, men i st. för W. alltid Osmotar och Kalevatar. Då jag kommer till Kianto ifrån i dag efter fyra veckor, så tänker jag skrifva äfven härom mera i mina reseminnen på finska. Dessförinnan besöker jag Kuumu i Kuhmo och Kello inom Kianto, och tänker derifrån vandra genom Kontokki och Kostamus till Wuokkiniemi.

Ifrån Kiecki skickade jag större delen af mina säljbara böcker till Adjuncten Frosterus i Kuhmo; om de hafva ankommit till Herr Doctorn, så beder jag att Herr Doctorn ville vara god och sända dem till Kianto. Om de icke ankommit, så får jag dem ändock, ty jag tänker äfven skrifva derom till Frosterus. Äfven beder jag att få några små böcker till af Apothekaren i fall jag kommer att besöka Kuusamo dock icke dyrare än 2 eller högst 3 kop. silf. Äfven 100 st. större och lika mycket mindre knoppnålar (billiga) ombedes äfvensom något qvicksilfver, hvilket på flere ställen efterfrågats. Dock känner Herr Doctorn sjelf bäst fördelen deraf. Beskrifning öfver dess nytta och begagnande bedes äfven. Par eller tre tt svafvel vore äfven bra, ty många skulle taga der af äfven till klädsörja. Om det äfven kunde begagnas till annat, så vore det desto bättre. Monne opiidroppblandningen begagnas lika som sublimatblandningen.

Monne det är gagneligt att besöka Kuusamo, då jag kommer till dertill angränsande byarne? Om så är, så kan jag då vandra ända till prästgården och såväl emottaga, som aflemna bref derstädes. Jag vet dock icke, om de till Kuusamo stötande byarne norr om Wuoninen t.ex. Pisto, Kantoniemi, Kuussuvanto etc. hvilka enligt gubben Trofims utsago (hos hvilken jag nu logerar) skola bestå af blott 2, 3 à 4 gårdar hvarje, ens förtjena att besökas. Om det passar att ifrån Wuoninen vandra öfver gränsen till Kuusamo, så torde då återresan kunna anställas genom ofvannämnde byar. Ifrån dessa kunde då resan anställas

till trakterna af Pääjärvi och Tuoppjärvi, på hvilken norra strand kartan visar de flesta byar. Monne trakten af Kantalahti behöfver besökas? Då stället ofta nämnas i runorna t.ex.: Meri tyynenä pysyisi, Kannanlahti kaunosena och Vieä Vienan neitosia, Lahen Kannan kaunosia. Om allt detta beder

Högädle Herr Doctorns ödmj:ste t:re
D. E. Europæus.

I Paadane torde äfven fås litet sånger, som jag hört, och hvilket ställe jag vid återresan ifrån Tuoppjärvi och Paanajärvi ärnar besöka. Stället torde förut af ingen runosamlare hafva blifvit besökt.

Europæus.

8. Saima 1846, n. 4.

[29 p. tammik. 1846.]

Studenten *Europæus*, hvilken under sommarens lopp bereste Karelska gränstrakterna och ur folkets mun samlade en mängd hittills otryckta sånger och sagor, deribland äfven åtskilliga varianter till Kalevala dikten, har nu i samma ändamål företagit en ny resa till Olonetska och Archangelska guvernementerna i Ryssland. Han har af Finska Litter. Sällskapet för dessa sina resor mottagit ett understöd af 110 R:1 Silfver. För att förstå, huru med så ringa medel något kan uträttas, bör man veta, på hvad sätt en sådan man reser. Resan sker nemligen till fot. Kostnaderna för sitt underhåll betäcker vandraren med försäljning till almogen af svafvel, nålar och åtskillig husmedicin, hvilket allt han medför i sin rensel. Så utgjorde omkostnaden för Europæi sednaste resa under fyra månaders tid ungefär 70 Rubel B. A. Tänker man sig en ung man om tjugu år, späd till kroppsbyggnaden som en femtonårig yngling, dock redan något böjd af tidiga och ansträngda studier, på sina skidor vandrande öfver ödemarkernas snö och sökande icke hvila, utan arbete under halfvilda stammars tält eller bräckliga takåsar, så har man en bild af det "moderna Suomi", något afvikande från den målning Svenska dagbladsskrifvare behagat göra af detta "parfymerade slägte".

9. Lönnrotille.

Suomussalmi 22 Januarii 1846.

Högädle Herr Doctor!

Med förfärdigandet af min resebeskrifning har jag dessa dagar dröjt här i en gård nära Lonkka eller Wuoninen till hvilken förstnämde jag härifrån tänker begifva mig och besöka några ställen åt Pääjärvi och Tuoppjärvi till, hvar jag får höra sångare vistas. Till den tiden, då folket begifver sig till Kajana marknad, tänker jag infinna mig i Wuokkiniemi och derföre beder jag Herr Doctorn vara god och dit skicka till prästen åt mig möjligtvis ankomna bref etc. om tillfälle gifves före ofvannämnde tid. Altså behöfver Herr Doctorn icke skrifva något till Alajärvi.

I brefvet som jag fick ifrån Borgå, skrives blott dett om Heikel, att jag icke behöfver sörja derföre; Öhman lofvar underrätta derom; men nog skulle han redan hafva haft tid att uppfylla sitt löfte, då brefvet var skrifvet den 30:de November, s. å.

Om tillfälle skulle gifvas till Wuokkiniemi före marknaden, så beder jag att Herr Doctorn ville vara god och skicka dit det blad af Kanava, som handlar om årets almanacks afhandling. Jag hörde derom af Pastor Saxa, men Han hade icke bladet hemma. Då jag skrifer med marknadsfarare, så vill jag med tacksamhet återsända det.

Här medföljer nu min resebeskrifning, så långt jag på detta tillfälle hunnit dermed. Jag beder Herr Doctorn vara god och rätta deruti hvad rättas bör och med hosföljande bref skicka den till samma brefs ägare Zilliacus, Curator för vår Afdelning, ty han begärde i sitt sista bref någon afhandling af mig och emedan jag ännu icke hunnit med något annat, så vill jag sända nämnde resebeskrifning. Ganska gerna önskade jag några anmärkningar om skrifsättet etc. deri af Herr Doctorn mig tillsänt.

Kanske går det an, att skicka bref etc. till Pastor Saxa i Kianto och bedja honom med godt tillfälle skicka dem till Wuokkiniemi prästen, och om före marknaden icke skulle finnas tillfälle, så (och i alla fall för säkerhetens skull) kunde Herr Doctorn anmoda dem, som återvända ifrån marknaden att höra åt hos Pastor Saxa om dem.

Om min resebeskrifning vore eller förbättrad blefve värdig att sättas på finska tidningar, så önskade jag att den komme på Kanava i fall Gottlund icke skrifer duglig finska på Suomalainen. Om så är, så kan det vara för mig lika mycket. Prof af sistnämnde tidning önskade jag äfven till Wuokkiniemi.

Jag beder Herr Doctorn vara god och sätta äfven det andra brefvet till Wilmanstrand med åtföljande 3 rub. silf. på posten med recommendation om det anses nödigt. Af brefvet till min Mor ser Herr Doctorn bättre min tanke angående resan till Sibirien.

Penningar torde jag icke nu behöfva så snart åtminstone, icke förr än jag kommer till Ilomantz eller Sordavala. Möjligtvis torde jag ända till midsommaren eller vandringens slut slå mig ut dermed, ty hittills har icke fullt 6 rubel silfver gått åt i penningar, ehuru tiden här varit öfver 2 månader. Af förrigt har jag nära 6 rub. silfv. qvar och alltså nära 28 rub. silfv. sedan jag skickat 3 rub. tillbaka. Härnäst kommer jag väl att begagna häst allestädes, der sådant gagnar något, men det kostar på rysska sidan icke så mycket, och sådana som annors fara åt samma håll, taga med sig för ganska billigt. För öfrigt vill jag ifrån Wuokkiniemi närmare underrätta Herr Doctorn om allt nödvändigt.

Jag har icke skrivit till Zilliacus om jag önskar att min resebeskrifning skulle komma på tidningar eller icke, ty jag fruktar att den icke är så väl utförd. Förbättrad torde den kunna komma på tidningarne.

Väl vetande att Herr Doctorn sjelf bäst känner det och gör deruti, förblifver jag

Högädle Herr Doctors ödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

Bättre eftertänkande, finner jag att penningar gått hälften mera, ty jag glömde ifrån räkningen de penningar, hvilka blifvit qvar ifrån sista färden. Dock torde jag slå mig ut ända till min ankomst till Ilomantz.

10. Kanava 1846, n. 12, 13, 14.

Kertoelma Herran Oppivaisen Europaeuksen matkoilta Karjalassa.

Marras-kuussa 16 päivänä 1845 läksin Kajaanista kosken työssä olleiden Kuhmolaisien seurassa matkaan Wenäjälle päin. Raviasti astuen tulin heidän seurassansa Kiekin kylään asti, joka on viimeinen kylä Kuhmoniemen kappelia Wenäjän rajaa vasten. Siitä tahdoin lähteä yksin edelleni. Matkasta kysyttyäni, sanottiin salotalon Kivikiekin olevan 15 virstan päässä välillä, mutta tien sinne niin huonon, ettei kukaan äkkinäinen voi johdattajatta pitää sitä. Johdattajaa kysyttyäni, sanoi talon mies tahtovansa mennä ruokoa niittämään likeltä Kivikiekkiä, ja lupasi sentähden tulla huokiammasta johdattamaan, nimittäin ruplasta. Minusta tuo kuitenkin oli ylen paljon, mutta mies ei tahtonut kopeikkaakaan vähentää, ehkä talo näkyi olevan kyllä köyhässä tilassa, kuin jo survoista oli syötävänä. Erästä kosken työmiestä, jonka matka vielä piti saman talon kautta, jossa nyt olin, pyysin huokiammasta, mutta tämäpä tahtoi vielä enemmän, ehkä sanoi ei senkään verran olevan suun varaa kotonansa, että voisi leipää kylästä ostamatta sinne mennä. He syyttivät jäillä olevan vaikian matkata, sillä yöllä oli satanut vettä niin että pian kaikki lumi, mitä löytyi, oli sulanut pois ja jäät tulleet kieriksi, joka ruo'on niittäjälle kuitenkin olisi ollut eduksi.

Ehkä köyhyys näin oli molemmilla käsissä, niin ruvettiin kuitenkin pitämän neuvoa kahvin ostosta, ja minä, kun jo johdattajien kalleuttakin pahaksuin, hylkäsin heidät nyt peräti, sillä oman tietten en millonkaan tahtois antaa rahaa tuhlattavaksi, kuin ei erinomaista tarvista ole. Kuin muita johdattajaksi sopivia en saanut, niin päätin yksin lähteä. Tietä kysyttyäni sanottiin sen kulkevan 8 lammin ylitse, joiden kautta joki tulee Kivikiekistä, ja tien aina kulkevan sen oikian puolitse. Vielä sanottiin re'en jäl'et olevan pitkin tietä.

Jo ensimmäiselle lammille tultuani sain nähdä, että jäät olivat ylen vaikiat kul'ettavat, sillä lunta ei niillä ollut rahtuakaan, mutta vettä kyllältä ja sentähden niin liukkaat, että lapikoillani työn tuskin väen väkisin pääsin eteenpäin. Hiihtää piti ylen varusasti ja yhtä jalkaa eteenpäin työntäessä livestyi toinen jo puolen vertaa takaperin. Siinäkin tahtoi kellauttaa monessa paikoin. Kulku oli siis ylen hidas jäällä ja vielä kuin enimmissä paikoin niitä rien jälkiäkään ei enään tuntunut, niin oli ylen vaikia löytää tien suuta toiselta puolelta. Jos sen jonkun lammin päästä löysikin, niin oli yhtä vaikia pitää sitä, sillä maalla ei ollut paljon tiestä eikä jälestäkään sanottavaa. Muutamista kannaksista menin mielihavilla yli puiden merkkiä myöten. Toisilla kannaksilla pidin jo'en sivua.

Yhdellä kannaksella näin ukkoselta säretyn suuren hongan. Latva oli sylen kolmen päästä murtunut poikki, ja pudonnut pystyyn hongan tyvelle. Muu osa hongasta oli revennyt kolmeen osaan juurihin asti ja lohkareita oli sinkunut laajalta ympärille; loitimmaisla oli 45 askeleen päässä hongasta. Palanutta paikkaa ei näkynyt yhtään.

Kuin enimmiten en päässyt oikialla kunnolla kulkemaan, niin tuli päivästä, joka täällä pohjaispuolella

lyhenee enemmän kuin eteläpuolella Suomenmaata, jo ennen taloon päästyäni loppu. Kuuta ei ollut, ja pilvinen taivas ja lumeton maa tekivät syksy-yön pian pilkkopimiäksi. Vielä tuli lampi, jota kulin enimmiten rantaa myöten, etten menisi sivuitse jo'en suusta. Siihen päästyäni upposin pulahdin puolen sylen syvältä sisään, jota en osannut varoakaan, kuin jää ei yhtään ääntänyt ennen kuin lohkesi, johon jäällä oleva vesi kyllä oli syynä. Siitä pulakasta päästyäni astuin lötsötin korpia, varvikkoa, hakolikkoo, ja millon mitäkin, joissa umpipimiässä ei juuri juoksemaan päässyt. Puututtuani muutamaan pajupehkoon, luulinkin jo tulleen vanhan Wipusen parran alle. Jopa oli sen päiväinen mutkikas matkakin pian samanlainen, kuin koska itse vanha Wäinämöinen:

"Läksi saamahan sanoja,
Ongelmoita ottamahan,
Vatsasta vanhan Kalevan,
Suusta Antero Wipusen."

Hänkin:

"Toki läksi ei totellut.
Astu päivän helkytteli
Naisten neulojen neniä,
Astu toisen torkutteli
Miesten miekan tutkamia,
Kolmannenki keikutteli
Iiron tapparan teriä."

Ja kuin jalkani missä upohtui lähteen silmään taikka muuhun avopaikkaan, niin juohtui mieleeni, että Wäinämöinenki kukaties samalla lailla

"Torkahti jalansa toisen,
Vaapahti vasempaensa,
Suuhun Antero Wipusen,
Mahtipontisen povehen."

Aholle päästyäni rupesin tulta pyytämään vanhoilla raapustimillani, joita onneksi oli jäänyt laukkuhuni kesämatkasta. Onnestuikin monen turhan ko'etuksen perästä ja vanha tervaskanto leikkosi pian aholla. Siinä muutin osaksi kuivat vaatteet päälleni ja kuivaelin märkiä. Rupesin ma'ata ja makasin niin lystisti kuin parhimmalla vuoteella. Päivän valetessa läksin siitä, ja tulin virstan verran käytyäni taloon. Toisena päivänä läksin siitäkin ja tulin 20 virstaa käytyäni Roukkolan kylään Wenäjän puolella.

Toisessa kylässä nimeltä Omelianan kylä, al'oin jo saada runoja. Yksi runo Lemminkäisestä oli kaikin uutta, mutta sen perästä en ole tähän asti saanut yhtään uutta Kalevalan runoa, sen kun toisintoja ja lisäsanoja entisille: niin tarkoin ovat ne jo ennen kerätyt. Kuitenkin toivon vielä saavani uusiakin enemmän, kuin tulen parempihin laulupaikkoin ja semmoisiin, joissa ennen on vähän taikka ei vielä yhtään kerätty.

Vanhoja runoja ei mahdakaan olla enään erinomaisia laulamatta, sillä ajan pitkässä ovat ne jo kerinneet levetä paljon ympäri. Usiammat runot lauletaan jo taikka paremman vielä sadoiltakin laulajilta ja pian joka laulajapaikassa Vienan meren sivumaista Laatuksaan asti. Tästä nähdään, että vanhoja lauluja vähän muulloin on voinut hävitä, kuin alussa, koska vielä yksiltä laulettiin, ja runot, jotka vielä nyt yksiltä lauletaan, mahtaavat olla myöhemmin tehtyjä, taikka muita vanhempia lauluja, kaunistettuja Kalevalan asioilioiden nimillä ja niiden asioihin sovitettuja. Näihin luulen kuuluvan alkupuolen Kalevalan 31:stä runosta.

Viime mainitusta kylästä läksin 37 virstaa pitkälle taipaleelle astumaan Muujärven kylään päin. Mies ja nainen ratsashevoisella olivat ensimmältä matkakumppalini mutta jättivät pian. Valkialla päivälläkin ja vielä enemmän sitä ennen ja jälkeen laukeilin kellahtelin monta kertaa, sillä nuorta liukasta lunta oli satanut ja lapikkaat, jotka te'etin matkakseni ovat liukkaalla hankalammat kuin tavalliset saappaat. Jo minäkin sain "pitkin päätäni pidellä, miten olla kuin eleä", jos lapikkaat kaiken talvia näin liukastaavat. Eipä kuitenkaan ole liukastaneet.

Myöhän illalla tulin kylään, eikä muualla ollut enään valkiata, kuin yhdessä mökissä, joka oli köyhin koko kylässä, kuin jo toisena taikka kolmantena päivänä piti muilta paikoilta mentämän einehen etsoon. Leipää ei ollut enään koko perehellä, sen kun kapoja vähän ja hallan panneita otrajauhoja pienessä ropehessa. Ja luulisiko sen moni Suomalainen, — siinäkin oli vieraanvara.[1] Emäntä tahtoi kohta ruveta keittämään kapaa syödäkseni, mutta minä kielsin ja rupesin siltaan makaamaan. Aamulla anoi hän rahaa ostaaksensa minua vasten leipää, ja rupesi perheellensä leipomaan vähän olkileipää, minkä sen vähän jauhun avulla voi saada, Leipää tuotiin rahalla toisesta talosta ja kapaa keitettiin, niin että minä tulin siinä niin hyvin aikoin, kuin monessa muussakin paikassa.

Suomen puolella sanottaisi jo kyllä monessa varakkaammassakin paikassa: "ei meillä ole mitä syödä vieraalle; jos menisitte toiseen taloon", ja tässä talossa sanottiin "ette tarvitse mennä mihinkään muuallan, tähän saatte kaikki, mitä pitää".

Wenäjän puolella otetaan vieras hyvin vastaan ja syötetään aina ruoka-ajalla kysymättä. Lyhyemmille matkoille ei tavallisesti evästetä miestä eikä hevoistakaan, kuin mitä suuremmilla teillä lienee, ja Suomeenkin matkatessa ei moni evästä itseänsä, mutta ostaa ennen joka paikassa tarpeensa, kussa ei ilman saa.

Siitä menin koko perhekunnan myötä hevoisella edelleni itään päin Tiiksijärven kylään. Siitä käännyin pohjaisiin päin Kiimasjärven kylään asti, josta muutamissa syrjäkylissä käytyäni, käännyin takaisin länttä kohden, ensisti Luvajärven kylään muutaman miehen re'essä samasta kylästä, jonka kanssa lähetin kirjaisen Kajaaniin. Sitte tulin Akonlahteen ja siitä pohjaisiin päin Wuokinsalmeen Suomen rajalla. Ensin muutamissa muissa paikoissa käytyäni, kävin Hietajärven talossa Suomen puolella ehkä Wenäjän uskoinen. Siinä oli vanha eukko, jonka kyllä työn tuskin sain lauluille, mutta sen yksi sana maksoi enemmän kuin monta kymmentä muiden.

Tämän eukon laulusta tuli se merkillinen tieto, että Lemminkäinen Pohjolan häissä tappoi Joukahaisen Pohjolan isännän. Tämä toteuttaa sen, kuu Tohtor Lönnrot jo on arvannut ja sanoo Kalevalan esipuheen VII:nellällä sivulla: "Joukahaisen taas pitäisin urohona Pohjan kansasta, ken tiesi vaikk' ollee yksi, jota Pohjan pojaksi (yksiku Pohjolan isäntä; Kalevalan runo 17 väräsyt 631, 650) ja Lappalaiseksi paikottain nimitetään."

Tämän arvelun toteuduttua nähdään, että Kalevalan 30:nen runon, jossa vielä elävästä Joukahaisesta lauletaan, oikeastansa pitäisi oleman ennen Pohjolan häälaulua koska Joukahainen jo häissä tapetaan. Ei kukaan mahtane kieltää, että se on asetettava Lappalaisen kyyttösilmän laulun edelle, sillä edellisestä Tohtor Lönnrotin arvelusta ja muustakin näkyy, että tämä Lappalainen oli sama Joukahainen, joka nähtävästi sentähden.

"Piti viikoista vihoa,
Kauan aikaista katsetta
Kera vanhan Wäinämöisen",

kuin vastatuksin Wäinämöisen kanssa ajettuansa joutui pahaan seikkaan ja sitä kostaaksensa ampui Wäinämöistä jousellansa ja tappoi hevoisen. Että Lappalainen on Joukahainen, osoittaa tämän runon 24:ns väräsy. Kuin edellimäiset väräsyt luettelevat osaavasti Kalevalan sisälläpidon Wäinämöisen, Ilmarisen ja Lemminkäisen puolelta, niin olisikos laulaja ollut väärässä Joukahaisen kohdassa? Sitä ei ole syytä ajatella, sillä sopii hyvin kyllä Lappalaiseen, joka muistakin syistä nähdään olevan sama, ku Joukahainen.

Voisi kyllä joku sanoa, että Joukahaisen jousia mainitaan 30:esäkin runossa, mutta siinä ei muuta kuin mainitaan niitä, ja ei mitään niiden "tiestä". Ainaki voipi arvata, ettei niistä siinä puhuta, mutta Lappalaisen jousen tiestä, josta kyllä on virsiä vedelty ja jatkunut 30:nes runo näyttää Joukahaisen olevan ankaran jousimiehen: sama ensimmäisessä runossa. Siinä näkyy hänen emonsa ja naisensa olevan samat kun 13:nessä runossa mainitaan. Näkyy myös, että Joukahainen tiesi Wäinämöisen tulevan luvattua sisärtänsä noutamaan, kuin suorihen vahtaaman, ja

Katso illat, katso aamut.
Katso kerran, keskipäivän
Tulevaksi Wäinämöistä,
Saavaksi suvantolaista.

Wäinämöinen oli Pohjolan seuduissa, kuin häneltä hevonen ammuttiin, ja se nähdään siitä, kuin Pohjan akkakin kuuli Wäinämöisen itkun ja urinan, se on: hätähuudon. Että Wäinämöisen asia olikin Pohjan tyttiä noutaa; sen osoittaa selvästi kolmannen runon alku.

Kyllä voisi joku sanoa, että 31:ssä runossa mahtanee puhuttaa siitä Pohjan akan tyttärestä, jonka Joukahainen lupasi Wäinämöiselle, mutta todempi lienee, mitä jo sanoin tästä runosta, että sen alkupuoli on mahtanut jälestä päin tulla kaunistetuksi Kalevalan asioilioiden nimillä, ehkä muuten ei saatu sopimaan niiden asioihin.

Tämä runo lauletaan naisilta häälauluna pian joka paikassa, mutta minä olen sen tähän asti aina luullut lauleltavan tosinnoissa löytyvillä asioilioiden nimillä ja kertomuksella tytyn kuolemasta, jotka vv. 65, 66 ja 151 osoittaavat alkuperäisiksi. Väräsyt 2, 5, 8, 30 ja 41 lu'ettelevat Pohjolan pereen tosin kuin muissa runoissa, ja itse tyttikin mahtoi olla täysikasvoinen, kuin Joukahainen saattoi luvata häntä Wäinämöiselle, jota Pohjan akka jo kauan odotti "vävyksensä Wäinämöistä". Paremmiin sopisi siis tämän runon alkupuoli Kantelettaren 3:teen osaan, jossa löytyykin tämän kanssa yhtäpitäviä lauluja.

Joukahaisesta tällä tavoin selon saatua järestyy ja toteutuu Kalevalan historia ei vähän, sillä kertomus Lappalaisen amunnasta sitoutuu nyt paremmin oikiaan aikahansa ja siahansa, ja eroutuu munastaluomisen kertomuksesta, joka kyllä on ollut parahana perustuksena niillä, jotka pitäävät Wäinämöistä jumalana, kuin he tässä näkeevät hänen luojaksi.

Mutta jo Tohtor Lönnrot 1839 vuoden joulukuun Mehiläisessä arvelee tämän kertomuksen maailman luomisesta olevan Wäinämöistä vanhemman, ja kukaties ennen olleen laulettun Ween emosta, joka arvelukin nyt vissimmäksi toteutuu. Jos Wäinämöistä paikoin, niin kuin 22:sen runon toisinnossa v. 42 kutsutaan jumalaksi, niin se tapahtuu ainoastansa hänen tietoisuutensa vuoksi samasta syystä kuin vielä nytkin parempia tietäjiä jumaloiksi sanotaan, ja sellainen jumala on Wäinämöinen kyllä enin kaikkia ollut.

E—s.

11. Lönnrotille.

[Helmikuussa 1844.]

Högädle Herr Doctor!

Nu äfven fick jag till handa det Herr Doctorn haft godheten tillsända mig och härmed får jag tacka Herr Doctorn allerödmjukast för allt det goda. Härmedelst beder jag att Herr Doctorn ville vara god och för Finska Litteratur Sällskapet tolka min innerligaste tacksägelse för Dess mot mig bevisade ädla och stora välgärningar, och önskar af allt hjerta, att så vida mig möjligt är, uppfylla Litteratur Sällskapets önsknningar.

Brefvet ifrån H:fors, som medföljt är af en kamrat derstädes, och medbragte den äfven glada nyheten att Wiborgska Afdelningen tilldömt mig priset 15 Rub. Silfv. för min öfversättning, hvilken var ett af de opera, hvilka nämnde Afdelning för ett år sedan framställde till täfling. Besynnerligt, att Bokhandlaren Öhman ända hittills icke insänt till Afdelningen hvarken resten af betalningen, för att begagnas till betalningen af en skuld till densamma, ej heller inlemnadt originalöfversättningen, ehuru den 1 October blifvit af Afdelningen utsatt för den sista dag då täflingsskrifterne skulle inlemnas. Den först omnämnde försummelsen kunde förklaras af brist på penningar, men den sednares orsak kan icke så lätt förstås. Besynnerligast är äfven att jag icke fått någon underrättelse i saken af en kamrat i Borgå, till hvilken jag skrivit 3 l. 4 bref derom.

Kuusamo lär jag icke hafva tid att besöka, då härigenom resande marknadsbönder ifrån Suopassalmi, Jyskjärvi etc. berättade mig dessa och kringliggande ställen vara såväl folk- som sångrika; dock vill jag icke underlåta, att besöka Kuusamo, om Herr Doctorn anser trakterne ditåt äga några runor etc. Om jag derföre äfven skulle dröja längre in på sommaren på vandringen, så kan det ingenting skada, blott tiden icke går förlorad. Till Kem kan jag äfven sticka mig ifrån Paanajärvi, som lätt kan ske med någon dit resande. Der kunde jag då äfven emottaga och aflemna bref. I början af sommaren torde jag komma till Ilomanz och äfven der emottaga och aflemna bref. Dock kan jag först vintermarknads tider till Herr Doctorn inlemna bestämdare underrättelser.

Förblifver med all vördnad
Högädle Herr Doctors
ödmj:ste tj:re
D. E. Europaeus.

P. S. Att priset af Afdelningen blifvit mig tilldömt, ehuru öfversättningen inom den utsatte tiden icke blifvit insänd, har kommit deraf, att ingen annan inlemnadt något till täfling, hvilket varit nog besynnerligt. Att deremot en finsk Tidning i H:fors kommer att utgifvas, är högst glädjande.

Herr Doctorn är god och aflemnar hosföljande bref på posten, derom beder allerödmjukast

D. E. Europaeus.

Jag beder att få veta på hvilket ställe det Kalevajärvi finnes, som Herr Doctorn såg på kartan: Sjön Joukamo ligger öster om Kuusamo kyrka, men ganska kan det finnas eller funnits ett annat Joukamo (svanhem), hvaraf Joukamoinen.

E.

12. Lönnrotille.

Uhut den 15 Februarii 1840.

Högädle Herr Doctor!

Just ifrån Tsiksamus ankommen hit, får jag ännu med sista marknadsfararen skrifva i största hast till Herr Doctorn och underrätta att ifrån Suopassalmi Bonden Privalainen Jelessei skall komma till marknaden och derföre beder jag att Herr Doctorn ville vara god och med honom skicka ankomna bref etc. till Suopassalmi ty efter någon tid ankommer jag dit. Mera skrifva har jag icke tid, förblifver

Herr Doctorns ödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

Dessa märkvärdiga verser har jag fått:

Vaka vanha Wäinäm[öinen]
Lähteäksensä käkesi
Luotolahan Lankohins[a],
Emohin sisärihinsä.
Lappalainen kyyttös[ilmä(?)].

13. Lönnrotille.

Kuusamo den 3:dje Martii 1840.

Högädle Herr Doctor!

Ifrån Koljola eller Tiirivaara, hvilken by jag för dervarande sångares skull besökt, har jag gjort en resa öfver gränsen till närmaste by här i Kuusamo dels för att låta ifrån Pastorn härstädes hemta mig tidningar, dels äfven för att få till Herr Doctorn o. a, skrifva några rader.

Jaako Kyröskosken Poltissa kerran har jag på en lång tid alldeles glömt att återsända. Ifrån Uhut ärnade jag sända den, men hade ännu icke så färdiga anmärkningar dertill, att jag genast med den brådskande marknadsfararen, med hvilken jag till Herr Doctorn afsände en biljet, hade kunnat sända den tillika. Härhos medföljer den nu, jemte anmärkningar, såväl till den, som till Runoelmia Runebergiltä och Enon Opetuksia. Jag har icke gifvit mig tid att fullkomna och renskrifva dem ej heller har jag någon förmåga, att skrifva dem så, att jag ansåge dem duga. Dock hvad jag skrivit, beder jag Herr Doctorn godhetsfullt genomse, och med behöfliga anmärkningar och tillägg förfullkomnade afsända med posten till Helsingfors tillika med hosföljande bref till Wilh. Zilliacus. Följande ville Herr Doctorn vara god och till upplysning till dessa anmärkningar sätta:

I *Jaako Kyröskosken poltissa* sida 5 rad 4 står: mahda`kipenät. Männe här k i sista ordet utan att fela kan läsas dubbel eller båda orden liksom ett ord (jmf. mahdukkaan). Jag skulle tycka att efter följande k alltid gör en föregående kort aspirerad stafvelse lång, hvilket man alltid kan se genom att tillsätta -kaan. Andra bokstäfver torde väl vara opassliga till en sådan fördubbling utom möjligtvis h såsom i eräti(h) hän sida 4 rad 18. Sida 5 rad 1 Kiinni`liitetyt torde vara bestämt felaktigt, ty kiinni har väl ingen aspiration i slutet och om äfven så vore, så anser jag l för opassligt, att derföre fördubblas. Rad 9 pestä`männe antaglig?

Sammaltuu seinät och andra sådana männe förbättrade genom ombytning, ty derigenom försvinner den i Kalevalas företal prisade *murto*. Men männe all slags vers i finskan kan grundas på reglorne för runovers? Männe icke melodien eller annat någongång kan tillåta fritt begagnade af korta accentuerade börj-stafvelser äfven in uti versen eller neka dem såväl i början af versen som in i orden?

Åtminstone tyckes i de vanliga finska rimvers, som: "Minä olen Suomen neiti Suomen korja kukka; Moni poika minua jo haukutteli hukkaan" ingen regel finnas för begagnande af lång eller kortaccentuerad stafvelse, utom att försista stafvelsen för melodiens skull (?) alltid torde böra vara lång. För melodiens skull torde till och med den sista accentlösa -kaan, ehuru lång, icke vara oriktig. En lära derom, när melodien eller annat fordrar kort eller lång accentuerad eller accentlös stafvelse, vore visst en interessant sak för våra sångförfattare. Om runoversens reglor allestädes borde i vers iakttagas, så är naturligt att derigenom svårigheterna vid författande af sådana vers förökas. Dock måste naturligtvis reglorna iakttagas hvar gång de äro det. — Herr Doctorn är god och gör ännu andra anmärkningar, hvar sådana äro af nöden och om tiden medgifver.

Verkeligen förargligt är det, att Gottlund med sina orimliga inseqvenser och oregelbundenheter öfverflödar i *Suomalainen*, af hvilken jag har fått första nummern med andra tidningar af Pastorn härstädes. Kirjottaa, kirjoittaa, kirjoittaa, kirjoittaa och otaliga andra äfven brott emot löftet att bortlemna de Savolaxska oa, eä etc. göra bladet så ömkligt, att jag hjerteligen skulle önska att Saima

emot det skulle öppna ett krig som i grund skulle förstöra detta skamfläck för Finland, dess hufvudstad och universitet, ty förbättras kan han icke, emedan han sjelf erkänner sig vara oförbätterlig. Kan icke universitetet antingen ålägga honom att följa Herr Doctors skrifsätt eller afsätta honom, om han icke låter rätta sig. Någotdera borde nödvändigt ske, ty han uppfyller ju alldeles icke en finsk Lectors pligter och pligternas uppfyllande borde såväl vid universitetet som allestädes fordras. Herr Doctorn borde uppfordra Saima att på det skarpaste anfälla alla Suomalainens fel; troligen gör hon det äfven utan uppmuntran.

Efter ungefär en månad torde jag ankomma till Repola och troligen [s]edan till Ilomantz: dock tages foreskrifterne i brevet, hvilket jag torde få i Suopassalmi, till efterrättelse. Om så behöfves, så kunde Herr Doctorn skriva till Repola, dit bref ifrån Kuhmo alltid torde kunna anlända. — Om jag bör göra resan till Ilomantz, så beder jag Herr Doctorn vara god och med hosföljande ditgående bref sända penningar till mig. Om jag skall taga vägen till Kajana, så behöfver brevet naturligtvis icke afskickas.

En ganska god sak är det, att i Skita kloster i Tuoppjärvi skola finnas några Tverska Karelare. Till dem vänder jag härifrån kosan och genomgår finska lexicon derstädes liksom i Mundjärvi. Därifrån besöker jag ännu Kiestinki, Kokkasalmi etc. om jag hör dem vara värda att besökas, hvarom icke, så tages vägen åt söder till Paanajärvi etc. och derifrån genom Paadane, om der något hörs vara, till Repola.

Jag har nu hvarken fått mycket ej heller något märkvärdigt af runor. Verserne, hvilka jag skref på biljetten ifrån Uhut försanna det, jag i brevet ifrån Kianto sökt bevisa om Joukahainen likasom versen "Wäinö on tätisi poika", hvarpå ingen dittills torde hafva fäst någon uppmärksamhet, Har brevet ifrån Kianto med innelyckta 5 R. S. ankommit?

Jag beder att Herr Doctorn ville vara god och till Repola sända till mig tidningar om sådant går an. Jag har nu blott F. Allm. T. ifrån d. 18 Dec. till början af Febr. och H:fors T., Saima och M. Y. ifrån början af detta år, ehuru jag begärde alla ifrån början af Novemb. s. å., ty i Kianto fick jag blott delvist läsa dem. Pastor Kränks biljett bifogar jag hit, såsom en kuriosum. — Om Doctor Castrén skulle lyckas få någon annan medhjelpare, så skulle jag dock med största lust ön[ska] följa med, fast jag skulle få ingenting annat, än medel att begifva mig dit och derifrån. I fast förhoppning att min önskan uppfylles, förblifver jag

Högädle Herr Doctors allerödmj. tj[enare]
D. E. Europaeus.

14. Lönnrotille.

Suopassalmi 20 Martii 1846.

Högädle Herr Doctor!

Jag har dröjt här med skrifningen af ett par bref, hvilka jag förenade sänder till Herr Doctorn bedjande Herr Doctorn godhetsfullt sätta det på posten.

I trakten af Vojjärvi och Suigjärvi skall ingenting finnas, och lika tom tror jag Padane vara, ty inga tietäjiä skall der finnas, så att jag efter 2 veckor säkert torde infinna mig i Repola. Många dagar behöfves icke för att komma till Rugajärvi och i Paadane torde icke heller många dagar gå, om jag äfven skulle fara dit, hvilket jag tviflar.

Förblifver Högädle Herr Doctors

ödmjukaste
tjenare
D.
E.
D.
Europaeus.

15. Saima 1846, n. 23.

[13 p. kesäk. 1846.]

Student Europaei vandringar.

Jemte nedan anförda skrifvelse från Studenten Europaeus har Dr. Lönnrot benäget lemnat oss

följande underrättelser om hans föregående vandringar.

"Hela vintern har E. vandrat i Ryska Karelen, så långt norr- och öster-ut som Finska språket der talas, och gjort anseliga samlingar, med hvilka han i början af April, då han befann sig nära landets gräns, vandrade hit till Kajana. Här gaf han sig icke tid att dröja längre än 3 à 4 dygn, då han åter den 5 April vandrade härifrån genom Sotkamo och Kuhmo till Repola, hvarifrån han den 28 kommit till Ilomants. Då han icke kunnat förskaffa sig annat pass, än ett till Petersburg stäldt, så hade han under vintern en gång blifvit fasttagen i Jyskyjärvi by och derifrån afsänd 13 mils väg till staden Kem. Här frigafs han åter mot löfte att resa till Petersburg. Sjelf var han ganska belåten med denna kronoskjuts; ty hans förare hade tillåtit honom besöka gårdarne i de byar, som passerades, för att här uppteckna runor. Då han utom friskjuts äfven haft fri kost under färden, så hade han i Kem sökt att punktera sig också till fri återresa tillbaka till Jyskyjärvi — men häruti misslyckats. Det var ifrån Kem han, utan synnerligt dröjsmål på vägen, kom hit till Kajana. Jag tillstyrkte honom att blott skicka passet till Petersburg, försäkrande att, då så mången hjälper sig fram utan pass, äfven ett pass kunde hjälpa sig fram utan egare."

Europaei egen skrifvelse, daterad Ilomants d. 28 April, innehåller hufvudsakligen följande:

"Redan har jag lyckligen anländt hit. Emot förmodan träffade jag i byarne söder om Lupasalmi flere sångare, ehuru man sednast försäkrade, att inga där skulle finnas. Dock är den omständigheten mycket hinderlig, att klostren Pahkalampi och Megriss[2] finnas i närheten; ty der förklaras alla sånger, som icke äro gudliga för 'räähkä' (synd), och derföre ville tre till fyra bättre sångare på intet sätt beqväma sig till att framsäga sina sånger. Ehuru största delen af det öfriga folket hörer till Mierolaiset,[3] så äro de få Starovererne desto religiösare, för att utmärka sig framför sina verdsliga bröder.

"Dock hoppas jag ännu återkomma till samma byar, ty jag hörde, att i byarne, belägna härifrån österut mot Paudane och Povenetz[4] äfven skola finnas sångare, och har för afsigt att begifva mig dit ifrån Suojärvi. Ganska många sångare hoppas jag äfven anträffa i Suojärvi och bland dem en eller två af bästa slaget, såsom jag hörde dem prisas i byarne norrom Himola.[5] En af dem, en ferm snickare, skall en gång en hel natt hafva sjungit *veres verekseltään* (alltid nytt) och fått en rubel till belöning. Han skall äfven ega god färdighet att dikta runor öfver hvilket ämne som helst. Om i Suojärvi och på alla andra ställen, hvilka jag ännu ernår besöka, just icke skulle finnas så många sångare som i norra ryska Karelen, så torde varianternes mängd i deras sånger vara ojemförligen större; ty nästan på intet af dessa ställen har förut samlats något. Der om någonstädes har jag hopp att ännu få nya sånger och tydlig förklaring på betydelsen af Sampo etc. Issai Nesterinen, som kunde flera Kalevala sånger, men icke kände några variationer af vigt, försäkrade Sampo vara ett skepp. Om en af de gubbar, hvilka icke beqvämade sig till sång, hörde jag sednare, att han kan en lång sång öfver 'Kuin Wäinämöinen mänöö Pohjan meren takaata riistaa hakemaan'. En vid namn Everkki i Klyssinvaara hade i sin sång öfver Joukahainens och Wäinämöinens fastkörning:

"On miulla kaksi sisärtä,
Anni astian pesiä,
Katti kangasten kutoja,
Ota niistä jompi kumpi etc.

"Anni tyckes väl vara Ilmarinens syster och af okunnighet hafva blifvit här införd; men Katti, Katritar, Katerina finnes äfven i Kalevala och 'Sepon Ilmorin Starina', och torde vara ganska riktig. Båda namnen gifva stöd åt den förmodan, att Wäinämöinen lefvat i början af Kristendomens införande, möjligtvis vid den tid digerdöden rasade, hvilken då vore den af Louhi förorsakade sjukdomen. På samma tid torde någon total solförmörkelse hafva inträffat i nejden af Hvita hafvet, Onega o.s.v.; hvaraf solens gömmande af Louhi i 25:te runan. Intressant vore det, om HH. Dr. ville vara god och göra sig underrättad, huruvida någon sådan förmörkelse vid den tiden försiggått. I Repola samlade ja litet Wepsiska[6] ord af dervarande Läraren. Han kom icke noga ihåg språket, ty han hade största delen af sin tid vistats i Petrosavodsk. Väl vore det, om jag ännu sjelf skulle komma att besöka Wepserne. Deras språk tyckes vara den regelbundnaste af alla finska dialekter, och kunskap deri isynnerhet nödvändig för hvar och en, som vill skrifva finsk grammatik. Många ord, som voro olika i Mundjärvi-dialekten, utsade presten enligt finskan eller tavastländskan. Egna ord funnos äfven. *Varasta minda* är vänta på mig (varastada = varttua), men stjäla är *vargastada*. *Vahinko* heter der *vajago*, alltså *vahinko* = *vajinko* af *vajo'a*, der *vajaga* hvad som brister.

"Sånger har jag nu nästan lika mycket, som ja sednast förde med mig till Kajana, ehuru jag samlade dessa på mycket längre tid. Nu går det dock icke an att skicka dem härifrån, utan måste jag spara dermed, tills jag kommer till Sordavala."

Sordavala den 8:de Julii 1846.

Högädle Herr Doctor!

Herr Doctors bref af den 23:dje maji hade jag äran emottaga i Salmis i söndags och Kanteletar nu härstädes, för hvilka jag på det hjertligaste får tacka Herr Doctorn. Att jag kortare än vanligt dröjt emellan Salmis och Sordavala, ser Herr Doctorn tydligt. Orsaken ligger i några små ehuru besvärliga åkommor, men hvilka jag dock snart hoppas blifva fri. Nästan hela vintern igenom bibehöllo sig några klåblemmer än försvinnande än åter uppstående, men om våren förvandlade sig de återstående på ett ställe till större varsårnader, hvilka isynnerhet sista veckan började blifva temmeligen besvärliga. Doctor Lindfors, hvilken jag träffade i Impilax, hos Hans Bror, kyrkoherden derstädes, aförde äfven ifrån vandringarne och ordinerade tvättning med blyvatten.

Ifrån Impilax kom jag hit sjöledes med kyrkoherden Lindfors och ämnar nu med skjuts begifva mig rakt hemåt och blott uppfånga de runor, hvilka jag invid landsvägen kunde anträffa. Ganska gerna skulle jag ännu göra en tur kring några trakter i sällskap med Stud. Ahlqvist, men måste nu uppskjuta dermed, tills jag någon tid hvilat hemma.

Af runor etc. har jag på vandringen genom Suojärvi, Vielijärvi, Tulomajärvi, Salmis etc. fått ganska litet. En sångare i Tulomajärvi sjöng i sången Anni tytti aino neiti i st. f. *Nuori Joukamoinen*, Latvan Lappalainen. Ehuru Latva äfven kunde hafva en vidsträcktare betydelse, så påminner den dock på ett märkvärdigt sätt om Latva by, som skall finnas i nejden af Petersburg (der finnes äfven Tuuteri) och således om grannskapet af Estland.

Huru männe Doctor Castrén ännu önskar mig till Sig? Om Herr Doctorn känner något derom, så beder jag allerödmjukast, det ville Herr Doctorn vara god och låta mig få veta det. Bref komma nu mig tillhanda genom Willmanstrand till Savitaipal. Derifrån ämnar jag skrifva mera och afsända mina runor etc. och förblifver städse

Högädle Herr Doctors allerödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

17. Lönnrottille.

Savitaipal den 25 Julii 1846.

Högädle Herr Doctor!

För Herr Doctors högtärade bref af den 16:de Junii med inneslutna 30 Rub. S. får jag härmedelst aflägga min innerligaste tacksägelse. Ehuru brefvet varit en god tid i postkontoret, så fick jag nu först veta om dess tillvaro. Hvad resten af penningarne beträffar, så beder jag att Herr Doctorn godhetsfullt ville sända dem till H:fors, i fall de icke redan blifvit afskickade hitåt. Hvad resan till Wepserne beträffar, så är jag visserligen icke obenägen dertill, men jag tycker att ändamålet vinnes ganska ofullständigt, om man icke tillika besöker tjuderne vid Bieloosero fastän Herr Doctorn redan besökt dem. Herr Doctorn har väl ingenting mindre än fullständigt lärt sig tjudiskan och å bok upptagit den, men jag anser dock infödingarne bäst kunna gifva en klar kunskap i det Wepsisk-tjudiska språket, och att kändedom af blott den ena dialekten är ganska haltande. Om någon resa till Sibirien komme att göras af mig, så kunde allt det sagda göras under resan. Jag förmodar icke utan grund, att inom eller utom Sibirien i Altai dalarne i fall Finnarne utgått derifrån, ännu finnas finska urstammar med deras urspråk, grunden för finskan och alla dess närmaste slägtspråk. Dem skulle jag gerna besöka. Finskan tyckes för sin regelbundenhets skull vara nästan oförmögen att förändra sig med tiden. Huru litet skiljer sig icke språket ifrån Kemiträsk ända till och med Ingermanland ifrån hvarandra, och dock hafva dessa traktors inneånare kanhända mera än två tusende år varit skilda ifrån hvarandras åsyn. — Om någon resa till Sibirien förestår mig, så gör jag resan nödvändigt genom Wepsernes och Tjudernes nejder, men om ingen Sibiriefärd förestår, så är jag villrådig om jag skall till Wepserne eller icke. Studenten Ahlqvist kunde ju äfven göra resan. Samlande af runor har gifvit mig mycket nöje, men icke det öfriga i så hög grad, och hos Wepserne och Tjuderne gifvas inga runor.

Det onda blodet i mig sökte sig straxt efter min hemkomst utgång genom bölder af hvilka jag för en vecka sedan hade med ens 7 stycken af icke det minsta slaget; nu hafva äfven de andra varsåren till följe deraf läkt sig.

Här medfölja de runor, ordspråk, gåtor, ord etc. och Itkuvirsiä, hvilka jag fått. Ifrån Sordavala skyndade jag, utan att uppehålla mig annorstädes än i Jaakimvaara hos slägtingar, hit, för att hinna till Kronofogden Sipoii begrafning, som varit min slägting och välgörare. Derföre skref jag icke heller runor under den resan om sådana äfven skulle fåtts. Äfven voro mina varsår besvärliga för gång, så att

jag åkte med skjuts hela vägen.

Om det blefve något af resan till Tjuderne och Wepserne, så beder jag ödmjukast, det Herr Doctorn ville vara god och sända till mig, hvad Herr Doctorn skrivit om Tjudiskan under dervaro, och kanhända äfven anteckna sådant som behöfde frågas hos Wepserne eller Tjuderne.

Tills vidare torde jag ännu få lof att behålla Helenii Lexikon, Gåt- och ordspråksboken jemte Kanteletar etc. Jag vill ännu draga nytta af dem så mycket jag kan. Möjligtvis gör jag ännu härifrån någon liten utvandring, och behöfver dem då nödvändigt. Dock skall jag snart återsända dem; förblifvande alltid

Högädle Herr Doctors allerödm.
D. E. Europaeus.

Öfver Annikka 2 del som är af Tikkanen mycket dåligt öfversatt, tänker jag skrifva en arvostelu recension till Kanava. Inho begagnas = into. Om mina anmärkningar mot Enon Opetuksia eller något annat synes i Kajana, så beder jag att Herr Doctorn ville vara god och afsända dem till H:fors. Jag har hört att Suomalainen för sin "Uskon kauppias" fått sig på mekkon och sedan icke mera vist sig.

18. Saima 1846, n. 31.

[8 p. elok. 1846.]

Hr. Europaeus, som under sommarens lopp vandrat genom Karelen långsamt gränsen, hade haft för afsigt att begifva sig till Ingermanland och sydöstra delen af Wiborgs län, der, såsom man sagt honom, ännu fornsången skulle lefva på almogens läppar. Men kommen till Porajärvi, 50 verst från Selki (Selin Pogosta), öfvertygade sig E., att sångens region redan här upphörde; hvarföre han återvände och den 18 Juni åter befann sig i Ilomants. Hans skörd af sånger och sagor har på denna färd varit betydlig, större än den han gjorde under vinterns förlopp.

Angående lokalen för de tilldragelser, hvilka Kalevaladikten afmålar, yttrar sig Hr. E. uti bref af nyssnämnde datum:

"Kalevala 22 runans sjunde vers sjunges i hela Suojärvi äfvensom i Korpiselkä, Himola o.s.v.: 'Kolmannen Viron vesiä'. Jag finner det också mest sannolikt, att Wäinämöinen bodde söder om Virland, i det fordom längre åt söder sig sträckande Ingermanland, och att hela Finland då ännu var bebodt af Lappar, ehuru Pohjola, som troligen låg på Finska sidan, torde hafva hyst Finska bebyggare, såsom namnen Louhi och Joukamoinen samt Wäinämöinens släktskap med Pohjolafolket synes utvisa. Eken och hjorten, hvilka så ofta omnämnas i sångerna, tillåta icke någon nordligare lokalitet. Ty om äfven hjorten finnes nordligare, så är han der så sällsynt, att han icke skulle kommit i fråga, aldraminst i sången. Tevana(?) torde ännu mindre fördraga nordligare klimat. Att Turjan Lappalainen icke betyder Norrsk Lapp, bevisar namnet Turjalampi i närheten af Lendiera. Esthniska namnet på Diina (Viina) och berättelsen om 'Vannemuna Kaallev poig' tala äfven för hypotesens sannolikhet; äfvensom mycket annat kunde anföras till styrka för densamma."

Hr. E. synes för öfrigt icke ännu hafva närmat sig det "parfymerade" slägte af det unga Finland, om hvilket Svenska blad vetat att tala. Med en reskassa af 12 rubel Sr. anser han sig ännu kunna bestrida reskostnaden för tvenne månader, och efter halfannat års jemna fotresor är hans vandringslust ännu oförminskad. Hans ofta upprepade önskan, att än flera samlare skulle genomtåga Kaleva-sångernas gebit, har redan till en del gått i fullbordan, då Studenten Ahlqvist, som äfven åtnjuter ett understöd af Finska Litteratursällskapet, och hvilken midsommartiden begaf sig ut på vandring härifrån Kuopio, redan torde sammanträffat med Europaeus.

Glädjande är det att sålunda hvarje dag kunna anföras någon ny företeelse af verksam håg för den fosterländska litteraturens förkofran.

19. Lönnrotille.

[Elokuussa 1846.]

Högädle Herr Doctor!

De lofvade pappren blefvo med sista posten ännu icke afskickade, emedan jag icke kunde få dem att gå med tungposten, som jag ville, men nu, sedan jag bifogat tre böcker dertill, har den kommit att väga öfver ett skålpund, såsom det fordrades, och kommer då att afgå med tungpost.

Då jag nu kommit på den tanken, att en finsk grammatik efter en gjord resa till Wepserne och Tjuderne genast kan tagas under arbete, så har jag insett, att nämnde resa är en den nödvändigaste och jag anser det vara en pligt för mig att företaga densamma. Jag tilltror mig ingalunda förmåga att allena skriva en grammatik, men mången i Helsingfors t.ex. Lector Akiander torde väl vara ganska benägen att åtaga sig bestyret. Jag skulle blott kunna uppsätta ett eller annat hvad jag kunde få ihop. Herr Doctorn kommer då icke att hafva mera besvär än att öfverse den, och nästa år inom kort hoppas vi då hafva en god grammatik redan förr än Lexicon hunnit utkomma och utan att Herr Doctors tid tages bort ifrån detta så viktiga arbete.

Ifrån Suojärvi skickade jag genom Sordavala de dittills samlade sångerne etc. Månne de kommit Herr Doctorn till handa?

Jag torde ännu dröja här inemot slutet af september, så att Herr Doctorn ännu hinner att skriva till mig hit, hvarom jag på det ödmjukaste beder. I brevet ville Herr Doctorn godhetsfullt nämna, om jag genast derpå skall företaga resan till Helsingfors eller kanske aldeles icke göra någon resa dit, utan troligen bäst genom Wiborg och Petersburg sjöledes till målet.

Jag vet ännu icke om geometriae öfversättningarna utkommit, ty jag har icke en gång fått läsa de två tidningar, hvilka komma till våra präster, emedan de afgått till kapellet.

I förväntan på snart svar förblifver jag

Högädle Herr Doctors allerödmjukaste tjänare
D. E. D. Europaeus.

20. Lönnrottille.

H:fors den 30 September 1846.

Högädle Herr Doctor!

För Herr Doctors högtärade skrivelser af den 13:de September jemte penningarne 25 rubel s:r, och det för en månad sedan i Savitaipal emottagna, äfvensom för penningarne 41 rubel s:r af Assessor Rabbe emottagna, får jag härmedelst aflägga min allerödmjukaste tacksägelse. Äfven för böckerne, hvilka jag till följe af löftet i förra brevet får behålla som egna, får jag härmedelst aflägga min innerligaste tacksägelse. Jag har i Ordboken upptecknat en mängd ord och äfven i Kalevala flere anmärkningar och observationer, af hvilka jag med nästa post hoppas kunna gifva Herr Doctorn del. Herr Doctorn torde väl hafva observerat, att jag äfven i de Arv[au]tus- och Sanalasku-kirja, hvilka jag hade med mig på vandringarne, upptecknat dithöriga saker.

Jag har beslutit att studera på graden, och hoppas nog kunna lefva befriad ifrån bekymmersamma omständigheter, ty jag har till Helsingfors Tidningar inlemnat en annons, om att jag ämnar börja gifva finska timmor, hvilka redan visat sig vara nyttiga äfven för andra t.ex. för Studenterne Cajander, Borg etc. Mitt kvarter, ehuru nog rymligt, åtminstone så stort som Herr Doctors kammare, och derföre passlig för disciplar, kostar mig blott 90 rubel om året, och deraf kommer blott en ringare del på min lott, ty jag har en bolagskamrat, som betalar mig 2 1/2 rubel s:r i månaden. Sjelf har jag köpt möbel och fått för ganska billigt; äfven mat får jag ifrån finska gardeskasern för blott 14 rubel en hel portion jemte bröd och smör eller så mycket att två äter sig deraf mätta.

Hvarken den ena eller den andra af de geometriska öfversättningarna har ännu blifvit lagd under prässen. Jag har den Heikelska hos mig för det närvarande, för att genomses. Så illa är det icke heller att den dröjt hittills, ty hvarken är den ännu collationerad med originalöfversättningen, ej heller äro ännu mina på Kallavesi föreslagna bättre termer tagna ad notam, att förtiga min under vandringarne inhemtade fastare kännedom af finskan, hvarigenom jag nu hoppas kunna vara i stånd att densamma mycket förbättra. Bruket af de båda genitiver i pluralis är jag ännu icke säker på. Herr Doctorn sade den ena af dem vara af bestämd, den andra af obestämd betydelse. Månne skilnaden är densamma, som emellan bestämd och obestämd artikel i svenskan? Jag påminner mig i anmärkningarna till af Herr Doctorn i Suomi skrifna sånger hafva sett adjektivet hafva det ena och substantivet det andra genitivet. Om denna kasus beder jag allerödmjukast Herr Doctorn gifva mig underrättelse. — I Eurés grammatika saknar jag äfven nödig säkerhet om den optativus, der förekommer. Att han kallar subjunctivus för praeteritum conjunctivi enligt Becker, är tydligen falskt. (Se Suomi 1841. 4:de häftet, sida 13.)

Jag beder allerödmjukast, att Herr Doctorn ville vara god och skicka till mig alla Herr Doctors ryska kartor äfvensom Esthlands karta och förteckningen på dess ortnamn. Likaså åtskilliga i Olonetsska gouvernementet upptecknade sagor, åtminstone sepon Ilmarin starina. Med alla dessas tillhjälp ämnar

jag skrifva åtskilliga finska uppsatser, för att på afdelningens möte uppläsa, och hvilka jag antingen skickar till Kanava eller directe ämnar meddela Herr Doctorn. Äfven skulle jag be om, att få Herr Doctorns anteckningar om Bielooserska Tschuderne till genomögnande, om ske kan. Alla dessa skola med tacksamhet återsändas, så fort ske kan.

Jag förmodar, att Litt. Sällskapet under julferien utrustar mig jemte någon annan till Wepserne och Bielooserska Tschuderne. Detta är dock icke mycket mera än en förmodan.

I förväntan på snart svar af Herr Doctorn förblifver jag städse

Högädle Herr Doctorns allerödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

I trakten af Wasa skall äfven en öfversättning af geometrien hafva varit under arbete.

Den 21:sta sång i Runoelmia har jag ytterligare försökt att omarrangera i runopoesie, och tror mig nu fullkomligen hafva lyckats, att få stroferne i sin behöriga ordning, äfvensom den ofelbart vunnit genom bortbytande af det tvetydiga vieri. Här följer den:

Poika lausu kullallensa:
Miksis aina armahani
Polvusiltani pakenet,
Sylistäni siirteletse,
Kul'et kylkeni varoista,
Alta kainalon katoat;
Konsa pyyän polvelleni,
Sylihini suosittelen,
Kuzun kylkeni varohin,
Alle kainalon asetan.
Sano korvin kuullakseni:
Kus' oli kultani sinulla
Tuki toivoteltavana,
Vara vuotettu vakava,
Suoja saatava parempi,
Ja turva toellisempi;
Ennen kuin istuit polvelleni,
Sylihini siirteletse,
Kul'it kylkeni varohin,
Alle kainalon asetuit.

Jag vet icke om denna runo i dess första skick stått att läsas i M. Y. Ordet Kuzun skrifer jag med z, emedan denna bokstaf tyckes nödvändigt böra begagnas i runoskrift för att skilja ifrån det hårda tz t.ex. Suostu metzä miehahini. Lähen mielusta mezälle.

E—s.

21. Lönnrotille.

[D. 19 October 1846.]

Högädle Herr Doctor!

För Herr Doctors högtärade skrifvelse af den 10:de October jemte paket får jag härmed aflägga min ödmjukaste tacksägelse. Äfven beder jag Herr Doctorn tolka för Doctor Lindh min uppriktiga tacksägelse för rocken. Den var de första kalla tiderne högst nödvändig och småningom slets min gamla kasaveika så att den stoltaste tiggare icke skulle kunnat sky att bära den. För öfrigt bar jag den alltid blott under den vidare rocken bara för värmens skull. En sångare fick kasaveikan sluteligen, nöjd att hafva fått litet bomul. Rocken dugde till och med ännu hemma att begagnas.

Jag har som bäst arbete med geometrie öfversättningarna och håller på att genomgå Hellenii lexicon, för att samla alla ord med de härledningsändelser af osäkrare betydelse som Doctor Schildt och jag begagnat. På samma gång sker äfven samlingen af de ord, jag upptecknat i lexicon, och hvilka jag med nästa post hoppas kunna afsända till Herr Doctorn.

Bland dem som begagna sig af min undervisning i finskan, bör jag först nämna Stats Rådet Grot. Jag går hos Honom två gånger i veckan d. ä. onsdagen och söndagen till middagen. Studd, Nervander,

Passelberg, och Berg gå utom dess hos mig två timmor i veckan; den siste blott skriver. Häraf ses att finska undervisningen icke gör mig mycket besvär; jag skulle önska ännu flere timtagare.

Ordet "ehdotella", som jag på flere ställen påminner mig hafva läst i Kanava, torde väl betyda "förutsätta". Monne detta ord kan alltid begagnas i stället för "förutsätta" och således göra det af D:r Schildt begagnade och troligen af Honom fabricerade ordet "edeltää" öfverflödigt. Monne ehdotella är ett gammalt eller af Hanén fabricerad ord? Derom ville Herr Doctorn vara god och underrätta mig. — Jag torde väl behöfva framställa Herr Doctorn en hel mängd andra frågor angående öfversättningen, men ännu har jag icke hunnit att fundera på sådant för än jag gått lexicon igenom.

Frambärande Lector Akianders hjerteliga helsning till Herr Doctorn förblifver jag

Högädle Herr Doctors allerödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

H:fors den 19 October 1846.

Här följa de af D:r Schildt antagna termer, hvilka icke finnas i Kallavesi No 1 och 2, 1845.

Alasivu, bas. Ennata, anticipera. Itsenäistyä, bli sjelfständig. Itsenäisyys, sjelfständighet. Jyrkkä, rät. Kaimajäsenet, homologa termer. Kertainen, faldig. Kertomerkki, multiplikationstecken. Keske', medelpunkt. Käyttineinen, praktisk. Leikka, sector. Leikkale', segment. Myönteinen, positiv. Määriö, definition. Näytettämä. theorem. Olettaa, antaga, låta vara. Peruste', princip. Paitsimerkki, minustecken. Saatto, förmåga. Sane', sanelma, sats. Suhde, förhållande. Suhdettaa, hänföra, jemföra, Suhteuta, förhålla sig. Tietineinen, theoretisk. Todusta, theorem. Väite', sats, påstående. Ymmärre, begrepp. Ympäritsen, omskrifva.

Om dessa är Herr Doctor så god, och meddelar mig Sitt omdöme. Kanske passar Kieleke' bäst för sector. Detta ord är hos almogen bekant.

E—s.

22. Lönnrotille.

[D. 27 november 1846.]

Högädle Herr Doctor!

Jag beder allerödmjukast om förlåtelse, att jag ända hittills dröjt med att afsända de låfvade orden, hvilka nu medfölja. Jag har haft mycket att göra med geometrien, hvilken nu ändock icke kommer under prässen, för än i början af Januarii nästa år, emedan Boktryckaren är sysselsatt med andra arbeten. Äfven har jag haft arbete med en uppsats, hvilken jag läs opp i lördags på Kaisaniemi på vårt nationskalas. Den afhandlade om våra förfäder i södra Sibirien, på gränsen af Kina och på andra ställen i Asien, mest efter kinesiska underrättelser, hvilka jag åtkommit i det stora verket *Ritters Erdkunde*. Der talas mycket om ett folk vid namn Usun, hvilket varit till utseendet skildt ifrån andra Asiater, nemligen: med vit hy, ljus hår och ljusa ögon, framstående näsa och djupt liggande ögon, eller icke ett så platt mongoliskt ansigte som kineserne. Äfven talade de ett eget språk. Till dem hörde utom de egentliga Usunerne äfven folket Tingling i södra delen af Sibirien ifrån Baikal ända till Obdalen och derifrån åt söder ända till Sogdiana. Alltså aldeles på samma sträcka, som nuförtiden de märkvärdiga Tschudgrafvarne finnas, hvilka i Europa gå ända till Wolga och Dvina. Usunerne blefvo tordrifna först till trakten af sjön Balkasch och sedan derifrån i 4:de århundradet åt norr och nordvest. Tingling blefvo äfven år 507 drifna åt vester ända till berg (förmodeligen Ural).

Ritter kan icke annors förklara saken, än att han antager detta folk vara af Germanernas stam, men opassligheten af en sådan hypotes är klar. Jag deremot anser, att ingen annan rimlig förklaring dertill kan antagas än att förklara dem för Finnarnas stamfäder. Hunner och Ungrare voro de icke, ty Hiongnu och Uigurer voro deras stamfäder. Fortsatta undersökningar häraf torde ännu lemna ganska intressanta resultat.

Jag har redan glömt att allerödmjukast tacka för Herr Doctors bref af den 1 dennes. Jag förde det straxt efter dess ankomst till Professor Rein, på det Han skulle få notis af de deri befintliga anmärkningar till Schildts öfversättning, men Han sade, att Litt. Sällsk. redan corresponderat med Doctor Schildt angående terminologien, och att den nu får bero vid hurudan den är.

Stud. Tikkanen har förenat sig med Studd. Ahlqvist, Warelius och mig för att nästa år börja utgifva en finsk tidning med namn Suometar. Närmare tre veckor har ansökningen redan varit i Senaten, men

utslaget har ännu icke utkommit. Herr Doctorn torde väl hafva någonting, som kan införas i nämnde tidning, derföre beder jag det Herr Doctorn ville vara god och hemta sådant med sig, när Herr Doctorn nu enligt löfte snart kommer hit.

I natt har snö fallit, så att marken nu är aldeles hvit, men vädret är dock icke kallt och snön tyckes börja smälta bort.

I hopp att snart få träffa Herr Doctorn härstädes, förblifver jag

Högädle Herr Doctors allerödmjukaste tjänare
D. E. D. Europaeus.

H:fors den 27 November 1846.

23. Lönnrottille.

H:fors 8 den 12 Januarii 1847.

Högädle Herr Doctor!

Jemte hjertelig önskan till lyckelig fortsättning af det nya året, får jag härmedelst ödmjukast tacka Herr Doctorn för brevet af den 4:de dennes, äfvensom för den medföljande 3:dje delen af Kanteletar.

Första nummern af Suometar blef färdig sista lördagen, dock med denna dags datum. Orsaken hvarföre hon så länge dröjt, är, att privilegium först sista tisdagen ficks ut ifrån Senaten, ehuru ansökning, derom inlemnades redan i medio af october s. å. Den kunde icke heller förr inlemnas, emedan Ahlqvist blott kort förut ankom. — För det uteblefne sista tisdags bladet, torde två numror nästa tisdag utkomma.

Sången *Suomettaren kosiat*, hvarmed bladet börjar, är, illa nog, på några ställen utan tillräckliga skäl ändrad. Lyckligtvis hafva dock många ändringar, som voro ämnade att införas deruti, i tider blifvit rättade. Emedan jag, liksom äfven Tikkanen och Ahlqvist, voro juldagarne bortresta, så hade Wareljus allena bestyret om profbladets tryckning, och jag jemte Ahlqvist hade blott gifvit åt honom början till våra uppsatser och öfverenskommit, att ofvannämde sång skulle äfven införas. Emedlertid hade Wareljus till tryckningen afskrifvit sången enligt sin vestfinska dialect med d. carit. ta', mennykkänä (vepsiskan har i genit. mennyden, hvaraf ses att t hör till stammen) suorsa, helkkymätä' etc. Ja ännu svårare förändringar hade han gjort, såsom: *ainanen* i. st. f. *ainoinen*, och mente på fullt alfvare, att *ainaset*, *ständiga* vore rättare än *ainaiset*, *de endaste*. I st. f. *kaur'ajoilla* hade han skrifvit och mente vara riktigare *kaurajolla* af ajo. Äfven hade han fått vieron i st. f. *mieron* och i betydelse af vieras liksom *taivo* = *taivas*. Så fann jag den redan satt vid min ankomst hit den 3:dje dennes, men vid andra korrectionen lyckades jag dock, fast med mycken strid och gräl att få det mesta återändradt.

I stället för ändelsen *ton*, *tön* har jag ansett mig hafva funnit skäl, att börja begagna *toin* och *töin*, hvilket jag anser enligare med jemnvigtens i språket så allmänna och mäktiga lagar. Stamändelsen *toma* har nämligen blott ett *m* som äfven förvandlar sig till ett *n*, alltså med svagare ljudstyrka. Då nu äfven *t* i början af ändelsen *ton* är förenkladt, så måste vocalen genom ett tillagdt *i* förlänga sig, för att gifva åt ljudet utrymme. I *ton*, der *n* ljuder hårdare, emedan rösten i brist på utrymme i föregående vocal, mera måste falla på nämnde *n*, skulle det förutsätta dubbelt *m*, *tomma*. Ken har af samma skäl heldre kennen än kenen ehuru det sednare vore riktigare. Jemnvigts-lagen har, såsom jag först i går kom att fundera efter, inflytelse äfven på vocaler allena. Likasom t.ex. *t* förstärkes till *tt* när stafvelsen blifver öppen, *taaton*, *taatto*, *taattoina*, så har äfven *tulen*, *tuloo* i r. Kar[elen] äfven *tuloman*. Att *o* har större klang och ljudstyrka än *e*, derom kan man se i *Akianders Ljudbildningslära*. Äfven andra vocalförändringar tyckes hafva samma skäl för sig, såsom i orden *pieni*, *pienen*, *pikku*; *sauva*, *savakko*; *halpa*, *halvempi*, *halvemman*; *ele'*, *ela'*, *älä'*; *tarvis*, *tarpehen* etc.; allt förenar sig dock icke med den ordning, hvaruti A. ställt vokalerne efter klangen. Jag har för öfrigt ännu ganska litet tänkt efter denna sak. Säkert är dock, att i finska grammatiken, så redig den än tyckes vara, ännu mycket står att upptäcka.

Hvad tecknet till det förmildrade *k* angår, så anser jag vara lättast att begagna apostrof ' dertill och det consequent i alla fall, äfven efter *l r* för att undvika många tvetydigheter såsom *palon*, *pal'on*; *koron*, *kor'on*; etc. Flere exempel kan ses i D:r Castréns uppsats i Suomi "Om några ljud i Finskan". Genom ett allmänt bruk af detta tecken blir den utan några regler begriplig för alla, och, som det förnämsta är, utlänningar och andra i språket oinvigda hitta sig derigenom mycket lättare fram deruti. Af dessa samma skäl har jag äfven förklarat mig för ett allmännare bruk af slutaspirationen och börjat begagna Warelii tecken ` blott med undantag af Allativus och 3 persons suffix, hvaruti den hvarken ingriper i grammatiken genom att förmildra föregående konsonant, ej heller allmänt brukas, ty jag har

ingenstädes märkt aspiration i sagde former. Jollekkulle har jag icke hört. Denna aspiration torde dock vara orsaken till att *-nsa* förmildrat sig till *-se'* i östra Finland. Detta sednare har verkligen aspiration. Lika godt torde väl vara att begagna äfven till aspirationstecken apostrof, men Warelius går icke in derpå, och orsaken att begagna skilda tecken är icke heller stor. Dessutom har Stbg i sista årets Kanava N:o 19, förordat Warelii tecken och önskat blott en mindre storlek åt detsamma.

Genitivus plur. bildar jag ännu alltid af infin. pl., ty Herr Doctors hypotes, att gen. af inf. sing. bildad vore bestämdare, anser jag därför osäker, att såväl inf. sing. som pl. båda äro lika obestämda, och att gen. pl. troligen blott af misstag bildats ifrån inf. sing., emedan den begagnas efter nomina numeralia och partitiva.

Herr Doctorn är god och skrifer till mig isynnerhet om ändelsen töin, derom beder

Högädle Herr Doctors allerödmj. tj:re
D. E. D. Europaeus.

Suometar beder ödmjukast, att Herr Doctorn ville vara god och ibland skänka åt henne någon uppsats. Herr Doctors insändningar torde för henne vara de käraste.

För tidningsposten har helt nyligen nya förordningar inkommit, hvilka troligen hindrat alla härvarande tidningars afresa; så äfven Suometars. Deruti är Alkulause af Warelius, *Tutkistelemuksia Suomalaisien esi-isistä ja niiden asumapaikoista* af mig, och *Satu* af Ahlqvist.

Ljudbildningsläran har jag anmärkande börjat genomgå, för att enligt Herr Doctors önskan med tiden recensera den på vårt blad. Jag har äfven inprickat Herr Doctors märken ifrån Rector Colans bok i min. Om Herr Doctorn ville meddela mig ännu flere anmärkningar, så vore det för mig till stort nöje. Egna anmärkningar har jag äfven gjort ganska många.

En ganska fägningsam sak är det, att Hans Kejsersliga Höghet Thronföljaren i Nåder täckts hugna mig med en gåfva af 150 Rub. S:r, hvilka jag straxt vid min hitkomst af Rector Magnificus fick emottaga. Jag förmodar att Stats Rådet Grot genom Sitt goda ord åstadkommit detta.

24. Castrénille.

[2 p. helmik. 1847.]

Jalooppinen Herra Tohtori!

Pian sanoen sattumoina myöten olen tullut Suomalaisien esiisien jäl'ille. Niiden hakeminen antaa erinomaisen ilon ja mielihyvän rintaani jo nyt, vaikka niin vähän olen tehnyt. Toivotan Teille sitä iloa paljoa suuremmassa mitassa; Te olettekin niillä jäl'illä paljoa etemmäksi tulleet, ja olette ilman sitä vakuutetut, että työnne koskee selvästi perustettua hyvää, ettekä tarvitse` pel'ätä` ajavanne tuulta takaa.

Minä puolestani kyllä en tahtois muuta, kuin uskoa` todeksi, mitä olen kirjoittanut myötä seuraavissa sanomalehdissämme, mutta nä'yttää se muiden silmissä olevan ei paljon muuta kuin hulluutta. Toivoin, siitä jo kaikkien niinkuin itse` ilahtuvan, mutta eipä yksikään itsestänsä ole` virkkanut paljon sanaakaan. En ole` minä paljon kysellytkään ko'ettaakseni, mitä itsestänsä virkkaisivat, mutta jos sanan — toisen sanoovat "onhan se vähän toden näköistä", niin mitä niistä voittoa. — Niin se on täällä Suomessa. —

Jos Teidän mielestänne asia on todempi, niin kirjoittakaat, Hyvä Herra! mitä asian toteuttamiseksi vaan voitte; kirjoittakaat tänne meille suomeksi lehtemme pantavaksi, kehoittakaat Tekin sanallanne mieliä havahtumaan yles ja ehkä vähänkin suuremmalla innolla kiintymään kotimaan tärkeimpiin asioihin. Kehoittakaat myös muutamilla voimallisilla sanoilla kansamme paremmin ottamaan lehteämme, sillä asiallinen kehoitus ei mitään vaikuta`, kuin siitä ei kukaan mitään kuule` eikä nä'e`.

Juuttahista eli Fornjoterista olen saanut jäl'emmältä enemmän tietoa, kuin mitä niistä "Tutkistelemuksissa" kirjoittanut olen. Geijer todistaa niiden selvästi olleen Lappalaisia, ja ihmeellisellä tavalla sopii yhteen, mitä Prichard sanoo Lappalaisien ja Jats (eli Jutes) kansan nä'ystä, nim. että molemmat ovat ruumiiltansa pienet ja raukat, että Lappalaiset ovat mustatukkaisia, mutta Jats kansa muutoinkin musta, joka ei olekkaan muuta kuin luonnollista, koska aurinko Pentschabissa mustuttaa pinnan paljoa enemmän kuin täällä, ja niiden pinta, jotka ovat tukaltansa mustat, on erinomaisen helppo päivettymisestä mustumaan. Voivatkin Jats ja Juuttahat (Lappalaiset) olla` samaa kansaa, sillä koska Suomalaiset ovat Korkeasta Aasiasta kotosin, ja Lappalaiset ovat Suomalaisien läheistä heimoa, niin pitihän Lappalaisienkin olla` miltei samasta paikoin kotosin. Voi siis hyvinkin tapahtua`, että kaikki miespuuttoon eivät lähteneetkään tänneppäin. mutta jäivät jäl'ille ja poikkesivat toisille teille. Tästä

asiasta aj'on puhua` 6:nessa lehdessä.

Aivan hyvä olisi, jos Pietarissa joku ottaisi työksensä tarkoin tutkia` siellä olevia muinaisuuksia, ja niiden vertomalla, niinkuin Tutkistelemuksissa sanon; pyytäisivät selkoa asiassa. Teidän kehoituksenne sekä sananne asian tärkeydestä kyllä sielläkin voipi panna` miehiä liikkeelle. Voittomme siitä olisi arvaamatoin.

Toivottaen Teille kaikkea iloa ja onnea vaivaloisessa, mutta aivan tärkeässä työssänne ja toivoen paljon iloisia ja kehoittavia sanoja kohta takaisin, olen aina

Teidän nöyrin palvelia
D. E. D. Europaeus.

Helsingistä 2:na helmekuuta 1847.

Että olen paheksinut Suomalaisiemme vähää vaaria tutkistelemuksistani, on parasta, että ei mitään virkkaa`. Tällä postilla menee myös Magisteri Kellgrenille nämät samat lehdet. Saksalaiset, pelkään, kyllä meidät voittaavat.

25. Lönnrotille.

[D. 19 Martii 1847.]

Höglärde Herr Doctorn!

För Herr Doctorns bref af den 12:te dennes får jag härmedelst aflägga min ödmjukaste tacksägelse. Hvad orthografin i *Lukemisto* vidkommer, så önskade jag gerna, att det förmildrade k allestädes skulle betecknas med det vanliga tecknet ' , och likaledes aspirations tecken, det engång antagna ` , begagnas, dock med undantag af allativi ändelse och tredje persons suffix, hvilka icke allestädes torde begagnas med aspiration, eller åtminstone med en svagare, hvilken utomdess der aldrig har något grammatikaliskt inflytelse eller åstadkommer någon förmildring i föregående konsonanter.

I en Krestomathie tyckes det just vara nödvändigast, att hafva dessa båda tecknen, emedan de läsare, för hvilka boken är bestämd, just böra veta hvilka konsonant-förmildringar i orden för sig gått. Utan dessa tecken blir språkets lärande för deri okunniga mycket svårare och i samma mån mera afskräckande, hvilken svårighet isynnerhet drabbar alla utlänningar. Dock är ju vår önskan att vårt Suomis språk blefve för alla så angenämt som möjligt. Stats Rådet Grot har yttrat mycket nöje öfver aspirationer och isynnerhet för k tecknet. Utlänningarnes fördel dervid skulle redan vara nog för att förmå till begagnande af dessa tecknen; lärarne vid skolor, gymnasier och Universitetet torde för lättnadens skull vid lärandet äfven finna nöje dervid. De gamla j och v, såsom i orden jäljen, jalvoilla, torde äfven derföre kunna bortfalla, som de enligt Satakundensen Warelii utsago, knappast torde annorstädes begagnas än i trakten af Åbo, alltså i en ringa del af Finland, hvarföre, sedan jag enligt mitt beslut i Suometar skrifvit om den nyare rättskrifningsläran, skribenterne hellre torde småningom börja att följa det vida allmännare sättet att utan ersättning af j och v bortkasta k vid dess förmildring.

Doctor Castrén har ju i *Suomi* 1841 noga skrifvit om fördelen af att hafva ett eget tecken för det förmildrade k och ju mera skriftspråket utbildas, desto mera faller detta behof i ögonen.

För sådana fördelars skull beder jag Herr Doctorn vara god och skrifva till Litt. Sällsk:t, att omtalte tecken skulle införas i *Lukemisto*. Det finnes väl många i Finland, som anse sådana tecken för stötande, men då de ändock icke anse accenterne i franskan och i, å och ä prickor, samt interpunctions tecken för någonting stötande, så säger ett sådant påstående ingenting, högst att sådana förekomma ovanliga, men som försvinner så snart man blir van vid dem. En, som förut icke begagnat finska böcker utan dessa tecken, kommer aldrig på den tanken att de skulle stöta.

Viktigt är äfven bruket af dubbel vocal framför v, i 3 person plur., äfven sing. t.ex. karsiiva. Såsom Akiander anmärker finnes en tvåfaldig konsonantförstärkning t.ex. tuvan, tupa, tuppaan. Samma lag anser jag vokalen e i verba vara underkastad, ehuru den yttrar sig annorlunda. T.ex. tulen har i R. Kar[elen] tuloman, tuloov; (o är enligt Akianders ljudbildningslära starkare än e); alltså förstärkt i öppen stafvelse (jmf. tupa), men äfven då när vocalen är dubbel (jmf. tuppaan). Detta tuloov anser jag just bevisa att vocalen är lång, ty annors borde det heta tulev, liksom tulen. Den starkare förstärkning har just för dess större stryrka gjort sig vidsträcktare gällande än den mildare t.ex. tuloman, som blott begagnas af grekiska Finnar. Deremot säges tuloovat, tuloo(pi) kanske i större delen af Finland. Denna förstärkning är alltså efter mitt tycke ingen slump utan blott en lydnad för språkets allmänna lagar om ljudförstärkning och -förmildring, men för hvilket alla dialekter dock haft olika fint öra. Detta förutsätter just ett dubbelt e, som varit allmänt i bruk, för än det blifvit förstärkt till ett dubbelt o.

Förnämligast i anledning här af vill jag begagna dubbel vokal framför -vat (-vät). Att der förvandla e till o i skrift, anser jag dock för onödigt. Att participium praesens nom. plur. och praeteriti 3 pers. plur. hos verba på ia (iä) derigenom lätt urskiljas, är bekant.

Instruct. sing. af ku, om Herr Doctorn ännu har begagnat det, torde hellre böra vara plur. så snart correlation och andra orsaker så fordra.

Runosamlarene Polén och Sirelius hafva återvänt, sedan de kringvandrat Ladogas norra och vestra kuster ända till gränsen af Petersburgska gouvernementet, På vestra kusten skola runorna nästan hafva försvunnit utom vid Ingermanlands gräns, der de någorlunda åter skola vidtaga. I Metsäpirtti kapell, hörande under Pyhäjärvi, torde hafva varit ymnigare, men som folket der berättats vara ifriga Staroverer, så skulle de icke sjunga fastetiden. Jag skref för 2 veckor sedan till Litt. Sällsk. i Wiborg, att det skulle utsända runosamlare till Ingermanland och dess gränstrakter.

När torde Herr Doctorn få Kalevala till tryckning? Bäst torde vara att lemna det till början af nästa hösttermin, ty jag skulle ganska gerna vara då här och till ferien tänker jag begifva mig till Tschuderna i Tverska gouv. och vid Bieloosero och äfven till Wepserne. Kanske jag på den vägen ännu skulle hitta något. Äfven andra Studenter torde i massa utvandra nästa sommar och hvad som då skulle samlas kunde allt införas.

Herr Doctorn är god och skrifver några anmärkningar till min runo-oppi och hitsänder dem. Kalevala torde ju nog gifva anledning till en och annan fundering, som skulle gagna den nya sången[s] uppkomst.

Herr Doctorn är god och meddelar Litt. Sällsk. sin mening om mina anmärkningar öfver Lukemisto, ty ifrån Herr Doctorns hand utgångna vinna de gehör.

Förblifver städse

Höglärde Herr Doctors ödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

H:fors den 19:de Martii 1847.

I fjerde runon af Kalevala är den 272:a versen obestämd, om den sitt verbum i imperat. eller i impf. Sådana för den i språket oinvigde osäkra ställen skulle genom aspirationstecken aldeles undvikas.

H:fors den 23:dje Martii.

P. S. Att brefvet icke tidigare kommit ut, har icke skadat, ty nu just fick jag af Bokh. Öhman manuskriptet till *Tolken* som här äfven medföljer jemte Mag. Ignatii bref till Öhman, så att Herr Doctorn kan genomöfna de anmärkningar, som Litt. Sällsk. i Wib. gjort, Monne det icke skulle gå an, att i Tolken införa såväl k-förmildrings tecken ' som aspiration ` , ty jag anser det vara en småsak, om aspirationstecknet är si eller så, men anser dock det utsatta hafva företräde, emedan det skiljer sig ifrån k-förmildringstecknet och apostrofen utan att dock vara fulare, ja ofta i Suometar vackrare, än apostrofen (eller k-form.). Monne icke äfven den fullt utsatta ändelsen i verba vore bättre t.ex. alltid häpeää i st. f. häpee. Korta framställningar om den finska Formläran med motsvarande svenska uttryck och omskrifningar torde vara ganska väl till pass; äfven om den svenska, isynnerhet läran om bokstäfvernes uttal, emedan i svenskan sådant ofta läses annorlunda, än de skrives. Reglorna kunna vara såväl på finska som på svenska och göra alltså tillika samma tjänst, som samtalen.

Härledningsläran ligger för finskan ännu i lindan, men för att få något beprepp deri, företog jag mig i höstas att genomgå Helenii Lexicon och samla opp de flesta ord med tvetydiga härlednings ändelser, hvarvid jag äfven kom under fund med åtskilligt, t.ex. att verba på staa` hafva olika betydelse då de äro bildade ifrån sing. och plur. sås. ar`astaa` ar`istaa`, myöhästää`, myöhistää`, etc. af hvilka den förra är neutrum, analog med herrastaa` och den sednare activum. Här af följer, att Kilpinens suomestaa` = suomeksi käyttää` är alldeles misslyckadt. Då Herr Doctorn arbetar på lexicon, så "yksi tie, kaksi asiaa", kan Herr Doctorn äfven uppsamla härlednings-ord i columner och då hela förråderne äro upptagne, så kan härledningens grundbetydelse och härledningssättet och gränsorne eller inom hvilka ordklasser härledningen kan begagnas, etc. lättast öfverses. Så kan t.ex. blott af verba ord på e` bildas och alltså äro tiede`, hyve` etc. opassliga. Jag tycker att vid härledning likasom vid allt borde för språkanden ömmas så mycket som möjligt och icke genom misstag missleda språkkänslan, utan hellre genom treffade nya exempel skärpa och väcka den. Jag tänker efter någon tid vidlöftigare tala härom i Suometar.

Härmed afskickar jag äfven härlednings förteckningen, bedjande om ursäkt såväl för det i broskan uppkomna fusket i detta bref, som äfven att förteckningen icke blifvit renskrifven, hvartill nu icke är tid. Samma förteckning önskade jag snarast få tillbakas.

Med Högaktning förblifver

Höglärde Herr Doctors ödmjukaste tjenare
Europaeus.

26. Lönnrotille.

[14 p. toukok. 1847.]

Jaloarvoinen Herra Tohtori!

Suomeksi minä kirjoitan Teille, sillä joku aika sitte liittyi kirjallisesti pari kymmentä Oppivaisista, joiden joukossa minäkin, että kukin pitäisi puolestansa kaikissa tiloissa vaikuttaa Suomen hyväksi ja pysyä` uskollisesti Suomalaisella mielellä, niin että Suomen kieltäkin kaikissa tiloissa, kirjauksissakin käytettäisiin, konsa vaan sopii. Yhteinen mieli vähäpätöisissäkin asioissa nä`ytteleivä vaikuttaa paljon sen voimistumiseksi ja kaikkivaltaisuudeksi.

Kiitoksia aivan paljon joku aika sitte tulleesta kirjauksestanne ja lahjoista Suomettarelle. Kiitoksia myös Suomettaren puolesta, että kehoititte Kirjall. Seuraa häntä muistamaan. Kyllä on vähän hänellä ottajia, vasta puoli kolmannen sadan paikoilla, ehkä 500 kappaletta painetaan. Hyvä olisi, jos sanallanne Kanavan taikka M. Ystävän kautta kehoittaisitte kansaa paremmin ottamaan sitä. Kyllä on Suomettaren itsenkin syytä, että ottajia on vähän; hinta on kallis, ilmoitettiin enemmän olevan Herroille kuin talonpojalle, lisälehti on viipynyt kau'an j.n.e., joista kaikista minä kyllä niskaan asti olen torunut muita ja tahtonut toisin, mutta ei ole` auttanut. Koko lisälehtikin oli liikaa ja hulluutta, josta ei vähintäkään voittoa ole` toivomista. Mutta kaikkea sellaista en ole` minä voinut auttaa`.

"Tulkkia" kiirehtii Öhman, sentähden pyydän nöyrimmästi, että lähettäisitte sen kohta tänne painettavaksi.

Hyvä olisi, jos, niinkuin Skoltidningkin tahtoo. Lukemisto vielä jäisi myöhemmäksi, kunnes Suomen kansan Sadut kerkeäisivät annettaa`, sillä Lukemistossakin pitäisi ajatuksen ja mielen juoksi saataman niin suomalaisiksi kuin mahdollista on. Myös olisi hyvä että kieliopillisia ja muita muistutuksia pantaisiin siihen, niin että se tulisi siihen jär`estykseen, kuin Lukemistolta vaaditaan. Tarvittaisi vielä odottaa, jos kirjoitustapa vakautuisi, Johto-oppia saataisiin. Kalevala annetaan täydellisemmässä painossa, niin että, mitä siitä on Lukemistoon otettu, tulisi täydellisemmästi kirjoitettavaksi; ja monta muutakin tietoa ja viisautta kertyisi. Mahtaisi se kuitenkin saataa` tulevan vuoden syysteminan al'uksi valmiiksi. Ei se kuitenkaan kerkeä` tämän vuoden syysteminan al'uksi.

Olkaat hyvä ja kirjoittakaat minulle, mitkä paikat Kantelettaresta vielä olisivat kääntämättä ruotsiksi, sillä eräs tuttu tahtois ko`etella` kääntää` muutamia niistä ruotsiksi ja sellaisia, joita ennen ei olisi käännetty.

Minä ja Mag. Reinholm aj'omme kesäksi lähteä Pietarin, Inkerin, Tverin, Wepsän j. m. paikoille matkalemaan. Hyvä olisi, jos Tekin kehoittaisitte Wiipurin Seuraa antamaan enemmän rahaa sekä meille, että muille matkoille pyrkijöille, sillä siitä olisi monin kertainen hyvä, matkaleijoista tulisi hyviä Suomalaisia j.n.e.

Kirjoittakaat kohta, sitä pyytää` nöyrimmästi

D. E. D. Europaeus.

Helsingissä 14 Toukokuussa 1847.

27. Lönnrotille.

[16 p. lokak. 1847.]

Korkeasti kunnioitettava Herra Tohtori!

Onnellisesti olemme tulleet matkoiltamme takasin torstaina viimeis viikolla. Enemmän kuin luulimmekaan oli lauluja Inkerin maalla ja eteläisissä pitäjissä Wiipurin lääniä. Aikaa oli vaan vähän saaliin paljouden suhteen. Kalevalan lauluja on monta ja aivan tärkeätä saatu, mutta huutaavat muita vielä tarkemmin keräämään. Suomettaren tulevassa numerossa on tuleva lyhyt jo Inkeristä lähetetty matkakertomus, jossa on osaksi puhuttu saaduistamme Kalevalan lauluistakin. Kirjallisuuden Seuralle lähetin toista kuukautta sitten 50 ruplaa hopeassa takaisin annettavaksi jollekulle matkoille halustajalle, mutta kuin vielä ei ketään ole` saatu, niin olisi hyvä, että vähintään Oksanen menisi, jos ei

etemmäksi, niin kuitenkin rajalle asti Äyräpään ja Käkisalmen eteläiseen kihlakuntaan. Erinomaisen hyviksi laulupaikoiksi kehuttiin Lavansaaria ja Seiskaria sekä Koiviston saaria, mutta niissä meillä ei ollut aikaa käydä. Kukaties mitä vielä löytynee Kalevalan lauluja Lavansaarissakin, joita ylin kaikkia kehuttiin. Rautua, Pyhäjärveä, Sakkolaa ja Walkijärveä kehuttiin myöskin paljon, mutta niissäkään emme ker'enneet käydä. Wiipurin tällä puolla saimme kyytimiehiä Andrein kirkolta, jotka itsekin tiesivät vähän "Pääskyläistä päivälintua" ja sanoivat erinomattain vanhojen ämmien vielä heidänkin puolellansa laulavan Wäinämöisestä. Jos siis tarkkaan pitäisi saataman mitä saada` voisi Kalevalan toiseen painoon, niin kylläpä tarvitsisikin vuosia siihen, ja jolle kuinkin sopii, sen pitäisi jo lähtemän liikkeille keräämään; aikaa siihen tarvitaan jäl'estäpäin yhtäpaljon kuin nytkin, mutta viipyminen tekee aina enemmän ja enemmän vahinkoa. Kalevalan on välttämättömäsi tarvis saada` Inkerin ja sen rajakuntien laulut itsellensä, sillä ne ovat siihen paljon selkoa antavat. Kukaties tulee tarkemmin tutkittua paikatkin, joita Kalevalassa mainitaan, ilmutumaan. Sukunimi *päivä* löytyy Lempalassa ja sama nimi on Kalevalassakin (Päivilä, Päivän poika). Jos Oksanen nyt lähtisi matkaelemaan, niin olisi meille sitte jouluj'aksi aivan paljon valmiiksi tehtynä, sillä silloin aj'omme minä ja Reinholm lähteä` uuteen matkaan Pietarin puolelle. Kirjallisuuden Seuran matkarahat voisimme lähettää` täältä Käkisalmeen, jos ei kerkeäisi Kajaaniin. Yhteisemmästi laulettu runot aj'omme niin pi'an kuin kerkeämme, kirjoittaa` kokoon ja osaksi painattaakkin pieniin vihkoihin, joita saisimme vasta jakaa` kaikista tarpeistamme talonpojalle vasta tapahtuvilla meidän sekä muiden matkoilla. Voimme al'uksi vähintään osaksi jos ei kaikki yhteisemmät laulut lähettää` Oksaselle, jos hän lähtee matkoille. Tapahtuva se olisi, ja niin pi'an kuin mahdollista.

Tverin ja Uuden Linnan lääneissä on aivan paljon Karjalaisia aina 110,000:n paikoilla. Sielläkin mahtaa olla` runoja, koska ainakin paremmin säilyvät Wenäen uskosien luona ja Karjalaiset siellä niin suurissa joukoissa eläen omasta perikodistansa eroitettuina sentähden malitaavatkin sitä enemmän pidätellä` vanhoja muistejansa jäl'illä. Matkustus sinne ainakin olisi voitoksi, mutta mistä saada` kelvollisia matkustajia?

Kirkkoherra Sirén on lähettänyt minulle kolmattakymmentä Renvallin Sanakirjaa alennetusta hinnasta 3:sta Ruplasta hop. myötäväksi. Joku tarvitseva Kajaninkin paikoilla mahtanee halaita` ostaa` niitä.

Kirkkoherra Sirén Rouvinensa, joiden hyvyttä paljon kiitämme, rukoilevat Teille sanomaan paljon terveyksiä. Rukoilen minäkin terveyksiä hyvillä tuttavilleni, ollen nöyryn p—janne.

Helsingissä 16 päiv. Lokak. 1847.

D. E. D. Europaeus.

28. Suometar 1847, n. 42-3, 45-6.

[19 p. lokak. — 10 p. marrask. 1847.]

Matkakertomus.

Paljon aikaa mitään virkkamatta oltuani, pitäisi jo olemankin kertynyt jotain virkkamista ja kylläpä se niin onkin.

Makulan kylästä Uudella Kirkolla päätimme er'etä kumpanenkin kulmallensa: kumppalini kirkolle ja siitä etemmäksi itään päin, ja minä taas länteen päin meren rantaan asti. Juvan ja Karjalaisien kylässä oli lauluja kyllä, erinomattain viimeisessä. Kuitenkin en voinut viipyä` siinä tarpeeksi asti, kuin olimme päättäneet yhtyä` Kivennavan kirkolia viikon perästä ja koko viikko uhkasi kulua` lopulle jo viimeisessä kylässä. Kesken piti lähteä` pois Seivästön kylään. Siellä tapahtui se kumma, että eräs akka, kohta kylään tultuani sanoi minulle: "sie kuin et olle` niiden heräntäisien uskoa, tahot meille sitä opettaa`". Pääsyy tähän hänen luuloonsa oli se, että minulla oli joukko pieniä kirjoja mu'assani, joita lupasin antaa` lauluista, kaskuista, ruo'asta j.n.e., ja näitä kirjoja arveli hän "heräntäisien kirjoiksi". Minä kyllä ko'in vakuuttaa` häntä oikeasta asiasta, kuin parain taisin, mutta kuitenkin oli toisena päivänä ympäri kylän puhe`, että minä kirjoillani tahdon levittää` "pukin" uskoa. Tämä viimeinen nimitys on mahtanut tulla` siitä, että sen kylän kuuluvilla olevat heräntäiset[7] sanottiin kokouksissaan välistä hyppivän niinkuin pukit. Uuella Kirkolla itsessänsä niitä ei kuulunut olevan muuta kuin yhdessä kylässä Kivennavan rajalla, mutta Kivennavalla, Pyhäristillä ja Walkijärvellä sanottiin niitä löytyvän enemmän.

Vaikealta nä'ytti nyt niinkuin ainakin saadaa` erinomattain naisvä'en päistä pois kerran otettua ajatusta, ja saada` heitä lauluille. Aina sitä katsotaan häpeäksi antaa` perää siitä kuin ovat asiasta päättäneet. Minä kyllä ko'in sel'ittää` : että esivalta tahtoo tarkempaa tietoa, kuin kieltä kussain paikoin käytetään; että siitä tarkemman sel'on saatua, käräjissä ja kaikissa oikeuksissa kirjoitukset ruvetaan tekemään suomeksi, ja monta muuta, jotka kuitenkin eivät tahtoneet auttaa`. Aikakin kiirehti ja siitä

kylästä piti siis lähteä vähällä saaliilla. Kirkolle asti kävin siitä viipymättä, jossa toisena aamuna vähän aikaa olin Armovuoden Saarnaajan Branderin luona. Häneltä sain kirjoja lisäksi, joiden kanssa läksin Kivennavalle päin. Sykiälän kylässä kirjoitin vähäisen, mutta enemmän Kuutterserän kylässä, jossa olivatkin sen pitäjän heräntäiset. Vanhaa sokeaa ämmää kehuttiin hyväksi laulajaksi, mutta sanottiin jo tulleen heräntäiseksi, jonka tähden päätettiin, hänen ei rupeavan maallisia lauluja laulamaan. Kokeeksi menin yhtähyvin ämmän luokse, sanoin olevani lähetetyn Suomen kieltä tutkimaan j.n.e., jonka varaksi erinomattain on tarvis kirjoittaa lauluja, pyytäen ämmää sanelemaan vanhoja oppimiansa. Eipä tahtonutkaan ämmä ruveta käsin "maallisiin renkutuksiin", mutta empä antanut minäkään perää. Ystävällisesti selitin hänelle, että lauluista tulee Suomen kielelle paljon hyötyä, kuin tarkemmin saadaan tietää, kuinka rahvas käyttää kieltä ja ajattelee asioista, jonka asian tarkemmin tutkittua käräjissä ja kaikissa oikeuksissa ruvetaan käyttämään omaa kieltä, mutta joissa Ruotsia nyt käytetään, sentähden, että se jo ennen on saatu niin täydelliseksi kirjalla täytettäväksi. Kuin nyt Suomen maa on tullut Ruotsin vallasta pois, niin ei sitä enään ole tarvis Ruotsin kieltä käräjissä; sentähden pyydetään nyt Suomen kieltä kelvolliseksi sen siaan. Siitä nä'et, ämmä kulta! sanoin minä, että tässä asiassa on sen ja monen muun puolesta suuri hyöty maakunnalle ja käskeehän Jumalakin hyvää tekemään ja sanoo, että usko pitää osoitettaman töillä ja että usko ilman töitä on kuollut; myöskin joka voipi hyvää tehdä, ja ei sitä te'e, se on hänelle synniksi. Näillä ja muilla kehoituksilla sekä hyvien jumalisten kirjojen lupaamalla myönnytinkin ämmän kohta ja muut rupesivat yhtä mielellään perästä lauluille.

Tämän paikan heräntäisistäkin pitäisi jotakuta virkkamani. Paljon en voi sanoa, kuin paljon en tiedä, ehkä yöpaikassani pitkälle yöhön pidin puhetta sen talon heräntäis-isännän kanssa. Puhe oli enimmäen ulkonaisesta jumalisuudesta ja kaiken yötä kestävästä rukoelemisista. Kuinka sellaiset ihmiset ymmärtävät monta paikkaa Jumalan sanasta, osoittaa se tämän miehen lause, "että Jumalan sana käskee meitä ristiämme hakemaan", jonka hän otti Virsikirjan lopulla olevista sanoista, "että — — — kärsivällisest' kantasimme ristiämme", ja hakisimme sielullemme elatusta tästä kirjast' kullaisesta", ja niinkuin näkyy, ymmärsi hän nämät sanat varsin väärin sitoen erittäin olevat sanat yhteen.

Täkäläisiä heräntäisiä Vapahtajan mitalla: "tuntekaat heitä hedelmistänsä" arvaten, jäävät he hyvin takaperäisiksi, sillä talonsa työt ovat he jättäneet liian paljon laimiolle, kuin ovat tunteneet opetuksen: "älkää ko'otko tavaroita maailmassa" niin hyvin sopivan mietittäväksi ja helpottavaksi työtä tehdessänsä — luonnollisesti tässäin oman vähän ymmärryksensä syystä erehtyen. Näin oli tästä heille kasvanut pahoja hedelmiä, ja luonnollisesti muillekin, sillä varakas voipi tehdä muillekin hyvää, mutta varatoin ei, ompa vielä muille rasitukseksikin. Eräs tyttö osti minulta kirjan; "Neuvoja rikkaaksi ja onnelliseksi päästäksensä", jota erinomattain ylistin. Toisena päivänä tarjosi äiti sitä takaisin, sentähden, ettei siinä Jesuksen nimeä mainita. Minä kyllä kovin saarnasin hänelle, että elävä usko vaatii meitä kaikkia luvallisia neuvoja etsimään, saadaksemme varoja kuta enemmän sitä parempi, sillä varoja myöten voimme enemmän ja vähemmän tehdä rakkauten töitäkin. Muutakin panin lisäksi mitä tiesin sekä raamatun sanoja, että omasta ymmärryksestäni, mutta kuin tarpeekseni saarnattuani viimeisellä kysyin, tahtooko hän kirjaa vain ei, niin yhtähyvin sanoi ei tahtovansa kirjaa, josta siis sai rahat takaisin ja kovia sanoja päällisiksi. Tästäkin näkee kuinka usein Suomalaiset pysyvät päätöksissäänsä, vaikka kuinka kokisi sel'ittää asiaa toisin päin.

Tässä kylässä kirjoitin lauluja niityllä vä'en työtä tehdessä, niinkuin jo muutamissa muissakin kylissä. Se käypi aivan hyvin. Ilman sitä keinoa olisi työaika aivan sopimaton laulun keräämiseksi, mutta sen kautta, että työn sivussa laulatetaankin, voipi se vähemmällä hinnalla saataa. Viimeiseltä jo yli viikon määrän viivyttyäni läksin Kivennavan kirkolle päin, jossa sitte taas kumppalini kanssa tapanimme yhteen pappilassa Provasti Höijerin luona.

Tähän asti oli laulu pitänyt saman tapansa, kuin jo Makulassa: historiallisia lauluja en tavannut muuta kuin vähän alkua Kojosen poj'an lauluun, jota jäl'emmältä usein on saatu. Siinä kutsutaan Kojosen poikaa Iivanaksi, joka "läksi Konnulta (Kantelettaren Kömmi) kosihin, naimahan Narintkan päästä, Tuolta hänelle Anni annettihin" j.n.e. Paikka mahtaa olla sama kuin Lahen Kontu, kylä Pietatarista länsi-pohjosiin päin.

Kivennavalta päätimme lähteä suorastansa Pietariin, että passien vaihettua paremmin saattaa kävellä rajan toisellakin puolella. Ensin tulimme Valkijärvelle Kirkkoherran Konstantin Schröderin luokse, joka on tunnettu mies monen Suomalaisiin sanomiin lähetetyn hyvän ja mietittävän kirjoituksen kautta. Harva papismies Suomessa mahtaa pitää taloutensa niin toimessa kuin hän. Koko joukko mehiläispesiä oli hänellä, kaksi suurta mutauuniakin. Peltonsakin mullan oli hän antanut tutkia Kemian taitavalta mieheltä. Hupa oli hänen parissansa olentomme ja hänen kanssansa ajoimme siitä Pietariinkin. Suomen hautojen Mä'ellä viivyimme Pietarin Suomen Provastin Sirénin perheen luona. Nimi Suomen hautojen mäki luullaan olevan Aleksander Newskin aikuinen, mutta silloin olisi kyllä sen nimi jo tehty Ruotsin hautojen mä'eksi, kuin sota oikeastansa kävi Ruotsalaisia vasten, jos vaikka Suomalaisiakin heidän allansa sotivat. Luulisin nimeä vanhemmaksi, jo sen aikuiseksi, kuin Turun Suomalaiset kulkivat niiden paikkojen yli Suomeen päin, jolloin Suomen nimi vielä oli erinäisen kansakunnan oma. Tuskin olisi se tullut silloin, kuin täkäläisiäkin asukkaita ruvettiin Suomalaisiksi

kutsumaan.

Pietarin suureen kaupunkiin tulimme. Siellä oli rahatoiminto Provasti Sirénin hyvyden kautta Hänen huoneissansa. Muutoin käveemistä kyllä loppumattomilla kaduilla lämpymän paahteessa. Akademikot Sjögren ja Koppen, joita tavoitimme, olivat maalla, niinkuin kaikki muutkin, jotka välilleen pääsneivät.

Tarpeen jälkeen viivyttyämme kaupungissa läksimme takaisin pohjaisiin päin Toksowan kirkolle vähän kolmatta kymmentä virstaa kaupungista. Siellä tapasimme Kontrahti Provastin Skoten luona Valta Neuvoksen Sjögrenin, jolta saimme joitakuita hyviä tietoja sekä Tsuutilaisista muinaisuuksista Pietarissa, että Suomalaisista Wenäen maan sisässä, ja siellä olevista vanhoista haudoista.

Laulujen saalis nyt muuttui vähän toisenlaiseksi. Historiallisia lauluja oli enemmän ja usiempia Kalevalankin lauluja. Merkillisin kaikista oli se, että lauluun: *Pääskyläinen päivälintu* liitettiin maailman luominen munasta (Kvl. I, 300-315). Laulua pääskyläinen päivälintu on laulettu kolmella tavalla, ollen aina vaan lopulla eroitus, nimittäin: niin kuin se tavataan Kantelettaressa, toiseksi niinkuin se yleiseen laulettiin Uudella Kirkolla ja seuraa tässä painettuna, ja kolmanneksi: luomisen kertomukseen liitettynä, joka myöskin seuraa tätä. Ensimmäinen tapa on selvästi sekoitus Kantelettaren 3:n osan 47:n laulun kanssa, joka laulu itsekin lauletaan täällä niin tarkoin kuin Kantelettaressakin. Toinen ja kolmans tapaa kuuluvat nähtävästi yhteen ja tavataankin toivottavasti vasta vielä laulettuna yhdessä jatkossa. Yhdessä paikassa ovat laulajat jättäneet pois päivän, kuun ja tähtien luomisen, toisessa taas ovat jättäneet maan luomisen pois (tuosta kasvo kaunis saari, vertaa: munasen alanen puoli alaiseksi maaemäksi). Kukas ei ihmetellen keksi: tässä laulussa veden paisumisen, Noan arkin ja häneltä lähetetyn kaarneen ja kyyhkyisen merkillisellä tavalla osoitetuksi. Sanat "lensi suurelle mä'elle, korkealle kukkulalle" ovat väärin tulleet lauluun, jonka näyttävät sanat "löynnyt ei maata ma'ataksensa". Tästä nähdään, että koko maa oli vedeltä peitetty, se on: vedenpaisumus oli. Sana "tuosta kasvoi kaunis saari" osoittaa taikka sitä, että veden laskeudessa joku kukkula yleni ensin saareksi, sitte suureni maaksi, taikka sitä, että suomalaiset ennen, niin kuin Grekalaiset ja Romalaisetkin, pitivät maata saarena mereltä, (okeanilta) piiritettynä, jolloin saari tässä merkitsee samaa, kuin maaemä Kalevalassa.

Jo on ennen nähty sekoitukseksi luomisen laulu Väinämöisen laulun kanssa yhdistettynä; nyt ne ovat pääsneet toisistansa, ja toinen oikea yhteys saatu siaan, joka osoittaa maan uudistumisen vedenpaisumuksen jälkeen. Tämä ihmeteltävä laulu seuraa tässä sellaisena kuin sitä olemme tavanneet muutamilta laulajilta.

Uudella Kirkolla laulettiin:

Pääskyläinen päivä lintu.
Yö lintu lepakko lintu
Lenteli kesäsen päivän.
Syksyisen yön pimeään.
Etsi maata maataksensa.
Lehtoa levätäksensä,
Peltoa pesiäksensä.
Murtoa muniaksensa;
Löynnyt ei maata maataksensa,
Lehtoa levätäksensä,
Peltoa pesiäksensä,
Murtoa muniaksensa.
Lensi suurelle mä'elle.
Korkealle kukkulalle;
Näki laivasen merellä,
Punamaston purjehtivan.
Lensi laivan portahalle,
Laivan keulalle keinahti.
Valo vaskisen pesosen,
Muni kultaisen munasen.
Toi Jumala suuren tuulen.
Lännen kolkalta lähetti.
Laiva kaatu kallellensa.
Sysähysi syrjällensä.
Muna vierähti vetehen,
Pesä pyörähti perästä
Meren mustahan mutahan,
Sakean saven sekahan.

Tuohon saari siunahusi.
Nuori nurmi saaren päälle,
Nuori neito nurmen päälle;
Tuota käivät kaikk' kosissa;
Käivät pipit, käivät papit,
Käivät hovin hoikat herrat.
Käivät Narvan nappisaksat,
Eipä neiti nuoilta mennyt.
Tulipa viimein Nurmi Tuomas,
Otti neitosen rekehen,
Löipä ohjalla oritta,
Helmiruuskalla hevoista;
Hepo juoksi tie helisi,
Kangas kultainen kulisi,
Reki rautainen rämisi,
Vemmel piukki pihlajainen,
Ulvoit ukset Uuen Linnan
Vinkuit Wiipurin veräjät,
Tuota neittä vietäessä,
Kultaa kul'ettaessa.

Toksovalta ja Lempälässä laulettiin alku edellisen tavalla ja sittemmin:

Muna vierähti vetehen,
Pesä pyörähti perästä.
Pääsky lintu, päivä lintu,
Yö lintu, lepakko lintu
Kiiteleepi, liiteleepi
Etsiipi munasiansa:
Lensip' on sepän pajahan,
Te'etti rautaisen haravan.
Piit panetti pihlajaiset
Millä hän meret haravoi,
Meren rannat raapustellen;
Löysi puolen ruskulaista,
Tuop' on päivä taivahalla,
Löysi puolen valkulaista,
Tuop' on kuuna taivahalla,
Löysip' on muruja muita,
Nuo tähiksi taivahalle.

Mitä muihin vanhoihin lauluihin kuuluu, niin olemme saaneet pitkän laulun Wäinämöisen kanteleen soitosta, jossa häntä jo kutsutaankin "sokeaksi" ja "vähännäköiseksi". Muutenkin on laulu peräti toinen, kuin Kalevalassa löytyviä. Toinen laulu on "Kallervosta (Kullervosta) ja Untamosta", lopulla käyvä yhteen Kullervon laulun kanssa Kalevalassa. Ilman sitä on saatu Wäinämöisen ja Joukamoisen yhteen ajamisesta, Ilmarisen naisen valamisesta j.n.e. Kaikki nämät laulut olemme saaneet lyhyellä matkalla Toksovalta, Lempola ja Vuoleella. Kuin sentähden emme ole` ker'enneet paljon muuta tehdä`, kuin tiedustella`, mitä lauluja kussakin on toivomista, niin tarvitaan tänne välttämättömästi toiset laulujen kerääjät pit'emmäksi aj'aksi. Jopa kirjoitimmekin Lempälästä Kirjallisuuden Seuralle Helsinkiin siitä, ja lähetimme osan lii'osta matkarahoistamme. Suotava olisi vaan, että halullisia ilmautuisi näitä vasten. Kalevala vaatii sitä välttämättömästi, sillä se kadottaisi ylen paljon, jos täkäläiset laulut eivät täydellisesti kerättyinä tulisi tekeillä olevaan toiseen Kalevalan painoon. Hyvin kyllä joutaa se vähän odottaakkin näin tärkeää asiaa, kuinhan vaan keväeksi kerkeää valmiiksi ensimmäisillä laivoilla menemään ul'os maailmaan. Siinäkin pitäisi runojen keruulle kiirehdittämän, sillä runotkaan eivät ole` niin kohta kerätyt kuin luulisi, ja ilman sitä löytyy siellä niin ko'olta runoja, että kuukausia tarvitsisi joka pitäjälle joksikin tarkoin saadaksensa. Näitä paikkoja tähän asti Suomessa ei ole` pidettykään runon pesinä, mutta yhtähyvin voipi koko Inkerinmaata ja sen likipaikkoja Suomen puolella, erinomattain Käkisalmeen päin kutsua` miltei niin hyväksi runon pesäksi, kuin parhaat paikat Wenäen Karjalassa.

Kieli Toksovalta, Lempälässä ja Vuoleella on vielä enemmän kuin Uudella Kirkolla Wenäen Karjalan kielen tapainen. Wajaanta sia sanotaan aina kahdella t:llä, esim. *huoletta, leivättä*, ja ei *huoletta, leivätä*. Pitkä *aa* ja *ää* äännetään *oa* ja *eä*, esim. *moa, peä*, erinomattain Inkerikkojen eli Wenäen uskoisien Suomalaisien se'assa, jotka myös aina sanoivat *hakra*, [*kakra?*], *kopra*, mutta joka puheentapa Luteruksen uskoisien se'assa oli häviämään päin. Muuten oli puheenparsi sama kuin Uudella Kirkollakin.

Syy oli meillä nyt tuumia`, kuin vielä kävisimme Wepsäläisien ja Karjalaisien luona Uuden Linnan (Novgorodin) läänin itäisissä osissa. Läksimmä siis uudelleen Pietariin, ja pari päivää siellä viivyttyämme edemmäksi höyryvaunuilla Paulovskin kaupunkiin. Siellä etsimme Valtaneuvoksen Köppenin, jolta me otettiin vastaan suurella suotuisuudella. Häneltä saimme tärkeitä kansakuntaisia tietoja Wepsäläisistä, Karjalaisista j.n.e. Wenäen maalla, ja enemmän lupasi hän, kuin Pietariin muutaitsansa tulisimme häntä tervehtimään.

Paulovskista läksimme kolmen virstan päähän, Wenjo'en kirkolle, jolla Kirkkoherran Avenariuksen luona vietimme aivan huvan ja hyötysän viikon, joka kului lauluja ja muita asioja kirjoittaessa sekä kävelemisissä välistä Kirkkoherran loistosassa ja mehiläisistä hyrisevässä hedelmätarhassa, toisen kerran taas Professor Kutorgan tutkimisia kivikunnassa katsellen kävelimme pitkin Wenjo'en uraa taikka mänimme kuuntelemaan isoa soittoa Pavlovskissa. Täällä, niinkuin Lempälässäkin sekä Vuoleella annoimme kuuloittaa` tullemme Suomen kieltä Kirjallisuuden Seuran vaatimuksesta tutkimaan, jota varten erinomattain tarvitsemme lauluja, satuja, sanalaskuja ja arvoituksia, jonka kautta saimme rahvaan luopumaan epäelyksistänsä. Pitäisi Suomessakin niinkuin Inkerin maalla kuuloitettaman vasta Jumalan palveluksen lopetettua. Lukkarilta tapahtuu se heillä tavallisesti silloinkin, paitsi jos erinomaisempia kuuloituksia löytyy.

Vaikka nyt enään ei ollut muuta kuin kolme viikkoa pantavana matkan varaksi Wepsäläisien luokse, niin päätimme yhtähyvin lähteä`. Jalkasin kul'imme Päähkinälinnaan asti, siitä Kanavaa myöten Uuteen Ladogaan, sitte postihevoisilla Tihvinaan ja siitä itäpohjaisiin päin taas jalkasin 80 virstaa Peloilan (eli Peloilha kuin Wepsäläiset sanoovat); Wenäeksi kutsutaan kylä Peluschi. Kielen siellä löysimme vähemmin erilaisiksi tutkituista Wepsän murteista, kuin olisimme toivoneet, kuitenkin saimme sanakirja kädessä lukkaria kysytellen tukulta erilaisia sanoja ja uusia osoituksia jo ennen sanotulle lauseelle, että Wepsän kielessä näkyy kieleemme luonto alkuperäisessä säännöllisyydessänsä. Täällä oli lausukoilla monikon 3:nen kohdan päte` sama kuin Suomessa ja ei niinkuin Wenäen Karjalassa ja Aunuksen maalla, joissa sanotaan esim. *myö tullah*. Tässä eriaävät kuitenkin Wepsäläisemme senkautta, että sanoovat esim. *tuleebat, saabat*, pehmentämättä p:tä yksiköistä *tuleebi, saabi* v:ksi. Tässäkin nähdään kovempi muoto alkuperäiseksi ja Kalevalassa sekä Kantelettaressa käytetty muoto, esim. *tulevi* myöhemmin tullee. Senkin tähden voisi yleiseen Suomessa käytetty päte` *-pi* runoissamme käytettää` pikemmin kuin *-vi*.

Kau'an ei ollut meillä joutoa viipyä` Peloilan tienoilla; Karjalaisien luokse mennä` sitä vähempi. Palaisimme siis takaisin Tihvinaan. Siellä tapasimme erään hoviherran, jonka tilukset olivat liki Peloilaa ja joka mieluisasti lupasi tarkemmin tutkia` tiluksillansa löytyv[i]ä hautakumpuja. Niistä nä'imme Peloilan kirkon likeellä yhden, joka oli sylen korkuinen ja osaksi hiekan ottamalla kaivettu, niin että ihmisen pääkalloja sekä muita luita oli näkyvissä. Itsellemme ei kuitenkaan sopinut kaivaa` taikka kaivattaa` niitä ja ottaa` niistä mitä, Ovatkin ne oppineilta sel'itettyt olevan Wenäläisien vanhoja hautoja. Jalkamatkallamme Tihvinasta Uuteen Ladogaan nä'imme Säsin ja Wolhovan varsilla paljon sellaisia kukkulapäitä hautoja. Vanhan Ladogan vieressä oli suurin, korkeampi nä'öltänsä kuin kylän kaksinkertaiset tuvat.

Uudesta Ladogasta läksimme Kanavata myöten Päähkinälinnaan ja siitä Nevan höyryaluksella Pietariin kolmannen kerran. Nyt tapasimme kaikki tavattavamme Pietarissa, Kirkkoherran Siréninkin, joka ystävällisimmällä kohteliaisuudella piti meitä hyvillä vieraan varoilla koko viikon, jonka nyt tulimme viipymään Pietarissa.

Valtaneuvokset Köppen ja Sjögren olivat nyt jo tulleet Pietariin. Kävimme siis heidänkin luona. Valtaneuvos Köppen lahjoitti meille paljon pieniä kirjoja kertoolevia sekä vierassyntyisistä kansoista Wenäen maalla, että vanhan aikuisista hautakummuista. Niiden kirjojen jälkeen löytyi vuonna 1843 Uuden Linnan (Novgorodin), Tverin ja rajalla Jaroslavin läänissä 110,544 henkeä Karjalaisia, paitsi mitä sotamiehien asutuksien alle kuuluu, ja ainoastansa neljässä[8] Tverin läänin Kihlakunnassa 82,311 henkeä, jotka pian kaikki asuvat yhdessä suuressa ja toisessa ei paljoa pienemmässä piirissä, jotka ul'ottuvat osaksi kuhunkin neljään Kihlakuntaan. Siellä ja täällä on vielä joitakuita pienempiä ryhmiä. Kaikki nä'imme niin varsin keveästi Herra Köppenin toimittamalta väritetyltä kansalaiskartalta. Kun nyt Wenäen Karjalassa Kemin kihlakunnassa ei muka ole` muuta kuin 10,516 henkeä (Wenäläisienkin kanssa miespuolisia vaan 8,175 henkeä), ja suurin osa Kalevalasta on Kemin kihlakunnasta Vuokkiniemen ja Paanajärven pitäjistä kerätty, niin kuinka paljoa parempi toivo eikö ole` saada` lauluja Tverin Karjalaisilta, joita sen mukoma joukko enemmän on ja vielä eteläisemmän taivaan alla, miksi eivät rakastane` enemmän lauluja, kuin yhtäkin suuri joukko Karjalaisia Kemin alueella. Ympäröidyt Venäläisiltä mahtaakin vanhat muistot olla` heillä sitä paremmassa turvassa, kuin kansallisuudella on suurempi tarvis pitää` puoliansa venäläisyyttä vastaan. On sekin etu, että ovat Wenäen uskoisia, sillä niillä ovat laulut ainakin paremmin pysyneet kuin Luteruksen uskosilla. Tapasimme mekin täällä nyt nykyisin Karjalaisen sotamiehen erästä paikasta Uuden Linnan läänistä, jossa myös on joukko Karjalaisia kyliä. Hän muisti vielä suuren osan Kantelettaren ensimmäisen kirjan laulua 213. Hän oli kuitenkin sellaisesta paikasta, jossa vähin luku Karjalaisia asuu, mitäs sitte pääjoukossa löytyy lauluja.

Merkkillistä on kuinka erinomaisen vakavasti uämät entisinä sota-aikoina maastamme muuttaneet Suomalaiset ovat pitäneet kielensä ja kansallisuutensa. Kuinka vähässä ajassa eikö hävinnyt Frankilaisien kieli samoin kuin Gallilaisienkin ja monen muun, jotka ehkä olivat paljoa suuremmat kansat lu'ultansa kuin Tverin Suomalaiset. Tässä nähdään kuinka oivallinen kieli paljoa helpommasti pysytteleksen kansalla kuin huonommainen, ja kuinka sikäli kansakin on vakavampi mikäli kieli. Tämä esimerkki Suomalaisien lujasta vakavuudesta saattaa meitäkin turvallisemmalla uskalluksella luottamaan lujuteemme.

Monet luulevat Suomalaisia ennen asuneen Moskovaa ja Waldain mäkejä myöten Wenäen maalla ja koko senmukoma joukko Suomalaisia Wenäläisien jalkoihin hävinneen. Olemme mekin arvelleet, hautakumpujen Waldain paikoilla olevan Suomalaisien, (katso` 3:nessa lehdessämme), mutta Schubertin tarkat kartat keski- ja pohjais-Wenäen maasta eivät paikkojen nimessä osoita` mitään jälkeä Suomalaisista edellä mainituissa paikoissa. Näitä karttoja ostimme joukon Pietarissa ja niiden kautta voipi nähdä`, mitä myöten Suomalaiset ennen olivat levenneet Wenäen maalla, kuin sitä myöten aina jokien, oijen, järvien, kylien ja muita nimiä löytyy Suomalaisia, joita toisissa paikoin taas ei löydy`, ja Suomalaiset siis niihin paikkoihin asti eivät ole` asuneet. Mitä olemme niistä kartoista saaneet tietää`, on että Suomalaiset Laatokan meren etelä puolitse vaan rantamaata myöten ovat kulkeneet länteen päin, sillä Laatokasta etelään päin ei Suomalaisia nimiä löydy` enemmän kuin parin kymmenen virstan päähän, paitsi itäpuolella, jossa Suomalaiset nimet seuraavat Sääsin vesikuntaa. Yli Tihvinan Kanavalinjan etelään päin eivät näy` Suomalaiset paljon asuneen. Bieloseron paikoilla ja siitä etelään päin asuivat ennen Wessit, ja paikkojen nimet osoittaavat tämän kansan olleen melkein erilaisen Suomalaisista, luullaksemme enemmän Syräniläisien, Tscheremissien, Mordvinien taikka muiden niiden kansojen sukua. Näyttää Wessien ja sukukansojen ennen asuneen lavealta Wenäellä Wolhovan varrella ja Umenjärvellä sekä Wladimirin läänissä toisappäin. Sellaisia vierastapaisia nimiä löytyy Bieloserosta etäälle itään ja itä eteläänkin päin, mutta Suomalaisia nimiä tavataan se'assa aina Mologan ja Wolgan virroille asti. Erinomattain valtaavat ne Nishnei Novgorodin paikkuvilta lähtein Kasaniin päin, jolla välillä niitä tavataan Wolgan eteläpuolellakin. Tältä kohdalta itäpohjasiin sekä pohjasiin päin löytyy aina ko'olta Suomalaisia nimiä, erinomattain niissä paikoin, joista Tohtor Castrénkin 1844 vuoden aikakautisessa kirjassa *Suomi* nimiä lu'ettelee. Vahvistukseksi lauseellemme 3:nessa lehdessämme "Wienan Suomalaisien ei olleen Savolaisia mutta Karjalaisia", jota 4:nessäkin lehdessä todistetaan, kelpaa sanoa` että Arhangelskin lähillä on vähäinen oja nimeltä Kor'elskaja, jonka suulla kylä nimeltä Korela.

Schubertin karttoja ei vielä ole` maille Wienan jo'elta ja Kasanin kaupungista itään päin, jonka tähden niistä paikoista ei ole` voitu tarpeeksi nimiä saada` [8] Tverin läänissä on 12 kihlakuntaa. Suomen maassakin olisi nimien tarkkaaminen suureksi hyödyksi, joka jo arvataan siitäkin kuin Suomalaisilta nyt asutuissa paikoissa paljon löytyy nimiä, joilla kielessämme ei ole` mitään merkitystä, mutta jotka aivan usein tavataan pohjais Wenäellä sellaisissakin paikoin, joissa muutoin on vähän taikka ei ensinkään Suomalaisia nimiä. Eikös mahtane` Lappalaisia taikka kukaties Hiisiä ennen asuneen molemmissa paikoissa ja sellaiset nimet kuuluneen heidän kieleensä. Kuin ken ensin tutkisi, miten laajalta Lappalaisia nimiä Suomessa löytyy, niin olisi jo suuri paikka siinä asiassa tehty. Antaavatpa nimet monet kielenkin puolesta yhtä ja toista etua. Nimistäpä olemme nyt jo tulleet siihen selkoon, että tiedämme mitä tietä Suomalaiset tänne` tullessansa pitivät ja että Wenäläisien suuret kukistukset Keski-Wenäellä vanhaan aikaan eivät kohdanneetkaan varsinaisia Suomalaisia, kuin paljon luullaan, senkun korkeimmakseen niiden heimokansoja. Ilmenjärveä kutsutaan usein kirjoissamme "Ilmajärveksi", kuin olisi sillä suomalainen nimi, mutta sen järven ympärillä ei ole` tavattu suomalaisia nimiä tilamaillakaan. Sama nimi sekä siitä tehtyjä löytyy idempänä useinkin; lieneekö se Wessin kieltä. Niin ei tarvitse` luulla, että entiset suomalaiset nimet olisivat niistä ja monista muistakin paikoista kadonneet pois, sillä joka paikassa löytyy muukalaisia nimiä eli ei Wenäen kielisiä, jotka osoittaavat, mikä kansa missäkin ennen Wenäläisiä asui.

Tsuutilaisien muinaisuudet jäivät meiltä tutkimatta, kuin sanottiin niissä ei olevan tarpeellista selkoa. Oli muitakin syitä esteenä. Muita Pietarin kuuluisuuksia kävimme monta katsomassa, ihailemassa ja ihmettelemässä. Ei vähemmin mainio oli se varsin hyvätahtoinen avullisuus, jolla moni meitä niissä kuin muissa tiloissa kohteli.

Suomalaista ja isänmaallista mieltä havaitsimme Pietarin puolella olevan enemmän kuin monessa paikassa Suomessa itsessä. Jo vuosia takaperin oli Pietarissa Suomalainen Kirjallisuuden Seura aivan syntymäisillänsä; kokouksia pitivät jo ja asetukset olivat tehdyt; Suomalaista Sanomalehteä olisi ruvettu kohta antamaan, mutta tuumat tulivat estetyiksi. Suomen koulu tekee paljon kunniaa Suomen seurakunnan papistolle ja esimiehille. Tähän asti on ainoastansa poikia pidetty, mutta tulevana kesänä on aikomus saada` tyttöjenkin koulu toimeen.

Asiamme Pietarissa hyvin toimitettuaamme läksimme jalkasin Walkisaarelle[9] hyvän ystävämme Schröderin luokse. Siinä iloisen illan ja aamun vietettyämme, ajoimme edelleen kotihin päin. Wiipurissa viivymme päivän paraan lumisateen aikana Kanavan kirjoittajan Herran Maamittarin Harenin luona ja

tänne Helsinkiin kerkisimme viimeiseltä ja siihen se matka loppui.

29. Lönnrotille.

[30 p. lokak. 1847.]

Jaloarvoinen Herra Tohtori!

Keräyksistämme olen miettinyt painattaa` osan, mutta nyt en tiedä`, jos lähettän Cedervallerille. Hän painaa Suomalaisen Kalenterin Jouluksi ja kirjoittaa täältä lauluja perään sanoen panevansa nuottijakin kirjahansa, jota minäkin olen mielinyt. Jos siis olisi Teillä runon nuottia muita kuin Kantelettaressa, niin rukoilen lähettämään niitä kohta minulle. Kukaties Cedervallerillekin. Vielä rukoilisin tarkempaa tietoa paikalle Ischaira, jota en kartalta löydä` enemmän kuin muitakaan Saimassa lu'eteltuja kyliä, ehkä kyllä ostin tarkkoja karttoja Pietarissa. Milloinka tulette tänne, kuin olen kuullut?

Pyytäkää Oksaista taikka ketä kusta saisitte välttämättömästi lauluja keräämään, sillä nyt Reinholmin lauluja luettuani ja omani registrerattuani vasta nä'en mitä tärkeitä asioita niissä löytyy. Luulen aina vahvemmin Kalevalan paikat vielä löytyvän ja olevan Ladokan länsieteläisillä seuduilla. Kantelettaren 3:nelle osalle tulee Inkeristä myös paljon lisäyksiä. Tuirettuisen poika kutsutaan siellä niinkuin Suojärvelläkin Tuurikkaiseksi, mutta vielä sanotaan olevan Tuurilta? kotosin; sama nimi joka Kalevalassa löytyy: Tuurin uutehen tupahan.

Kirjoittakaat kuin Kalevalan teko joutuu ja järesty. Venehen synty Kantelettaresta ja kukaties muitakin paikkoja kuuluu Tulomjärveltä saatujen laulujen mukaan myös Kalevalaan. Samaa syntyä on usiemmassa jär'estyksessä laulettu Inkerissäkin.

Teidän nöyryin palvelijanne
Europaeus.

Teitä rukoilee tervehtimään Rätty, joka nyt asuu täällä kanssani toivossa pääsevänsä ensikesänä Oppivaisen suureen kunniaan.

Veikkoseni Oksanen!

Pyydä` anteeksi Herra Tohtorilta` että kirjoitan Sinulle samassa kirjauksessa. Gröndahl lupaa antavansa Suomettaren meidän kustannuksillemme jos tahdomme sekä toiselle painajalle. Itse olen minä luvannut hänelle jo yksin toimittaa S:ta tulevana vuonna, jos eivät muut varsinaisiksi osamiehiksi rupea, mutta kiristän kuitenkin kirjoituksia heiltä maksun edestä. Suometar pienennettäisi pikkusen Oamulaisen muotoseksi ja 1 hop. r:lan hintaseksi. Lisälehti pois. Kirjoita` tänne, jos rupeat osakkaaksi vain palkkalaiseksi. Inkerin rajoille pitää mänemäsi vaikka väkisin.

Europaeus.

30 p. Lokak. 1847.

30. Lönnrotille.

[11 p. jouluk. 1847.]

Veikkonen Veli hopea!

Vasta matkaan lähdettyäni viimeis-kesänä tuli kääntämäni Mittauden Oppi kirjakauppaan, jonka tähden en saanut lähettäneeksi sitä kellenkään. Takasin matkasta tultuani katsoin tuota myöhäseksi, mutta saatuani tietää` ettet ole` saanut sitä vielä, lähetän sen nyt hyvillä mielin. Ruuosepätänikin lähetän lauluosan. Esipuhe` eli runonselitys tulee vasta parin kuukauden perästä annettavaksi. Oli meillä mieli nyt jo antaa` sitä, mutta säveliä oli halu panna` ja niitä oli vielä vähän koko kivelle kivipainossa. Sentähden kerää Mag. Reinholm ja Opp. Forsberg, joilla nyt on lupa kohta matkata` Inkerin maalle, säveliä lisään. Hyvä olisi, jos muiltakin sais. Tulisipa sitte kirjani niin täydellisenä ulos kuin mahdan, ja vaikuttaisi enemmän mielille.

Kirjoitetut laulut tulevat varmaankin ensi postissa lähetettäväksi Sinulle.

Terveisiä Oksaselle ja kaikille muille tuttaville

velloltasi

D.
E.
D.
Europaeukselta,

Helsingissä Joulukuun 11 p. 1847.

31. Lönnrotille.

[Joulukuussa 1847.]

Velloni Veli suveni!

Kiitoksia muistutuksistasi Runo-oppiin. Sen painaminen keskeytyi nyt kyllä vähäksi ajaksi, kunnes Reinholm kerkeää takasin matkoiltansa, ja siellä on tarkennellut ennen kerättyjä runonuotteja sekä saanut uusia lisäksi. Jos on Sinulla huostassa runonuotteja, joita ei Kantelettaressa ole, taikka tiedät joillakuilla muilla olevan kirjoitettuna taikka muuten saapuvilla, niin ole hyvä toimita että saisin tänne. Jo olen kirjoittanut kaksi kertaa niistä sekä muista Tohtor Fählmanille Tartolinnaan. ensin suomeksi, sitte saksaksi, mutta ei mitään vastausta ole tullut, ehkä ensimmäisen kirjauksen kirjoitin viimeis kevätterminassa ja toisen syksyterminan al'ussa, Ehkä Sinä lienet enemmän voipa panemaan nuota Virolaisiakin liikkeelle, niin te'e se hyvä ja kirjoita nyt pi'an samalle Fählmanille, että pikimältänsä lähettäisi minulle virolaisia runonnuotteja, joita siellä kyllä mahtanee löytyä, kuin runolaulu Virolaisilla vielä on hyvin kyllä eleillä. Myös että antaisi tietää, annetaanko ja millä hinnalla ja nimellä Viron Oppineelta Seuralta Tartolinnassa Viron kielistä sanomalehteä, josta Kanava toisvuoden al'ussa tiesi mainita. Myös mikä on hinta sanomalehdellä *das Innland*.

Runo-opissa olen monta paikkaa parannellut ja jo vähilteen 2 arkillista oli sitä tämän kuun al'ussa ladeltukin. Vieläkin ai'on panna puhetta jatkoksi nuoihin miellyttäväisiin ja yllyttäväisiin puheisiin, joita olen pannut alkuun sekä loppuun. Prof. Geitlinin luona ai'on vielä kohta käydä. Neljäns osa tuntuu vaan suotta välistä pitkälyhyeltä kuin ääntä ei kannateta jälkiosan loppuun asti. Eteen päin laulaessa tunnetaan sen pituus kohta. Kantelettaren nuotitkin näyttävät neljännen osan aina kaksipitkäksi.

Wenäen ja Suomen sanakirjaa rupean kyllä mielelläni tekemään, jos se nyt kohta otettaisi käsille, mutta jos, niinkuin Ass. Rabbe sanoi, sen teko tulisi kukaties kahden vuoden päähän lykätynksi, niin siksi en voi luvata. Ass:n mieli oli, odottaa, kunnes Sanakirjasi tulee valmiiksi, että sen johdolla sitte helpommin työ kulkisi, mutta eikös jo saisi al'otella entisienkin sanakirjojen avuin, sanat hyvin harvalle kirjoittaen ja sitte väliin pistäen kuin Sinun sanakirjasi kerkeää valmiiksi.

Valtaneuvoksella Sjögrenillä on muutamia Kalevalan laulukeräyksiä. Jos hän niitä ei jo liene lähettänyt taikka käyttänyt Sinulla, niin kirjoita toki niitä perään. Meidän keräämät laulut lähetän nyt vasta. Mag. Reinholm tarvitsi niitä lähtöhönsä asti ja minulla oli vielä sittekin kirjoittamista ja katselemista niissä. Viimeis lauvantaina olisin voinut lähettää ne Kajaaniin, mutta en hoksannut jo perjantaina aj'oilla valmistautua ja lauvantaina olikin Joulukuu, jona Rabbe ei mahtanut olla parannushallituksen huoneessa.

Näistä lauluista saadaan kieleen pi'an sanoen uusi sia (casus). Jo painettuhun laulukokoukseen panin varta vasetin laulun: *Läksin linnahan likaksi*. Kuin siinäkin niin on Reinholmin keräyksissä eräässä paikoin "En mä joutanut kotonta, Emon ainoan apunta". Kuulin minä toisessakin laulussa sanoja laulajanta, nuorenta, mutta en silloin saanut niitä kirjoitetuksi. Kuin vaan tulevat enemmän tutuiksi niin kyllä ruvetaan jo käyttämäänkin ennemminkin kuin "ottaneisi, antaneisi j.n.e."

Ensi postissa kirjoitan vielä lisää, sinnes jää hyvästi!

vellosi
Europaeus.

Kirjoita, konsa al'at saada Sanakirjaa painettavaksi.

32. Reinholmille.

[28 p, jouluk. 1847.]

Velloni veli suveni!

Kuin vasta 3 kappaletta Sanakirjasta itse olen saanut myödyksi, niin ole hyvä ja maksa niistäkin, jos rahat piisaavat, niin ei sitte tarvitse minun postissa lähettää nuota vähiä rahoja. Paras olisi, jos voisit

maksaa` vielä kahdesta ilman sitäkin, sillä niille ovat ottajat jo tulleet ehkä maksu vielä ei. Kuitenkin mahtaa se tulla` siksi kuin tulet tukasin tälle maalle.

Elä unohuta` karttoja ostaa`, varsinkin asujain-karttoja (ethnografiska kartor), samoja joita katselimme Koeppenin luona viimen. Ne, joissa vähänkin Suomalaiskansoilta asuttuja paikkoja osoitetaan, pitäisi ostettaman; taikka kaikki Syräniläisiltä, Tscheremissiläisiltä, Wotäkilaisilta, Mordvinilaisilta j.n.e. asutut paikat, Karjalaisia virkkamattakin.

Ole` hyvä ja kysy` välttämättömästi Sjögreniltä, tietääkö hän, jos niillä Tschuudilaisilla, jotka asuuvat Bieloseron kihlakunnassa on samallinen kieli kuin niillä, joiden luona me ja Tohtor Lönnrot kävimme. Sano` että Bieloseron Tsuudilaisien asumapaikoilla on paljon muukalaisia nimiä samanlaisia kuin löytyy Bieloserosta etelään ja itään päin, josta näkyy, että ne Bieloserosta länteen päin vielä jäl'ille jääneet Tsuudilaiset varmaankin ovat samaa kansaa kuin ne, jotka ennen asuivat myöskin etelään ja itään Bieloserosta ja kukaties ovat vanhoja Wessiläisiä.

Kysy` häneltä myös, jos joku sellaisia vanhoja nimiä myöten on tutkinut, mitä kansoja Wenäen maalla kuhunkin asti ennen on asunut, ja kukaties minulle niitä annettaisiin palkasta, jos kirjoittaisin niistä nimistä, mitä ymmärtäisin ja lähettäisin tietous-Akademialleko vain kelle?

Sain minä Lektor Akianderin kautta tietoa, että Wiipurin Seuralle on tullut kirjauteni, jonka mu'assasi veit, mutta että olet mennyt tiehesi mitään tietoa antamatta niistä kirjoista, joiden olisi pitänyt tuleman Seuralle. Kuinkas sen asian kanssa sitte on käynyt? Anna` kuitenkin Pastor Ignatiukselle palatessasi tolkkua asiasta. Varmaankin ei ole` se, jonka haltuun asian annoit, vielä ollut toimittanut sitä sen enemmin, kuin että lähetti kirjauteni Ignatiukselle.

Kirjoita` nyt minullekin siitä asiasta sekä kuin olet kirjankauppiaille heittänyt kirjoja sekä kuin ovat maalla kulkeneet rahvaan se'assa muiden maallisten sekä hengellisten kirjojen suhteen, ja onko ensimmäinen arkki kuin kulkenut koko kirjan suhteen j.n.e.

Sano` terveisiä kaikille

velloltasi
Europaeukselta.

28 joulukuussa 1847.

33. Castrénille.

Helsingissä 29:tenä Joulukuussa 1847.

Jaloarvoinen Herra Tohtori!

Onnea toivotan Teille paljon uudelle vuodelle, ja toivon Teitä terveenä näkeväni vielä täälläkin puolen vuoden sisällä.

Tekisi minun mieli vielä kysyä` Teiltä yhtä toista Suomalaisien esi-isistä Aasiassa, erinomattain: tokko luulette niiden sukupuuttoon heittäneen perikotinsa, ja jos niin tapahtui, tokko kaikki tulivat näille perille, vain siirtykö eräs joukko Tibetin pohjaispuolimaiseen vuoristoon, niinkuin vanhat Kiinalaiset historioitsijat tietävät kertoa`, vain tokko lie` joitakuita siirtynyt Belurtagin vuorimille? Niissä paikoin, joissa menneenä kesänä kävitte Kiinan puolella, mahtaa kylläkin olla` vähemmin jälkiä Suomalaisista kuin Balkaseh-järven likeillä. Kartat nä'yttävät Wenäen rajan lähenevänkin aivan liki Ilin virtaa ja jos siis palatessanne poikkeaisitte Ustkamenogorskin kautta etelään päin niin likeelle Ilin virtaa kuin Wenäen rajat sallivat, niin ehkä vielä tulette mahtavista asioista hyvällekin tielle. Kukaties taidatte mennä` siellä yli rajankin. Elkäätki unohtako` pyytää` jotakuta valoa viimeistalvelliselle kirjoitukselleni Suomettaressa. Olkaat hyvä ja kirjoittakaat tänne siitä, mikä Teidän olisi mieli "tutkistelemuksestani".

Käyvätkö kauppiaat taikka muut ihmiset paljon ja etäälläkö rajan takana Kiinan puolella, vain pääseekö sinne passilla kulkemaan, kunne tahtoo? Eikö voisi tavata` sellaisia ihmisiä, jotka laajemmalla ovat Kiinan puolella Korkeassa Aasiassa matkustelleet, taikka sen puolen asujamista joku tullut tälle Wenäen puolelle, joilta voisi yhtä toista kysellä` niistä luultavasti monista kymmenistä vielä peräti tuntemattomista kansoista ja kielistä, joita Aasian sydämyksissä löytynee.

Joko kohtakin tulette tänne matkoiltanne? Minä viimeiskesän matkoilla ollessani ostin Pietarista joukon ihan uusia ja laajoja karttoja Wenäen pohjaisista maista taikka niistä paikoista, joissa ennen Suomalaiset ovat olleet ja läpi kulkeneet. Koko joukko suomalaisia paikkojen nimiä näyttää monissa paikoin Suomalaisien niissä ennen asuneen, esim. Kasanin paikoilla. Vahinko vaan, etten vielä saanut

näitä *Schubertin* karttoja Kasanista itään ja suoraan pohjosiin päin. Mag. Reinholm on nyt kuitenkin matkalla Pietariin ja lupasi hän ostaa` muutamia karttoja lisäksi sekä etälään että pohjaseen päin niistä jo ostetuista ja myöskin itään päin, jos tulee valmiiksi. Niitä karttoja, joita minulla jo on, olen paljon katsellut ja takapuolelle pannut ristin pian jokaisen nimen selkään, joka vaan ei ole` Wenäläinen. Paljon on muitakin muukalaisia nimiä paikoilla, joissa nyt vaan pelkkiä Wenäläisiä asuu, mutta mahtaneevat olla` Syräniläisiä, Tscheremissiläisiä, Mordviniläisiä, Wessiläisiä (joka kansa niistä nimistä päättäen, joita heidän entisillä asumillansa löytyy, on melkein ollut Suomalaisista eroutuva) Muromilaisia j.n.e. Jos toki joku, joka tuntisi kaikkia niitä kieliä, rupeaisi tutkimaan, minkä kansan jäl'et missäkin olisi nähtävinä. Kyllä Tekin, tiedän minä, pidätte siihen mieltä, mutta olisi aivan hyvä, jos johdattaisitte muitakin niihin tutkistelemuksiin. Teidän sananne ja kehoituksenne kuitenkin vaikuttaavat kyllä, ja onhan niitä muitakin, jotka aivan hyvin voisivat paljon määrätä` sellaisista nimistä. Tässä seuraa joku osa niitä nimiä; Te kyllä tiedätte, jos todella ovat Suomalaisia taikka mitä ne ovat.

Jokien nimi (-)сара, (-)сора, (-)сарка, (-)сорка (= saara? haara?) löytyy paljoudessa Inkerinmaalta lähtein Simbirskin lähille asti, johon Onegajärven länsieteläispuolelta myös jo'en nimenä -окса (-екса, -екша) = oksa? ja yksillä paikoin päätteet -ма, -ба, -ега, -юга, -юха, -юхъ löytyvät sekä sanat -мерь, -марь, -мара, (-)гда, -года, -пахта, -нохта, -бохта. Bielooseron ympäristöllä, erinomattain eteläpuolella, löytyy kylien nimiä: Пигумсь, (= kumpu?) Шолгумсь, Везгумсь, Кумсара (flood), Лилегумсь, Сапрагумсь, Перкумсь, Яргомшь, j.n.e. Селекса Onegajärven eteläpäässä, Челека Bielooseron länsipuolella. Шелокша Nishnei Novgorodin likeellä eikö sama sana? Muita on Мелекша j.n.e. Wolchovan länsipuolella keskivälissä Илекса, Маекса, Bielooseron ja Ичекса Simbirskin lähellä, jossa myös löytyy nimi Яндева ja toisessa paikassa liki Ladogan järveä itäeteläpuolella sama nimi. Kaikki näyttää että Wess, Merä ja Muroma ovat olleet hyvin yhtä sukua kielen puolesta, mutta vähän erilaiset Suomalaisista, ehkä luultavasti enemmän sukua, kuin Mordvinit, Tscheremissit j.n.e. Kasanin, Nishnei Novgorodin ja Simbirskin lääneissä näyttää oikeat Suomalaiset kuitenkin paljon asuneen. Viime mainitussa läänissä löytyy nimiä: бнденга (näin päättyvät enimmäkseen jokien nimet Wologdan läänissä ja muu'alla Kubinskin järvestä itään päin, ja tuntuu olevan jonkun taas vähän erilaisen kansan oma), Киртели, Тинчали, Рунга (runko), Чукалы, Капылы, Шигали, (sikala), Сюрма j.n.e. Kasanin läänissä on: Кушельга (kuuselkä), Хармала, Кальялы Ягутли (Ягули), Юмрала, Мурали, Кабы-Копры, Макулова, Аронгары (aronharju, arо = stepp Inkerissä), Тушняль, Пимьялы, Кожела, Ошутьяль, Шидьяль (likeellä on Житьяль, Ядукъ Сола Лушморы), Язьяль, Петьяль (joki ja kylä). Vieressä seisoo сосновая, (siis nähtävästi = petäjälä) Копали, Маркиаль j.n.e. Järvien nimiä: Мамьярь (Юксарь), = maimajärvi, Нужьярь. Польшьярь, Когоярь, Помсарь, Красной Ярь, Nishnei N:din läänissä: Местьярь. Пекшеярь, Козмиярь. Kaikkia näitä esimerkkiä saisi enemmänkin vaikka monta arkillista täyteen. Tähän olen vaan muutamia pannut, mitä kerkeämiseen silmä joukosta tapasi. Johan olen Suomettaressakin puhunut tästä samasta, saattehan siitäkin lukea`. Vielä sanon vaan, että Kasanin ja Nisha N:din lääneissä paljon löytyy perimukaisia nimiä, nähtävästi siellä asuvista ja asuneista Tatarilaisista, Mordvineistä, Tscheremisseistä j.n.e. Sellaisia nimiä on päätteillä -мара (Шудермара j.n.e.), касы (Хундукасы, Оикасы j.n.e.), -балъ (Шерембалъ j.n.e.). Kuin Reinholm kuukauden perästä tuopi Pietarista karttoja lisään, niin sitte vasta voipi päättää enemmän. Suomalaiset nimet eivät Inkeristä etelään päin paljon menekkään etemmäksi kuin Suomalaiset siellä nytkin asuuvat, vieläpä on sikäläisien kylien ja pitäjien nimet aivan usein Wenäläiset ja niin nä'yttää vanhoilla kartoillakin vuonna 1689 olevan. Mahtaavat Wenä[lä]iset Stolbovan rauhaa ennen lähteneen niistä pois ja Suomalaiset tulleen siaan. Simbirskistä taas menevät suomalaiset nimet etelään päin etemmäksikin kuin täällä nyt olevista kartoista voin nähdä`. Kirjoittakaat mitä tiedätte näistä tässä seuraavista nimistä; ehkä kyllä sitte vasta voitte niistä varmaa sanoa`, kuin nä'ette kartat omin silmin.

Tulkaa terveenä tänne ja elkäät suinkaan meitä heittäen menkö` Pietarin Akademiaan taikka mihin muu'alle, jossa Teillä on tilaisuutta hyödyttää` vähemmän meitä Suomalaisia. Te olettekin oma hankkeilla olevaan Suomen professorin virkaan. Tehkäätkin toki Tekin puolestanne rohkeasti, mitä voitte päästäksenne siihen; jos vielä, niinkuin olen kuullut, ylimyksemme varosivatkin tulla` nyt jo sen anomuksen kanssa Keisarin eteen. Ehkä kuitenkin jo kohta varsinkin Teidän tullessa rohkeneevat. Tohtor Lönnrotilla on kylläkin ansiota, mutta hän taas ei ole` luonnolta määrätty julkinaisesti puheella vaikuttamaan. Hän on onnellisin ja hyödyllisin ahkerasti työksennellessänsä syrjemmissä paikoin (Kajaanissa, välistä Laukossa) ja yhtä hyödyllistä työtä kuin nyt ja tähän asti ei häneltä puuttune` elinkautena, niin että professorin virka olisi hänelle enemmän esteeksi kuin eduksi. Itsekin on hän maininnut suovansa sitä virkaa Teille ja muutkin ovat sitä tehneet ajatellen samoin kuin minäkin tässä.

Elkäätkin panko` pahaksi, jos rukoilen Teitä muutamilla sanoilla vastaamaan tehdyille kysymyksilleni, sitä anoo

nöyryn palvelijanne
D. E. D. Europaeus.

34. Reinholmille.

[3 p. tammik. 1848]

Vellosemi!

Toivotan teille paljon onnea uudellakin vuodella runoja saamaan sekä kaikkeen hyvään!

Tohtor Kastren aikoo, niinkuin Aamulehdessä nä'et, anoa` matka-apua eteenkin päin. Kysäseppäs, veikkonen! Sjögreniltä, mitä siitä mietitään. Kyllä jo mahtaakin anomus olla` Pietarissa jo päätöksessäkin, kuin kerkeät tulla` siitä kysymään. Kirjoita` sitte siitäkin tänne, ehkä saamme antaakkin Suomettaressa tiedon siitä ennen kuin muut sanomalehdet. Kirjoita` myös, jos vaikka vähemminkin matkoistanne ja saaliistanne, mitä merkellisempiä lauluja olette saaneet j.n.e.

Paitsi niitä karttoja, joita nimitin viikkautta ennen kirjoitetussa kirjauksessani, ostasit vielä Карта Рязанской губернии taikka sen, joka on Wladimirin läänin eteläpuolella, ei Wladimirin kaupunki, sillä sen ympäristön kartta täällä jo on. Tulet siis ostamaan kaksi rinnan olevaa karttaa yhden Kasanin ja toisen Wladimirin läänistä etelään päin olevan. Seuraavasti sinä ostat Карту Симбирской губернии (южной части), Рязанской, Московской й Олонецкой губернии, ja vielä muitakin, jos ovat tällä välillä valmiiksi tulleet, ja joista jo ennen kirjoitin.

Elä unohuta` pyytää` itkuvirsiä Inkerikkojen naisilta, missä heitä vaan tapaavat. Jos sopii tiesi Lahden Konnun kylän kautta, niin tiedusta` tarkoin Kojosen poj'an laulua ja tokko Kojosen tavallisen puheen mukaan "Läksi Konnulta kosihin, josta Anni annettiin etc." Mistä sen Kojosen olisi pitänyt oleman? tokko tiedetään kenen nykyisin kylässä elävien perehien sukua sen Annin olisi pitänyt oleman ja muuta semmoista. Hyvä olisi, jos sillä tavoin saisit tietää` paikan, jossa asia tapahtui, ja jossa siis parahiten tiedetään, kuin tapaus on käynyt.

Voikaat aina hyvin ja sano` terveyksiä kaikille asianomaisille

velloltasi
Europaeukselta.

3 Tammik. 1848.

35. Nordenstamille?

(Reinholmin kokoelmassa.)

[Talvella 1848?]

Högvälborne Herr General, Vice Cancellor och Riddare!

Uppmuntrad af den välvilja, hvarmed Eders Excellence emottog min förra ödmjuka skrifvelse, och till en del föränledd af det Eders Excellence vid öfverlemnandet af sagde skrifvelse till mig talade, nedskrifver jag dessa korta rader innehållande enahanda tankar, som berörde af mig redan inlemnade skrifvelse.

Vi fennomaner äro unga och sakna djupare erfarenhet i verldens gång, hvarföre vi i våra välönskningar för vårt älskade fädernesland lätt kunna gå längre, än det ginge an. Åtskilliga önskningar blefvo redan anförda, hvarföre jag nu icke mycket torde behöfva vidröra desamma, utan börjar med det allmänaste.

Fennomanerne sträfva till att befordra Finnarnes förskridande till den förädling, Försynen bestämt dem. Sådant kan blott ske genom det språk, hvarmedelst deras själ lefver och tänker. Detta språk önska vi derföre med tiden till samma rättigheter, som Svenskan hos oss ännu innehar, om hvilkets skeende äfven Eders Excellence yttrade Sin öfvertygelse. Finskan önska vi dock ingalunda med någon brådskande hastighet opp. Allt bör hafva sin tid. Blott förberedande åtgärder för den yngre generations bästa önska vi, isynnerhet att i skolorne mera skulle användas för att lära finska. Allmogens önskan är naturligtvis färnämligast, att rättegångs handlingarne måtte skrivas på finska, men det förnämsta torde ligga deruti, att på finska skrifna handlingar skickade ifrån de lägre domstolarne till de högre skulle åstadkomma vida mera besvär en nytta. Bra vore det dock, om sådana handlingar, som icke skulle komma till sådana ställen, der deras finska drägt fölle besvärlig, skulle tillåtas att skrivas på finska, fast också mot en större betalning.

En stor mängd, kanske största delen af de ärender, som behandlas i mångfaldiga slags embetsverk, och hvilka icke omedelbart angå finska bonden, måga gerna behandlas på svenska, huru länge det behagas; svenska språket kommer dock aldrig att försvinna ifrån de bildades krets i vårt land, såsom

jag för nära tre veckor sedan äfven i vår tidning yttrat. Ingen annan nytta hade man deraf, att i förtid vilja införa finskan i alla embetsverk, än att det skulle tjena vederbörande till skriföfningar i finska språket, men sådant torde bäst höra skolan till.

Anseende mig tillräckligt hafva antydt fennomanernas önsknings har äran med högaktning och vördnad framhärda

Eders Excellences allerödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

36. Lönnrottille.

[12 p. tammik. 1848.]

Kunnon Vellosemi!

Vähä joukko sanoja, sanalaskuja ja arvautuks[i]a seuraa tämän mu'assa. Muutamia satujakin löytyy, joita kuitenkin ai'on toimittaa` Suomettareen. Hyvä olisi, jos Sinäkin lähettäisit tänne muutamia ennen keräämiäsi satuja ja itkuvirsiä välttämättömästi. Mitä viimeiskeväinä lähetit, niistäkin panen vielä muutamia Suomettareen, jonka tehtyä lähetän kaikki takaisin. Ei se haittaa`, jos vähän välistä Satujakin Suomettaressa on, kuin ei kuitenkaan muutakaan huvittavaista meiltä siihen paljon heru`. Kalevalasta pitäisi Sinun joitakuuta paikkoja poiskin jättämän, jonka ehkä itsekkin tehnet kehoittamattani. Mutta kuitenkin. Sellaiset paikat, jotka siveyttä vähän koskevat, esim. Potkasi punasen portin Vasemella varpahalla. — Jäniksen jäpimä (jävintä) mailla. — Jonk' on ei maloa ma'annut. Pohjan akan saunasanat j.n.e. saisivat vahingotta jäädä` pois, taikka toisin asetettaa`. Että Kalevala hyvin sopisi vallasvä'enkin naispuolille, sitä pitäisi pyydettämän. Pitkältä pistäävät monet loihutusanatkin, esim. Lemminkäisen metsäsanat hirveä ajaessansa, josta varsinkin koiran sanat voivat jäädä` pois, kuin Lemminkäisellä Lappalaisen kodalle tullessa ei nimitetä koiria olleen, eikä hän luultavasti tullutkaan koirinensa Pohjolan tyttiä kosiin. Se paikka, sekä Vipusen loihdot, Ilmarin emännän karjasanat, mainitut saunasanat j.n.e. tulevat kuitenkin Loihtukirjaan, jonka tähden Kalevalassa voivat olla` lyhemmiten, ehkä ensimmäisessä painossa nä'ytteeksi olivat hyödyllisetkin, ja halukkailta siitä voivat lu'ettaa`!

21:ssa runossa 269:stä säkeestä lähteen on muutamia lapsien laulusta tulleita säkeitä. Ovatpa ne hyvin sen luontosiakin. Saisivat siis jäädä` pois, ja kipeä sopivilla aikamiehen sanoilla, vaikka lyhemmitenkin, parannettaman. — Monet säkeet, jotka nyt ovat toisintoina, sopisivat paremmin, kuin runon sisässä olevat, välistä runosääntöjen vaatimuksesta, välistä ajatuksenkin, esim. 6:nessa runossa 75:nessä säkeessä sopii "veitikasta" Lemminkäisestä paremmin sanoa` "Su'an seinähän sivalsi" kuin nuoin siivosti "Su'an orrelle ojensi". 3:nen runon alkuun tulee pel'otta pantavaksi "Katritar (on) neito kaunis Sisär nuoren Joukahaisen" ja monta muutakin nimeä ja paikkaa sopinee samoin pantaa` sisään.

Pitää välttämättömästi Kalevalan vielä odottaman yli kesän, kunnes runot tarkemmin saadaan Inkerin puolelta, sekä muista paikoista Saimaan, Suomen lahden ja Laatuken väliltä. Vieläpä pitäisi Tverin läänissäkin ennen sitä välttämättömästi käytämän. Saisitkin kehoittaa` Viipurinkin Seuraa liikkeille siinä asiassa, Eipä tuo ollut niinkään mieliksi, kuin ei minun kirjauksestani mitään huolineet. Tuskin kuitenkin käyttäneevät rahojansa parempaan, kuin runon kerääjille, jos vaikka moniaita satojakin antaisivat. Onhan niillä muitakin rahoja, ei ainoat Wilken antamat. Nykäseppäs Veikkonen! ehkä jostakusta muualtakin kuin ainoasta Yliopistosta pöyhöää joku halukas ja kelvollinen mies ylös. Mutta eihän silloin mitään pöyhöä` kuin ei pöyhötetä`, ja eihän tuossa vaivaa mitä olisi. Jos sitte onnistaa, niin onnistaa, mutta jos ei, niin sittehän on vähintään huoletta, kuin tietää kostelleensa.

Eiköhän olisi parempi, jos Kirjallisuus-Lehteen aina kirjoittaisit suomeksi. Jos kaikki päättäisi aina kirjoittaa` Suomeksi, mitä suinkin saattaa, sekä kirjauksia, että muita, niin antaisi se jo vähän harjoitusta, uskallusta, herätystä ja muitakin hyviä vaikutuksia. Mutta jokaisen, joka tahtoo sitä muilta tehdyksi, pitäisi itsenkin niin tekemän. Minä kelle vaan olen kirjoittanut, niin aina Suomeksi, ja pyydän vielä Suomeksi vastaamaankin. Niin sain nykyisin sisareltani kirjauksen Suomeksi. Kyllä sielläkin "sitä suu pakaelepi, mitä mieli tieteleepepi". Sepä se kuulijoidenkin mieltä vähän nykäisee ja sitä nykimistä pitäisi kaikella tavalla ko'eteltaman.

Kuki` aina hyvin, toivoo sydämellisesti

vellosi
Europaeus.

Helsingissä 12 Tammik. 1848.

Tuletkos tänne taikka tuleekos Oksanen milloin?

Kaikki uudissanat pitäisi Sanakirjassa niiksi merkittämän, ettei joku johto-oppia tutkiessansa tulisi joltakulta sellaiselta vietellyksi. Minulla onkin täällä kaikki Sinulle lähetetyt Johtosanani puhtaaksi kirjoitetuina, niin ettet tarvitsekkaan lähettää` tänne sitä, kuin syksyllä kirjoitin. Olisin lähettänyt puhtaaksi kirjoitetun paperini, mutta en löytänyt, eikä ollut aikaa toista kirjoittaa`.

37. Castrénille.

Helsingistä 13 Tammik. 1848.

Jaloarvonen Herra Tohtori!

Vahinko oli, kuin en viimeisessä kirjassa saanut kirjoittaa` suuresta halustani, tulla` itse Sibiriaan ja Korkeaan Aasiaan Suomalaisien jälkiä, jäännöksiä j.n.e. hakemaan. Jos olisin aj'oissa ennen nähnyt kirjaustanne Aamulehdessä, jossa mainitsette tahtovanne pyytää` Pietarin Akademialta edemmäksikin matkarahaa, niin olisin voinut kirjoittaakkin, mutta pahuus kuin en tuota tietänyt. Minulla on niin suuri halu päästä` seurohinne ja siellä tutkia` sekä kieliä että erinomattain mitä olisi avuksi "tutkinnoilleni Suomalaisien esi-isistä". En voi` suinkaan uskoa`, että Suomalaiset olisivat yhdettömäksi jättäneet perikotinsa ja että sinne jääneiden kieli olisi enemmän erkenevä täkäläisestä, kuin Vironkaan kieli. Kielemme suuri säännöllisyys tekee sen ikuisen lujaksi ja sitkeäksi, ja erinomattain voipikin se kestää` paikallansa olevassa kansassa paremmin kuin liikkuvassa. Onkin Suomen kieli täälläkin pidättänyt monen tuhatvuotisen luontonsa, sillä jos siinä olisi suurempia eroituksia tapahtunut, niin sittehän olisi suurempia eroituksia tapahtunut, niin sittehän olisi Sodankylästä Inkerinmaalle asti joka ainoa mies ruvennut yksin tuumin samalla lailla muuttamaan kieltä, joka on mahdotointa; mutta nyt on koko sillä matkalla aivan vähän eroitusta kielessä, ja siitä aj'asta kuin kaikki nyt niin hajonneet asukkaat asuivat yksillä tulilla taikka niin vähässä paikassa ja vähälukuisina, että puhuivat aivan samaa murretta, ei kieli ole` kuitenkaan paljon muuttunut yhden kuin toisenkaan murteessa. On siitä aj'asta uskottavastikin usiempia tuhansia vuosia. Eikös sitte kielen vielä enemminkin pitäisi pysymän alkuluonnossansa siinä kansassa, joka itsekin asuu alkuluonnossansa ja alkumaassansa. Niitä minulla on halu etsiä`. Ymmärrättehän, mikä suuriarvoinen asia se olisi Isänmaallemme.

Nyt on Mag. Berstadi jo pois luotanne; tahtokaat toki minua apukumppaliksenne, kaikella lailla ko'en olla` Teille avuksi. Onkin halu minulla sekä kieliä että historiallisia asioja tutkia`, ja luulenkin kieletkin pystyvän päähäni, sillä kaikille äänille minulla on tarkka korva. Wenättä äännän kuin itse Wenäläinen. Valtaneuvos Grotikin ylisti minun "goda uttal i ryskan". Sepä se onkin mielestäni suurin asia sellaisia raakoja kieliä oppiessa, että oikein hoksata` kaikki niiden äänet, eikä sekautua`, kuin kuulee niiden syvää puheen pitoa, ja että osata` haastaa` heidän kieltä niin, etteivät äänestä tuntisikaan muukalaisiksi.

Runotaitomme, kielemme ja vanhan historiamme tuntemisen nimitin kerran Suomettaressa kolmeksi voimallisimmaksi kohottimeksi Suomalaiselle mielelle. Sentähden onkin tekeilläni toinen paljoa tarkempi Runooppi, kuin Suomettaressa olin kirjoittanut, sekä lyhyttä kielioppiakin eli oikeimmiten kirjoituspu'un oppia, Rättskrifningslära, ai'on kohta kirjoittaa` osaksi sen jälkeen, kuin kirjoitin Suomettaressa "Suomen kielestä kirjalla käytettävänä". Kaikissa ko'ettelen Suomen mieltä ny'ästä`. Mutta tiedätte, ettei mittään voi` ny'ästä` sitä enemmän, kuin jos mitä erinomaista löytäisi tuolla Korkeassa Aasiassa. Sehän antaisi Teidänkin reisullenne vähän korkeamman arvon ja onkin se reisunne päätarkoituksia.

Kuinhan minä vaan pääsisin sinne, niin kyllä luulen voivani tulla` aikoin, sillä jo olen ko'etellut, ja tuhansia keinoja löytyy, millä el'äkettäni voin saada`, niin ettei olekkaan mieli minulla tulla` Teidän kanssa takasin ehkä tahdon olla` Teidän apuna, kuin kauan voin, niin että opin sen puolen puheille ja asioille.

Jos minua suvaitsette, niin rukoelen Teiltä sitte kyytirahaa. Kyllä mahtaa Kirjallisuuden Seuratkin täällä auttaa vähän, jos olisi aikaa viipyä` pari kuukautta Tverin Karjalaisien luona taikka Bieloseron Tsuudilaisien, johon kyllä maksaisivat matkarahan.

Suotuista vastausta toivoo pikimältänsä

Teidän nöyrin palvelijanne
D. E. D. Europaeus.

Tieto Korkean Aasian Suomalaisista on ei ainoastansa Suomalaisille, mutta kaikille Europan ja muiden paikkojen Sivistyneille suureksi eduksi ja ihmeeksi. — Rahavoitto mahtanee olla` Lapsien opettajilla hyvä Sibiariassa, niin että jos tarvitaan rahaa, sitä sieltä aina saanee. Sen sivussa voipi läheläisien kieltä tutkia`. — Wenäen kielessä minä tulen hyvin kyllä aikaan. Ottakaat vaan minua vastaan, niin te'ette hyvän työn sekä minulle että kaikille muille. Kyllä minulla on luja terveys ja rohkea

luonto sekä halukin hyvä.

Sanoi joku minulle, Regulynkin jo olevan Unkarin maan varoilla Sibirian puolella kieliä tutkimassa, ettekö tiedä` kussa hän lienee. Mag. Reinholm ja Stud. Forsberg keräävät Inkerissä lauluja.

38. Castrenille.

[12 p. helmik. 1848.]

Jaloarvonen Herra Tohtori!

Iloisessa toivossa olen minä, että ette katso' lii'an paljon luottauneeni rakkautehenne tietouden edistämiseen, sillä 50 ruplaa hopeassa olen minä tšekäläiseltä Seuralta anonut päästäkseni Inkerin puolelta ja Novgorodin sekä Tverin lääneistä keräämään lauluja sekä muuta kerättävää. Se on minulle jo luvattukin. Epäilemättä on Wiipurin Seurakin ottanut samallaisen anomuksen korvihinsa. Vielä on omiakin rahatuloja. Niiden turvissa ai'on siis lähteä' parin viikon päästä matkoilleni vahvassa toivossa että vähitellen suoriutua' Teidän luoksenne Sibiriaan asti. Ainakin Kasaniin asti toivon pääseväni vaivaamatta Teitä matkarahoilla auttamaan, ja näin Teitä vakuutettuani vähemmästä kustannuksesta kuin viimeisessä kirjauksessani tapahtua' taisi, luotan vakavasti siihen, että Tekin hyvän asian puolesta panette neuvonne yhteen. Varmaankin saisi Pietarin Akademialtakin apua kuinhan olisi jotakuta Akademielle tärkeämpää, jota saisin matkalla ja sen päässä toimittaa', tutkia' ja tiedustella'. Ehkä auttaisi, jos olisitte hyvä ja puolustaisitte minua Sjögrenillä. Saisinhan minä matkalla rahvaan vanhasta puheesta, jäännöksistä ja muista merkeistä etsiä' tarkempia tietoja kussakin paikoin ennen asuneesta kansasta, joista jo kartat ovat antaneet paljon johdaketta, mutta monissa paikoin ei sitä enemmän, että ovathan vaan osoittaneet jonkun muukalaisen kansan ennen siellä olleen, mutta rahvaan muistissa, jäännöksissä ja muissa merkeissä, joita vasta paikalla taitaa tavata', voidaan kuitenkin tulla' paljoa enemmän tietämään.

Olisi minulla kyllä tarvis ja suuri halu täyttää' lukemiseni täällä Yliopistossa, mutta kuin varat estävät ja luonto ei suinkaan kärsisi lainoja tekemään ja ilman sitä nyt ja ei muulloin Kalevala suuresti vaatii lisäystä, nyt ja ei muulloin Sibiriasa on kunnollinen johdattaja, niin olisi se väärin, jos nyt tuleviin tietämättömiin aikoihin lykkäisin asian, erinomattain kuin nyt on veres halu, joka ei anna' rauhaa ennen kuin sen mieliksi on tehty. Kulunut aikakin olisi vahingoksi.

Jo kesällä kuulin Valtaneuvokselta Sjögreniltä että olette anoneet paluu-matkarahoja, joita jäl'emmältä on luvattukin, kuin olen tietääkseni saanut, mutta joulun aikana tänne tulleesta kirjauksestanne nä'en että "ehkä oli Teillä mieli palaita' jo maaliskuussa, niin olette kuitenkin sittemme päättäneet pyytää' vuosiraha vieläkin vuodeksi". Jos ette olisi tätä päätöstänne täyttäneetkään, niin onhan kuitenkin Reguli jossakussa samoilla teillä kuin Tekin, sillä Pietarissa kuulin minä hänen Ungarista jo olleen lähetetyn takaisin matkoille Sibirian puolelle. Tietänette itsekin häntä ei olevan pitämistä niin suuressa arvossa, jonka tähden parahiten luotankin Teihin. Olkaate siis niin hyvä ja kirjoittakaate Valtaneuvoksen Sjögrenin luokse minulle vastauksen; hänen kauttansa minä voin saada' kirjauksenne käsihini, sillä parin viikon perästä mahtanen jo lähteä' täältä. Pyydän kuitenkin, että olisitte niin hyvä ja sallisitte muutamia kuukausia viipymääni Kalevalan j.n.e. hyväksi. Määrätkäate kuitenkin kuin kiirusti pitäisi joutumani. Olisin kyllä saattanut odottaa' kunnes viimeiselle kirjaukselleni lähettäisitte vastauksen, mutta sitte olisi jäänyt koko joukko jos ei kaikkikin aika runokeruusta pois, ja Seurat eivät suinkaan olisi antaneet mitään, niin että jos olisittekin tahtova minua luoksenne, niin se olisi tullut Teille paljoa enemmän maksamaan. Nyt toivon toimittavani yhdellä tiellä kaksikin aivan tarpeellista asiaa. Jos vielä en tulisikkaan Sibiriaan, niin on kuitenkin runon kerääminen niin tärkeä asia, että jo sen tähdenkin lähtisin, sillä Kalevalan runoja on paljon Inkerin maalla ja mitä jo on kerätty, on aivan hajanaista sillänsä Kalevalaan panna' ja vahinko olisi, jos ne nyt eivät tulisi Kalevalaan täydellisempinä.

Olkaate siis niin hyvä ja kirjoittakaate Sjögrenin luokse minulle, kyllä minä sieltä saan.

Nöyrin palvelijanne
D. E. D. Europaeus.

Hels[ingissä] 12 helmekuussa 1848.

39. Lönnrotille.

[8 p. huhtik. 1848.]

Paras Veljyeni!

Kiitoksia saan sanoa' Oksaselle tulleesta kirjauksestasi minulle. Suomettareen on tuleva vastaus kysymyksiesi päälle. Hyväksiksi lähetän Sinulle yhden Runosepän. Kun Kuopioon tulee suurempi joukko myötäväksi Aschanille, niin ole' hyvä ja hanki' niitä häneltä itsellesikin myötäväksi sekä vaikka muillekin, esim. kond. Holmbergille lähettäisit, joka niitä hyvin saattaisi levittää', maksaen niillä yhtä toista. Paras kuitenkin lienee, että itse' toimitan niitä Sinulle tulevaksi.

Jos en tänä päivänä, niin huomana kuitenkin tulen jo lähtemään matkoilleni. Se Seppä se viivytännyt on, varsinkin sen runonuotit. Vasta viimeis tiistaina tuli sille myömälupa. Kirjallisuuden Seura ei tahtonut ottaa' sitä omaksensa, pel'äten ei kulkevan suuressa Kirjakaupassa ja paljoa reistaa olevan nitojen ja kul'ettajien kautta sitä kaupustella'. Vielä ko'ettelen Wiipurin Seuralle antaa', mntta onkin minulla täällä hyvä ystävä, joka lupasi saattavansa minulle rahat käteen, jos tarvis tulisi.

Hyvä olisi, jos jonkun arvostelon kirjoittaisit ja Suomettareen lähettäisit. Olen kyllä kokenut kirjoittaa' Johdatusta Runon tekoon kaikille niin mieluiseksi ja sopivaksi kuin mahdollista; kuin siinä olen onnistunut, sanokoot lukijat.

Pietarista kirjoitti Prof. Baranofskille Valtaneuvos Köppen Maatietouden Seuran tahtovan, jos vaikka saisi Wareliuksen lähtemään Sibirian rajoille Wotäkiläisien luokse, tutkimaan siellä yhtä toista. Warelius ei lupaa' lähtevänsä, kuin ei osaa' Wenättä eikä Saksaa. Prof. Rein sanoi siis sen matkan sopivan minulle ja mielelläni ottasinkin sen tehdäkseni, jos sen saan, jota toivonkin, sillä Professor Rein lupasi kirjoittavansa Köppenille puoleeni. Jos aikaa annettaisi niin paljon kuin tarvitsisin, niin kokisin kerätä' Inkerin maalta ja Raudun puolelta sekä Tverin läänistä kaikki Kalevalan laulut niin tarkoin, että voisivat jotenkin täydellisinä tulla' tähän uuteen Kalevalaan. Jälkeisemmät tarkistelijat saisivat sitte kerätä' jäännöksiä, joita ainakin jäänee, kolmannen painon varaksi. Aj'on itsekin laitella' laulujani johonkuhun järeystykseen ja sitä myöten lähettää' kuin sopivaksi näkyy, niin että jo kesän kuluessa saataisiin ruveta' Kalevalaa painamaan ja syksypuolella valmiiksi. Savitaipaleessa aj'on viipyä' pari viikkoa, sillä kirjoittamista on, ja tahtoisin erästä vuoren luolaakin tarkemmin tutkia'; ehkä sen pohjasta ravan pois kaivettua, siitä ilmautuisi vielä vanha Lappalaisien asumapaikka.

Sano' terveisiä tuttaville ja voi' hyvin, toivottaa

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingissä 8 huhtik. 1848.

40. Reinholmille.

[Huhtikuu? 1848.]

Veikkonen Veli hopea!

Pidä', veikkonen! huoli Renvallin Sanakirjojen korjuusta ja kaupastakin, jos kulkevat. On niitä 6 kappaletta jällellä, taikka jos on 5, niin kysy' Rädyltä Paavilaista; se asuu samassa kartanossa ja on ottanut lainaksi yhden niistä. Muuten ole' hyvä ja pyydä' Savokarjalaiselta Granitilta yhden Sanakirjan hinta 2.50 k.h. Tarpeen olisi minulle, jos ottaisit omasta kirjastani kirjan Litteraturbladet 1847 ja Tseremissin kielioopin. Kalevalasi olen tavannut täällä. Oletkos ottanut kukaties 9 kappaletta Sanakirjoja? Minä olen kirjoittanut ottaneesi 7, mutta 2 on pois yli siitä kuin olen kirjoittanut yles, mitä olen myönyt sekä Sinulle ja muille antanut, enkä muista' mitään jääneen ylespanematta. Lähde' jo vaikka kesäkuun al'ussa seuraamaan

toveriasi
Europaeusta.

Wiipurissa 6 p. toukokuussa 1848.

Tätä kirjausta jo aikoja ennen alotin Savitaipaleessa, mutta eipä tullut lähetettäväksi. Nyt olen jo saanut toisen passin, jolla pääsen Pietariin. Sieltä otan sitte toisen, edemmäksi kulkeakseni. Tekee mieleni jo kohta lähteä' Pietariin; jos vaan pari viikkoa viivä'hdän rajan tällä puolella ja Walkosaarella, kunnes kerkeäävät kirjoittaa' Pietariin Helsingistä ja muu'alta kirjauksia. Ehkä sitte vielä takasinkin palajan Suomen puolellekin, jos niin tarpeeksi näyttää.

Cedervallerin luona olen nyt. Hanén on mennyt Parikkalaan. Sain yhtähyvin Cedervallerilta Kastrenin kirjauksen. Siitä on mieleni hyvä, mutta en vielä osaa' varmaa sanoa', josko sopii lähteäkseni kiinalaisen

Missionin seuraan. Saanen kuitenkin Pietarissa tietääkseni, millä ehdoilla sinne' voisi päästä', ja jos ovat ehdot otolliset, niin "ann' mennä' vaan".

Ensi kulkevalla höyrylaivalla Unionilla saat 4 kappaletta Savitaipaleen asukkaiden pääkalloa Tohtorille Luntlahlille. Sano' asukkaiden siellä olevan Savolaista sukua, mutta Hämäläisien ja Wiipurin läänin eri nimettömän kansan raj'oilta asuvan. 15 kop. hop. maksavan suomalaisen kirjan annoin palkastansa haudankaivajalle, joka lupaa hankkia' vielä muitakin pääkalloja, kuin vaan saisi kulkemaan Helsinkiin, josta minä kyllä pidän huolta. Samalla tavalla saat Savakon vaatteetkin Cedervallerilta.

Kuin kirjoitat minulle, niin aseta' se annettavaksi Sirénille Pietariin, josta kyllä toimitetaan minulle käsiin. Kirjoitakkin varmasti ja kohta, niin saan tolkun Sanakirjoistakin. Pyydä' pikimältänsä Tikkasta taikka Elmgreniä lähettämään minulle tulevia rahoja samalle Sirénille. Pitäisi viime vuoden Suomettarestakin osamaksu tuleman minulle, jos Seura on sitä ostanut. Sekin raha tarvitsisi seurata' yhdellä kerralla.

Anna' seuraava kirjaus Zilliacukselle.

Veljyesi
Europaeus.

Kirjoja et tarvitse ostaa Helsingistä eikä muu'alta luokseni tullessasi, sillä niitä on minulla kyllä ja kukaties jätän Schröderillekin sekä muihin tiepaikkoihin osan myötäväksi; niistäkin saisit sitte, jos tarvitsisit. Vain tuletko suoraan Helsingistä Pietariin? Ehkä pääset suoraan Kansallerin luvalla sinne, taikka jos ei muulla neuvolla, niin otat kesän ajaksi erokirjan Akademiasta, kyllä sitte huoletta pääset.

41. Reinholmille.

[24 p. toukok. v. l. 1848.]

Veikkonen Veli hopea!

Vain vasta talvella lupaat tulla' tänne' ja nyt lähteä Kajaaniin ja Kuusamoon. Saisithan Kuusamosta pistäytyä' vähän yli rajankin käymään. Siellä olisi varsinkin Piston paikoilla laulattanutani jääneitä miehiä ja tulisit sitte tuntemaan senpuolimaisien ihmisien luontoa, tapoja j.n.e. Muista' se, että otat Runoseppiä suuria sekä pieniä kanssasi ja muitakin, varsinkin Aspelundin kirjoja, joilla jo elätkin puolta halvemmasti kuin muuten rahalla voisit.

Korkeasaarella (Högländ) sanotaan laulettavan hyvin ahkerasti runoja; kuin se on likeellä Helsinkiä ja saarelaiset usein mahtaavat tulla' sinne, niin helpostihan joku Oppilaitten voisi lähteä' keralla saareen kirjoittamaan mitä eteen sattuu. Toivonkin useampia löytyvän nykyisinä aikoina Helsingissä, jotka niin likeisen ja hupaisen laulumaan keskellä Suomen merta eivät suinkaan jätä' käymättä; kuulustelehhan vaan perään.

Kiinaan kyllä Kastren kehoittaa minua lähtemään Wenäen Kiinalaisessa Lähettiläis Seurassa, mutta jos saan kyllältä varoja sekä aj'an ja tilan puolesta täyden vapauden, niin sitte vasta lähden, jos muuten asiat eivät estä'. Jos taas sinne pääsen rajan yli, niin on oleva työnäni seurata' Suomalaisien jälkiä Irtyschijo'en ylämaista niin kauas kunnes tulen jälkien ensimmäisille lähteille. Sekä kielien että muiden asioiden tutkimalla voipi se tapahtua'. Castrén Itsekin todistaa Suomalaisien Irtyschia myöten siis Tschungariasta päin tulleen.

Tervehdi' tuttuasi, ystäväistäsi Bergstadia ehkä minulta ei nähtyä, ja muitakin nähtyjä tuttuja

tuolta
Europaeukselta.

Pietarista 24 Toukokuuta v. l. 1848.

42. Lönnrotille.

Pietarissa toukokuun 24:tenä v. l. 1848.

Veikkonen Veli Hopea!

Runojen keräämisen etelä Inkerossa olen jo pannut al'ulle, ehkä Runoseppien kontistani välein loputtua sekä muidenkin asioiden tautta läksin Wenjo'elta ja Saariista tuota huokeata rantakulkua myöten tänne Pietariin suuremmille kirjakassoilleni. Täältä kukaties jo tänäpäivänä suoriuttuani lähden

tuonne "tuhmaksi" laulettuun Tuuteriin, jossa ehkä löydänkin enemmän lauluja, koska paikka on Suomalaisilta asutun maan sydämessä. Koko Inkeron tulen sitte vähitellen ympäri kiertelemään, ja lähetän saadut laulut sitte Sinulle, niin pi'an kuin tukevampi tukku on karttunut. Reinholm kirjoittaa tulevansa kukaties vasta talvella tänne, mutta nyt kesällä Juhannuksen perästä lähtevänsä Sinun luoksesi Kajaaniin ja Holmbergin luokse Kuusamoon. Ei haittaisi, jos kehoittaisit häntä pistämään vähän Wenäen Karjalassakin Kuusamosta yli rajan.

Karjalaisista Tverin ja Uuden Linnan läänissä on minulla nyt hyvät edustiedot: kartoilleni olen saanut rajoitetuksi kaikki Karjalaisilta asutut paikat ja olen saanut kuulla että Tverin läänissä, niissä paikoissa, joissa tukulta asuuvat, "suomalaisia laulujakin laulellaan". Sinne' tulen siis välttämättömästi lähtemään kukaties parin kuukauden perästä, taikka kuin parahin nä'en sopivan. Ai'on sitte kiertää' Bieloserskin "Tschudilaisien" luokse, joita pidänkin paljon erilaisena kansana ainoastansa siitä syystä, että asuuvat sen piirin sisässä, jossa paitsi Wenäläisiä, paljaita Wessiläisiä paikkojen nimiä löytyy. Ne arvaan Wessiläisiksi siitä syystä, että samanlaisia löytyy varsinkin Walgedjärven eteläpuolella, jossa Nestorin mukaan Wessiläiset ennen asuivatkin. Vironmaalle on myös mieli lähteä', jos asiat myöten antaavat, ja jos aikaa yltää. Tohtor Castrén soisi minun ensi keväänä lähteväni aina Kiinaan asti, mutta ainoastansa, jos saan hyvät ehdot: vapauden sekä aj'an että tilan suhteen, kyllältä varoja, ja jos muuten asiat eivät estä', niin kyllä sitte lähtisin. Muuten ole' hyvä, Veikkonen! ja ilmoita' minulle, jos Meurmanin Sanakirjan tekoon vielä saatat toivoa' minun ja milloin pääseväni. Kyllä ensi syksystä aivan mielelläni tahdon antautua' siihen työhön, mutta kukaties onkin se jo saatukin koko työ lykättyksi toiseen aikaan, kunnes oma Sanakirjasi tulee valmiiksi. Siihen Assessor Rabben sanan mukaan Meurman kyllä on pyytänyt lupaa; liekö saanut, sitä en tiedä'. Aseta' kirjauksesi sitte tulemaan Kirkkoherralle Sirénille, niin siitä se kohta saatetaan minulle käsiin.

Tämän kirjauksen kirjoitankin Sirénin talossa, ehkä hän itse on maalla "Datschassa", Suomen Hautojen Mäellä.

Syksyllä pitää Kalevalan toinen painos toki kuitenkin saataman käymään; ennen ei, eikä myöhemmäksikään ole' heittäminen. Soisin minä saavani sitä kerran läpi lukeakseni ennen painamista ja mielin korjatessakin pääseväni yhdeksi lukijaksi.

Veljyisi
Europaeus.

Jäl'estä kirjoitettu. Kirkkoherra Sirén on nyt tullut Datschasta kotona käymään ja on saanut Kirj. Seuralta Korhosen *Runot*. Olisi hyvä, jos, ehket paljon muuta, niin kuitenkin painovirhiä ilmoittaisit siitä Suomettaressa, sillä tuntuu siinä niitä olevan.

Terveisiä paljon Siréniltä ja hänen pereeltänsä sekä edelliseltä.

43. Sjögrenille.

[D. 30 maji 1848.]

Högädle Herr Stats-Råd.

I det jag hjerteligen får tacka Herr Stats-Rådet för den välvilja, jag på min resa sista somras njöt hos Herr Stats-Rådet, tager jag mig åter friheten att besvara Herr Stats-Rådet med en ödmjuk anhållan om att Herr Stats-Rådet ville vara god och vid nästa Session till Akademien inlemna hosföljande anhållan om rekommendation och äfven välvilligt med sitt ord understöda nämnda anhållan.

Framhårdar med högaktning Herr
Stats-Rådets ödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

Duderhoff den 30 Maji 1848.

P. S. Jag måste ännu ödmjukast be om, att Herr Stats-Rådet ville vara god och afsända rekommendationen till Duderhoff genom *Krasnoe Selo*, dit posten hemtar brefvet.

44. Lönnrotille.

Pietarista 10 heinäkuussa v. l. 1848.

Kiitoksia kirjoittamistasi 18 kesäk. ja 15 heinäk. Molemmat ovat olleet minulle varsin mieluiset. Edellisessä kirjoitat tarkoin Kalevalan uudesta valmistumisesta. Hyvä olisi, jos ilmoittaisit esipuheessa taikka sivujen alakertaan pannuissa muistutuksissa, esim. josko joku erinomainen seikka ja mutka perustaiksen ainoastansa yhden laulajan vain usiempienko sanoihin, esim. kuin mainitset uuden Kalevalan jälkeen "Ween emosen synnyttävän Wäinämöisen, Ilmarisen j.n.e." Nimestä *Sampsä, sämpsä* muistutan sen olevan venäläisen ristimänimen ja lyhennetyn sanasta Самсонъ = Simson, taikka Samuil, joista varsinkin edellisestä Wenäläiset tekeevät Самся samoin kuin Ваня, Катя, Никола, Вася j.m.m. Suomalaiset, ei osaten ääntää' kahta erisukuista äänikästä, ovat paikoin mukauttaneet toisen paikoin toisen. Kuulin sen nimellisiä miehiä olevan Wenäen puolella, ja Ilomantsin Wenäen Lukkari, jolta kirjoitin suomistuneita venäläisiä ristimänimiä, sain myöskin tämän nimen. Tuuterin Seurakunnassa on kylän nimi Sämpsänpalo (ja toinen Kavehkontu). En kuitenkaan tullut kysymään sikäläisiltä Inkerikoilta (Wenäen uskosilta Inkeriläisiltä), jos heillä mainittu nimi on käytöksessä.

Mitä kuuluu jälkimäiseen kirjauksehesi, Meurmanin avuksi lähtemisestäni, niin toivon täältä pääseväni palautumaan nuoin kolmen kuukauden perästä. Huomena aj'on lähteä' dilisansivaunulla Uuteen Linnaan, jossa tapaan pienen Serkkuni Tohtorin Europaeuksen. Hänen luontansa aj'on sitte lähteä' karjalaisia tapaelemaan, joiden luonna toki toivon välttävällä onnella saavani toimittaa' askareitani, koska tulen olemaan "edestä kengässä, takaa raudassa". Kuin täällä "halera" julmasti murhaa ihmisiä, niin ovat täällä ihmiset, sitä enemmän julmistuneet kaikkien "haleran kantajien" päälle, niin että jokaisessa kylässä pelkäävät ja välttävät enemmän kuin pirua, ja jos miehiä sattuu paikalle, niin kohta syntyy rähinä ympärille: "hajota' konttiis pi'an aikaa, taikka — —; taikka lähetään hovviin, (pappilaan)". Niihin minua jo on kul'etettu kolmessa paikassa. Kaksi viikkoa takaperin yritin Liissilän Seurakunnan kautta lähteä' suorinta tietä jalkasin Uuteen Linnaan, mutta mainituista syistä' en uskaltanut lähteä' Liissilästä eteen päin, varsinkin kuin sain kuullakseni, aivan huokealla vaan 3 hop. ruplalla dilisansivaunussa saattavani päästä' Pietarista Uuteen Linnaan. Eräässä Liissilän kylässä yrittivät ottamaan pois laukkuani, mutta kuin tempasiin takaisin ja sanoin en antavani, niin repäsivät sen suorastansa irti, niin että remelit lohkesivat irti. Tahdoin kyllä minäkin olla' hyvin äkänen puolestani, mutta miesjoukossa ei voima käynyt. Piti kaikki laukun solat ja vaatteeni taskut näyttelemäni, läkkiäkin maistamani. Kuin Suomalaiset jo kaikki olivat sellaiset, niin luultavasti Wenäläiset, niinkuin ennen koettuani olen keksinyt, ovat vieläkin enemmän nurinuskoiset. Liissilän takana olisi seurannut venäen uskosia Suomalaisia, joilla sanotaan olevan vähän erilainen murre' ja joita kutsutaan Ärrääjiksi, mutta tällä kertaa ei käynyt niiden luona käyminen laatuun, ehkä olisin kyllä mielelläni käynyt, koska ovat vielä sekä Sjögrenille, että muille oppineille Inkerin maasta kirjoittaneille tuntemattomat. Ärrääjien takaa olisi tullut ummikko Venäläistä 70 taikka 80 virstaa Uuteen Linnaan asti. Olisin kuitenkin lähtenyt vieläkin mänemään sitä tietä, jos eivät olisi kaikissa kylissä sanoneet sotskoin käyneen käskemässä panemaan vahtia kaikille kaivoille ja kavattamaan haleran kantajia. Samaa vakuutti eräs kirkon mieskin Seurakunnan Provastille Sundbladille, joka sanoi miehen olevan hyvin uskottavan ja kehoitti minua lähtemään Inkerin kirkolle, kysymään Stanovoi pristavalta, josko mitä sen tapaista käskyä on annettu. Sen luona kävinkin, mutta hän sanoi ei olleensa minkäänlaista käskyä taikka kieltoa antanut Kolerasta. Inkeristä toivoin pääseväni dilisansiin, kuin olin aivan liki Moskovan maatietä ja kestikievarin kohdalla, mutta ei näkynyt puuttuvan tilaa milloinkaan. Sentähden läksin sieltä likeellä olevaan Paulovskiin, ja siitä höyryvaunulla tänne'.

Kolera tappaa täällä hirmuisesti. Kuukauden se on ollut, ja sanomalehtien jälkeen sanotaan jo 21,000 henkeä lähteneen. Ympäri koko Wenäen maan Arhangelista Odessaan ja Rii'asta Kaukaasiaan on se levinnyt. Se on siis nyt paljoa julmempana kuin 17 vuotta takaperin. Jumala tietäne mihin se vielä kiihottaa kansoja, jahka kerkeää levetä' Wenäläisiä ul'ommaksi. Täälläkin, jossa ulkomaiden valtaiset liikkeet eivät ole' pienintäkään hiiskausta saaneet syntymään, alkoivat jo kolmena päivänä perättäin 17, 18 ja 19 päivänä kesäkuussa vanhaa lukua talonpoj'at tapaelemaan muka haleran kantajia, joista yhtä löivät, niin että parin päivän perästä kuoli, mutta kuin itse saivat selkähänsä katujen kolkkiin naulattiin mainittujen seikkojen kertomukset ja pyhiä katukulkuja haleran tähden määrättiin, niin hävisivät nekin liikkeet. Jumalan kiitos ettei Suomen viimeiset sanomalehdetkään vielä ilmoita' tämän taudin sinne tuloa. Valtaneuvokselta Sjögreniltä kuulin sen jo ennen kuin Pietariin tulikaan ker'enneet Salmiin, jossa niinkuin Wiipurin Gouvernöri oli hänelle haastanut, 14 henkeä jo silloin olisi tullut kipeiksi ja 6 kuollut.

Uuden Linnan ja Tverin lääniin ko'ettelen nyt lähteä'. Sjögrenin kautta sain Akademialta puollustuskirjoituksen. Valtaneuvos Köppen toimitti tšekäläisiin saksan sekä venäläisiin sanomiin kertomuksen matkustavista Suomalaisista, jossa puhuu hyviä sanoja puolestani ja antoi eriskin painaa' joukon ja jo lähetti edeltäpäin Uuteen Linnaan, johon toivoi jo ensi yrityksellä pääseväni. Jahkapas ko'ettelen siellä toisella tavalla onneani: rupean tietäjäksi ja lu'en sellaisia sanoja kuin: Neitsyt Maaria emonen rakas äiti armollinen, tule tänne tarvitessa ja muita sellaisia vaikka Kalevalastakin pippuriviinaan ja muuhun sellaiseen, joka koleratautiin sopii ja ynnä on tunnettu rahvaalta itseltä', niin ehkä sillä lailla te'en koleran enemmän voitokseni kuin vastukseksi.

Erinomaisia lauluja täällä nyt vielä ei ole' puuttunut, Nyt koleraan aikana on varsinkin vaikea ollut saada' jotakuta. Ehkä Tverissä saanen sillä keinoin paremmin, että sanon kerääväni loihtuja lisäksi koleraa ja muitakin tauteja vastaan ja vaan siinä sivussa ongin muita lauluja. Mitä olen käsittänyt lauluja, seuraavat kuitenkin tässä mu'assa. Häälauluja mielin enemmän kerättyäni painattaa' erinäiseen joukkoon, mutta saanenhan sitte Kajaanista takasinkin sinne lähetetyt kirjoitukseni. Mitä Tverin puolelta lillii. aj'on kohta ilmoittaa'.

Oiva ystävämme Kollan tekisi toki hyvän tekosen, jos toimittaisi valmiiksi Lauseopin Suomen Kielioppihinsa. Eivät nyt kuitenkaan nä'y' kykenevän sitä arvostelemaan. Jos lause'opista ei karttuisikaan paljon sanomista, niin onkin sekin tosi, ettei siitä ole' paljon erinäistä sanomista, kuin kielemme on muuallakin niin säännöllinen kuin suinkin ja siis sen lause'oppikin niin yhteisen lauseopin mukainen kuin suinkin. Sano' Hänelle paljon terveisiä niinkuin muillekin tuttaville

veljyeltäsi
Europaeukselta.

Kuin nyt sattuu vähän aikaa olemaan, ja Meurman ei nä'y' kiirehtivän, niin pyydän, että Veikkonen! ilmoittaisit hänelle, mitä kirjoittanut olen, sillä kyllä luulen Itsestäsikin kirjoittavasi hänelle.

45. Lönnrotille.

[17 p. heinäk. v. l. 1848.]

Oiva Veikkoseni!

Täällä Uudessa Linnassa olen jo muutamia päiviä ollut ja tänäpäivänä lähden jo Karjalaisiamme katsomaan.

Nyt olen tarkemmin ajatellut, kuinka kävisi Sanakirjan toimittaminen. Meurmanille kirjoitin nyt myöskin ja kysyn kävisikö hänen puolestansa laatuun, jos lähtisin Sinun luoksesi Kajaaniin sitä tekemään, sillä sekä Itsesi että sanakeräyksesi käsilläni olo olisi sille työlle suuresti tarpeellinen. Kuitenkin tarvitsen Sinunkin mieltäsi tietää', josko en olisi Sinulle haitaksi sekä josko Sinun mielestäsi sopisi työni paremmin käymään Helsingissä. Myöskin mahtanen siellä ottaa' osaa uuden Kalevalan painolehtiä korjatessa, jos katsonet viivyttäväiseksi postilla noudattaa' jokaista lehteä Itsesi korjata'. Rahaa se kyllä ei ottaisi, mutta kukaties vaan aikaa. Onhan Seuralla postivapaus. Jos taas painajalla on kyllä kirjaimia, niin että saavat jo toista sekä kolmattakin lehteä ladella' sille aikaa kuin edellinen on Kajaanissa käymässä, niin kyllä ei aikaakaan menisi hukkaan. Toivon siis kyllä sopivan minulle tulla' Kajaniin.

Akademikus Köppen on tahtonut, että Maatietouden Seura Pietarissa päättäisi matkaa tehtäväksi Votäkiläisien luokse, ja että se matka annettaisi minun tehtäväkseni. Akademikus Bär, Seuran päämies sanoi minulle tänä vuonna rahaa ei olevan, mutta kukaties se tulevana vuonna voipi tapahtua'. Kyllä sellaiset matkat minun työkseni kelpaisivat, mutta Sanakirjan tähden soisin sen jäävän vielä toiseen vuoteen. Kohta toivon saavani tietää', mitä karjalaisilta koituu; olisivatko vaan Kalevalan lauluja.

Uudesta Linnasta 17 heinäkuuta v. l. 1848.

veljyesi
Europaeus.

46. Reinholmille.

[19 p. elok. v. l. 1848.]

Veli hopeaiseni!

Kirjoitas minulle, kuka se oli, jolta sait nähdä' niitä vanhoja maakirjoja (jordaböcker) viimeis-kesänä täällä käydessämme. Olisi minullakin tarvis nähdä' niitä vähäisen. Kukaties kuukauden perästä taikka myöhemmin tulen tänne Pietariin takaisin uudelta matkaltani Inkerin pitäjistä ja toivon silloin käsittäväni vastauksesi.

Tverin Karjalaisien luona olen käynyt, mutta en paljon mitään konttihini saanut. Muutamia lapsien lauluja vaan, ja tarinoita.

Nyt en tulekkaan Helsinkiin, senkun Kajaaniin Lönnrotin luona työksentelemään Wenäen ja Suomen Sanakirjan kanssa. En kuitenkaan tiedä', kuin pitkäksi saan Meurmanilta aikaa, täällä ollakseni, sillä

tällä samalla kerralla kirjoitan häne[lle] aikaa perään. Itse hän jo kirjoitti minul[le] Lönnrotin lupauksensa jälkeen työksente[levän] lokakuuhun asti mainitun sanakirjan kanssa, Mutta soisin sen työn voivan seisoa' kuukauden taikka puolitoista, [sillä] olisi täälläkin työtä.

Kirjoita' vastaus kysymykselleni, sitä odottaa

vellosi
Europaeus.

P.:rissa 19 elok. v. l. 1848.

47. Lönnrotille.

[18 p, jouluk. 1848.]

Veikkonen Veli hopea!

Ehkä vastausta Meurmanilta vielä ei ole' tullut, niin olen kuitenkin päättänyt heittää' tänne' jäämisen ja tuota myöten lähteä' Helsinkiin ja sieltä sitte kotiin. En kuitenkaan taida' toivoa' korrekturista niin suurta palkkaa, että vastaaisi ne suuremmat kulut, mitä täällä vieraisa tarvitaan enemmän kuin kotona, ja vielä vaivatkin, varsinkin kuin en ole' varsin tarkka korrekturin lukija. Ja jos sitte vielä aika kuin antaa, niin saanhan, jos ei muuta, niin kääntää' jonkun romanin, josta vaivasta ehkä saanen enemminkin kuin Sanakirjan korrekturista. Olen vielä miettinyt ko'etella' Suomen Kielioppia kirjoittamaan. Viipurin Seura on taas määrännyt 100 ruplaa hopeassa kunniapalkinnoksi sellaisesta. Vasta kirjoitan siitä enemmän, kuin al'an nähdä', voinenko milloin siihen ruveta' käsin.

Kotipuolella ollessani saanpa vielä kukaties toimeen asian, joka mielestäni ei olisi vähimpiä: Joulun mentyä mietin lähteä', pariksi viikoksi "Päivilän pihoja" tunnustelemaan.

Sanakirjojasi en vie' Helsinkiä edemmäksi. Siellä ne pyydän tutkituksi ehkä Reinholmin luona. Kyllä pikemmin saanenkin ne Helsingissä läpi käydyiksi, kuin siellä toki ainakin saan jonkun toisen avuksi kirjoittamaan.

Ensimmäinen osa Wallinin Suomen, Ruotsin ja Wenäen Sanakirjaa on jo pääsnyt kirjakauppaan taikka vähintäkin saanut kauppaluvan. — Kuulinpa nyt Nordensvanilta sen ei vielä olevan nivotunkaan. Häneltä kuulin myös, että Meurman vasta 13 päivänä tätä k. on saanut Pietarista osoituksen rahojen ottamiseksi pankista Sanakirjaa vasten. Toivon siis saavani minäkin Meurmanilta Helsingissä rahoja, josta ainakin hankin Sinunkin saatavan velkani maksun. Meurman lähtee muka tulevana perjantaina Helsingistä Turkuun.

Kirjojen ja muiden lähettämien takauttamista Tampereelta Lappeenrantaan ja Savitaipaleesen anon tätä myötä seuraavalla erinäisellä kirjauksella Tampereen postikonttoriin.

Helsingistä toivon kohta kirjoittavani uuden kerran

Hämeenlinnassa 18 Jouluk. 1848.

veljyesi
Europaeus.

48. Lönnrotille.

[21 p, jouluk. 1848.]

Oiva Veljyeni!

Monin kiitoksin lähetän tässä antamasi 3 hopeaista. Eräs kumppani on suositellut minun lähtemään jo tänäpäivänä Savitaipaleesen, jossa hänen veljensä pikemmin kuin kukaan muu taitaa saada' Heleniuksen Sanakirjan välilehdistä kaikki ul'os kirjoitetuksi, niin että ainakin toivon, mainitun kirjan sekä Renvallin Sanakirjat saavani Savitaipaleesta yhtä pi'an käsihisi kuin täältäkin ja jos ei vaan pikemminkin. Nä'yttää harmikseni ja kummakseni Heleniuksesta kirjoitetut sanani jääneenkin Laukkoon. Nyt ei enään ole' aika[a] niitä odottaa' ja vaatia', senkuu kerrassansa Savitaipaleesen päästyä kirjoituttaa koko tukun, joka yhden sanellessa ja toisen kirjoittaessa kyllä kettärästi kulkee.

Meurman sanoi tulevan kuukauden kuluessa saavansa rahoja Pietarista. Hän on jo kirjoittanut perään Pietariin, josta tänne pankkiin vaatimus jo on tullut, mutta täältä pitää sen vaatimuksen päälle rahat ensin lähetettävän Pietariin ja sitte vasta tänne takaisin.

Helsingissä 21 jouluk. 1848.

Veljyesi
Europaeus.

49. Lönnrotille.

[29 p, jouluk. 1848.]

Velikultueni!

Kuin vähää ennen lähtöäni kuulin Akianderilta virkavapautesi varmaankaan ei vielä uudeksi vuodeksi kerkeävän, niin en uskalla' lähettää' Sanakirjojasi suoraan Laukkoon, senkun lähetän tästä Kuopioon R:r Kollanin luokse, joka sitte toimittaa ne kulkemaan kunne' päin tarvitaan, taikka odottaa Sinua tulevaksi Kajaaniin päin. Sen puolesta anon nyt, että kirjoittaisit Kollanille, kuinka hänen pitää menettämänsä. Varoiksi olen kirjoittanut päällekirjoituksen sivuun "Omistajan poissa ollessa Rektorille J. W. Snellmanille". Kukaties Sinä tietänetkin, tokko on kotosalla Kollan vain eikö.

Paha on kuin ei olekkaan tullut sitä tänne', jonka olisi pitänyt kirjoittaman Heleniuksen Sanakirjan sanat, niin että niiden kanssa nyt vielä en olekkaan kerinnyt. Ethän tuosta pahastune', vaikka vähän jälemmältä sen kirjan saat; sopineehan eri paperille kirjoittaa' ne sanat, jotka tällä välillä tahtoisit siihen pistää'. Ehkä saankin vielä toisen auttajan sitä kirjoittaessani, niin että toivon viikon perästä selveäväni siitäkin. Kirjoita' kuitenkin ensi postissa, missä nyt tulet oleskelemaan, että tietäisin, mistä päin pitää neuvojasi kyselemäni, kuin sanakirjan työssä vaikeasti laukeavia solmuja sattuu.

Savitaipaleessa 29 Jouluk. 1848.

Europaeukselta.

Jos saisit unehuttamani Sanat Heleniukselta käsillesi ja tänne lähetetyksi, niin olisi kyllä hyvä. Niitä joutuakseni uudeksesta en kirjoita.

50. Reinholmille.

[11 p. tammik. 1849.]

Veikkoseni!

Juuri lähdettyäsi Raumalle tulini minäkin Sinua tavoittamaan, niin että madami vielä oli kamarissasi ja uuni hehkusi hiilillänsä. Olisin kyllä ottanut muutamia kirjojanikin, mutta vähän oli aikaa etsiä' madamia, kuin en ensimäksi taitanut ruveta kyytimiestä viivyt[ä]mään]. Tikkaselle menin sitte kortteriin. Ole' hyvä ja lähetä' minulle yksi Renvalli, Kollanin kielioppini, joka pitäisi olla' siellä ja kukaties muitakin kirjoja, mitä nä'et tarvitsevani. Jos tilaisuutta olisi, niin lähettäisit sen kanssa vaikka Lappeenrantaan, jossa saisi jättää' koulun opettajalle Mennanderille, josta minä ne kohta taidan saada'. Myöskin saisi ja ehkä sopivamminkin jättää' kirjat Kiurulan taikka Kaipiaisiin kestikiivariin, jos Savitaipaleen miehiä niissä on hollissa. Pietariin matkustavaiset reisuavat tavallisesti sitä tietä Lappeenrannan ja Davidin "kaupungin" kautta, joka tie tulee oikeiden rantakaupunkien sivuuttamalla huokeammaksi.

Täällä kotona olen nyt koko vuoden työssä käsin. Lotta siskoltani terveisiä seuraa tässä sisässä. Kirjoita', missä Lönnrot on. Viron Seuralta sain kirjauksen: ei ole' heillä voimia saada' runon kerääjiä Inkeriin, mutta paikalliset kerääjät Virossa ovat ko'onneet 1,500 Viron runoa, jotka ruvetaan juuri nyt painamaan saksalaisen käännöksen kanssa. Satujakin toimittaa Fählman ehtimiseen. Joukko kasvujen nimiä oli minulla Lönnrotilta mu'assani, mutta et nyt ehtinytkään sitä nähdä'. Onnea tälle vuodelle.

Veljesi
Europaeus.

Savitaipaleessa 11 Tammik. 1849.

51. Lönnrotille.

[30 p. tammik. 1849.]

Armas Veljyeni!

Kirjauksesi 18 tammik. sain toissa päivänä, siitä kiitoksia. Heleniuksen Sanakirja on tänne asti viipynyt täällä, kuin on pitänyt välillä jouduttamani Meurmanille Sanakirjan arkkia ja ilmankin en ole saanut tilaa, kirjoittaa' joka aj'an, kuin Sisareni Venäen maalta on ollut kotona ja asuttavia huoneita meillä nyt ei ole' joutunut toimeen muuta kuin kaksi kammaria, joissa siis vasta päivän tullen taitaa työ alkaa'. Ensimmäisen (Renvallin) Sanakirjan lävistäminen otti myöskin vähän aikaa. Laukkoon jääneet sanani anon saada' tänne, sillä niitä en ole' kirjoittanut.

Tikkanen pyytää minua ottamaan tehdäkseen Suomalais Ruotsalaista ja Ruotsalais Suomalaista sanakirjaa, hänen ja Kellgrenin kustannuksella. Jälkimäistä Sanakirjaa lupasin tehdä', mutta ensimmäistä sel'itin vähemmin tarvittavan ennen Sinun joutumistasi. Jos siis tietäisit joitakuuta muita apusanastoja Sinun puolestasi minulle joutavia, taikka kopioitettavia, niin olisi se hyödyllinen asia. Myöskin tahdotaan minua toimittamaan satuja, joiden myötä mainitsin sopivan painattaa' itkuvirsiäkin. Viimeisien laulujeni se'assa löytyy siellä luonasikin satuja, jos ei kukaties itkuvirsiäkin. Mitä vaan löytänet, niin anon, että lähettäisi[t] ne vaikka Kellgrenille Helsinkiin, häneltä tänne lähetettäväksi. Heleniuksen sanatkin sopisivat saman tien lähetettää', etteivät tarvitse' pitkin matkoin kulkea'. Kukaties saavat tilaisuutta, lähettää' niitä matkustajienkin kanssa, jolloin en tarvitse' erittäin ha'ettaa' niitä Lappeenrannan postikonttorista. Taikka jos ne lähettäisit postissa Lappeenrantaan, niin sopisi parahiten suorastansa kirjoittaa' ne noudettaviksi postista koulun opettajalta Adolf Mennanderilta, jonka tointa ilmankin tarvitsisin pyytää' käyttäkseni.

Jos kellä muillakin olisi tietääksesi satuja kirjoitettu, niin olisi hyvä saada' niitäkin tänne lähetettäväksi.

Hyvä uudissanoma oli Kauniskirjallisuuskunnan tointuminen, mutta pahempi sanoma oli Tikkasen kirjauksessa. "Sanansaattajan ulosantamista kohtasi varsin outo este. Läänin Kuvernöör nimittäin antoi käskyn Sensorille, ettei hän saa painoon luvata lehteä olkoon siinä kirjoitukset mitkä hyvänsä." "Sensori Judén erousi järkiään virastansa. Sanansaattaja seisoo valmiina kirjapainossa, mutta ei pääse hiiskumaan." Näin merkkien "" kanssa oli Tikkanenkin' merkiteltyt. Voi toki niitä konnan koukkuja.

Öhmanin kustannuksesta Suomettarelle ei ole' näyttänyt tulleen mitään, koska Tikkanen kirjoittaa omalla kustannuksellansa rupeavan pitämään Suometarta, ehkä muka ei vielä ole' karttunut puolelle kustannuksellekaan ottajia. Sentähden pyytää hän toimittamaan ottajia, ettei tänä vuonna niiden luku vielä enemmän vähenisi kuin mennä vuonna. Toissa vuonna oli sillä ottajia 258, mutta mennä vuonna 23(6?), taikka vähän päälle 20 vähemmin.

Reinholm kirjoittaa viipyväsi Laukossa keväehen asti. Varmaankin on D:r Törnégren ilmoittanut sitä hänelle. Varma määrä se kuitenkin ei liene'.

veljesi
Europaeus.

Savit[ai paleessa] 30 tammik. 1849.

52. Reinholmille.

(Kokoelmassa "Fornfinnarnes musik och sång", n. 32.)

[4 p. maalisk. 1849.]

Velihyväiseni!

Empä kaikkia kysymyksiäsi ole vielä vastaannutkaan, joita te'it tammikuun 23:n päiväisessä kirjauksessasi. Lönnrotin kasvaimien nimelistaa en hetkeksikään taida' käsistäni heittää', sitä vähemmin sitä lähettää' Sinulle. Kukaties joutaisi sen kopio Lönnrotilta jollekulle kirjoitettavaksi, taikka kukaties sinulle itsellesikin asti. Saisithan asiaa tiedustaa' Lönnrotilta. Minulta se ei joutaisi kirjoittajankaan käsiin, eikä täällä olekkaan ketään ainoata, joka sitä taitaisikaan kirjoittaa'. Papit eivät kehtaa'.

Täällä maisin kanteletta ei enään soiteta'. Olen sitä kyllä Ilomantsin puolella kuullut soreastikin soitettavan. Siellä kuulin vanhan 80 vuotisen Pekka Kettusen soittavan sitä kokonansa erilaista jousikannelta, jota en missään muu'alla ole' nähnyt enkä kuullutkaan. Lienee jo mainittu ukko toki kuollut, mutta ehkä vielä olisi hänen jousikanteleensa tallella, ja jos kysyttyäsi Elmgreniltä tulisit tietämään, että sellaista Seuran säilystössä vielä ei olisi, niin et suinkaan tekisi hullusti, jos kirjoittaisit Ilomantsiin, että lähettäisivät sen Sinulle. En oikein muista', jos ei sitä liene' kutsuttu jousikanteleeksi, mutta sen muistan, että jousella (stråke) sitä pelattiin. Pitäisi sitte tarkoin kysyäsi, miksi se *stråke* ja muut osat sekä sen kättelemiset kutsutaan, ja onko paljon vielä sellaisia kanteleita ja oliko niitä muinoisina aikoina enemmän.

Pyydä Veikkonen! Meurmannilta, kuin pikemmiten viet seuraavan kirjauksen, että Hän antaisi Sinulle minulle lähettääksesi 20 taikka enemminkin ruplaa hop., jos et jo ole' lähettänyt. En tiedä', miksi hän ei itsekään kykene' lähettämään. Myötä menevässä kirjauksessa en enään kehdannut häneltä rahoja kärkeä', mutta ano' suullisesti, jos ei vielä ole' antanut. Kirjoitinhan jo ennenkin monista muistakin velkojen maksamisista. Oletkos nekin jo suorittanut? taikka oletkos saanut Meurmanilta rahaa, niitä suorittaaksesi? Pyydä' nyt vaan tänne ensinkin rahaa lähetetyksi. Inkerin karttakin olisi tarpeen, ja jos ostaisit sen mukaan lyijyspännän tapaisen punaliitupännän, niin olisi se aivan hyvä asia.

Pitäjän kirjastoa täällä ehtimiseen mietitään ruveta' toimeen saamaan. Kirkkoherran uusi Apulainen Bonsdorf siitä jo kerran kuulutti ja kylän lu'uissa kehoittaa. Marian päiväksi on määrätty kokous Apulaisen kammariin, jossa sama kirjasto toivotaan tulevan päätetyksi.

Nyt juuri paikalla sain Meurmanilta paketin, jonka päälle oli kirjoitettu, että Lappeenrannassa jo on rahakirja tullut. Paketissa oli Sanakirjan arkkiaakin, jonka tähden Sinulle nyt ei tarvitsekaan lähettää' Meurmannin kirjausta. Lähetä' tänne' myöskin Suomalaisia kirjojani kartan mu'assa postissa, taikka jos luulet niiden turhaan lisäävän postirahaa, niin mahtaa nytkin Karhu arvata' tilaisuuksia tänneppäin. Mutta tavannet ehkä itsekin jonkun Lappeenrantaan päin taikka sitä kautta matkustavan, niin tulisi paketti samaan paikkaan, kuin postikin sen kuitenkin toisi. Kaikki Viipuriinkin ja sen taakse matkustavaiset tekevät tavallisesti matkansa Lappeenrannan kautta. Joka tilassa kirjoitat kuitenkin paketin tulemaan koulun opettajalle Adolf Mennanderille, jota kirjan päällä pyydät lähettämään sitä minulle kiiruusti. Muuten se viipyisi postissa siksi kuin ensin tänne tieto annetaan, sitte täältä fullmakti Mennanderille lähetetään että ottaisi sen ul'os ja sitte kuitenkin hänen lähettämällensä vasta saisin sen.

Kirjoita' kohtakin Helsingin uusia; ei niitä kaikkia aviisissakaan tapaa'.

veljesi
Europaeus.

Savit[ai paleessa] 4 Maalisk. 1849.

53. Lönnrotille.

[15 p. maalisk. 1849.]

Veli armahaiseni!

Kiitoksia paljon lähettämistäsi sanoistani. Työni kulkee jo tavallista kulkuansa, niin että joka päiväksi pitäisi yksi arkki valmistuman, jolla tavalla työ jo lokakuun lopulla päättyisi. Tällä kerralla lähetän Meurmanille häneltä nykyisin katsottavakseni lähetetyt parikymmentä viimeistä arkkia Sinun valmistamiasi. Olen niistä kyllä poisikin pyyhkinyt muutamia varsinkin uudissanoja, jos tunsin vähemmän onnistuneeksi, kuin joku toisin tavoin tehty sana taikka omassa tiedossani löytyvä vanhakin, joka tavallisesti pääsi entisen siaan. Olisi useasta sanasta kysyttäväkin jotain, mutta kysyn nyt vaan kahdesta: *tahrastaa* ja *li'astaa* eivät mielestäni olisi verba activakaan, kuin ovat yksiköstä tehdyt, ja niinkuin jo itse Laukossa puhuin: *suomestaa* (Schildt), *herrastaa*, *ajastaa*, *myöhästä*, *edestää* j.m. ovat neutra ja merkitseevät peräti toista, kuin: *ar'istaa*, *myöhistää*, *suomistaa*, *edistää*. Mutta ovatkos *tahrastaa*, *li'astaa* eläviä sanoja ja onkos niiden tapaisia paljonkin liikkeellä ja käytöksessä? Liitin minä sanat *lik'aa*, *tahr'aa* ainakin, jos paikoin olivat poisjääneet ja eikös nämät sanat lienekkin tavallisimmat? Ovat ne entisiin sanakirjoihinkin otetut, joissa niitä toisia ei löydy'.

Jos Meurman lähettää minun valmistamiani arkkia katsottavaksesi, niin pyydä' niitä korjaella' säästämättä sekä poispyyhkimällä kelvottomien että vi'allisien parantelemalla ja lisäämälläkin tarpeellisilla sanoilla. Uudissanojen tekoa olen pyytänyt välttää', missä vaan olen voinut, jos ei varsin sopiva ja ymmärrettävä muoto ole' mieleen pistäytynyt taikka suurempi tarvis vaatinut. Luonnollisuus tarvitsee kielessäkin tulla' hoidetuksi, eikä sitä kukaan osaakkaan paheksia', että, jos toisessa kielessä mitä sanotaan yhdellä sanalla, sen eteen Suomessa tarvitaan useampi taikka toisin asetettu lause. Muihinkin kieliin varsinkin latinaksi kääntäessä tarvitaan paljonkin katsoa' sen kielen tapaa, eikä väkisinkään tehdä' uudissanoja ja muukalais mukasia lauseita. Suomi kyllä suvaitsee paremmin uudissanojen tekoa, mutta tahtoo niitä tarkasti säännöllisiksi. On niitä vi'akkaita johtosanoja Latalalaisiltakin tehty. Nimitettyäni *essivus* akademialaisen Bötlingkin luona Pietarissa, moitti hän kohta sen vääriä johtoa ja sanoi päätteen *ivus* voivan liitettää ainoastansa *participiumin praet. pass.*, esim. *nominatus*, *genitus*, *datus*, mutta kuin mainittu *participium* sanalla *esse* ei ole', niin voipi siitä sen siaan tehdä' *entialis* (*absentialis* j.m.), joka toki olisi oikeampi.

Sanotaanhan Vesilahdellakin: tulevat, sanoovat, niinkuin sanoovat Valkealassakin ja muu'alla Kymen tienoilla, joissa Hämeen puhe jo alkaa. Tietänethän kuinka laajalta mainittu puheentapa käytetään ja missä taas: tulevat, sanovat alkaa puhuttaa'. Ole' hyvä ja ilmoita' siitä minulle. Täällä sanotaan:

sannoot, tulloot, niinkuin muu'allakin Viipurin läänissä ja Inkerin maalla, Savossa taas sanotaan: tuloovat, sanoovatten.

Kuuluu Viipurin Ränteriassa olleen kirjoittajan yrittäneen väärällä avaimella päästä ruunun rahoja kopistamaan, mutta onnettomuudeksi juuttuikin hänen avaimensa liikkumattomaksi oveen. Hätäyksen sanotaan tehneen sekä kirjoittajan että Räntmestarin vuoteen omaksi.

Jäätkö kau'aksikin Laukkoon? Kirjoita' kohtakin, sitä rukoelee

veljesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Savit[ai paleessa] 15 Maalisk. 1849.

54. Lönnrotille.[10]

[27 p. maalisk. 1849.]

Veli hopeaiseni!

Runosepän kaupoilla pitämisen olen heittänyt Cedervallerin haltuun, mutta sen kulkemisesta huolta pitääkseni anoisin, että olisit hyvä ja uuden Kalevalan esipuheessa mainitsisit pari sanaa Runosepässä olevan Johdatuksen Runon tekoon tarpeellisuudesta Kalevalan ymmärtämiseksi taikka että jokainen Kalevalan ostaja myöskin suotaisiin ostaa' Runosepän. Luullakseni Kalevalan esipuheesta nyt kuitenkin jättänet runo-opin Runosepän löytyessä pois, paitsi mitä tapuloista ja muista yli Runosepän käyvistä asioista suotavasti puhunut.

Jos lähettäisit minulle Professor Brockhausenin adressin, niin olisi se aivan hyvä, sillä mielelläni lähettäisin hänelle nyt jo Runosepän vaikka useammankin Berliniin Schotille ja muille lähettääksensä. Taitaa tois- ja menneen vuotiset Suomettaretkin olla' hänelle suotuisat.

Onkos Sinulla mitä määrättyä rajaa mietitty lausukkajen päätteen *itsen* ja *itan* välillä? kuin kirjoitit esim. *kunnioitsen* (Suomi 1844 siv. 182) kuin ennestänsä kirjoitetaan *kunnioitan*. Kukaties kirjoitatkin *raudoitsen*, *laudoitsen jern-*, *brädbeslå*, mutta sanotaanhan kuitenkin *kirjoitan* ja ei *kirjoitsen*. Kyllä kirjoitetaan ristiinnaulitsen, mutta onhan tämäkin alkuansa uudissana ja oikeammin *nauloitsee*, jos sillä päätteellä oleman pitää. Jo 1847 vuoden Suomettaressa 25 kirjoitin: "kuin tahdotaan sanoa', että *varustaa' j-kulla j-kuta* niin tehdään anottu lausukas annetun nimukan monikon kohdinnasta. Niin tulee sanasta *kirjoja kirjoittaa'* (kirjoilla varustaa'), sanoista *lautoja*, *nimiä*, *kuvia*, *laudoittaa'*, *nimittää'*, *kuvittaa'*." Vepsässä löytyväiset alkumuodot *kirjoida*, *laudoida*, *nimidä*, *kuvida*, osoittaavat vielä selvemmin kuinka on syntynyt *kirjoittaa'* etc. Tämän mukaan olisi kyllä *kunnioitan* (= varustan kunnialla) oikeimmin vanhalla kirjoitustavalla. Mutta olkoon niin taikka ei, niin on kuitenkin vielä rajoittamatta kummankin päätteen käytös. Enkä ole' minäkään niiden päätteellisiä lausukkaita sanakirjoista ko'onnut, että taitaisin näkemällä jotain yleistä päättää'. Virkappas Veikkonen oma mietteesi tästä.

Veljyesi
Europaeus.

Savitaipaleessa 27 Maalisk. 1849.

55. Reinholmille.

(Samassa kokoelmassa kuin kirje n:o 52.)

11 huhtik. [1849].

Veikkoseni!

Juuri nyt sain lähettämäsi satullin ja kirjat, joista kiitoksia aivan paljon. Kirkherra Kjellman pitäisi jo tänäpäivänä lähtemän Porvoosen, ja jos vielä tapaaisin hänen kotoa, niin pistäisin Meurmanille menevään ja jo eilen Kjellmannille annettuun pakettiin tämänkin kirjauksen. Siitä kivikeihäästä sain jo mennä keväenä sen tiedon että "lapset sen mihin lie hävittäneet". Yhtähyvin aj'on vieläkin kysyä' sitä perään, kukaties se jo olisi häveyksistäkin löytynyt.

Vielä vähän kanteleesta. Runon ja laulujen nuotteja nyt on vähin kerättykin, mutta liekkös erittäin suomalaisia Kanteleen soittoja yhtäkään? Mahtaa kyllä olla, että laulujen ja runojen nuottia kanteleellakin soittaavat, niinkuin usein runoja laulaessansakin soittaavatkin kanteleella nuottia, mutta varon, että eiköhän siinäkin perisuomalaisessa kanteleen soitossa olisi jotain merkittävää yli suullisen sävelen. Minä, ehkä kyllä maita matkustanut, en kuitenkaan ole puuttunut kussakaan kuulemaan runolaulun myötä kannelta soitettavan; kukaties Lönnrot taikka Kastrenkin olisivat sitä saaneet kuullaksensa ja jotakin siitä taitaisivat sanoa. Venäen Karjalassa ei kannelta missään pidetä, mutta Ilomantsin, Suojärven ja Suistamon pitäjissä olen niitä tavannut. Varmaankin niitä löytyy koko Suomen Karjalassa ja Savossakin. Taitaisivathan monet Ylioppilaisetkin antaa tietoa, missä niitä enemmän ja missä vähemmän tavallisesti käytetään, ehkä kyllä löytynee monta Ylioppilaistakin, jotka kotipaikkojen suomalaisista asioista juuri kuin Oluveliniuslanderin Liisa tietäävät ainoastansa "tuvasta ulos ja ulkoa tupaan". Aivan hyvä olisi, jos joku soitteola rakastava Ylioppilainen taikka useampikin, ja jos vaikka Seuran varoilla, saataisiin matkaelemaan niille kanteleista rikkaimmille paikoille, joissa sitte kaiken muun kerättävän sivussa ahkerasti keräisivät kanteleen soittoja, kysellen kaikkien kanteleen soittajien perään ja soitattaen kutakin tarpeeksi asti. Pitäisi vaan oleman sellainen kerääjä, joka ymmärtäisi, mitkä kanteleen soitot ovat omituisia, ja mitkä muukalaisperäisiä. Torven ja ruokopillin soittojakin saisivat kerätä. Pitäisi Sinun toki kirjoittaa Lönnrotille kysymyksen, mitä hän tietäisi merkittävää sanoa kanteleen soitosta.

Se on todella tuhma asia kuin kanteleesta, joka toki on perisuomalainen soitinkalu ja sen soitto runoissa niin halullisesti ihaeltu, ei paljon taikka todemmin sanoen ei mitään muuta tietä kuin että sellaisia kaluja löytyy. Kanteleen puukoppa kuitenkin ei ole sen pääasia, se oli sen soitto joka ihastutti kaikki kuulijat ja sitä soittoa pitäisi välttämättömästi unohduksiin vaipumasta pelastettaman. Saappas nyt tälle asialle kaikella ahkeruudellasi nuorukaisia mieltymään. Oliko Sakkolassa ja Pyhäjärvellä kanteleita? Inkerillä niitä en ole tavannut, ehkä olen kysellytkin.

Hyvä olisi kuullakseni Helsingin uutisia. Sain täällä pari viikkoa takaperin kuulla pitäneenne kissan naukujaisia Aminofin tervehtimisiksi tietoviisauden professoriksi päästyänsä. Nimitti sitte Elmgrenkin kirjauksessansa Nordenstamin käyneen vasten kauniskirjallisuuden yhteyttä; mutta kuinka, sitä en tiedä. Kuinkas kävi Gottlundin juttu Ahlqvistin kanssa? Ettekö ole nytkään saaneet suomalaista teateripeliä syntymään?

veljesi
Europaeus.

Se aina huomenesta huomeneen jäävä Kjellmanin lähtö on nyt tullut keskoiseksi. Kesällä toivoo hän sille uutta syntymistä. Ahlqvistilta sain nyt uutta Sanakirjan työtä. Hän kirjoittaa sekä kissan naukujaisista että Keisarin uusista viiksistä tarkoin. Viiksjuttu om tuhma asia, mutta oikein mieltäni pahoittaa, kuin en saanut kissan naukujaisia pitää. 14 huhtik. — Tule veikkonen kesällä katsomaan

Europaeusta.

Olisi pitänyt saamani punaliitupännä, joka punaisen jäl'en tekee, mutta muuten on lyijyspännän tapainen. Konsa lähetät Inkerin kartat? Menes nyt Kastrenille, jolle tätä myötä myöskin olen kirjoittanut ja pyytänyt hänellä varmaankin löytyviä Venäen maakunnan karttoja, jotka sitte yhtä myötä taitaisit lähettää Seuran postilla, kuinhan vaan annat Elmgrenille taikka Kellgrenille.

56. Reinholmille.

[Toukokuussa 1849.]

Veli Hopeaiseni!

Viime postissa sain viimenkin Meurmanilta rahoja 25 hopearuplaa, ja nimitti hän jo antaneensa sinullekin 40 hopearuplaa. Erehyksissä lähetin kuitenkin Meurmanille kuitenkin 75:den hopearuplan edestä, kuin oikeastansa olisi pitänyt oleman 65 ruplan edestä. Mutta sillä se parahiten paranee, että sivumennessä pistäyisit Meurmanilta anomassa 10 hopearuplaa lisään, niin tulisi kuitti paikallensa. Niistä rahoista antaisit 6 hopeata Zilliacukselle maksaaksensa sadan vouraa häneltä minun puolestani viime keväänä ottamasta vel'asta, jonka itsenkin lupaan maksaa niin pi'an kuin tulen tarpeeksi asti ansaitsemaan ja joutumaan. Lienenkö vielä ennen nimittänyt, että olen Kirj. Seuran kirjastostakin ottanut joukon kirjoja, joita sitte tähderahoilla maksaisit niin paljon kuin piisaa; mutta jos ta'as ne jo olisit maksanut, niin on vieläkin kahden vuoden jäsenraha Seuralle maksamattani. Kirjoittaa vaan kohta, mitä paikkoja olet saanut maksetuksi ja mitä ei.

Lönnrotin Tulkin kirjojeni se'asta soisin tänne lähettäväsi vaikka Lappeenrannan kautta niinkuin ennenkin olen kirjoittanut. Kysy Tikkaselta, joko hän on lähettänyt menneen vuoden Suomettaren

Räävelin kirj. Seuralle. Eipäs hän minulle vielä ole' lähettänyt yhtäkään, ehkä myöskin pyysin. Kysy' vielä, onkos Cedervallerille jo lähettänyt Runoseppiä. Vielä en edellisissä kirjauksissa muistanut ilmoittaa' Tikkaselle, että Cedervaller kirjoitti minulle, että Tikkasen pitäisi hänelle lähettämän laskun kartoistansa, jotka jo muka ovat kaikki myydyt, mutta yksi osa Kloubergilta.

Hanki' nyt monta monuista kesäksi matkustelemaan ja Inkeristä sekä varsinkin Lavansaaresta ja Suuresta Saaresta runoja hakemaan. Provasti Hipping Uudella kirkolla sanoi minulle Perniön pitäjässä olevan paljon vanhoja hautakumpuja kivistä (jättekast); niitä saisitkin keväellä tännepäin tullessasi kopistaa'. Saisit sitte käydä' sikäläisien Virolaisienkin luona kuulemassa heidän kieltänsä ja laulujansa ja kirjoittamassakin niitä. Pyydä' itsesikin kanssa jonkun toisen lähtemään. Kuin minulla vielä on Runoseppiä yltäkyllin, niin taritse' niistä välillisiä lauluarkkia puoleen hopeakopeikkaan kappale jokaiselle Suomalaisien vehkehien tähden maata matkalemaan lähtijälle. Kokonaisia kirjoja tavallisella paperilla lupaan sellaisille 10 hopeakopeikasta kappale, ehkä muuten myyn 15 kopeikkaan. Tikkanen Sinulle kyllä taitaa hankkia' Runoseppiä, jos et itse saa'. Meijerin kirjapuodista Pietarissa saadaan 1 1/2 vaskikopekalla kappale pieniä evangel. Seuran kirjoituksia, jotka myöskin ovat hyvät antaa' sellaisille, jotka Runosepän tapaisia kirjoja eivät paljon suvaitse. Jos vaan saan kohta tietääkseni, että minun tännekin pitäisi hankkimani Runoseppiä ja Meijerin kirjaisia, täyttääkseni matkustavaisien puolityhjiä konttia, niin te'en sen aivan kernaasti. Pyydä' Sinä vaan tietääksesi ketä lähtee liikkeelle. Jos ei Kirj. Seuralta matkarahoja nyt liikene', niin pyydä' Meurmanilta nimeheni 20 hopearuplaa, sillä mennä kesänä eivät suinkaan menneet kaikki matkarahani runojen hyväksi, mutta nyt niitä kuitenkin tahdon palkita' sekä rahoilla että Runosepillä, joita siis saat osaksi rahattakin luvata', kelle tarpeelliseksi nä'et. Muista nyt vaan että saat niitä nuorukaisia liikkeelle, sillä senkautta niistä pikemmin miehiäkin tulee.

Pyydä lähettää' kohta Inkerinmaan karttaa sekä niitä vanhojakin. Sjögrenin kirja Inkerinmaasta olisi minulle myöskin sangen tarpeellinen. Saatkos myös lyijyspännän tapaisen punaliitupännän niin olisi sekin minulle sangen tarpeellinen. Ainahan sieltä Lappeenrantaan päin matkustellaan, muista' toki kirjoittaa' ja lähettää mitä tahtoo veljesi Europaeus.

Oletkos saanut Meurmanilta Siskoni uusia keräämiä lauluja? On Sinulla kirjojeni se'assa Proföfversättning af Davids Psalmer, jota myöskin tahtoisin tänne, ko'etellakseni ehkä muutamia kauniimpia mukaella' runopukuun. Anna' seuraava koetus Tikkaselle Suomettareen pantavaksi. Jouduttuani runoutan Vårt Land, jota jo olen onnellisesti alkanutkin.

57. Meurmanille.

(Lönnrotin kirjekokoelmassa.)

Savitaipal den 13 Maji 1849.

Högädle Herr Sekreterare!

Adjunkten Wessman, som dessa dagar skall resa till Helsingfors ifrån Luumäki för att å klinikum låta kurera sina ögon, har fått de färdiga och genomsedda arken 117-147 till att föra med sig till H:fors, hvar han antingen sjelf afsänder dem till Herr S:ren, eller lätteligen kan fås genom någon klinici Doctor. Arbetet tyckes vara nog hålligt, men förnämligast har jag försenats genom andra göromål, hvilka jag dock framdeles icke mera kan sysselsätta mig med utan att för mycket försena Lexiconet. — Af misstag skref jag sistes qvitto på 75 ist. f. 65 rub. s:r, hvarföre jag dock redan skrifvit till Mag. Reinholm, till hvilken Herr S:ren för qvittots rättande redan torde hafva aflämnat 10 rub. S:r.

Herr Sekreterarens

ödmjukaste tjenare
D. E. D. Europaeus.

Följande ord hafva icke kunnat öfversättas.[11] — — Dessa kunna nog af D:r Lönnrot öfversättas.

Bedes om detta brefs aflämnande till ägaren.

58. Reinholmille.

[15 p. kesäk. 1849.]

Velihyväseni!

Karhu sanoi luvanneesi kukaties tulla' tänne kesäksi. Älä heitä tulemattasi; se olisi aivan hyvä ja hupasa asia täällä maan sydämmessä asuvalle. Täällä on toki nyt Gulinin siassa reima Kirkkoherra

Kellman, jonka kanssa aina lu'etaan sanomia ja politisierataan maailman menoista.

Mutta miksi et ole' kirjoittanut mitään? Lienethän saanut kirjaukseni kanteleen soittojen keräämisestä? Oletkos saanut ketä liikkeelle?

Ole nyt hyvä ja ano Meurmanilta 25 hopearuplaa, jonka tarvitsisin tänne. Sen saat postissa lähettää, taikka tuo' itse pikemmin. Varsinaista kiirettä sillä kuitenkin ei ole, ehkä kyllä olen rahattomana. Mutta saapihan tällä välillä lainaksikin, jos mitä tarvista tulisi.

Toru se Tikkanen aivan pahan päiväseksi, kuin ei se vastaa' minulle Runosepistä eikä muistakaan kysymyksistä. Jos hän olisi niin perin laiska ollut, ettei itse olisi paria sanaa kehdannut kokoon pistää', niin olisihan taitanut ilmoittaa vaikka suusanalla Oksaselle taikka Sinulle, jotka muutenkin usein olette kirjoittaneet tänne, taikka Karhulle, joka itse tuli tänne paikalle. Kuinkas kulkee kauniskirj. Seura? Gottlundin Suomi? Saiko Oksanen Bouchtin stipendiumin vain se toinenko? Etkö saa Oksasta kerallasi tänne, niinkuin hänkin jo lupaeli? Eikö se saa minulle apulaista ketään? Vain tuotkos Sinä jonkun tänne auttamaan minua Sanakirjan työssä vuodeksi. Kirjoita kohta vastaus, vaikka ennen rahojen lähettämistä.

Tänne olet hyvin tervetullut! kammaria on jo rakennettu lisää, niin että nyt on kyllä tilaa, Tule' vaan välttämättä; toivoo

15/6 49.

veljesi
Europaeus.

P. S. Pääkalloja saat vieläkin vaikka kuinka paljon.

59. Reinholmille.

[23 p. kesäk. 1849.]

Veliseni!

Jo kirjoitin että ottaisit Meurmanilta 25 ruplaa hopeassa. Ole hyvä ja ota täyttä 40 ruplaa, sillä minulla nyt on enemmän tarvista, kuin että ensimmäinen summa kau'an piisaaisi. Elä unohda täyttä tätä anomustani.

veljesi
Europaeus.

Juhannuksen aattona.

60. Reinholmille.

[Heinäkuussa 1849.]

Velikulta!

Kuin nyt menisit Sikter Meurmanin luokse Litoniuksen kivihuoneeseen, niin anottuasi saanet häneltä 40 ruplaa hopeassa, josta saat velkani 7 r. 50 k. hop. maksetuksi, ja veisit vielä Lektor Akianderille 20 hopearuplaa. Sitte on vielä päälle 4:stä hopearuplasta tuleva Mag. Zilliacukselle; muita niillä rahoilla maksettavia velkoja minulla Helsingissä ei ole', mutta mitä jäl'elle jääpi, sillä saisit ottaa' kaksi taikka kolme osaa (aktier) kauniskirjallisuuden toimituskunnassa. Kirjoita' joko ja kuinka se pääsee al'ulle. Huvittavaa olisi myös tietää', kuinka Gottlundin riita Ahlqvistin kanssa loistaa, ja josko Suomettarella on olovalta ottajia.

Jos Meurman kysyisi jotakuta kirjaa, taitaaksensa epäilemättä antaa' rahoja Sinulle, niin lienee tämä kirjaus saman täyttävä, jonka siis varoiksi mahtanet ottaa mukahasi Meurmanin luokse. Hänelle olen kuitenkin jo kirjoittanut, antaa' Sinulle kysytyä mainittu summa rahoja.

Mitä jo ennen toisessa kirjauksessa kirjoitin siellä olevien kirjojen tänne lähettamisestä, saat niitä lähettää' markkinavä'en kanssa Porvoosen taikka myöhemminkin tulevan viikon sekä sitä seuraavankin viikon al'ussa, sillä silloin on meidän kirkkoherralla Kellmanilla uhka lähteä' Porvoosen, josta hän vaikka Öhmanin kirjapuodista saapi helposti tänne tulevat kirjani. Muutoinkin taitaisit niitä lähettää Lappeenrannan kautta Viipuriin päin matkustajille, jotka taitavat heittää' ne Lappeenrantaan koulun opettajalle Mennanderille, josta ne helposti taidan saada'.

Kirjoita' siis kohta kaikellaista

veljellesi
Europaeukselle.

Portörin astioinensa saat vaikka myödä' mistä hinnasta lystää, jollekulle vastatulleelle ja sitä tarvitsevalle ylioppilaiselle. Anna' seuraava lappu madamin viedä' Simeliuksen kirjapainoon.

61. Lönnrotille.

Savit[aipaleessa] 21 heinäk. 1849.

Veli kultaiseni!

Kuin Meurman nyt on Tur'ussa, niin käypi parahiten laatuun, että lähetän nyt kohdastansa Sinulle seuraavaiset läpikatsotut arkit 147-175. Nyt lähden Lappeenrantaan veneellä, saamaan Meurmanin lähettämiä rahoja, niin käypi hyvin arkkienkin postiin paneminen. Kukaties et tarvinne' Sinäkään niitä Meurmanille, senkun kohdastansa Hämeenlinnaan.

Suurilla Venäen maan specialkartoilla olen ahkerasti hakenut Suomalaisten jälkiä nimissä, ja jo tullutkin siihen vakuuteen, että Suomalaisia ennen ei ole ollut etelämmällä Venäellä kuin nytkään Inkerillä; vieläpä ovat Inkerilläkin levenneet etelä- ja varsinkin länsipuolella Venäläisiltä ennen asutuille aloille. Pitäjät Gubanitsa, Sherebäta, Moloskovitsa, Skvoretz, Kolpina j.m. ovat pi'an kaikki kylien ja jokien nimet Venäläisiä, kukaties pikemmin Vendiläisiä (josta Venäläinen, kuin niitä Slaväniläisiä Suomalaiset lienevät ensiksi tavanneet), koska ei itsessä Venäellä, mutta enemmän vanhassa Vendin maassa Itämeren ja Tyingin välillä löytyy paljon päätteitä witsch (witz), itsa.

Suomalaisten entinen ja osaksi nykyinenkin eteläänpäin ul'ottuminen juoksee noin 50 virstaa eteläse Suomen lahdesta, Nevasta ja Laatuksista Tichvinan kaupungin tienoille. Siitä vähän idätse kiertäen Kargopoliin, josta taas pohjaispuolitse kiertäen Schenkurskiin, jonka takana Viena tulee vastaan. Sen latvajo'elle Jugalle tulivat Kasanin pohjaispuolitse varsinkin Vetlugan virtaa myöten. Suchonan ja Wytshchedan varsille eivät levenneet, mutta vasta pohjais-Vienan sivujoille Pinegan ja Jemzan varsille. Wetlugankin (Wolgan sivujo'en) latvalla on vähällä alalla toistakymmentä puron ja kylän nimeä Suomalaista, ja itään sekä länteen päin siitä ei jos muutamia Suomalaisen näköisiä nimiä löytää. Sitä vastaan on niissä vieraisissa paikoissa vierastapaiset nimet vallan päällä, sellaisin päättein kuin -домля, (-темля) -меня, -бои, (-бай), -сара, (-сора), (-сера), (-шара), -окса, (-екса), -шма, -ига, -гумсь, -ба, -лсарь, -похта, (-пахта), -божа, -балъ, -года (-гда). Tämänlaisenaista kieltä puhuivat siis venäläisten edelliset kansat etelämpänä mainittua Suomalaisten rajaa, paikoin sekaisinkin yli rajan. Nä'yttää näistä päätteistä ja yhteisistä nimistä (Вишера [Syräniläiseksi *schor* = joki] joki yhtyy Uuden Linnan luona Wolchovaan, toinen Wytsegdaan, kolmas Kama'an liki latvaa) että Syräniläissukuinen kansa on ennen asunut Ilmenjärvestäkin länteen päin ja Moskuvasta länteen sekä etelään, mutta kuin etäälle, en vielä tiedä', kuin kartat eivät yllä'.

Jos liikenisi Sinulta, niin ole hyvä ja lähetä postissa minulle Viron, Lihvin ja Kuurin? maan karttasi sekä nimisel'itykset joksikuksi aj'aksi. Mielin tehdä' suuren kokouksen sellaisista muinaistietoisista Suomalaisista ja muista nimistä ja yhdistää siihen mitä Suomettaressa 1847 kirjoitin Suomalaisten esi-isistä, jonka kirjoitan saksaksi ja annan Pietarlaisen tietousseuran näppiin. Kaikki karttani olen selkäpuolelta lyijyspännällä ristinyt kirjaviksi.

Helsingistä kuuluu pel'oittavia sanomia. Nordenstam, joka sitte talven on pidätellyt Romaniseuraa edemmäksi pääsemästä on nykyisin saanut kiellon kaikille yhdistyksille, joilla ei ole Keisarillista perustuskirjaa. Surkuteltava on, kuin sitä Kirjallisuuden Seurallakaan ei ole. Saapikos se nyt sitä enään? Hyvä toki, kuin on se Viipurin Seuralla.

Unkarista ei sanomalehdet vielä virk'a muita kuin pienempiä tappeluja, mutta kirjauksen sisässä Ruotsista ehjinä tulleissa sanomalehdissä on muka puhuttu Venäläisten ja Itävaltalaisten 200 t. taikka toisia puheita myöten 180 tuhattinen joukko on tullut kovin lyödyksi Raabin luona 120, toisin puhein 90 tuhannelta Unkarilaiselta. Kroatilaiset ja Mährläiset uhkaavat antautua Unkarilaisten yhteyteen. Kaikki Itävallan kansa on sodan kanssa tyytymätöin; rekruuttia viedään köysissä sotaväkeen. Unkarilaiset ja Puolalaiset liehtoovat kyventä joka paikassa.

Veljesi
Europaeus.

Reinholm kuuluu menneen Vuoksen tienoille keräilemään. Ahlqvist toimittaa syyskuuhun asti Beckerin virkaa.

62. Reinholmille.

[28 p. heinäk. 1849.]

Armas Veliseni!

Mitenkös nyt saisin tänne Inkerin kartat, venäläisen sekä ruotsalaiset? Niitä olisi nyt välttämättömästi tarvis kutakin. Schubertin kartta lieenee ehkä mu'assasi, niin että tahtoisit sitä itsekin tarvita', mutta ota hienoa postipaperia ja kirjoita siihen kaikki käytäväsi paikat tarkoin ylös, niin kuin kartallakin ovat, niin taidat kyllä sellaisella omatekoisellakin kartalla tulla aikaan ja minä sitte saan oikean kartan. Lähetä se Cedervallerille ja pyydä häntä lähettämään sitä tänne Savitaipalaisien kanssa, joita jokapäivän tapaa lankkusaksojen konttorissa. Jos Helsinkiin jättämäsi kartat jo olet antanut Seuran kirjastoon, niin saan ne sieltä kyllä Elmgrenin kautta, jolle nyt myöskin kirjoitan, mutta jos omaan kätköhösi olet ne vielä jättänyt, niin kirjoita sitte pikimältänsä Elmgrenille, että toimittaisi mainitut kartat tänne tulemaan.

Oletkos saanut viimeviikkoista kirjaustani? Siinä unohutin kirjoittaa kartoista. Oletkos myös saanut sitä kirjausta Helsingissä, jossa pyysin Sinun ottamaan Meurmanilta 10 hopearuplaa? Niitä vähintäkin et ole ottanut, niinkuin Meurman kirjoittaa. Saitkos myös sen kirjauksen, jossa oli Castrénille kirjaus sisässä? En kummaltakaan teiltä ole saanut vastausta. Vain jokos aikaisin läksit Helsingistä?

Kuinkas keräyksesi kulkee? Mitäs olet merkillistä saanut? Kirjoita nyt kohta minulle ja useammankin kerran. Tarvis olisi, että kirjoittaisit minulle, mitä maksujani olet jo suorittanut että tietäisin mitä vielä on suorittamatta.

Kirjoita kohtakin ja tule tätä kautta takaisinpäin; sitä anoo

veljesi
Europaeus.

V

28/7 49.

63. Castrénille.

[11 p. syysk. 1849.]

Jalo Veljyeni!

Lähettämistä kartoistasi ja kirjoistasi saan suuresti kiittää. Tässä seuraavat nyt kartat sekä toinen kirja takaisin. Toinen on vielä Wiipurissa, jossa eräs kanselisti kirjoittaa siitä kaikki vinoviivalla merkityt nimet. Kartoilta sekä varsinkin kirjoista olen saanut monta merkillistä nimeä. Näyttää Sinun kirjoista hakeneen ainoastansa suomalaisen näköisiä nimiä, mutta minä pikemmin olen merkitellyt kokonansa muukalaisia nimiä, saadakseni tietää, missä Suomalaisten ul'otuksen rajat kohtaavat ja missä taas sen kansan ulotuksen rajat, joka ennen on ollut Suomalaisten vieressä. Näitä rajoja vielä taiten en ole tavannut, mutta viikon kuluttua pitäisi saamani kartoja Pietarista lisään; ehkä sitte jo tapautuisivat kyllältä etäälle.

Kirjoistasi olen saanut niin paljon etua, että nyt ei enään taida epäilläkkään sitä, että Syräniläiset taikka niiden likiheimoiset asuivat sivuitse Moskovasta etelään ja länteen päin. Mainitsen tässä vaan, että jokia nimeltä Вишера jo olen tavannut viisi. Paitsi Wolchovaan, Wytschegdaan ja Kaman sivujokeen Kolvaan, joka itsekin yhtyy neljänteen Wischeraan, löytyy Moskovon tienoillakin joku sen nimellinen, koska kirja sanoo siellä löytyvän kylän Wischarskoi. Tscheremissin kieliopista olen tavannut, että Syräniläinen sana *vyy* merkitsee *superum, ylä*. Ja kuin *schor* on joki, niin *vyyschor*, venäeksi вишера, (вышера), siis on *Yläjoki*, kuin ne tilansa puolesta todellakin ovat. Mitäs *Кампра*, (Кошпра) merkitsee? joka löytyy Tulan läänissä, sekä Uudenlinnan lähillä toinen. Mitä -томля? (-темля), joka Moskovon läänissäkin paljon löytyy.

Cancellisti Brander kirjoittaa nimiä tulevan kirjoitettaviksi 3,000 paikoille. Sellainen joukko, jota vieläkin soisin lisäytyvän, tulee jo melkein hyvin näyttämään, mitä kieltä Wenäläisten edellinen kansa missäkin paikassa on käyttänyt.

Tiedän kyllä Sinulla olevan liian vähän aikaa, mutta jos työn vaihetukseksi suvaitset, niin ole hyvä ja kirjoita mitä tietäisit niiden sanojen merkityksestä, joita jo keväellä kysyin. Wiipurista annan nyt kysyä Syränin kielioppia, mutta jos sitä saataisiin ainoastansa Helsingissä, niin ole hyvä ja toimita se tänne tulemaan. Minä olisin sen jo ostanut Helsingissä ollessanikin, mutta silloin eivät yhden kappaleen tähden ruvenneet purkamaan suurin kokoihin köytettyjä välillisiä arkkia, jotka sinänsä venyivät Kirj. Seuran kirjaston lattialla, laajemmalla maailmalle pääsemättä. Tänne pitäisi Ahlqvistin ja Reinholminkin lähettämän kirjoja. Saisihan kaikki tulla yhdessä.

Elä terveenä! sydämmellisesti toivottaa

veljesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Savitaipaleessa 11/9 49.

P. S. Kartoistasikaan en ole huolinut hakea paljon suomalaisia nimiä kuin ei ole varsin silmään pistäviä tapautunut. Lieneekö Korelina Tobolskin lähillä vanhastansa vain myöhemmin saanut olonsa ja nimensä? Syränin kieliopista kirjoitan myös Tikkaselle; ehkä hän sen minulle toimittakin.

E—s.

64. Reinholmille.

[19 p. syysk. 1849.]

Veli hyväseini!

Lienetkö enään elossakaan, kuin ei Sinusta kuulu paljon mitään. Kuulin vaan Juhannuksen aikana, että olet kulkenut Wiipurin kautta Wuokselle päin. Ei muuta mitään. Wiipurin (Cedervallerin) kautta kirjoitin kesällä Sinulle kaksikin kerta, mutta sittenkään en ole vastausta saanut.

Tärkein asia on raha-asiani Helsingissä. Lienethän keväillä saanut kirjaukseni, jossa Sinua pyysin Meurmanilta ottamaan 10 hopeaista käyttääksesi useampiin Helsingissä oleviin asioihini, mutta et ole ottanutkaan rahoja ul'os ja asiat ovat siis vieläkin kesken toimittamatta. Pahin on, että nyt en muistakkaan, mistä asioista kirjoitin mainitussa kirjauksessa ja mistä sitä ennen, niin etten varmaan tiedä, mitkä nyt Sinulta olisivat toimitetut ja mitkä ei. Ilmoita siis Veikkonen miten niiden asioiden kanssa laita on. Vain etkö ole saanutkaan kirjauksiani, kuin et vastannutkaan ole mitään. Saitkos sen keväellisen kirjaukseni, jossa melkein pelkästä Kauteleesta ja sen soitoista kirjoitin.

Sisareni Charlotta on nyt sen uuden tyttökoulun opettajattarena Pietarin suomen Seurakunnassa. Se avattiin menneessä kuussa. Hän jätti Sinulle lähetettäväksi vielä yhden vih'on runoja ja palmikkonauhan Sinulle Itsellesi muistiksi.

Kirjoita nyt kohta pitkän kirjauksen; vaikka makaat vähemmin yhtenä iltana. Sitä odottaa

veljesi
D. E. D. Europaeus.

Savitaipaleessa 18 Syysk. 1849.

P. S.

Jos et jo ole lähettänyt Bergenheimin ja Schubertin Inkerin karttoja, sekä Sjögrenin über Ingermanland und über die Jämen, niin lähetä ne kaikki pikimältänsä, josko raskaassa postissa taikka jonkun matkustavaisen kanssa koulun opettajalle A. F. Mennanderille Lappeenrantaan taikka Cedervallerille Wiipuriin jätettäväksi, jotka ne minulle toimittaisivat.

Kirjoita nyt tarkoin matka- ja Helsingin asioja. Kirjoita myös nimeni Kalliolan Matkamuistelmien tilauslistalle.

Elä unohuta kirjoittaa

veljellesi
Europaeukselle.

19 syysk. 49.

65. Ahlqvistille.

(Reinholmin kokoelmassa.)

[25, 30 p. syysk. 1849.]

Veliseini!

Toissa päivänä lähetin postissa kirjauksen Sinulle, jossa anoin vielä yhtä Ritteriä lisäksi. Se kirjaus ei vielä liene tätä ennen ennättänytkaan, sillä nyt taas puuttui yksi Savitaipalainen matkustamaan Helsinkiin, jonka kanssa sopiikin lähettää mainittu Ritter. Se olisi muistaakseni se osa, joka kertoo Kiinasta, ja jossa myöskin paljon puhutaan sekä Usun että Tingling kansoista. Inhaltsverzeichnisissä nä'et munkin Hiacinthin kääntämä kertomus Dschungariasta sekä Usunista mainituksi; myöskin Dynastiasta Wei 392-534 sekä muistakin, niin että sen kyllä helposti tunnet. Ehkä Kellgrenkin sen parahiten osaa antaa. Lähetä nyt, Veikkonen! sekin kirja minulle; sekin olisi välttämättömästi tarpeellinen.

Jos Reinholm olisi tullut, niin ole niin hyvä, ja käy kaiken mukomin häneltäkin anomassa Bergenheimin ja Schubertin Inkerinmaan kartat, sekä Sjögrenin kirjat: Über die Jämen ja Über Ingermanland, joita jo usein olen kirjoittanut perään. Ehkä tapaat Reinholmin kirjastosta.

Elä pane pahaksi vaivojasi. Hyvin tekisit, jos vielä kirjoittaisitkin kaikellaista

veljellesi
Europaeukselle.

25 syysk. 1849.

Jopa nä'inkin, että Prichard nimittää *Ritter V Band*, jonka sivulla 611 ja 613 puhutaan niistä kansoista, joita tietää tarvitsen. Jos tapaat, niin pyydä Castrénia ja Kellgreniä nyt vastaamaan, mitä heiltä olen kysynyt.

Ota myös Bibliothekista Müllers Der Ugrische Volkstamm ja Tikkasen kirjakaupasta viimeinen *Suomi, Tidskrift*; Reinholmin kautta toimitan maksun sekä siitä että Syränin kieliopista. Toimita Veikkonen seuraava kirjaus pian Castrénille. Häneltä tarvitsisin vastauksen tämän talonpojan myötä.

Mikon päivän suntaina 30/9 49.

66. Castrénille.

[30 p. syysk. 1849.]

Jalo Veljyeni!

Elä paheksi, että näin heittävästi anelen Sinulta tietoja, ehkä kyllä arvaan, että kallis aikasi on omiin töihisikin tarpeempi, mutta toivon kuitenkin, ettei minunkaan vaatimani tiedot ole Sinusta muuta kuin hyvin mieluisia.

Olen jo ruvennutkin kirjoittelemaan aineita kokoon, saadakseni Pietarin tietous Akademielle kertomuksen Suomalaisten esi-isien ja heimokansojen asuntopaikoista ja asioista, mitä olen kirjoittanut Suomettareen sekä paikkojen nimistä ja muista tiedoista saanut lisäksi. Mennä kesänä sain Akademialta rekommendationi-kirjoituksia matkoilleni, joiden tähden lupasin jotakuta kirjoittaa.

Tietänet ehkä jotakuta niistä vanhoista Tschuudilaisten haudoistakin, joita löytyy Wienajo'en tienoilla; olisivatkohan nekin sekä kansan muistia, että niiden rakennuksen, niissä löytyneiden kalujen ja muiden merkkiä myöten saman kansan hautoja, kuin ne, joita Sibiriassa löytyy? Niistä sanotaan kirjassa Ritters Erdkunde: "Alle diese Gräber, wo sie — — — geöffnet wurden, immer zeigten sie in Einrichtung wie in Inhalt so grosse Analogieen, nach Localiteten nur modiflcirt, dass man wol auf den Gedanken kommen konnte, sie einer und derselben verschwundenen Nation zuzuschreiben." Näitä yhdenlaisia hautoja pitäisi Ritterin mukaan löytymän Wolgan virralta Amurin virralle asti, mutta Wolgasta pohjaisiin päin Wienan puolella olevista haudoista en ole tavannut Ritterissä mitään puhetta ja kuitenkin olisi sekin suhde tietääkseni tarpeellinen. Toivon kohta saavani Müllers Der Ugrische Volkstamm, jota jo muinenkin tutkin, mutta jossa kuitenkin monta löyhää ja vähän luotettavaa asiaa selitetään.

Jos mitä muita asiaan kuuluvia kirjoja tietäisit, ja mitä omasta kokemuksestasi olet tullut tietämään, niin pistä' Veikkonen! vähän kirjalle tiedokseni. Tämän tuopi yksi talonpoika Helsinkiin, jonka kanssa vastaus sekä asiassa avulliset kirjat helposti voivat tänne kulkea.

Paikkojen nimiä on eräs Kanselisti Wiipurissa kartoista kirjoittanut kokoon ja toivon niitä jo kohtakin saavani. Hän nimittää 3000 paikoilla tulevan kokoon. Näinä päivinä pitäisi Pietarista vieläkin tuleman karttoja ja kirjoja, joista aina nimiä lisäksi saadaan, niin että niistä jo melkein vakavasti taitaa päättää yhtä toista muinoiskansallisissa asioissa. Niistäkin olen jo vähän Sinulta kysellyt, mutta näkyy että kuin

niistäkin asioista kirjoittamaan ruveta pitää, niin täytyy minun vielä useammallakin kysymyksellä vaivata Sinua. Nyt tarvitsisin vaan haudoista tarkemman tiedon, saadakseni niihen koskevan osan kertomuksesta kunnollisesti kokoon. Müller mainitsee muistaakseni, että Tschudilaisten hautoja olisi Waldai mä'ille asti. Siellä Suomalaiset eivät suinkaan vanhaan aikaan olleet ja lieneekö ensinkään rahvaassakaan siellä sitä perintökertomusta, että Tschudilaiset niitä olisivat tehneet. Pikemmin lieneet Wenäläisten itsien vanhanaikuisia hautoja. Löytyi kyllä liki Wyischnii Wolotschkaa Karjalaisten alueella parin kylän maa-ala nimeltä Tschudina, mutta haudoista en saanut siellä mitään kysyneeksi. Tichvinan paikoilla, niissäkin, missä Tschudilaiset tahi Wepsäläiset asuivat, kutsuttiin sellaisia hautamättäitä Лятовския сопки (litvan haudat vepsäksi). Hatsinan (Gatschina) luona kutsuvat Inkeriläiset siellä olevia hautoja *Metelin mättäiksi*.

Toivon siis, että olet hyvä ja talonpoj'an kanssa, jonka Ahlqvist tietää, antaisit vastauksen sekä lähettäisit kirjoja, joita Ahlqvist kukaties taitaisi Bibliothekistäkin saada ja joita muutamia nyt ilmankin hänen kauttansa tuotan.

Voi hyvin Kunnon Veliseni! sitä toivottaa

veljyesi
Europaeus.

Savitaipaleessa 30/9 49.

P. S. Vain onko kirjassa *Suomi* 1844 kaikki, mitä tiedät Wienan puolimaisista hautamättäistä? Kuinkas Sipirian ja Altain kansat omilla kielillensä nimittävät sitä vanhaa kansaa Чудь? Mitkäs kansat niistä ovat vaalea, punainen ja mustatukkaisia?

E—s.

Kartat ja kirjat, joista nytkin saan suuresti kiittää, eivät ensi lähettämällä onnistuneet päästä Lappeenrantaa edemmäksi, mutta nyt ne jo lienet saanut.

Yksi asia, mikä vielä haittaa Aasian muinaiskansojen siirtohistorian ko'ossa kestämistä, on kuin en ole saanut siitä kohdasta mitään sopivaa tietoa taikka tuskin luuloakaan Unkarilaisista. Niillä sanotaan kyllä olevan mustat hiukset ja silmät, niin etteivät sovi vaaleatukka-kansoihin U:sun[?] j.m. seoitettua, mutta haittaa kuitenkin historian ko'ossa pysymistä. Jossakussa kirjassa lu'in, että Schaffarik luulee Madjarilaisten tulleen Armeniasta, ehkä vähillä todistuksilla. Tämä näyttää että Madjarilaiset itsenäisyytensä aikoinakin eivät varmaan tiedä kotoperäänsä.

67. Reinholmille.

[14 p. lokak. 1849.]

Reinholmin olen jo luullut pudonneen metsään, mutta iloisella hämmästyksellä luin sen nimen Ahlqvistin kirjassa. Koska siis ovat hyvät ihmiset Sinunkin tallellansa pitäneet, niin kirjoita minullekin mitä olen kysellyt. Oletkos Kochilta saanut huonekaluistani maksun. Sinulle jo lähetin tavaralistan.

Rupeatko rukouksissa käymään Tikkasella? Kysy Ahlqvistiltä.

Elä unohuta
Europaeusta.

14/10 49.

Saitko Siskoni lähetykset? Palmikko tulee Sinulle Itsellesi.

68. Reiuholmille.

[20 p. lokak. 1849.]

Veli kultaiseni!

Onkos nyt piru merrassa kuin Helsinkiläisiä ei millään työllä saa oikeista asioista kirjoittamaan. Runosepätstä kirjoitin Tikkaiselle kuudennen kerran, ennen kuin hän ilmoituksensa mukaan pyysi Sinua siitä minulle kirjoittamaan, mutta en mitään saanut. Seitsemännen kerran kirjoitettuaani pyysi hän muka Ahlqvistia siitä kirjoittamaan; ei sekään kirjoittanut. Vasta kahdeksannen kerran kuin kirjoitin, niin kirjoitti vastauksen eikä sittenkään vielä kaikille kysymyksilleni. Niistä taaskin olen jo kolmesti kirjoittanut lisään, enkä ole vastausta saanut. Nyt näyttää, että yhtä tarkkaa lukua pitää niistäkin

kirjoistani pitämän, joita Sinulle kirjoitan, ehkä nekin rahan asioja siis ei tyhjiä lu'ettelevat. Eikös jo muutkin asiamiehet suuttune; mutta kelle olet toimittanut, kelle ei, sitä en nyt tiedä. Varmaankin ei kaikille, koska et ottanut vastaan niitä rahoja, joita Meurmanilta keväellä määräsin sellaisiin tarpeisiin. Nyt minä häneltä en voi mitään saatavaa määrätä, niin että mitä nyt on auttamatta jäänyt, sen täytyy olla sillänsä. Kuinkas kuitenkin Kochilta saatavien rahojen kanssa on?

Urmakarilla Häggblomilla pitäisi oleman uurini, jonka Ahlqvist sinne on antanut laitettavaksi. Jos Kochilta rahoja saat, niin ota ensinkin mainittu uuri pois. Jos Uurmaakari tahtoisu sitä vieläkin kau'emmin pitää tasautumassa oikein käymään, niin ei sillä kiirettä ole pois otettavaksi. Saapi se olla siel[!]ä vaikka jouluun asti, jolloin Bjöhrn sen saapi tuoda tänne.

Vie seuraava lista nyt kohta Tikkaselle ja kysy, josko hän rupeaa minulle lähettämään mitä siinä vaaditaan. Pyydä myös Sinäkin saada niitä kirjoja ja karttoja tänne tulemaan, joita Sinulta jo sitte menneen talven olen anonut. Ja kuin nyt kerran rupeat kirjoittamaan, niin kirjoita sitte monen päivän edestä, vaikka koko yön, jos ei koko päivän vielä lisäksi.

Elä nyt suinkaan kokonansa hylkää ja unohuta

Europaeusta.

Savitaipaleessa 20 lokak. 1849.

69. Reinholmille.

[10 p. marrask. 1849.]

Velikultaseni!

Vissisti enemmässä kuin puolessa tusinassa kirjauksessa olen Sinulta anonut, mitä siis jo hyvin tiedät, mutta en ole saanut vastausta enemmän kuin anomianikaan. En nyt enään voi välttää sitä häpeää, joka tästä on minulle tullut. Jo likemmäksi pari kuukautta kirjoitti Koeppen minulle toisen kerran kysymyksiä siitä matkakertomuksesta, jota luvaten minulle Akademia antoi rekommendationi-kirjat Gouverneureille. Mutta kuin niitä välttämättömiä kirjoja ja karttoja en ole Sinulta saanut, niin ei ole tullut mainittu kertomuskaan mihinkään kuntoon, ja ne niin mahtavat korkeaoppiset herrat ovat näin tulleet petetyksi, sekä lupaukseni melkein rikotuksi. Häpiä sanoa, kipeä kärsiä, piti minun nyt viimeinkin kirjoittaa Koeppenille totuus, (sillä valetta olen tottumaton saamaan oikein syntyneeksi) että minä jo niin monesti olen Sinulle kirjoittanut, viimeksi torakirjankin, jolle jo olisi vähintäkin kolmessa postissa pitänyt ker'etä vastaus, enkä ole tarpeita saanut, sitä vähemmin vastausta. Minä koin kyllä uskottaa, että se ei mistään vihasta ole tapahtunut, mutta en ole mitään muutakaan estettä tietänyt nimittää. Nyt on asia niin, että koko matkakertomuksen kirjoitus ei taida enään tapahtua ennen kuin tulevana kesänä, ehkä kyllä olisi ollut aikaa siihen, sillä odottaessani Sinulta varoja, al'oin kerätä täällä olevilta kartoilta muukalaisia nimiä ja sain niitä jo 3000 kokoon, mutta niitä hakiessa, kirjoitellessa ja vertoessa toisihinsa meni julmasti aikaa. P[ietarista hae]tin useammasti karttoja lisää, jotka nekin viipyivät kuukausittain, monia tarpeita ei ollut käsillä, ja niin mäni aikaa ja rahaa, että nyt tulee kiirettä yhdessä sanakirjan työssäkin. Kastreniltakaan en ole saanut vastausta — -keille kysymyksille, mutta Oksasen kautta ilmoitti hän, että hänellä on aineita kirjoittaaksen[i] [suo]malaisasukujen alkuperistä, vaikka koko vuodeksi. Tällä kertaa en siis kerkeä yhtä enemmän kuin tois[takaan], jonkatähden et tarvitse karttoja kiirehtiä. Mutta milläs maailman aikana Sinä ne Seuralle annat, kuin et vielä — — —. Kirjoita hyvä, kulta Veljeni! minun rahaseikoistani. Oikein tuskittaa tietämättömyyteni. Vain — — — -della meidän välillä mitä erinomaista seinää, kuin niin monelle monituiselle kirjoitukselleni et ole sanaakaan vastannut.

10/11 49.

Europaeus.

70. Lönnrotille.

[Syksyllä 1849]

Jalo Veljjeni!

Eihän Sinulle toki liene mitä vastusta ollut siitä, kuin vähän kauemmin olen tullut pitämään karttojasi, joista nyt kiitän suuresti lainan edestä. Niiden ympärystin lienee postin kulettajilta tänne tullessa ruhjottu, kuin se oli niin rikkinäinen, että päätinkin teettääkseni uuden. Sepä se viivyttikin niitä

enimmän ajan. Tässä seuraa nyt sanakirjan arkit 175-201. Se on kyllä aivan vähän ajan suhteen, mitä sitte viimisen lähetykseni on kulunut, mutta tällä välin työksentelinkin kuukausmääriä Wenäläisten maakuntakarttojen kanssa, joista olen etsinyt ja kirjoittanut kokoon vähää vajaa 3000 muukalaista ja osaksi suomalaistakin paikkojen nimeä käyttäkseni Saksan kielellä kirjoittaakseni aivottuun kirjaan Suomalaiskansojen perikodista, jonka sitte aivon antaa Pietarin Akademielle. Meurman ei ole sanakirjaa kiirehtinyt ja ilmoitti että kirjanpainaja ei sitä ennätä valmiiksi saada kuin tulevana keskikesänä. Minä toivoin parissa, kolmessa kuukaudessa kerkeäväni mainitun kirjani kanssa valmiiksi, mutta karttojen kanssa työksenteleminen otti hirmuisesti aikaa, enkä ole vielä saanut kaikkia karttoja, joita vielä pitäisi saamani. Tohtor Castrén ilmoitti vielä itsellensä olevan siksi tarpeeksi ainetta koko vuodeksi työksennelläkseni. Aivon siis kerrassansa ottaa koko läjän työkseni, kuinhan ensin aikaa saan ja pääsen muista töistäni. Sitte siitä toki enemmän palkintoakin antanevat.

Jo olen varmoilla jälillä, että Syräniläiset ennen vanhaan ovat asuneet Peipusjärveä myöten. Viron ja Lihvin maalla ei toki niistä tunnu paljon arveltavaakaan jälkeä, ehkä kyllä näissä kartoissa ja nimistöissä olisi montakin pitänyt löytymän, sen suhteen kuin niitä löytyy Pleskovan kupernissä. Kuin niitä Pleskovasta etelään ja länsietelään päin löytynee, sitä en nyt karttojen puutteessa taida sanoa.

Löytyy niitä pohjais-Wenäillä ja Walgedjärven tienoilla varsinkin lappalaisiakin nimiä, niinkuin päätteet *pohta*, *bal*, *menä*, sillä Suomen, Ruotsin ja Norjan rajanurkassa Lapissa löytyy *Kaltapohta* ja *Koukimapohta*, *Terin Lapissa Kusomena* (Кузомена), *Polbal*. Liki Arhangelskiä löytyy myöskin eräs *Kusomena* sekä muitakin samalla päätteellä. *Walgedjärven* tienoilla sekä tämä että *bal* ja *pohta*: *Kostobal*, *Voslibohta*, *Pelpohta* j.m.m. Tietänetkö mitä tällaiset päätteet merkinnevät.

Joko kuinka valmistuu uusi Sanakirja? Kuinkas Norjalainen Herra Friis voimistuu Suomen kielessä?

Vasta nykyisin tapasin kunnollisen kappaleen eräästä lausukasmuodosta, jota jo kauan olen arvellut löytyvän. Se on nimittäin forma continuativa sanasta *kark'aa*, josta *karkuan* ("kalat karkuaavat lahesta pois"). Yksinäisiä muotoja tiesin jo ennenkin esim. *leimuaa*, josta tullut *leimahtaa* näyttää muodon *leim'aa* olleen alkujuuren.

Koska monikon hallinnan päätteet Suomettaresta niinkuin monesta muustakin nykyisestä kirjasta nähden ei nyt tahdo vakautua, niin olisi hyvä, jos miettisit tarkemmat ja soveliaat säännöt tälle se'alle. Kaikki entiselle raamatun kirjoitustavan pohjalle ei kelvanne jättää, parempi lienee runoissa löytyvä kirjoitustapa. Runoissa aina tavataan *-sten*, *-nten*: *hevoisten*, *avainten*, joten jo minäkin olen ruvennut kirjoittamaan, mutta ei löytyne *vetten*, *totten*, *paatten*, *riitten*, senkun *vesien* (kaareksi vesien päälle) *tosien*, *paasien*, *riisien*. Edellisen tapaiset eivät kaikki jokapaikassa ymmärrettäisiinkään.

Koska nyt juuri sain Reinholmin keräämät sadut Wiipurista tänne ja niitä nyt en kerkeä korjajelemaan ennen kuin tulevana keväänä, niin lähetän ne nyt Sinulle, niinkuin Reinholm esipuheessa suopi. Sukkanen satu lienee kyllä se, kuin Hämäläiset pelkäsivät yhden joukostansa ruislaihoon hukkuneen.

Ole hyvä ja kirjoita tännekin kuinka asiat teilläkin kulkevat, sitä anoo

veljesi
Europaeus.

71. Tuntemattomalle.

(Castrénin kokoelmassa.)

[Syksyllä 1849.]

Heders Broder!

Redan i somras yttrade jag åt Ahlqvist, att en afskrift af alla nya ord ifrån Lönnrots Lexikon borde anskaffas, för att sedan instickas i det under arbete varande Svensk[t]-flnska Lexikon på samma sätt, som Du instack de Renvallska orden. Jag har dock härförinnan ansett nämnde afskrifning kunna göras i Kajana af någon Student under Julferierna, men efter närmare betänkande har jag funnit det vara föga rådligt, att lita på något sådant och derföre onödigt uppskjuta en så vigtig sak. Derföre vore mitt råd, att Du vid Sällskapetets nästa sammanträde (om det ännu sammanträder?) [skulle] föreslå, att skriva till Lönnrot och be honom på Sällskapetets bekostnad låta någon afskrifva alla nya ord jemte deras betydelse ifrån hans lexicon, och det så fort sig göra låter. Alltid kan Lönnrot ingalunda hafva sina lexica om händerna, eller åtminstone icke alltid båda banden. Antingen samma afskrifvare eller någon annan kapabel man kan då bekostas, att ordna det erhållna ordförrådet i svensk-finsk och alfabetisk ordning, eller hellre genast införa i det under arbete varande Svenskt-finska Lexicon. Sedermera kan Ahlqvist genomgå tilläggen och utgallra det onödiga dialekt- o.a. förrådet. Med allt detta borde skyndas, för att

få det Svenskt-finska Lexiconet så fort som möjligt färdigt, eller också skall man, så länge det ännu icke lägges under prässen, bjuda till att göra det så fulländadt som möjligt. Jag har genomgått alla af Ahlqvist skrifna och mig lemnade ark och riktat dem med ord ifrån eget hufvud äfvensom ifrån den af Lönnrots Svenskt-finska lexicon afskrifna samlingen. Nämnde ark hafva gått till Hanén, för att möjligtvis ännu af honom riktas. Det kan icke skada, om de ännu vandra förbi Warelii och Borgens ögon, utom att de ifrån Lönnrots Lexicon samlade ord ännu införas. Atingen skola alla ark sålunda ouphörligen vara under händerna, eller bör comitén för samma lexicon ändra sitt beslut, att hela arbetet borde vara färdigt, innan det skulle af densamma granskas och sedan tryckas. Hinner till ex. den första, tredje eller till och med fjerde delen blifva alldeles färdig, så kan den ju nog redan på förhand granskas och lemnas till tryckeriet.

Drif nu bara genom, att det Lönnrotska lexikaliska förrådet äfven kommer vårt Svenskt-finska lexicon till del. Ty tänk hvilken mängd ord Lönnrot har infört till det Renvallska förrådet ifrån runorna i Kalevala, Kanteletar, Loihturunot, ifrån ordspråken, gåtorna, sagorna, itkuvirret, ifrån egna och andras ordsamlingar etc. Ifrån denna mängd af ord hafva blott de kommit in i det Svenskt-finska lex., hvilka man kommit på, eller hvilka Lönnrot infört i Helenii Svenskt-finska lex., och jag derifrån afskrifvit. Medan nådenes dörr står öppen, bör man icke försumma det minsta, att arbeta för det goda.

Jag har ifrån en mängd ryska specialkartor samlat nära 3000 icke-ryska namn. Jag torde redan hafva skrifvit Dig, att jag funnit det Syräner bott ända till Ingermanland, Ilmensjö och Moskou. Nu har jag funnit allt mera och längre fram spår af Syräniska ortnamn ända till Peipus-sjön. Snart får jag kartor till, så får jag se, om de sträckt sig ännu längre, ty till vester och söder finnas sådana namn just så långt, som mina nu härvarande kartor sträcka sig, d.ä. ända till Wäsma i S. W. Wäsma måste äfven vara Syräniska eller bestämt något uraliskt språk, ty det är icke ryska, ändas på *ma* såsom hundradetals andra flodnamn och träffas på flere ställen.

Fråga af D:r Castrén hvad betyder elda (olda) uti namnen Chemolda, Kovalda, Uvalda, Uveldy, Bogolda? hvad (*j)elga* (jolga) uti Fetelga, Jemansjolga, Kajemansjolja, Koilga, Isililga, Syselga, Kuschelga? hvad *musch* (мышь) uti Кормышь, Wolmysch? Dor eller kanhända *tör* måste i Syräniskan betyda sjö. På denna ändelse lyktas sjönamn såväl bakom Ural som inom Novgorodska och Olonetzka Gouvernementet och jag är desto gladare öfver dess upptäckt, som det skedde först i förgår. Denna ibland sammandragna, ibland andra ändringar genomgångna ändelse var mig väl längesedan känd i ett par variantgrupper, men först grundformens upptäckt visade varianternas identitet och åstadkom nya upptäckter. Fråga äfven af Castrén hvad de mellan Wolga och Ural förekommande namnändelserna -*bai* och -*basch* betyda, äfvensom -*mesh* (-*masch*, *mas*)? War god och skrif svar på dessa frågor om icke D:r Castrén låfvar göra det och har tid dertill; derom beder

Din broder
Europaeus.

Var god och sänd inneslutna bref till Meurman, som bor i Lithonii stenhus ofvanom Savo-Karelarne.

72. Reinholmille.

[Alussa vuotta 1850?]

Velihyväseini!

Lähetä veikkonen pian tämä kirjaus Meurmanille.

Moninkertaiset kiitokset kuin viimenkin kyhäyit kirjoittamaan. Kylläpä aj'an vähyys mielestäni on melkein vähäpätöinen estelys, sillä kyllä sen verran olisit aikaa saanut, kuin vaan olisit antanut aikaa itsellesi. Lienetkö joka toisin öin valvonut, kuin minä Runoseppää tehdessäni viikkokaudessa tein. Nytkin mietin niin tehdä tulevana yönä, kirjoittaak[seni] sekä ihmisille että varsinkin sanomalehdille.

Kaksi asiaa on, jonka tähden toimeettomuutesi vieläkin pahoittaa mieltäni. Kuin toissa kesänä Pietarin Akademiasta sain rekommendationikirjoituksia matkoilleni, niin otin ne vastaan sillä oikein kirjoitetulla ehdolla, että matkoistani sitte antaisin kertomuksen Akademialle. Mutta nyt olivat sekä Inkerinmaan kartat, että kirjat: Sjögrens Über Ingermanland Sinulla. Niitä en toissa jouluna saanut, kuin en Sinua palatessani tavannut. En liene ensimältä niitä varsin kovistaen kirjallisestikaan pyytänyt, mutta kuin keväillä Meurman kirjoitti, ettei Sanakirjalla ole niin kiire kuin sillä al'ussa näkyi olevan, niin rupesin toivomaan ennen Sanakirjan valmiiksi saatuaani kerkeävänä mainitun matkakertomuksen kirjoittaa ja anoin sentähden aina kiinteämmin mainittuja kirjoja ja kartoja. Kuin en niitä kuitenkaan millään kurilla saanut, niin rupesin sen siaan keräämään kartoilta, joita ha'etin Pietarista paljon entistenkin lisään, muukalaisia nimiä, kirjoittaakseni toki niistä jotakuta valmiimpaa Akademialle annettavaa, mutta kolme kuukautta melkein ainoastansa niiden kanssa työksenneltyäni, nä'in, etten niistäkään kerkeä saada

muun työn kesken ja tarpeiden vähydessä paljon mitään kelvollista, josta syystä sekin työ jäi kesken.

Köppen kirjoitti sinulle syksymmällä jo kysymyksenkin, olenko mitä matkoistani kirjoittanut, ja lähetti erään oman matkakertomuksensa. Minun täytyi häpeämielin kirjoittaa vastaukseksi, että tietämättömästi syystä en ole milläkään neuvoin taitanut saada karttoja ja kirjoja, joita vailla kertomukseni olisi tullut tyhjäksi ja halvaksi Akademian käsiin annettua. En siis liikaa vaatine, jos vaadin, että kirjoittaisit Köppenille syiden sel'ityksen tahi anteeksi pyytöksen, etteivät ne arvolliset oppineet rupeaisi mitäkuta pahempaa minusta tahi Sinusta ajattelemaan. Niin kunnioitettavaa joukkoa ei juuri sovi tyhjillä lupauksilla syöttää.

Toinen asia on, että vuotisen jäsenrahani sekä maksu otetuista kirjoista et näy maksaneesi Seuralle ja Seuran nyt kuitenkin on pitänyt olla rahan puutteessa. Koska nyt sain tietääkseni sen asian olevan maksamattoman, niin pyydän, että olisit hyvä ja minun maksettavakseni vaikka lainaisit kyllältä rahaa ja suorittaisit mainitut maksut. Kirjaston hoitajalta saat tietää paljonko olen kirjoja ottanut. Jäsenrahaa lienee kahdesta vuodesta maksamatta. Sano paljon moitteita Rabbelle, koska hän antoi pois rahat, eikä osannut niistä pitää kiini. Eihän muille toki liene samoja rahoja takasin antanut.

Kirjoja minulle nyt tätä nykyä ei tarvitse muuta, kuin jonkun hyvän uuden estetikin, jos saksalaisen. Sitä tarvitsisin helmivyötä varten. Jos on Snellman siellä, niin mahtanet saada häneltä, tahi ehkä Berntsoniltakin, jos et Bibliotekistä ota tahi saa. Ei haittaisi, jos kaksikin sais, jos vaan eivät yhtä ja samaa juttele. Ne saisivat tulla vaikka raskaassa postissakin.

Tikkasellekin sain mennä vuonna kirjoittaa 9 vainko 10 kirjausta Runosepän kauppaan saamisesta. Viimenkin kirjoitti ja moitti Sinun syyksesi ettet muka ilmoittanut minulle mitä hän mennä keväinä kirjoitti sinulta pyytäneensä minulle ilmoittamaan. En ymmärrä mitä muuta siinä ilmoituksessa olisi taitanut olla kuin kukaties ennustus, että Tikkanen on vasta 4 elokuuta toimittava Runosepän Cedervallerille, ehkä se jo olisi kevättälvella pitänyt tulla lähetetyksi. Näin viivytettynä se parahiksi kerkisi Wiipuriin, kuin Cedervaller oli lähtenyt sieltä Saarijärvelle, jolla matkalla oli puolitoista kuuta. Sieltä palattuansa läksi hän kohta Pietariin, oli siellä kuukauden ja tuli kipeäksi ja posi vielä kotonakin toisen kuukauden. Tikkanen viivytti siis Runoseppää parahiksi niin kau'an että se mennä vuonna kerkisi Wiipurista levitettää aivan vähiin paikkoihin. Sanakirjasta saatavia rahoja olen kuitenkin antanut sen painamisesta 271 Rupl. hop. Siksi nytkin pyydän Sinua lainaamaan, ehkä kyllä tuloni menneeltä vuodelta nousivat 400 hop. ruplaan. Koko tämäkin vuosi on menevä rahan pyydössä ja luulen niitä nyt saavani päällekin 400, niin että, jos Jumala auttaa, tanssin tulevana jouluna velattomana ja rahoillisenakin. Helmivyön mietin tehdä hyväksi kirjaksi ja luulen siitä saavani hyvät rahat. Sano tutuille terveyksiä, varsinkin Castrénille ja että minä ajon ruveta kaksikin vuotta kirjoittamaan Wenäen ja Suomen alkuasujamista ja sitä varten varsinkin Bieloseron tienoille reisuakin tehdä. Siellä käyvät muukalaiset nimet oikeaa sotaa; tuntemattomia nimipäätteitä merkitseviä *joki* löytyy 10; siis useaa kieltä.

Veljesi E—s.

Unohutinkin: paljon lämpymiä kiitoksia *Suomen kansan laulannoista*. Toisen niistä annan eräälle Suomen sorjalle kukalle. Kiitoksia myös kuin toimitit Akianderille, Zilliacukselle j.m.

73. Lönnrotille.

[7 p. tammik. 1850.]

Jalo Veljyeni!

Nyt ovat kaikki sanakirjan arkkivarani tämän myötä; ihmeellistä kuin en ole saanut Helsingistä lisään. Se Helsinki tuntuu minusta nähden nyt olevan kokonansa ummella: ei sieltä saa' vastauksia kirjauksilleni, ei anottuja tarpeellisia kirjoja, ei työvaraakaan. Niin olen jo kirjoittanut 13 kirjausta yhdestä asiasta, 9 kirjausta asiamiehelle ja kuin en sitä saanut liikkeelle, sitte toisen välimiehen kautta, mutta ei silläkään neuvoin ole parempaa apua tullut. Olen jo kahdellekin saanut kirjoittaa Helsinkiin 9 kirjausta vastausta saamatta. Niiden ynnä olen kahdesti kirjoittanut Meurmanillekin sanakirja-arkkia perään. Kaikki menee kuin tina tuhkaan.

Ei kuitenkaan tekevältä työtä loppune. Nyt pitää siis toinen työ otettaman käsille.

Työstä päästyäni olen nyt tullut tänne tanssaamaan Lappeenrannan neitosien kanssa paalissa.

Sano paljon terveyksiä Herra Friisille. Lienee hän saanut kirjaukseni.

Onnellista uutta vuotta toivottaa,

Lappeenrannassa 7 Tam. 1850.

Veljesi
D. E. D. Europaeus.

74. Reinholmille.

[2 p. helmik. 1850.]

Veli hopeaiseni!

Ole hyvä ja anna nyt kerkeämiseen seuraava kirjoitus Topeliukselle.

Viime kerralla en muistanut kirjoittaa kysymystä siitä, tokko olet saanut ulos Kochilta niitä rahoja, joista jo Elmgreninkin kautta tarkemmin kirjoitin. En myöskään ole saanut mitään tietoa taskukellostani. Vain eikös Elmgren sellaisista asioista olekkaan virkkanut Sinulle mitään, kuin et niistä saanaakaan kirjoittanut. Olisihan toki kelloni jo pitänyt tänne joutuman, kuin se jo puoli vuotta on ollut uurmaakarilla. Kirjoita nyt kohta niistä ja monenlaisista asioista pitkä kirjaus

veljellesi
Europaeukselle.

2/2 50.

Ei sentähden taskukellolla kiirettä ole. Saat sen pitää kunnes keväempänä tulen Helsinkiin.

75 a). Lönnrotille.

[18 p. maalisk. 1850.]

Veikkonen Veli hopea!

Tänne Helsinkiin tulin minä viimes keskiviikkona, kirjoittamaan viimisiä tarpeita seuran Ruotsalais-Suomalaiseen Sanakirjaan. Toissa päivänä seuran vuosikokouksessa esittelin minä tämän myötä seuraavan kirjoituksen, josta päätettiin, että minä, niinkuin lupasinkin, kirjoittaisin itse Sinulle siitä. Sentähden pyydän nyt, että olisit hyvä, ja rupeaisit Sanakirjan täydellisyyttä vahvasti puoltamaan, ja antaisit kuta pikemmin, jonkun Lukkarin taikka muun ruveta kirjoittamaan suuresta Sanakirjastasi kaikki tarpeelliset sanat. Silloin kuin hän toisesta osasta kopioitsee, taidat Sinä itse työksennellä toisen osan kanssa. Koska tällä lailla Sinun vaivoistasi etua otetaan, niin on Sinulle luonnollisesti tuleva palkinto maksettavaksi, jota seura ei suinkaan heittäne suorittamatta, ja jonka asian minä vielä kyllä esittelen, ehkä se nyt jäi unohuksiin. Työstäsi tulee erittäin maksu.

Minä nyt rupean läpi korjalemaan, mitä mikin on kirjoittanut Ruots.-Suom. sanakirjaa. Niin pian kuin Sinun kirjoituttamasi varat tulevat, al'an minä niitä pistellä sinne tänne sanakirjaan ja kuin kaikki on pistelty sisään, niin lähetän kohta Sinulle, mitä valmiiksi on saatu. Niitä Sinä lävistettyäsi sitte lähetät postipäivittäin takaisin, niin tulevat ne sitte kohta puhtaiksi kirjoitettaviksi ja suorastansa alettaisiin niitä painattaa. Siihen asti kuluisi laskuni jälkeen 3 kuukautta, joka ei olisi paljon siihen nähden kuinka paljon hyvää sillä ajalla tulisi Ruots.-S. Sanakirjalle karttumaan.

Sen jälkeen rupeasin minä toimittamaan sitä Suomalais-Ruotsalaista Sanakirjaakin, jonka työhön Tikkanen jo lienee Sinua pyytänyt. Mutta oikein velvollisuudekseni näkyy kokea säästää Sinun kallista aikaasi suuren sanakirjan työhön. Jos kuitenkin oma halusi pitää pienempääkin tekemään, niin olisi se mielestäni aivan hyvä. Sitte saisin ruveta muita töitä sekä jo alettuja että muuten tiettyssä olevia tekemään. Ja todella ikävää tämä kuiva sanakirjan teko onkin.

Meurman kiirehtii sanakirjan arkkia kaiken mukomin.

Mutta voi, voi, voi, kuin pahoja sanomia täällä kulkee. Jo menneen viikon alusta puheltiin että olisi tullut sensurille käsky, ettei mitään muuta saa luvata suomeksi painattaa kuin uskonopin ja talousasioissa, ja perjantaina käivätkin todella kirjapainoissa kieltämässä myömästä mitään muita suomalaisia kirjoja paitsi mainittuja. Samana päivänä peräytettiin kuitenkin sama laki jälleen, mutta jos tämä peräyttäminen ulottuu kirjalupiinkin, sitä ei vielä tiedetä. Suokoon Jumala että niin olisi.

Kirjoita nyt pikimältä vastaus, sitä parempi, jos se voisi keritä Seuran tulevaan kuukauskokoukseen, sitä anoo

veljyesi

Europaeus.

18/3 50.

75 b).

Då det ouekligt är en stor massa nya ord som Lönnrot ifrån en betydlig mängd källor redan hunnit samla till sitt stora lexikon, så anser jag det vara högst önskvärdt, att Litt. Sällskapet's Svenskt-Finska Lexikon icke borde utgifvas, utan att nämnde stora förråder blifvit begagnade, helst de lätt nog kunna åtkommas. Jag ville derföre föreslå Sällskapet, att anmoda någon i Kajana, att afskrifva de ord som Lönnrot hunnit samla utöfver hvad Renvall upptagit. Dessa ord skulle jag då införa i det Svenskt-Finska Lexikonet. Genom ett sådant förfarande kommer arbetet ingalunda att särdeles mycket försenas, ty straxt som anmodan om afskrifvandet hunnit till Kajana kan detsamma äfven börja, och med hvarje post kunna de färdigskrifna arken beställas hit. Jag tror att mera än 20 fullskrifna ark kan afskriften icke upptaga, ty till att interfoliera Renvalls Lexikon behöfvas 44 1/2 ark och jag har sjelf sett, att interfolierna i det Renvalls Lexikon, som Lönnrot begagnar, på långt när icke äro öfverfullt betäckta med ord. Äfven dessa behöfvas icke alla afskrifvas, och torde väl Lönnrot beredvilligt beteckna de behöfliga orden med blyertspenna. Samma afskrift kan ännu begagnas till att utarbete ett Finskt-Svenskt handlexikon, ifrån hvilket arbete Lönnrot borde befrias så framt möjligt är. Det kan alltså på dubbelt sätt löna mödan, att göra ett sådant utdrag ur Lönnrots ordsamling. Åt kopisten behöfver betalas högst 50 kop. s:r för kvart ark skrifvet, så att hela afskriften icke kan kosta utöfver 10 rub. s:r.

Äfven vore det önskvärdt, att Lönnrot sjelf, såsom ett lefvande lexikon, skulle genomgå de färdigblifna arken af det Svenskt-Finska lexikonet, hvilka postdageligen härifrån kunna sändas till Kajana, allt efter de hunnit blifva färdiga. För Lönnrot återstår då blott en lätt genomsigt, emedan hans skrifna ordsamling redan är benagnad.

Europaeus.

76. Lönnrotille.

[4 p. toukok. 1850.]

Kunnon Veljyeni!

Koska minä Meurmanin Ruotsalais-Venäläisen ja Fresen Ruotsalais-Saksalaisen sanakirjan kanssa olen ruvennut Seuran sanakirjaa sana sanalta vertomaan ja siihen näkyy tarvittavan kuukausia aikaa, niin ilmoitin viimeis kokouksessa tahtovani lähteä kotiin sanakirjaa kirjoittamaan, jonne lähdenki nyt näinä päivinä. Jos siis tahdot lähettää mitä muuta sanavaraa entisten lisäksi, niin olisi se lähetettävä Savitaipaleesen Lappeenrannan kautta, jos ei sopine vapaassa postissa lähettää ainoastansa tänne ja täältä sitte Seuran vapaassa postissa Savitaipaleesen.

Renvallin sanakirjat seuraavat nyt takaisin ja kiitän niistä minäkin suuresti. Nyt on Suometarkin käsketty ruveta saarnaamaan. Minä olen jo antanutkin sille ensimmäisen saarnan.

Elä terveenä! sitä toivottaa

veljesi
Europaeus.

Hels[ingissä] 4 Toukok. 1850.

77. Castrénille.

[16 p. toukok. 1850.]

Jalo Veljyeni!

Tässä lähetän nyt muutamia tarkempia johtoneuvoja runon- ja sadunkerääjille ja pyydän Sinua olemaan hyvä ja näyttämään ne heille. Heidän varaksensa pyydän Cedervalleriakin lähettämään Seuralle 100 arkkia Runosepän lauluja ja 500 kokonaista Runoseppää. Inkerinmaan Schubertin kartta tulee myös kohta Helsinkiin runonkerääjän johtajaksi annettavaksi.

Voi hyvin! sitä toivottaa

veljesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Savitaipaleessa 16 toukok. 1850.

78. Castrénille.

[25 p. toukok. 1850.]

Jalo Veljyeni!

Eräs täältä kotoinen kirjoittaja Stats-Sekretariatissa Pietarissa kirjoitti tänne sukulaisillensa, että minä muka saisin koetella pyrkiä Suomen professoriksi. Ehkä tämä asia minusta ensimältä oli kokonansa ajattelematointa, niin rupesin kuitenkin nyt postipäivän tultua miettimään, jos ehkä ei lienekkään hänen kehoituksensa hulluksi heitettävä. Jos varmasti jokaisen tarvitsee olla vähintäkin magisterin, ennenkuin tähän virkaan yrittäköön pyrkiä, niin sitte ei minulla ole siihen pyrittävää, mutta niitä vaatimuksia minä nyt en tiedä. Mitä sitä vastaan Suomen kielen tuntemiseen tulee, niin siinä minä toki luulen kelpaavani. Ja jos kieliopillisia voimiani tahdot tunteaksesi, niin sopii lukeaksesi Suometar 1847, 16, 18-20 "Suomen kielestä kirjallisesti käytettävänä" ja Suometar 1848, 9-11, 13, 18 "Koláinin kieliopin arvostelu". Mahdottomalta se nyt kyllä näyttää magisterina olematta sellaiseen virkaan päästä, mutta saanhan nyt suottakin tarkemmin tietääkseni kysyä Sinulta siitä. Sen viran saamisesta minä muun puolesta en lukua pitäisikään, kuin ainoastansa sen tähden, kuin Sinä siitä soisit jääväsi vapaaksi työksentelemään yksinänsä omissa mielisuotuisissa askareissasi, joita Sinun, puhettasikin myöten, kyllä uskon harrastavasi kaikesta muusta huolimatta, niin pian kuin vaan saat sisääntuloja jokapäiväiseksi tarpeeksesi, jonka työntekevä aina saapikin.

Jos taas vähänkin löydät Suomen professorin viran mahdollisesti kääntyvän enemmän hyväksesi kuin pahaksesi, niin sitte minua vaan suututtaisit, jos sen minun päällien tahtoisit heittää, nimittäin jos voin sen saada. Minäkin sitä en tarvitsisi, sillä ainakin kolmeksi vuodeksi on minulla yltäkyllin mieluista ja rahakasta työtä, ja sitte tahtoisinkin lähteä Saksan maalle estetikiä ja muuta sellaista mielentekoista tutkimaan ja niissä työksentelemään. Jos vielä Suomen professorin virankin saisin, niin en sitäkään pitäisi enemmän kuin pari kolme vuotta, kunnes joku toinen kunnollinen kieleemme tuntija kerkeäisi virumaan. Rahasta minulla ei ole mitään pakkoa, sillä sitä saan tarpeekseni aina, eikä erittäin sen pyytäminen minulla olekkaan huolena olemassakaan.

Jos nyt minä, niinkuin luulenkin, en ole täyttävä pyrkimään niin suureen virkaan, niin ei siitä sitte liene tarvista kirjoittaakaan minulle vastausta.

Muistaakseni en kirjoittanut viime postissa lähetetyssä neuvokkeessa runon ja satujen kerääjille:

Säga flere berättare samma saga, så bör den alltid uppskrifvas; samma runo af flere sångare behöfves icke noggrannare upptecknas, än att hvarje strof, som icke förut är lika eller alldeles icke skrifven, bör upptecknas tillika med den föregående och efterföljande strofen, för att man må veta, till hvilket ställe den nya strofen hörer.

Saisit lisätä sekä tämän että muutakin, mitä vielä mielellesi johtuu, sitä anoo

veljesi
D. E. D. Europaeus.

Savitaipaleessa 25 Maji 1850.

79. Reinholmille.

[28 p. toukok. 1860.]

Veliseni!

Nyt lienee Björni Helsingissä lähtemäisillänsä Savitaipaleeseen, niin että hänen kanssansa saat lähettää kirjoja sekä kirjauksia minulle.

Äitini nukahti toissa päivänä vasikkata navettaan ajaessansa nurmikolle viimeiseen unehensa. Ylihuomena tulee hän pantavaksi leposiahansa. Minä mietin kuitenkin jääväni pari kuukautta kotiin.

Sitte tulee varmaankin huoneet sekä liialliset tavarat myötäväksi vapaaehtoisessa korkokaupassa, jonka jälkeen sitte en enään asune Savitaipaleessa.

Elä unohuta kohta kirjoittaa, sitä anoo

veljesi
Europaeus.

Lappeenrannassa 28 Touk. 1850.

Varmaankin tulee vielä musta Mäklin Savitaipaleen kautta kotihinsa.

80. Suom. Kirj. Seuran pöytäkirja,

[5 p. kesäk. 1850.]

§ 5

Upplästes följande tillägg till instruktionen för runosamlare, hvilket Stud. Europaeus till Sällskapet insändt:

"Orterna der samlarena höra röra sig.

"Socknarna N. W. om Ladoga, hvilka af Lönnrot till en del, men af Polén och Sirelius nästan alla blifvit undersökta, hafva befunnits vara föga sångrika och kunna derföre med skäl lemnas till en annan gång, så länge sådana sångrika trakter som Ingermanland och öarna Högländ, Lavansaari och Tytärsaari ännu äro till större delen eller alldeles oundersökta. Blott östra delen af Ingermanland och mellersta delen ända till något förbi Gatschina hafva blifvit besökta, men äfven de nästan alla ofullständigt. Ingermanlands vestra del är dock den der enligt allt utseende flere och viktigare runor stå att fås. Trakten är längre bort ifrån Petersburg, hvilken i östra och mellersta Ingermanland liksom hvarje stad i sin närhet måste hafva verkat aftynande på den inhemska sången. Utomdes bo de flesta Ingermanländska Finnar af Gregisk religion. Ingrikot, Watialaiset, Laplakot, Ärrääjät, i vestra, de sistnämnda i södra Ingermanland, och erfarenheten har vidhandengifvit att Finnar af Grekisk religion äfven i Ingermanland bäst bibehållit de gamla sångerna. Kamrater ifrån vestra Ingermanland försäkra att sånger der i myckenhet sjungas. Äfven måste de i en ifrån det öfriga Finland nästan isolerad trakt vara af en egendomligare natur och derföre mycket intressantare. Har runosamlaren lust att lära sig känna Estniskan, så kan han derifrån ställa sin återresa genom Estland och komma öfver Reval sjöledes till Helsingfors. De egendomliga Ärrääjä- och Watjalais-dialekterna böra äfven undersökas. Men för att en studerande må kunna komma till Ingermanland och Estland, bör han ifrån Petersburg begära tillåtelse dertill. Om en sådan tillåtelse icke genast kommer, så kunna Högländ, Lavansaari och Tytärsaari, och om behöfligt är ännu socknarna vid Ingermanländska gränsen förnämligast Valkijärvi, besökas. Nämnda öar borde i alla fall nödvändigt besökas, då de enligt flere samstämmiga berättelser skola vara särdeles sångrika och man af öarnas ifrån allt annat land afskilda läge kan sluta att äfven der många egendomliga runor böra förekomma.

"För sagosamlaren böra icke socknarna norr om Jyväskylä allena vara de förnämsta, utan fastmer bör större vikt fästas vid inre Tavastland, t.ex. vid Hollola socken och trakten deromkring. Den Tavastländska grenen af Finska folket är något olik ost- ock norr-Finnarna, Derföre är det af stor vikt att undersöka, om och hurudan skiljaktighet äfven i Tavastländarnes intellektuella produkter, i deras sagor, skulle visa sig. Hittills har inga Tavastländska sagor blifvit samlade, hvarföre ingen sådan jemförelse ännu blefve möjlig om äfven denna gång inga sagor skulle samlas ifrån Tavastland. Hollola ligger i vägen till Jyväskylä och sagosamlandet kan då utan svårighet taga sin början redan i Hollola."

Detta Hr Europaei tillägg ansågs dock icke böra föranleda någon vidare åtgärd ifrån Sällskapets sida.

81. Sjögrenille.

[1 p. helmik. 1851.]

Högädle Herr Stats Råd!

Då Herr Statsrådet godhetsfullt åtagit sig att för Wetenskaps Akademin föredraga min anhållan om penningeunderstöd för en urethnografisk resa till trakten af Bielosersk, men Akademin af brist på tillräckliga medel likväl icke kunnat låfva mig det begärda understödet, så anhåller jag allerödmjukast, att Herr Statsrådet ville vara graciös och för Archeologiska Sällskapet framställa samma min ödmjuka anhållan. Doctor Castrén har smickrat mig med det hoppet, att jag af nämnda efter hans påstående rika

Sällskap helst skulle kunna få ett sådant reseunderstöd. Trakten af Bielosersk och Wessjogonsk låfva mig en alltför stor skörd än att jag gerna skulle vilja lemna en sådan resa ur hågen. I Schuberts specialkartor öfver medlersta och norra Ryssland har jag till ex. i icke-rysska flodnamn funnit icke mindre än 27 olika för 100 till 5 l. 6 floder gemensamma ändelser, hvilka i fornspråken alltså hafva måst betyda *flod, å, bäck*. Dessa slutord äro följande: nga, ma, oksa l. eksa, schor l. sara l. schera, goda l. gda, bosha, bol, boi, ega, gosha, otscha, ui, estj, gora l. gra, mana, dosha, lja, on l. en, juga, ochta, loda l. lda, onda, wish, ora, wir, kolda, wa, af hvilka alla med undantag af de fem sista förekomma på Schuberts karta öfver trakten af Bielosersk N:o XIV. Endast emellan gradlinierna 55 och 56, af hvilken trakt dock sjön Bielosero upptager en del, förekommer redan på kartan icke mindre än 122 ickerysska och med undantag af ett par äfven icke-flnska ortsnamn, af hvilka många äro särdeles vigtiga och upplysande. Samlas och kontrolleras namnen på ort och ställe och förenas ännu andra slags undersökningar vid dem, såsom jag i mitt bref till Statsrådet Koeppen omordat, så kunna resultaterna icke blifva ovigtiga,

Förväntande gynnande svar förbliver jag städse Högdle Herr Statsrådets

allerödmjukaste
tjenare
D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingfors den 1 Februarii 1851.

82. Sjögrenille.

[19 p. helmik. 1851.]

Höglärde Herr Statsråd!

För Herr Statsrådets välvilliga skrifvelse af den 31/12 Januarii/Februarii härmedelst aflägga min allerödmjukaste tacksägelse. Det tyckes, att både arkeologiska och geografiska Sällskapet lägga så mycken vikt på ryskan, att äfven resultaterna torde behöfva afhandlas på samma språk, hvilket väl skulle gå öfver min förmåga. Men en vigtig fråga bör ännu göras. Jag måste äfven fästa afseende på den penningevinst, jag genom ett sådant arbete skulle kunna påräkna. Reseunderstödet skulle jag naturligtvis helt och hållet använda till det, hvartill det är bestämdt; frågan gäller alltså blott, om och huru stort arbets honorarium jag kan påräkna för utarbetandet af de resultater som sjelfva resan skulle gifva, ty väl måste jag hafva rättighet att fordra sådant för så mycket, som af mina hittills och inan resan gjorda forskningar skulle komma at inflyta i afhandlingen. Jag skulle åtminstone icke vilja komma på förlust, i jemförelse med hvad jag skulle kunna vinna här i Finland genom öfversättningar till finskan, som betalas med 5 Rub. sr. arket, genom att utarbete ett finskt-svenskt lexikon för 15 Rub. arket, genom att likaledes utarbete en finsk språklära med löfte om 200 Rubel honorarium af Wiborgska Sällskapet, och utomdess genom ett annat halffärdigt arbete för ungefär lika stor betalning. Det är alltså ingalunda brist på god förtjenst, som gör, att jag så gerna vill företaga mig den ifrågavarande resan, utan lusten att få större reda i de vigtiga resultater, hvartill redan de samlade ortsnamnen leda, äfvensom lusten att utbyta kammarlifvet den sköna sommartiden med ett rörligare lif, drifva mig dertill.

Men skulle det hända, att ingen sådan resa blefve af, så beder jag ödmjukast om att få veta, om Akademin gerna skulle vilja emottaga en på tyska författad bearbetning af ortsnamnen allena och hvad för ett sådant arbete skulle betalas. Ett sådant arbete, utarbetadt med tillhjälp af Syränka, Mordvinska, Lapska och andra lexika och upptagande en stor massa ortsnamn, skulle naturligtvis icke kunna få så många köpare, att penningevinsten för detsamma skulle kunna gifva anledning att betala ett rundligt honorarium åt författaren, men om Akademin för sakens skull brukar honorera sådana rent vetenskapliga arbeten, så då kan jag gerna företaga mig utarbetandet af det sagda. Kanske jag, om jag får tillträde till Generalstabens kartdepot, ännu kan samla betydligt mera namn, än hvad jag redan samlat. Monne jag i sådant fall skulle kunna hoppas att få en del af det Demidofska priset för mitt arbete? Åtminstone tror jag, att ingen ännu i så stor skala anlitat ortsnamn vid urhistoriska forskningar, hvarföre mitt blifvande arbete äfven borde äga nyhetens värde.

På dessa frågor beder jag att Herr Statsrådet är god och meddelar svar ät Rector Magnificus Professor Rein, och förblifver städse Höglärde Herr Statsrådets

allerödmjukaste
tjenare

D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingfors den 19 Februarii 1851.

83. Lönnrotille.

[29 p. marrask. 1851.]

Jalo Veljyeni!

Koska vasta nyt syksyllä nousi kysymys Meurmanin Sanakirjan työn viimisen palkan jakamisesta, ja Sinä, niinkuin vasta vajaa viikko sitte Assessorin Rabbea Öhmanin Kirjakaupassa tavattuani sain tietää, minun hyväkseni et vaatinut mitään erinäistä palkintoa siitä vaivastasi, kuin katsoit lävitse suurimman osan siitäkin, minkä minä mainittuun sanakirjaan kirjoitin, niin saan nyt siitä hyvydestäsi kiittää Sinua kaikesta sydämmestäni.

Seuran Ruotsalais-Suomalaista Sanakirjaa painetaan nyt kolmattatoista arkkia G:n loppua ja H:n alkua. Sen kanssa on ollut suurta työtä, joka sentähden on kulkenut hitaasti, jos kyllä on hidaskin tekijäkin. Sen mukaan kuin nyt sen painaminenkin kulkee, ei sitä sovi toivoa valmiiksi ennen kuin tulevan kesän alussa. Aivan hyvä olisi, jos tahtoisit ruveta lävistelemaan niitä arkkia, jotka jo ovat valmiit, ja sitä myöten toisiakin kuin niitä joutuu. Paino- ja muita virhiä olisi erinomattain tarpeellinen saada tietää, ja kaikki mitä lisättävää ja oikaistavaa on, sopii suurella hyödytyksellä yhtä tietä ylöspistettää, jos ei tämänkään niin kuitenkin tulevan painoksen varaksi ja tälle tehtävässä alkulauseessa muistuteltaviksi sekä kukaties minulta tehtävään suomalaiseen kielioppiin otettavaksi. Jos tätä hyödyllistä vaivaa otat päällesi, niin ole hyvä ja ilmoita kohta tänne. Minä ajon tulevassa Seuran kokouksessa mainita tästä asiasta ja arkit tulevat sitte lähetettäväksi Seuran puolesta Sinulle.

Tikkasen kanssa tuli puheeksi, että olisi tarpeellinen asia painaa kaikki Sinun kirjoittamat matkakertomuksesi, joita siellä täällä entisissä sanomalehdissä luettiin, kokonaiseksi kirjaksi. Saan sentähden Tikkasen anomuksesta pyytää Sinulta tietoa, missä kaikissa paikoissa mainittuja matkakertomuksia tavataan. Myöskin olisi tarpeellinen saada se kukaties painamaton alkuperäinen ruotsalainen kirjoitus tänne, joka suomeksi käännettynä Suomettaressa luettiin. Mitä niistä kaikista tekemä-palkintoa vaadit, soisi Tikkanen myöskin tietääksensä. Täällä on kiihtynyt yleinen into koota rahoja Seuralle. Savo-Karjalaisten osakunta sai kokoon päälle sadan ruplan. Meidän tahi Viipurin osakunta joka on sekä pienempi että varmaankin vähemmän eläväkin Suomikiihkoisuudessaan, sai 60 ruplaa. Konseerikin pidetään kohta Seuran hyväksi. Yli-oppilaisten kanssa levitetään subskriptionilistoja ympäri maata, ja gymnasiumin nuorisollekin on lähetetty samanlaisia kehoituksia, Hyvä olisi, jos Sinäkin siellä Kajaanissa panisit sanasi ja kynäsi liikkeelle saman asian tähden. Muuten on täällä ollut kokonansa rauhallinen olo; niillä kuudella pedellillä ei ole koko vuotena ollut tekemistä ei tuon taivaallista eikä taidakkaan enemmän vastakaan olla.

Vielä olisi minulla halunperäinen kysymys, että olisit hyvä ja ilmoittaisit minulle, jos Itse tiedät ja Maamittareiltanne sekä muilta tietäviltä saat tietääksesi, tokko siellä teidän puolella tahi muuallakin Suomen maassa lienee semmoisia järvein nimiä, joilla on samanlainen loppupääte kuin Kuhmossa olevain järvein nimillä *Lendira* (*Lentiira*) ja *Ivandira* (*Iivantiira*?) tahi jos vaikka semmoinenkin kuin Laukkaalla olevan järven nimellä *Lievestuori*. Minulla on tarkimmista ja uusimmista pohjais- ja keski-Wenäjän maan kartoista kerätty muukalaisia paikkain nimiä (ei-venäläisiä) kolmeen tuhanteen, ja olen niistä tullut tietämään sekä Suomalaisten että muiden heimokansamme entiset rajat moniin matkoihin, esim. että Suomalaiset eivät koskaan ole olleet nykyistä etelämmällä, ehkä kyllä niiden jälet itään päin tuntuvat selvästi Wätkan kaupunkiin asti. Mainituilla päätteillä loppuvia järvein nimiä löytyy varsinkin paljon ja laajalta, aina Sibiriasta *Obin toiselta puolelta* Smolenskin paikoille asti entiselle Puolan maan rajalle.

Ole nyt hyvä ja kirjoita minulle kohta vastaus kaikille asioille ja kysymyksille ja myöskin kuinka Sanakirjasi joutuu, sitä anoo nöyrimmästi

veljesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingissä 29 Marrask. 1851.

84. Lönnrotille.

[24 p. tammik. 1852.]

Jalo Veljyeni!

Älä pahaksi pane, että sanakirjan arkit ovat olleet liian kauvan lähettämättä, mutta siihen ei ole ollut minun syytäni. Joulun alla ei Tohtor Kellgrenillä ensin kuulunut olleen aikaa niitä lähettämään, ja sitten asia lienee häneltä unohtunut siihen asti, että hänen Kuopioon tehtävä reisunsa, johon kolmen viikon aika meni, taaskin esti niiden lähettämisen. Ehkä nyt uudet kiirehtimiseni toki jotakuta vaikuttavat.

Aivan hyvä olisi, jos kerkeäisit, niitä nyt kohta silmäilemään ja sitte lähettäisit ne takaisin jos vaikka vähitellenkin, niin saisin tehdyistä lisäyksistäsi ja muistutuksistasi käyttää vielä painamattomain arkkein hyväksi kaiken sen, mikä siksi sopii, joka nähtävästi ainakin tulee olemaan melkein runsas ja arvollinen. Ole myöskin hyvä ja lähetä lävitse-käytyäsi takaisin Gymnasilaisen Stråhlmanin Savosta kerätyt suomalaiset sanat, sillä hän ei ole niitä aikonutkaan meille jäämään, mutta vaan pidettäväksi.

Jos et Maamittareiltanne vielä liene kysellyt järvein nimiä päätteellä *tiira*, niin ole hyvä ja kysele nyt keltä sopii. Tuonlaisena, mutta ei missään lapin sanana *jaur* pidettävänä tavataan se useassa kymmenessä järven nimessä Wenäjällä ja Sipiriassakin useimmin muodolla *tor*, *tur*, esim. *Wolentor*, *Koltor*, *Obloptur*, *Sindor*, *Jelpijador*, *Schamtyltur* j.m., jotka kaikki ovat Uuralin tuolla puolella paitsi *Sindor*, joka on pari sataa virstaa Uuralista tänne päin *Wytschegdan* latvoilla. Toista sataa virstaa *Oniegan* järvestä itään päin tavataan järven nimi *Katrostyr* (Катростыр), josta juoksee joki *Katromå*, ja kuin päälle 70 joen nimeä päätteellä *må* tavataan Wenäjällä, niin jos mikään muu joen nimein pääte niin ainakin se on siinä kielessä, johon se on kuulunut, merkinnyt jokea. Mutta jos niin on, niin on kyllä samassa kielessä *dirkin* merkinnyt järveä. Samaa vahvistaa *Tverin* läänissä löytyvä järven nimi *Kesadra* (verro *goda* ja *gda* *Tigoda*, *Wologda*, *gora* ja *gra*, *Ingora*, *Wytegra*), josta juoksee joki *Kesa*, löytyvä parissakin paikassa muualla ja varustettuna päätteellä *ma*: *Kesma*. Jo nämätkin vähät näytteet ja selitykset osoittanevat, että puustavi *t* kuuluu päätteeseen, eikä voi olla mikään väliin pistettävä liika ääni. Näyttää tämä vähäinen osoitus myöskin, kuinka paljon semmoiset nimet antavat tutkijalle tekemistä ja johdatuksia monen asian perille. *Kalix-elf* kuuluu kutsuttavan suomeksi *Kainuun-joki*, ja *Kalas-joga*, niin kuin *Lappalaiset* sitä kutsuvat, on siis emänimi ruotsin kieliselle nimelle. Tämä osoittaa, että *Ruotsalaiset* tulivat *Kainuunjoelle* ennen kuin *Suomalaiset*, koska *Lappalaiset* ja ei *Suomalaiset* olivat siellä antamassa *Ruotsalaisille* paikkainsa nimiäkin. Jos nyt *Kainuun joesta* länteen ja etelään päin paikkain nimein kanssa on sama laita, niin toteutuu arvelukseni, ja vieläpä voipi tulla perille, jos eivät liene siellä ensiksi tavanneet jotakuta muuta kansaa eikä *Lappalaisia* enemmän kuin *Suomalaisiakaan*, sillä *Kalas* ei kuulu olevan *Lapin kieltäkään*; mutta jos se on jonkun kolmannen kansan kieltä, niin on se niin hyvin siitä suorastansa kuin *Lapinkin kielen* kautta voinut tulla *Ruotsalaisille*. Tästä mutkasta yksinänsä ei siis voi mitään muinaiskansallista tietoa johtaa. Tiedätkös muita semmoisia eriskummaisia nimiä kuin *Ankkapura* = *Anjalan koski*, (pura=? koski) ja *Avasaksa*? Kuin aika antaa, niin rupean käymään maamittari-toimituksen konttuorissa keräämässä kaikki siellä kartoilta saatavat epäsuomalaiset *Suomen paikkain nimet*. Kerran kävin jo mennä keväänä siellä, mutta en silloin paljon saanut enkä kerinnytkään saada.

Kirjoita näistä asioista vaikka *Oulun W. sanomillesikin* jotakuta jos mitä tiedät ja ymmärrät.

Toivon kohta saavani mitä anonut olen. Eikä mitään muuta tällä erällä, kuin toivotan hyvää uutta vuotta.

Veljesi
D. E. D. Europaeus.

Helsingissä 24 tammik. 1852.

85. Lönnrotille.

[17 p. huhtik. 1852.]

Jalo Veljyeni!

Koska täällä tuumitaan antaa ensimmäistä puolta *Ruotsalais-suomalaisesta Sanakirjasta* erittäin ulos, niin anon, että olisit hyvä ja lähettäisit tänne lävitse käymäsi arkit, niistä, joita joulun aikana sait ja joihin lupasit merkitehää *painovirheitä* ja muita vikoja sekä liitellä lisiä ja tarpeellisia muistutuksia. Jos tässä tahi tulevassa postissa saat nykyisemmin painettuja arkkia lävistelläksesi, niin ole hyvä ja lähetä nekin tänne, jos puolentoista tahi kahden kuukauden kuluessa kerkeät lävitse katsaista. Minulla on suuri halu, saada nähdä muistutuksiasi ja lisiäsi, ainakin toivon niistä paljon hyvää.

Saapi nähdä, jos pääsen kesäkuun lopulla tahi heinäkuussa Savossa käymään. Kielenkin tuntemiseksi olisi semmoinen matka hyvä ja kumppanini kanssa työksentelisin siellä niinkuin täälläkin. Jos kohta aikaakin sillä lailla entisen lisäksi kuluisi, niin voitaisi sanakirjan kunnollisuus melkeästi, ja se on minun mielestäni pää-asia. Hämeenkin murretta saisin sillä tiellä kuulla ja tutkia, ja se olisi mielestäni suuri voitto, sillä itä-suomea minä jo olen melkein paljon kuullut sekä kotona että matkoilla. Voi aina hyvin! sitä toivottaa

veljesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingissä 17 huhtik. 1852.

86. Lönnrotille.

[12 p. kesäk. 1852.]

Kunnon Veljyeni!

En tiedä, lieneekö Maister Elmgren ajoissa tahi ensinkään lähettänyt Sinulle kirjaustani, jonka kirjoitin pari kuukautta sitte ja vein Elmgrenille lähetettäväksi Sinulle sanakirjan arkkein kanssa seuran sinetin turvissa, johon minulla lieneekin ollut oikeutta, kuin kirjauksessa ainoastansa seuran puoleisia asioja löytyi. Vastausta Sinulta ainakin ei vielä ole tullut, ehkä sitä hyvin olen toivonut.

Älä nyt pane pahaksi, jos pyydän Sinua olemaan hyvä ja mitä pikemmin lähettämään nähdäkseni ja hyväksi käyttäkseni kaikkia havaitsemiasi ja muistutuksiasi sekä lisäyksiäsi, joita lienet kerinnyt tehdä niihin Sinulle jo ennen lähetettyihin sananakirjan arkkiin, sekä jos mitä ennätät luultavasti tässä postissa lähetettäviin arkkiin merkitellä. Painovikoja, joita paikoittain näyttää tulleen melkein liiaksi, mutta joita vasta koetaan tarkemmin välttää, lienet myöskin merkitellyt, mitä lienet älynnyt. Jos siis joitakuita semmoisia olisit älynnyt useampia kuin mitä myötä seuraavassa kirjassa olen merkitellyt, niin ole hyvä ja lähetä niistäkin minulle tiedon.

Jos tarvis vaatii, niin ilmoitan sitte sanomalehtein kautta mitä pitää, sekä paino- ja muita vikoja että muistutuksia ja lisäyksiä, ja sellaisia lienee tarvis ilmoittaa varsinkin, jos pitää vastaamani jotakuta arvostelijata. Tahi ole Sinäkin niin hyvä ja kirjoita kohta jotakuta arvosteluksen tapaista, niin olisi mieleni aivan hyvä.

Kuinkas on matkakertomustesi kokoonpainamisen kanssa? Aivan hyvä asia olisi, jos ne todella saataisiin kokonaisuksena kirjana ulos. Semmoinen kirja tekisi ainakin hyvää. En minäkään ole saanut tilaa lukeakseni ympäri aviasseja levinneitä kirjoituksiasi, sitte päivin kuin mitä lienen ensin lukenut, mutta joka nyt jo on melkein jälehtömäksi muistista hajonnut.

Jos en kukaties lähtene Mustialan kokousta katsomaan, ja sen puolen Suomea kuultelemaan, niin muuten varmaankin jään koko kesäksi tänne apulaisten kanssa yhtenänsä työtä tekemään. Jos kerkeän, niin tulee toinen osa sanakirjaa vuoden lopulla ulos; mutta ainakin on aikomukseni säästää yhtä vähän aikaa kuin vaivaakin saadakseni kuta kunnollisempaa työtä aikaan. Kyllä ainakin nyt ahkeruuttakin pitää kovasti ruvettaman kiinnittämään, niin että loppu kuitenkin tulisi niin pian kuin mahdollista.

Mitä vastakin kirjoittanet muistutuksia aika ajoin lähetettäviin sanakirjan arkkiin, niin ole niin hyvä ja lähetele niitä aina sitä myöten minulle kuin niitä joutuu.

Sivulta 200 sivulle 225 asti en vielä ole alkukirjoitusten kanssa vertoen kerinnyt painovikoja j.m. etsiä. Myöskin on sivulta 285 eteenpäin vielä läpi käymätöntä.

Elä terveenä. Rupea meille opettajaksi kaivatun ystävämme siaan sitä toivoo

veljyesi
D. E. D. Europaeus.

Helsingissä 12 p. kesäk. 1852.

87. Lönnrotille.

[Syksyllä 1852.]

Kunnon Veljyeni!

Kiitoksia aivan paljon, kuin lähetit Sanakirjat tänne. Toivon kohta saavani ne toisetkin sanakokoukset.

Viimeisessä Seuran kokouksessa päätettiin sadut minun kauttani toimitettaviksi pikemmiten. Mutta Polénin, Ahlqvistin, osa Reinholmin, minun toisikesäiset laulujen sekaan kirjoitetut ja kukaties Sinunkin kirjoittamasi sadut lienevät vielä Sinulla. Niitä anon siis pikemmiten tänne että saisin jär'estellä joutoani myöten.

Elä nyt heitä Suomen professoriksi etsimästäsi. Gottlund sanotaan niin pitkällä ja monisanaisella kirjoituksella kokeneet hyvästyttää itseänsä Nordenstamin puolustettavaksi, että Nordenstamin sanotaan kesken lukemisen ottaneet Gottlundilta sanat suusta pois. Ei toki sitä miestä pitäisi siihen virkaan yksinänsä pyrkimään laskettaman.

Elä terveenä! Sitä toivottaa

veljesi
Europaeus.

Et nimittänyt, miten mietit Tikkaselta tarjotun Suomalais-Ruotsalaisen käsisanakirjan työn kanssa. Mutta eihän siihen tunnu Sinulla joutoakaan olevan.

88. Lönnrotille.

[18 p. kesäk. 1853.]

Kunnon Veljyeni!

Ethän tuota pahastune, jos vähän olen tullut viipyneeksi lähettämästä Sinulle kirjaistani Unkarilaisten sukulaisuudesta. Nyt sen lähetän ja voin nyt myöskin pyytää Sinua tarkkaamaan Castrénin ostjäkin kieliopissa sivulla olevaa 11 ensimmäistä ratia, jotka vahvistavat melkein kaikki ne lisäkäten muutokset, joista minä kirjassa puhun, varsin senkin että *k*-ääni muuttuu *n*-äksi, sillä Castrén sanoo että *g* usein muuttuu *ng*-ksi (ja *k*, *nk*-ksi), mutta senkin että *ng* usein muuttuu *n*-ksi, joten siis *g*-kin (ja kyllä *k*-kin) voipi päästä *n*-ksi. Mutta tämä olkoon sanottu vaan sentähden, että jo Castrén on älynnyt ne puustavien muutokset, joista kirjassani puhun, sillä suomalais-ungarilaisten kielten lukusanoissakin ovat ne muuttuneet sanat niin selvästi yksiä, ettei niitä toisillensa kokonansa vieraiksi sanoiksi suinkaan voine päättää. Selitys päätteille sanoissa *ötik*, *ikt[a]t*, *ykt* j.n.e. on se ainoa, jolle halu tekee vielä tukevampia perustuksia. Todistuksille, että suomalais-ungarilaisissa kielissä kahdeksalle ja yhdeksälle löytyy nimitys yhdistyksillä kaksi kymmenestä ja yksi kymmenestä, olisi hyvällä edulla senkin voinut lisätä, että vogulin kielessä on 8 nöllou, 9 ontollou ja 10 lou; mutta se asia lienee jo ilmankin selvä, ja nähneehän jokainen lukija itsekkin tämän vahvistavan kohdan wogulin luku-sanoissa, niinkuin se muidenkin heimo-kieltemme enemmän tärvätyissä lukusanoissa läpensä näkyy.

Yksi ja toinen on sanonut, että lukusanat ovat niin vähät, ettei niitä paljon miksikään heimolaisuuden todistukseksi voi sanoa. Mutta niille minä olen vastannut, että vähintäkin sen ne todistavat, että Unga[r]illaiset ja muut sukukansoiksemme mainitut Suomalaisten kanssa silloin olivat ihan yhdessä joukossa, kuin ne sen verran alkoivat viisastua, että rupesivat lukemaan *yksi*, *kaksi*, *kolme*, ja että paitsi sitä sianimet osoittavat niiden jo silloin olleen yhtä joukkoa, kuin ne alkoivat ajatella kokoon semmoisia sanoja kuin *minä*, *sinä*, *hän*, *tämä*, *tuo* j.m.m. Epäileminen vaatii tässä siis sen luulon ottamista, että ihmiset ennen ihan puhetta tietämättöminä jonkun aikakauden elivät, jota kaiketi mainituilla todistuksillani yhtä vähän voin kumota kuin todistaakkin, mutta jota ihmisen järki kokonansa kamoo.

Tällä välillä olen käynyt suuressa kirjastossa ja ottanut sieltä silmäilläkseni Gyarmathin, josta ennen vaan lukusanoja hätäiseltä hain. Mainitun kirjan löysin varsin arvolliseksi, enemmän kuin senaikuisesta voisikaan luulla. Siitä sain uusia välimuotoja, jotka vahvistavat ei ainoastansa sen, että *nöllou* ja *nyoltz* ovat tulleet sanasta kahdeksan, mutta vielä senkin, että mietteeni päätteistä sanoissa *ötik*, *iktat* j.n.e. on oikia. Gyarmathin johdolla tahdon vielä kysyä kirjastosta muitakin kirjoja, joista toivon lisämuotoja 9 nimityksiin, jotka Gyarmathi on pois heittänyt, ja kukaties muutakin hyvää. Näistä ajon kohta kirjoittaa Aamulehteen.

Hyvä olisi, jos ottaisit kirjoittaaksesi jotakuta arvostelusta kirjastani. Aina se elvyttäisi halua sekä omaan että heimokielihimme päin ja yleiseen kaikkiin tähän kuuluviin asioihin. Asiamme saapi arvoa juuri sen verran kuin sille arvoa annamme. Kellgrenille ja muille oppineille Pietariin ja Schotille Berliiniin olen jo lähettänyt kirjani.

Gyarmathin kirjassa näkyy ungarin kielen heimolaisuus suomen kielen kanssa niin selvästi, että oikein ihmeeksi käypi, kuinka tätä heimolaisuutta edes on julettukaan kieltää ja sen siaan päättää

ungarin kielellä olevan heimolaisuutta turkin kielen kanssa, jota Gyarmathi ei osakkaan katsella muuksi knin naapurikieleksi. Ole nyt hyvä ja koe estää, ettei muillekin tulisi semmoinen julkinen kylmyys ja kieltäminen heimokansojamme kohtaan, sitä toivoo

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingissä 18 kesäk. 1853.

89. Ahlqvistille.

[29 p. huhtik. 1854.]

Veli Veikkoiseni!

Nyt olen Mannisella ja tahdon kirjoittaa Sinulle vähän matkastamme. Yhdellä hevoisella ei suinkaan tahtoneet lähteä meitä viemään Helsingin pitäjän kestikiivarista, mutta yhtähyvin läksin kahdella, kuin toivoin edemmällä pääsevänä yhdellä. Ei vielä Yrölästäkään (Skafvebole) lähteneet yhdellä. Sitte sain Kaunisnummelta yhden hevoisen, mutta piti luvata 20 kop. lisärahaa. Hirvihaarasta taas 10 kop. Kaukolammilta 15, Malluksesta 10 ja Virenojalta 10 kop. Sitten eivät enää tahtoneet juomarahaa; mutta Heinolassa piti postihevoisten pitäjälle maksaa kaksinkertaisen kyytirahan. Joka paikassa minä kyllä koin tinkiä minkä jaksoin, mutta kuin nyt kerta olemme Savossa, niin ei enää tarvinne lisärahoja maksaa. Osaksi minä maksoin parissa paikassa juomarahan Sairion kylän viinakirjoilla. Kaksinkertaisen kyytirahan ja lisärahain yhteenlasku on tässä sivulla.[12] Koska minä yökorttieristä ja muutamista maitolasista olen Oskarin edestä tähän asti maksanut 30 kop, ja täällä huokeassa Savossa ei varmaankaan tule enemmän lisään siihen lukuun enemmän kuin 20 kop. kaikkeaan 50 kop, ja minä sain elorahaksi koko ruplan, niin jäät Sinä minulle velkaa 1 rupla 28 kop. Jos olisi päästy niiden toisten parvessa ilman kyytimiestä kolmanneksi ja vielä kuin olisin antanut laukkuni Adden kiesiin niinkuin puhe ja neuvo oli ja ehkä vielä Oskarin nyytitkin, niin sitten olisi kyllä mänty vähemmillä lisämaksuilla ja rattoisammasti. Mutta Sinä vaan luulit että meidän kieltämättä olisi pitänyt oleman hyvin herralliset säiden ja muiden pitäjät ja vasta kello yhdeksältä toisenakin aamuna lähtemän. Olisi ollut parempi, jos en olisi niin suoraan uskonut, kuin Sinä sanoit Adden sanoneen: "Nog blir jag till morgon bara Europaeus vill bli." Että Calonius ei huolinut siitä vähästä sateesta ja muusta tyhjästä herrastelemisestä, oli häneltä aivan oikein tehty.

Nyt onnea omille matkoillenne. Elä unhota itkuvirsiä kirjoittaa Inkerikoilta sekä Suomalaisiltakin länsi Inkerin maalta, ja kirjoita tarkoin ylös, mitkä ovat Suomalaisilta mitkä Inkerikoilta. Kirjoita minullekin Liperiin yhtä toista, niin kirjoitan minä sitte vastaan Sinulle.

Voi hyvin, sitä toivottaa

veljesi
Europaeus.

Mannisella 29 Huhtik. 1854.

90. Ahlqvistille.

[20 p. elok. 1854.]

Veliseni Oksanen!

Tokipas jo rupeat tuntemaan, etten minä hyvänkään asian puolelle tahdo mennä totuudesta sivuitse, kuin jo alat myönnetyllä, että minun haluni saada Inkeren maalle runonkerääjätä ei ole ollut tyhjän peräistä, Ja vieläpä pitäisi Sinunkin saada perästäsi jonkun toisen laulunkerääjän, sillä et Sinäkään niitä tarkoin ole voinut saada käydyiltäkään paikoilta, vielä vähemmin käymättömiltä. Vain onkos vielä "Engelsmannit" tahi mitkä muut olevinaan estämässä uusia laulun keräyksiä? etc., etc., etc.

Minä kävin kuukauan ajan Collanin ja Roschierin keralla Pielisellä ja Ilomantsissa laulantoja j.m. keräilemässä. Sill'aikaa olit Sinä kirjoittanut Eriksonille. Tämän kanssa saat nyt Inkeren laulut mitä minä mennä syksynä sieltä keräilin. Entiset keräykseni minä lähetin Lönnrotille, joka ne lienee antanut Seuran kätköön. Saat nyt konstia koittaa lauluin toimituksessakin, mitä minä olen kielen murteen jälkeen kirjoittanut, esim. *päähän, laivojahan, tyttöjä*, ku pitäisi olla *päänsä, laivojansa, tyttöä*, se on

ojaistava toimituksessa kirjakielen jälkeen. Kuitenkin ovat venäen karjalan *tulevi* ja savokarjalan *pahoa* minun mielestäni vältettävät, koska tutut ja yleiset muodot semmoisissa paikoissa Inkerelläkin käytetään. Hoida Sinä vaan tarkoin laulujen runollisuutta ettei se korjattavissakaan paikoissa jää korjaamatta. Kuitenkin on tarkka varovaisuus semmoisessa korjaamisessa pidettävä. Esim. panisin minä sivulla 204 säkeen *Läpi kankahan pajuisen säkeen Läpi korven kuusperästä*, niin sopivat kertosaäkeet paremmin yhteen. Kaiketi olkoon runolaulu itse korjaamisensa johdattajana. Muuten on Sinulla siinä kaksi tietä valittavaa, joko ruveta historialliseksi tai runolliseksi korjaajaksi. Minun mielestäni ei laulurunoissa historiallista korjausta tarvitsisi, mutta kertomarunoissa välttämättömästi molemmat, jouda Sinä sitte mitä joudat.

Oletko itkuvirsiä kirjoittanut Inkerikkoloilta? Niitäkin pitäisi jo toimitettaman painettavaksi. Korkokarttoja ja muita syrjemmäisiä toimituksia ottaa kyllä Seura kustantaaksensa, mutta entiset keräykset saavat maata takaperillä. Sama on laita loihtujen kanssa. Onhan niitäkin Inkerellä. Oletkos niitä saanut ja niiden konstia, arpomista j.m. tutkinut ja kysellyt? Hevaalla ja Soikkolassa lienee tässäkin asiassa parahiten opittava.

Vatjalaisten sanoja sekä häälauluja on minulla myöskin, mutta tokko niitä nyt kerinnet ruveta toimittamaan painettavaksi. Niitä lauluja on Suomalaiselle kuitenkin yhtä vaikea ymmärtää kuin virolaista kirjaa. Jälestäpäin voit ne saada, jos tahdot.

Sano terveisiä paljon Pastori Sirénille ja muille tuttaville ja voi itse hyvin, sitä toivottaa

veljesi
D. E. D. Europaeus.

Liperissä 20 Elok. 1854.

91 a). Lönnrotille.

[28 p. maalisk. 1858.]

Veli oivaiseni!

Ole nyt niin hyvä ja lue tätä seuraava kirjoitukseni Seuran ensitulevassa kokouksessa ylös. Minä en nyt pitemmältä tahdo kärsiä sitä Inkerin maan lauluin tuhoon tuomitsemista, mutta tahdon kaikkein innostuneitten syrjäensuurein saksistakin sivuitse saada se asia julkisestikin tuomittavaksi. Minä mietteissäni jo olen antanut liiankin pitkältä perää kansan kytkyläisyyden vastustelemissille, mutta nyt se kipeimmästi pernaani pureva kohta, se kuin minua julkisestikin on häväisty siitä kuin en hämmästynyt sitä julkisesti esitellessäni, että Suomalais-ungarilaiset ovat paljoa likempänä indoeurooppalaista sukukuntaa ja siis (huhhuh!) sukua sille väkisinkin kansallisuudeksi tunnustettavalle slaväniläisellekin kansakunnalle, paljoa likempänä kuin turkkilaistattarilaisia, sekin kohta nyt on pajuun pantava. Minä nyt Pietarissa käydessäni keräsin hyvän tukun vogulilaisia ja ostjäkkilaisiakin sanoja sanakokoukseni täytteeksi ja samoin Indoeurooppalaisiakin sanoja eri kielistä, ja olen tullut siihen tolkkuun, että vanhat sanat melkein jokainen, josko ei vaan täytehensäkin jokainen ovat suomalais-ungarilaisissa kielissä läpensä indoeurooppalaisia. Viimeksi aivan kuin sain tietääkseni, että suomalais-unkarilaiset sukusanat *vävy* = ruots. *sven*, *miniä* latin *zuona*, *kaaso* (= nainen) = *gatte*, *hustru* ovat yhtä, ehkä se ei tässä kuinkaan selvästi näy, kuin on vaan joku yksinäinen eikä sekään likeisin sanan muoto kummaltakin puolelta tähän ylös pantu. Kaikki muutkin sukunimitykset ovat suomalais-ungarilaisissa kielissä indoeurooppalaisia. Näistä tutkinnoistani minä kohta tulen pelkäämättä kirjoittamaan julkisuudenkin eteen.

Ole nyt niin hyvä ja sano minulta paljon terveisiä Professori Akianderille ja Valtaneuvos Nordmanille sekä muille tuttaville. Minulle sopinee nyt ensipäässä kirjoittaa Joroisin kautta Rantasalmille.

Kansallista vapautta ja -valistusta
rehellisesti ahkeroitseva
veljyesi

D. E. D. Europaeus.

Muille en sinne nyt ennätä kirjoittaa.

Heinävedellä 28 Maalisk. 1858.

91 b). Suom. Kirj. Seuralle.

Korkeasti kunnioitettava Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Esimies!

Se on kyllä tietty, että Kirjallisuuden Seurassa toissa syksynä varsinainen päätös on ilmoitettu tulleen tehdyksi sen päälle, ettei Inkerinmaalle Kirjallisuuden Seuran kustannuksella enää koskaan ketään saisi lähettää siitä syystä muka, että sieltä on havaittu saatavan varsin vähän ja jotenkin halpa-arvoisia runoja. Mutta koska minä tähän päätökseen oikeastansa katson olevan sen syyn, kuin nyt tämän aikaiset julkisen mielen ohjilliset kovin ovat kiihtyneet kansallisuuden luonnollisia elon ja olon oikeuksia kieltelemään ja vapaammaksi pääsemästä uudestansa kiinnemmäksi kytkemään, ettei se niistä tarpeellisista suitsista varsin itsellisille ihmisellisille jaloillensa pääsisi; mutta tällainen perustus kuin julkisuuden edessä ei millään lailla voi koossakaan kestää; niin minä nyt, kuin Kirjallisuuden Seura on voinut taaskin vielä määrätä 60 Ruplaa runojen keräystä varten "Suomenmaan sisäpuolella" niin minä sitä tahtoisin tämän kautta sekä Teille että koko Seuralle muistuttaa, että se on aivan tosi, mitä minä kaikesta vastenhankaisuudesta huolimatta monet kerrat olen Kirjallisuuden Seuralle vakuuttanut, että länsipuolella Inkerinmaata, varsinkin Kaarostasta (Oranienbaum) lähtein aina Narvan joelle asti lauletaan enemmän kuin missään muualla koko siellä maisin, varsinkin kuin koko se matka enimmäksi osaksi melkein lämmältänsä on niiden laulurikasten venäen uskoisten Inkeröiden asuttavaa tahi että niitä ainakin likeltä Kaarostaa Laukaan joelle asti, likelle Narvan jokea, asuu Suomen uskoisten seassa. Sen puolen laulut ovat vielä senkin puolesta erinomaisen arvoisia, kuin ne ovat aivan omituisia sekä sen paikkakunnan eripäällänsä olemisen puolesta siellä meren takasyrjässä että myöskin sen tähden, kuin ne siellä asuvaliset Inkeröiset ovat sen puolen alkuperäistä kansaa ja niiden edustalla Pietarin kohdalla enin osa on Savakoita, jotka ennen vanhaan Wiipurin puolelta Rannan kihlakunnasta lienevät sinne muuttaneet, koska kieli heillä on likeisintä Wiipurin puheesen. Kuin nyt Ahlqvist ja Slöör muinoin Sakkulan ja Raudun puolella sekä itäpohjoisessa osassa Inkerinmaan puolta keräsivät toinen 500, toinen 400 runolaulua ja silläkin kulmalla vielä Vuoleen pitäjäs on kokonansa koskematointa ja samanlaista myöskin Valkeasaari, Kelttu ja Rääbowa; niin tottapa siellä Inkerinmaalla sitten vielä runoja löytyy useammallenko kuin yhdelle runonkeräysmiehistölle. Mutta niinkuin sanottu on, Kaarostan ja Narvan väli, jota on kappale pitemmältä, kuin Kaarostasta itään päin aina Järvisaaren pitäjän itärajalle Suomalaisia löytyykään, se on ennen kaikkea välttämättömästi ansaitseva runon keräystä, ja ilman pitemmältä viipymättä, kuin jo on kipeästi pelättävä, että moni merkillinen vanha laulu laulajain kuoleman kautta jo on ijäksi päiväksi käsistämme katoon mennyt. Minä sitä aina olen parasta odotellut ja parasta toivonut; mutta vaikka Strählman ei käynyt Kaarostassakaan asti, eikä edempänä länteen päin kuin Tyrön kirkolla, niin kuitenkin jo Seurassa päätettiin koko Inkerinmaan etevimmät runopaikat oikein tavan taiten häviön jälille heitettäväksi. Kirjoitinhan minä siitä samasta asiasta muinoin Morgonbladiinkin, ja selitin missä minä niiden paikkain ympäröksellä silloin kävelin. Minä jo silloin niin kipeästi tunsin tämän kansallisuuden vihan purevaisuuden, että kuin tulini yhdelle aivan parhaalle runon paikalle Hevaan joen kulmalle (venäksi Кавашки), niin se tunto, että nyt minä olin tullut semmoiselle paikalle, jossa runon saaliit tulisimmaksi poltoksi kiihoittaisivat tämän kansallisuuden vihan purevaisuuden, jota minulla silloin vielä oli liian vähän puolta toivottavalla onnella vastustamaan, se tunto silloin minusta kävi niin raskaasti ja kipeältä mielelle, ettei minussa rehellisellä tunnollanikaan ollut sitä miestä, että olisin kärsinyt ruveta yhdeltäkään kysymään näitä vihan valtaan jo silloinkin ennen paperille panemista tuomittuja runoja. Nyt minä tätä asiata tahdon Teille mietittäväksi esitellä, että se olisi hyvä aika käsissä, että nyt ensitulevassa Seuran kokouksessa, johon tämä kirjoitus hyvin ehtii, se Inkerin maata vihaava ja oikeastansa vaan minun kansallista intoani siltä kohdalta syrjään kostava päätös tulisi sekä Seurassa että sitten sanomalehdissäkin kumotuksi julistetuksi ja että määrättäisiin sinne myöskin lähetettäväksi halullisia runon keräjiä. Tytärsaareissa, Lavansaarissa, Seitskaarossa ja Suursaareissa minä myöskin olen kuullut olevan runsaasti lauluja. Varmaankin niitä on myöskin Valkijärvelläkin, joka varsinkin sentähden on merkillinen paikka, kuin siellä on kylä nimeltä Päivilä ja toinen Ilmala ja vielä Lierilä. Ei etäällä sieltä on Kaukojani ja muita Kauko nimisiä paikkoja. Suvanto myöskin on likellä, kaikki semmoisia paikkain nimiä, joita Kalevalassa nimitetään, sillä minä sen muistan aivan selvään, että joka paikassa sekä Wenäjän Karjalassa että Suomen puolella aina runoissa sanottiin Päivilä, niinkuin se vanhassa Kalevalassa läpensä onkin pantu, ehkä se uudessa Kalevalassa siitä on tullut muutetuksi toisin kuin laulajat sitä yleisemmin ovat käyttäneet, nimittäin Päiviläksi. Tästä nyt olisi tutkittava, josko ei ennen vanhaan, kuin Vuoksi oli niin yläällä, että Kiviniemen kannaksen ylitse vesi kulki Suvantoon, josko ei silloin liene vesi seisonut Päivilän ja Ilmalan kyliin asti, niin että josko ei niissä näkyisi jotakuta ennen aikuista rantapengertä.

Kuin minä nyt olen itse täällä Heinävedellä ja aina innollinen Suomen kansan vanhain runoin kokoon keräämisen perään, niin totta minä täällä nyt myöskin tahdon itsekin saada käsilleni ne Kymäläisen runot, joita täällä vielä osataan; niin että jos Seura tahtoo sitä nyt tarjottua runomatkarahaa muuttaa matkarahaksi Inkerinmaalle, niin sentähden Kymäläisen runot eivät häviä; mutta muuten minä tulisella halulla pyytäisin Seuraa, että nyt aivan vitkailematta määrätä sen maan ihan parhaisiin runopesiin runon keräjiä lähetettävän, jossa jo Suomen uskolaisten harvempilauluisessa paikassa viisin sadoin

miestä päälle jossakussa vähässä ajassa runoja kerätään. Erittäin on mainittava, että länsi Inkerinmaassa Suomen uskoisetkin vielä käyttävät itkuvirsiä ja semmoisia Suomen uskoisten itkuvirsiä ei vielä ole kerätty alkuakaan. Niiden paikkain Wenäen uskolaisten Inkeröisten itkuvirret ovat kyllä myöskin kirjoituksen ansaitsevia.

Tällä tilaisuudella minä tahdon yhden jo kauvan asianani olleen asian esitellä, sen, että jos Seura tahtoisu pyytää Murmannia Borgin Suomalaista Sanakirjaa valmistamaan, niin hän siihen työhön aivan mielellänsä ryhtyisi. Sitä hän jo viimeis kesänä minulle puhui; mitä hän nyt vaan virkkanee? Saan minä myöskin kysyä, josko ei Seura tahtoisu ostaa niitä kappaleita Karjalan Kevätkäköistä runonkerääjillensä jakaaksensa, joita minulla vielä on Frenkeliltä saamista. Niitä lienee siellä vielä satakunta. Apoteikkari Clouberg Wiipurissa lupasi maksaa kopeikka arkkia päälle. Siinä ei sivulukuun ole täyttä kuutta arkkia, vaikka arkknumerot osoittavat kuin jos olisi palainen seitsemättä. Jos Seura ne ottaa vaikka samaan maksuun kuin Herra Clouberg, niin jääpi niistä ainakin kuletusmaksu Helsingistä Wiipuriin pois.

Minä aina olen Teidän ja Seuran

nöyri
ja
rehellisin
palvelia.
D.
E.
D.
Europaeus.

Heinävedellä 28 Maalisk. 1858.

92. Lönnrotille.

[23 p. huhtik. 1858.]

Jalo Veljyeni!

Suometar ilmoittaa aivan mieleisen asian minulle kirjoitukseni lukemisesta; mutta koska se tapahtuu semmoisilla sanoilla, jotka tahtovat sanoa, kuin josko minä mitäkin perättömiä siinä olisin rohennut Kirj. Seuran eteen julkisesti tunkea; niin sentähden minä pyytäisin, että olisit hyvä ja välttämättömästi lähettäisit minulle takaisin joko kirjeeni itsensä tahi kopion siitä. Tarpeeni saatuani minä kohta lähettäisin kirjeeni Sinulle takaisin, jos Sinä sen minulle lähettäisit. Jos siinä on perättömiä, niin se rehellisesti on oikaistava yhtä julkisesti kuin Suometar sen asian nyt on esiin vetänyt; mutta jos ei, niin ainakin minä en sitä ensinkään kärsi, että sillä lailla häväistystä saada semmoisesta asiasta, jossa se ei varmaankaan ole muuta kuin kipeän koston salasyrjäistä pistämistä.

Ole nyt vaan niin hyvä ja lähetä välttämättömästi ensi postissa Joroisiin se, mitä jo on sanottu, sitä anoo

rehellisyttä rakastava veljyesi
D. E. D. Europaeus.

Liperissä 23 huhtik. 1858.

93. Lönnrotille.

[12 p. kesäk. 1858.]

Veli kultaiseni!

Vielä toiseenkin otteen minä koettelen Sinulta pyytää, että olisit niin hyvä ja välttämättömästi lähettäisit minulle joko sen minun kirjeeni itsensä, jonka minä Sinulle Inkerinmaan asiassa kirjoitin, tahi kopion siitä, ja jos pääkirjoitus tulee, niin minä sen uloskirjoitettuani kyllä lähetän takaisin. Elmgreeni sitä paperistansa etsi, mutta ei löytänyt ja sanoi, että se aivan vïssisti on mennyt Sinulle takaisin. Joroisiin sitä ei ole tullut eikä nyt tällä välilläkään, kuin sieltä läksin, sitä ole tänne takaisinkaan lähetetty, niin ettei sitä siis senkään perästä eikä mitään vastaustakaan Sinulta sinne ole mennyt. Mutta ole nyt niin hyvä ja lähetä minulle vähintäkin vastaus tämän kysymyksen päälle, että tiedän mitä julkisuudelle sanon, sillä minä en ensinkään voi sitä kärsiä, että olla vastaamasta estettynä häväistyspahkuna siitä syystä kuin en tahdo myöntyä kansan kurkkua kuristamaan, ettei se liian omille kengillensä pääsisi "syrjäkulman suitsiloista, kahleista kavalluskunnan".

Ole nyt vaan niin hyvä ja kirjoita kohta tänne. Minä muutaman päivän ehkä viikon perästä lähdän täältä takaisin Rantasalmille, jossa joka mies on innoissansa saada vaan kansan koulua ja viina peräti pois koko paikoista.

Jos minun täältä pois lähdettyä kirjoittaisit, niin kyllä sittenkin kirje tulee minun perästani. Minun pitää vielä kirjoittaa koko kirja kansallisuuden asioista ja tämäkin Inkerin juttu on siihenkin tuleva.

veljyesi
Europaeus.

Helsingissä 12 Kesäk. 1858.

94. Lönnrotille.

Joroisissa 16 elokuussa 1858.

Jalo Veljyeni!

Kiitoksia hyvin paljon lähetyksestäsi, jonka vasta nyt Helsingissä kauvan viivyttyäni Rantasalmin kautta tänne matkatessani siellä sain käsihini. Sen minä kohta lähetän takaisin jälleen, niin pian kuin vaan ennätän ottaa siitä kaksi kopiota.

Varsin hyvä uutinen minun puolestani on se, kuin Mikkelissä "Kuvernyörin puolesta" on myönnetty lupa kirkonkokouksen pitoon kansankoulun saamiseksi Rantasalmille semmoisille perustuksille, kuin myötäseuraavassa Julkisten Sanomain lehdessä lyhykäisesti kerrotaan. Rantasalmilla on kymmenen vuoden sisään melkein yleiseen levinnyt se tapa, että pitää häitä ja kaikkia muita pitoja talonpojissa peräti ilman viinatta. Sanotaan, että "ei muka muualla kuin huonommissa paikoissa vielä viinaa pidoissa nähdä talonpojissa". Herrat ja papitkaan eivät vielä kuitenkaan ole tahtoneet ruveta semmoista esimerkkiä ihmisille antamaan, enkä tiedä milloinko siksi sivistynevät. Eiköhän Helsingissä siellä suurimmaksi kehitetyn sivistyksen vaikutuksen vallassa, tämä Rantasalmin talonpoikain esimerkin seuraaminen jo jaksaisi jaloillensa päästä, vaikka jonkun enimmästi sivistyneen luona?

Nyt tulee Rantasalmille kohta kirkonkokous, mutta minun pitää ensin matkustaman sinne yhden talonpojan luokse, joka tahtoi minua kulkemaan kansansa yhdessä muutamissa taloissa asiata edeltäpäin selittämässä, niin että ukot siitä ensin saisivat paremman käsityksen. Mutta pian joka ainoa, joita minä tähän asti siinä asiassa olen saanut puhutella, niin kaikki ne ovat sen asian puolella, että vaan saada estetyksi rännärien viina pois ja varsinkin sitä että saada joka miehelle sama oikeus kuin nyt on Nimismiehille annettu, että ottaa vieras ja luvaton viina ja viinakalut pois missä vaan tapaa ja saada 2/3 sisääntuloja siitä omaksi osaksensa, niin että sillä lailla paljoa paremmin pois estetyksi kuin nyt, kuin on tuhannen teitä ja paikkoja viinalla, joita ei Nimismiehen silmä älyäkkään eikä tapaa.

Ole nyt niin hyvä ja lähetä minulle luettelus semmoisista sanoista, jotka ovat sukua venäläisiin sanoihin. Akademikus Sreznevsky niitä tahtoi minulta keväällä Pietarissa ja voisi vielä joku sattua minunkin tutkintoihini, joita minä ahkeran perään olen toimittanut ja merkillisiä onkin niistä selinkoja selvinnyt, niin että lätin kieli onkin tullut likeisimmäksi suomalais-unkarilaisten kielten perisukulaiseksi, vaikka oppineet ovat sanoneet, että lätin kieli vaan on "Suomen kielen kanssa sekoitettu".

Ole nyt Veli oivaiseni, niin hyvä ja toimita jos vaaditaan, 28 ruplaa Kamrer Wegeliukselle velkaini korkorahain maksuksi. Minä tulen kyllä kohta saamaan rahoja sen asian maksuksi, vaikka kyllä nyt paikalla en voi lähettää. Jo se olisi tullutkin maksetuksi aikojakin, jos en olisi niin ijänkaiken myöntymätöin kaikkiin vastenhankalaisuuden mieliin. Mutta nyt jo alkavat tiet avautuakkin. Toivoen ettet minun suoria kansallisia tarkoituksiani kieroön katso ja auttamatta heitä olen aina kunnioittava

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

95. Lönnrotille.

[6 p. syysk. 1858.]

Veli Kuntoiseni!

Nyt minä tahdoin ilmoittaa, että kahden viikon sisällä minulla on vissi lupa saada rahoja, niin että silloin minä saan lähettää sen korkorahasumman, jonka minun sinne tulee maksaa. Sen minulle lupasi Sahan patruuni Pietar Sopenen ja kaksi viikkoa tästä lukein minä häntä tulen tapaamaan Rantasalmille, jossa silloin jo on kuulutettu pidettäväksi se kirkonkokous siitä viinan pois heittämisen ja kansan koulun ylös asettamisen tuumasta, josta minä jo ennenkin lienen kirjoittanut. Saattehan nähdä, siinä tulee hyviä neuvoja liikkeelle, niin että minä sitä en ensinkään epäile, ettei se hyvinkin onnistu vielä se tuuma.

Tässä minä nyt monen kiitoksen kanssa saan lähettää takaisin sen keväillisen kirjeeni runonkerääjistä Inkerinmaalla. Lieneekö Länkelästä mitä kuulunut, vain onko hän jo tullut takaisin ja kuinka lie onnistunut hänen matkansa? Minun laajat kielten vertomatutkintoni alkavat jo ruveta kokoon kyhäytymään. Kuinhan saisin ensin muutamia syrjäsaksissa olleita kiivaita kirjoituksiani julkisuuden eteen, niin kyllä tässä mies vielä ei ensinkään tapettu ole, jos kohta sitä on nuottaankin pyydetty, johon se ei kuuna päivänä kule.

Terveyyttä ja hyvää menestystä toivottaa

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Joroisissa 6 Syysk. 1858.

96. Lönnrotille.

[27 p. syysk. 1858.]

Veli hopeaiseni!

Tässä minä nyt voin lähettää Sinun kauttasi Kamrer Wegeliukselle 20 Ruplaa hopeassa. Koko summaa minä nyt tälläkään kertaa vielä en voi lähettää, mutta parin viikon sisään ja luullaksenikin jo tulevassa postissa.

Ei nyt anna aika muuta kirjoittaa kuin voi hyvin sitä toivottaa

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Joroisissa 27 Syysk. 1858.

97. Lönnrotille.

[Pääsiäism aanantaina 1859]

Jalo Veljyeni!

Tahtoisin minä vielä kysyä, jos Kirjallisuuden Seura tahtois antaa minulle matkarahoja Liettyvän ja Lätin maihin, sillä sen minä olen nyt havaannut, kuin olen saanut käydä Nesselmannin Litthausisch Deutsches Wörterbuch, Schleichers Litthausische Sprachlehre ja Potin De Borusso-Lithuanicae tam in slavicus qvam letticus lingvis principatu commentatis j.m. läpi, että sekä Suomalais-ungarilainen kielioppi että sanastokin ja kansalliset tavatkin ovat Liettyvän ja Lätin kansasta lähintänsä kotoisin. Göthin kansa näyttää toisella korvalla olleen lähin naapuri tahi Saksan sukuinen kansa yleiseen. Minä viikkokausi takaperin yhdeltä Venäen upsieriltä sain sen selityksen, että Liettyväläisten *kanklai*, joka tulee sanasta *kankele*, suomeksi *kello*, että se muka on ihan samanlainen soittokalu kuin Suomalaisten kantele, toisesta päästä viistoon leikattu ja kielet vaskilankaiset ja чудесно какъ играеть. Venäen puolisten Liettyväläisten ja varsinkin niiden hyvin eroavaisten Shmuudilaisten kieltä ei näy eikä kuulu paljon vielä olevan tutkittunakaan ja kuin jo Preussin Liettyvän kielestä kaikki suomalaiset participiumit sekä vähintäkin neljä sananpolvia: minkäpolvi, missäpolvi, minäpolvi ja accusativus alkuansa päätteellä m on tullut Suomen kieleen ja monta muuta alkuperäistä juurta sieltä voipi johtaa vielä nytkin, niin siitä syystä niiden kielten tarkempi tutkiminen onkin Suomalais-ungarilaisten kielten tutkinnon perustusehdoiksi katsottava. Näistä minä jo Oksasellenkin kirjoitin. Kuin Kirj. Seuran Lapin matkaani

varten minulle lupaamat rahat minulta silloin jäivät ulos ottamatta, niin nyt minä ne tahtoisin anoa itselleni. 50 tahi 60 ruplaa olisi minulle kyllä. Nyt minulla tähän tärkeään tutkintoon olisi halu ja tilaisuus. Kaksi kuukautta olisi ainakin kyllä sitä matkaa varten, jos ahkeraan liikkuu, ja eihän siellä tarvitsekkaan niin paljon matkoilla aikaa menettää kuin vuorokaudessa täältä pääsee Pskoviin asti Lätin rajalle. Eihän näistä tutkinnoista Kirj. Seuralla tarvitse olla mitään pelkoa, että minä muka niillä varkoittaisin "för att behaga Hyssen", sillä Venäen kieli on kuitenkin syrjemmässä sukulaisuudessa Suomalais-unkarilaisiin kieliin ja jääpihäu Suomalais-ungarilaisille kielille kuitenkin täydellisen kielikunnan omaisuudet sittenkin paikoillessa. Kansallisuuden suhdat eivät ole miksikään kuolemaksi ihmiskunnalle, mutta siksi minä niiden väkivaltaista kuolettamisen pyyntöä koko ikäni aikoina jään katsomaan, tulkoon tämä kuolettamisen pyyntö sitten mistä päin hyvänsä.

Ole niin hyvä Veliseni ja lähetä minulle takaisin se viimeinen kirjeeni Sinulle. Minä siitä otan kopion jos niin tahdot. Ole myöskin niin hyvä ja vakuuta Kamreeri Wegeliukselle että minä toimitan kasvurahani kohta.

Elä terveenä, sitä toivottaa

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Pietarissa Pääsiäismaanantaina.

Atressini: въ домъ Князя Лейхтенберга Н:о 21 напротивъ большой конюшенной но Невскому Проспекту, кв. 18.

98. Lönnrotille.

[7 p. kesäk. 1859.]

Veliseni!

Etkö liene ymmärtänyttä sen keskoisen velkakirjan käyttämistä koska et siitä viimen kirjoittanut mitään, mutta ilmoitit, että Herra Wegelius minua vielä odottelee. Täällä sattui, että Herra Kuunikki pääsiäisen alla sai kovan ajoksen leukapielellensä joka häntä piti kolme viikkoa kiinni ja niin estyivät minunkin rahalliset pyyntöni silloin ja sitten eivät töiden päällä pakatessa tahtoneet saada latojata kirjan painoon, joka myöskin teki viivytyksen, niin että nyt en niin kohta muulla keinoin voi saada rahoja kuin jos ei sen velkakirjan takauksilla. Jos nyt niin ei onnistu Helsingissä, niin ole hyvä ja lähetä se velkakirja minulle takaisin. Adressini on: Въ домъ Князя Лейхтенберга на Невскомъ Проспектъ Н:о 21 кв. 18.

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Pietarissa 7 kesäk. 1859.

99. Lönnrotille.

[27 p. kesäk. 1859.]

Veli Hyväiseni!

Varmaankin Sinä et liene saanut sitä kirjettä, jonka minä Sinulle Ahlqvistin kirjeen kanssa lähetin, sillä Ahlqvist lienee jo aikoja maalla. Etkä Sinä varmaankaan ole ymmärtänyttä minun anomustani sen puolikeskoisen velkakirjan suhteen, jonka minä Sinulle lähetin, kuin sitä ei itseäkään ole kuulunut takaisin tulevan ja kuin Sinä viime kirjeessäsi ilmoitat Kamreri Vegeliuksen odottelemista ihan kuin jos minulta vielä erinäisiä rahoja siihen olisi odoteltavana, etkä sanallakaan mainitse, josko sieltä niiden saatuin takausmiesten takauksen päälle rahoja on vain eikö ole toivomista. Mutta kuin kumpaisessakin tapauksessa se minun sinne lähettämäni velkakirja olisi pitänyt tulla tänne takaisin, niin kuin sitä ei ole kuulunutkaan, niin siitä minä luulen, ettet Sinä minun tarkoitustani oikein liene hoksannutkaan. Se

semmoinen kirjoitus ei minulta suinkaan pitkälle pois olemaan joutaisi. Ole sentähden niin hyvä ja lähetä se pikimältään tänne minulle takaisin, jos sitä vaikka siellä jossakussa paikassa tarvitsisikin, sillä voipihan sitä näkemisestäkin jo vakuuttaa, että on minulla takausmiehet valmiina 50 Ruplan päälle.

Minä jo Ahlqvistin kirjeen myötä lähetetyssä kirjeessäni selitin sitä, mikä minulla alussa pitkältä esti täällä rahoja saamasta. Nyt minä viikon päästä saan päätöksen semmoisen työn päälle, jota yksinänsä tulee kestämään ainakin kaksi vuotta ja josta minun pitäisi tuleman saamaan hyvän palkan, saas nähdä viikon päästä kuinka sitä määrätään. Kuunikki on jo pyytännyt minua määräämään ja minä en suinkaan tahtoisi vähempään mennä, kuin että 6 tunnin työstä päivää päälle vähintäkin 600 Ruplaa tulisi vuodessa. Kukatiesi saan enemminkin. Se on 9 kappaletta suurta ja laajaa karttakirjaa täynnä maanmittarein karttoja Käkisalmen läänistä ja Inkerinmaalta, joista kaikki nimet ja luettelukset sekä muut kirjoitukset ovat kopioittavat. Saas nähdä, joskohan minä en saanekkin oikein seisovaisen toimituksen näissä töissä, niinkuin Kuunikki jo vähin on viihkaillut, sillä hän puhuu, että niitä on ja haetaan kokoon täällä paljonkin semmoisia vanhoja kirjoituksia Manttaalilenkiä ja m., joita kirjoittamassa pitää oleman suomen, ruotsin, saksan sekä venäjän tunteva mies. Mutta ensinkin se karttain uloskirjoitus minulla jo on vissinä työnä ja jo kauvan sitten alullakin ja tämän sivussa minulla täällä kyllä valmistuvat monet muutkin tuumat ja tutkinnot niin että nyt ei muuta kuin anna soittaa vaan. Ja kansallisten tuumaini onnistamista minä kaikkein vähimmin nyt epäilenkin. Ne vastustelemiset ne minulle eivät ole yhtään pahempia kuin sitä kiusan kipeämpiä todistuksia kansallisuuden hengen kiertäjäin tuumista ja tarkoituksista. Ehkä niitä ihania privaattisensuuria ei joka tuvassa ystävinä ienekkään.

Elä nyt pane pahaksi, että sen velkakirjankin kanssa olen Sinulle puuhaa tehnyt.

Veljyesi
D. E. D. Europaeus.

Pietarissa 27 kesäk. 1859.

100. Lönnrotille.

[11 p. helmik. 1860.]

Jalo veljyeni!

Ompas nyt, kuin ei Kirjallisuuden Seuran puolesta sitä unkarin kielistä suomalais-unkarilaista kielentutkintokirjaakaan minulle käsiin lähetetä. Tulevaan kokoukseen minun varmaankin pitänee kirjoittaa siitä erinäinen perusteleva anomuskirja, sillä eihän toki se hyvä tarkoitus, että kaikilla kurilla masentaa liian laajoja kansallisia sukuyhteyksiä suomalais-unkarilaisten tiloilta tuonemmaksi, — eihän toki se keinoja pyhittäne. Mutta ole kuitenkin veli hopea hyvä ja ilmoita kohta, jos on jotakuta varsinaista asetusta Seuran kirjastoa varten sen päälle, etteikö missään tilassa Seuran kirjaston kirjoja oikeastaan saisi lähettää tahi päästää maalle asti hyödytystä levittämään.

Toinen asia olisi, että jos olisit niin hyvä ja ilmoittaisit minulle, josko jo on ilmoitettu tahi milloinko ilmoitettava Venäjälle matkustaville stipendiumia, joka nyt on korotettu 750:ksi R:ksi, ja jota muka muutkin yliopiston käyneet, ei yksin ylioppilaiset, saavat etsiä, ja ei niinkään, että vaan jossakussa Venäjän yliopistossa oleskellaksensa, mutta että saavat matkustella Venäjällä ympärikin ja muissa asioissa, esim. kielen tutkinnossa työksennellä. Se-se sitten minulle olisikin ihan omainen etsittävä. Rehtori siitä parahiten tietää.

Minä nyt olen tullut tänne Sahan patruunin Pietar Sopasen luokse hänen poikiansa opettamaan 3 tuntia päivässä, josta 6 ruplaa kuukaudelta on palkkaa, mutta paras sisääntulo on aina omista kirjoituksistani saatava. Kalojakiin täällä ruvetaan siittämään ja äännöskuvianikiin minä lasten kanssa täällä saan ruveta koettelemaan.

Tänne kirjoitetaan Savonlinnan kautta. Kirjoita aivan kohta, sitä anoo

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Heinävedellä Säynetkoskella 11 Helmik. 1860.

101. Lönnrotille.

[21 p. toukok. 1860.]

Veli oivaiseni!

Nyt minä voin tarkoin nimittää sen unkarin kielisen suomalais-unkarilaisen kielikunnan tutkintokirjan, jota minä tuonnoin kysyin. Se on *Finn-magyar nyelv, irte Kallay Forencz, Pesthen(-ben?)* 1844. Minä muistelin kiini kirjoittajan nimeä Karayksi tahi sinneppäin kuuluvaiseksi, niinkuin se jotenkiin likelle käypikiin. Tämän nimen minä nyt tapasin Suomi-kirjaan vuodelle 1858 sivulle 379 ylöspannuksi. Elmgren minulle pari kuukautta sitten lähetti yhden toisen kirjan, josta minä omakseni en voi saada mitään etua. Sen kirjan minä tahdon viikon parin päästä lähettää takaisin, kuin täältä lähdän Viipuriin ja Pietariin; sillä nyt kirjakirstuni jo lienee Heinävedeltä Säynetkoskelta mennyt Lauritsalaan minua odottelemaan. Minä siis hartaasti anoisin että jos olisit hyvä ja lähettäisit tämän kirjan minua varten menemään Viipurin postikonttuoriin, ja jos se minua siinä ei ennätä, niin kyllä minä sen niin toimitan, että se menee Valkiasaarelle Schröderille, joka kaksi kertaa viikossa lähettää maitoa ja muuta herkkua Pietariin, ja silloin voipi toimittaa sen menemään Sirénille. Minä siellä Pietarissa nyt tuumaankiin saada näille kielten tutkinnoilleni parempaa ulkonaista menestystä. Viime postissa minä kirjoitin Professori Arpelle ja kysyin sitäkiin, jospahan toki ei Suomen tieteellisyyden Seura tahtois ottaa vastaan jonkun lyhemmän ja erittäin Suomen tieteilijöille ja muille lukioille luettavaksi aivotun selityksen näiden tutkintoin ilmituotteista (resultater) ja niiden perustuksista mutta myöskiin niiden vahingoittamattomuudesta ja tärkeydestäkiin valtiollisista ja kansakunnallisista katsannoista nähden; sillä sitä ne meidän kansakunnallisuuden kangertajat niistä minun tutkinnoistani pelkäävätkin, että niistä kansallisuuden puoli saapi semmoiset tuet, että se kansallisten turpasuitsien pito sitä perää ehkä uhanneekiin mennä näiden syrjäkonttilaisten kynsistä pois perin pohjin.

Professari Arpelta saat kysyä, mitä minä hänelle pitemmältä olen kirjoittanut.

Voi aivan hyvin, sitä toivoittaa

veljyesi

D.

E.

D.

Europaesus.

Liperissä 21 Toukok. 1860.

102. Lönnrotille.

[13 p. elok. v. l. 1860.]

Jalo Veljyeni!

Tässä nyt seuraa se minulle tarpeetoin kirja takaisin. Ei sattunut minulle aikaa ruveta sitä Viipurissa kirstustani kaivamaan ja postiin puuhaamaan eikä siitä liene ollut haittaakaan, kuin Teillä ei kuitenkaan kukaan liene sitä tällä välillä kysynytään. Herra Kammarförvandt Rabben kirjan minä vielä en ole tullut läpikäyneeksi muuta kuin pikaiseltaan. Mutta kohta sillään minä senkiin lähetän, kuin siitä ei suinkaan näytä paljon kovuuden kestävää saatavan.

Nyt minä olen kirjoittanut näytteeksi lyhykäisen luetteluksen suomalais-unkarilaisia sukunimiä ja niiden sukuisia sanoja muista kielistä. Nämät vielä vaativat tarkistelemista sekä suomalais-unkarilaiselta että muidenkiin kielten puolelta, ja nyt kuin sotamiehet täällä ovat leiristä tulleet takaisin, niin nyt niistä sopii tavata kunkiin kielisiä sekä Itä-Venäjän suomalaissukuisia että muitakiin täällä, ja saada niiltä semmoisia sanoja heidän kielistänsä, joita tarvis on. Se näytekirjoitus ja sen myötä pari vanhempaakiin samantapaista lienevät nyt tällä välillä Sinunkiin silmäiltäväksesi saapuneet. Olisi vaan tarpeellista, että saisin ne ilman pitempää viivähtämistä nyt niiden takaisin tulevain herrain kanssa tänne. Ja anoisin nyt kanssa, että olisitte hyvät ja samaa tietä lähettäisitte minulle käsille sen unkarilaisen kirjan *Finn es Magyar nyelv, irte Kallai Forencz*, (jälkimäinen ristimänimi), josta minä jo keväilläkiin kirjoitin.

Siinä minun sanan luetteluksessani on ainakiin 40 vissää indoeurooppalaista sukulaisuutta, tahi ihan tarkalleen minä ennen sen pois lähettämistä luin siinä 39 semmoista sanaa, mutta jo sillä välilläkiin olen jo saanut yhtä toista lisää sekä suomalais-unkarilaiselta että indoeurooppalaiselta ja muiltakiin puolilta. Minä sentähden en suinkaan ole niitä, jotka kiistävät, että ne niin kutsutut altailaiset kielet eivät ole merkiksikään sukua suomalais-unkarilaisten kielten kanssa enemmän muka kuin

indoeurooppalaisetkaan. Tätä köyttä minun jo kaikki rehellisyyskiin sekä kaivattua Castréniamme että ihmisyyttä kohtaan yleiseenkiin kieltää vetämästä, sillä minä kuitenkin olen omin päinikiin keksinyt perustavia perustuksia senkiin päälle, että turkkilaistatarilaisetkiin kielet samoin kuin mongolilaisten ja tungusilaisten kielet kaikki ovat yhtä perikantaa kuin joukko muitakiin kieliä, sillä se sentähden ei tee sukulaisuutta suruttomaksi, jos suomalais-unkarilainen kansasto minun tutkintoini mukaan on näytännyt olevansa neljä kertaa lähemmässä sukulaisuudessa indoeurooppalaisten kuin turkkilaistatarilaisten kanssa. Mntta monet kymmenet kymmenkoukkuiset metkut sen jo kyllinkyllä ovat toteen näyttäneet, että tässä vastenhankaamisessa ei olekkaan muuta mitään perustuksenakaan, kuin kansakuntain toinen toisistaan erillään pidättelemine ja senkiin kautta niiden mielivoiman vaivutus syrjäkuntalaisuuden turpasuitsiin, sillä hyvinkiin paljon olisi semmoista, jonka tähden kansa itse sanallisemmaksi saatuansa kyllä kääntyisi kovistelevaan syrjäkuntalaisia itsiänsä ja samaa tietä viskaasi useammat heidän tuulen tuumistansa nurin niskoin. Että ilmi pääsnyt tieto kansakuntain keskenäisestä sukulaisuudesta voimallisesti vahvistaa näiden lähenemistä toinen toisihinsa niinkuin yhtä-arvoisia veljeksiä muinoinkiin, sen myönnyttää jokainen rehellinen yleisen edistymisen ystävä ja puolustaja. Siitä se nyt on, kuin ne jotka ovat niitä tahikka niiden ystäviä, jotka pitävät kansakuntia vaan paljaina valtiollisina juhtakuntinansa, nyt minua näidenkiin tutkintojeni tähden tahtovat kaikin koukuin vastustella.

Kuin nyt nämät minun tutkintoni omasta puolestansa eivät yhtään väännä vitsaa Castrénimme kunniamuistolle, mutta osoittavat, että suureksi osaksi hänen hartioillensa kohoamalla kieli-tieteellisyys on näytännyt voivansa kohota koko kumman laajuisen alan valtiaaksi, ja minä tässä keksinnössä ainakiin voin kehua itseäni yksinäiseksi työksenteliäksi; niin totta minulla lienee oikeuskiin, anoa, että toki Suomen Yliopisto olisi niin hyvä ja yleisen rehellisyyden puolesta anois minulle esivallalta tukea ja tilaisuutta näiden tutkintoni vieläkiin tarkemmaksi tarkistelemissä, ja niin että voisinkiin heittäytyä niiden nojaan koko elinkaudekseni, sillä se minulle olisi mieluisinta ja soveliainta toimitusta, eikä siinä miehen ijäksi tutkimine puuttuisi.

Semmoiset pienet viat minun tutkinnoissani ei pitäisi paljon haitata, kuin niissä tuhat on Sendin kielellä kirjoitettu *hasanhra*, joka pitäisi oleman *hasanhra = hasnghra* tahi ehkä pikemmin *hasghra*, sillä se nenä-äänös siinä sanassa on sen puustavi lukuun kuulumatoin ja ilmautuu vaan semmoisen h-n edelle, joka s-stä on alkunsa saanut. Mutta tämä ei haittaa vähänkään sukulaisuutta ostjäkkiläis-vogulilaisen ja sanskrittiläis-sendiläisen tuhannen muodon välillä.

Olisi niistä minun sinne Helsinkiin lähettämistä tutkinnoistani muutakiin vielä mainittavaa, mutta ne eivät paljon asian kokonaisuutta koske, muuta kuin vahvistavathan vaan sitä mitä jo sanottu on.

Ne päällen kolmen tuhannen muinoiskielisiä paikkain nimiä, jotka minulle ovat osoittaneet Syrjäniläisten ja Ostjäkkiläisten ennen Suomessakiin olleen, nekiin minä vielä tulen ottamaan tutkinnon alle, kuin vaan jaksan ja ennätän, niin että nekiin nyt saisivat tulla työksentelemisteni vaakaan pantavaksi.

Toivon minä toki nyt, ettei Teidän siellä tarvitse syrjäkonttilaisten kuvaa kumartamaan ruveta, vaan voitte yhteistä kaiken kansallista totuutta kunnialla kohdella, ja siinä toivossa minä nyt ja aina olen Sinun totinen

veljyesi

D.

E.

D.

Europaeus.

Pietarissa 13 Elokuussa v. l. 1860.

Adressi: По Гончарной въ финскомъ Придвории.

Ehkä lähetän sen kirjan huomena paketissa, niin ei tule niin paljon maksamaan. Ole niin hyvä ja sano Rektorille Professori Arpelle minulta paljon terveisiä ja että minä hänelle huomenen postissa kirjoitan.

E—s.

Mainio kielten tutkia Bopp'kiin on kirjoitellut Grusialaisten, Tibetiläisten sekä Malayilaisten sukulaisuudesta Indoeurooppalaisten kanssa ja toisessakiin painoksessa kirjassansa Vergl. Gr. mainitsee Malayilaisten sukulaisuutta. Minä hänelle kohta kirjoitan ja selitän suomalais-unkarilaisen hänelle itsellensä liian hajallisen ja vähän tutkitun kielikunnan suhteutta indoeurooppalaisiin ja muihin kieliin. Saas nähdä mitä hän vastaa, sillä hän ei näytä olevan kansakuntain hajoittaja.

[26 p. syysk. v. l. 1860.]

Jalo Veljyeni!

Rahakassani kuivuudesta minä tulin jättäneeksi tässä myötä seuraavaiset kirjat luvatulla ajalla sinne Teillen päin lähettämättä ja ovat ne sitten rahallisempinakiin aikoina sattuneet jäämään unohuksiin.

Koska Te sitä Kallayn kirjaa ette näy voivanne tänne lähettää, niin pyytäisin Sinun olemaan hyvän ja toki kirjoittamaan minulle kuinka suuri kooltaan se kirja on ja onko sen hinta siihen merkitty, niin että voisin tuottaa sen Pestistä käsin itselleni. Suuri se varmaankaan ei voi olla, niin että ainakiin se minusta tuntuu liialta, kuin täällä Egerin Kirjakaupassa anottiin kahta ruplaa rahavaraksi sen tuottamisen eteen. Ja ehkä se Teidänkiin saamanne kappale sitä vielä liijennee tänne lähetettäväksi.

Ole nyt niin hyvä ja kirjoita minulle hyvin kohta sekä tästä että siitäkin, mitä minun asioistani siellä muuta on mietitty, sitä anoo nöyrimmästi

veljyesi

D.

E.

D.

Europaeus.

Pietarissa 26 Syysk. v. l. 1860.

Atressi: По Гончарной въ финскомъ Придворіи.

104 a). Lönnrotille.

[2 p. elok. 1861.]

Jalo Veljyeni!

Tämän myötä minä nyt kaikella kiitollisuudella saan lähettää Sinulle velkani takaisin. Minä sain kolmanna päivänä väliaikaisen palkinnon nimellä kreivi Armfeltin kautta Keisarin käsikassasta 100 Ruplaa ja muutoinkin minulla nyt on täällä pieniä rahan tuloja käännöksistä ja toista on kirjanpainajilta kirjallisen kontrahdinkin päälle omista teoksistani tarjolla. Reviessori Rothmannin luona minä vielä nyt elän ja olen ihan vapaasti, ettei ole ruokakaan maksettava, kuin minä vaan auttelen häntä korjaustöissä.

Kreivi Armfelt kuin viimen kävi täällä, niin Rehtori Arppe minua kehoitti häneltä pyytämään väliapurahaa, kuin Senatyöri Furuhjelm sen Senattiin menneen asian välttämättömästi sanoi tarvittavan jäädä syksyyn asti. Mutta silloin minun käydessäni Kreivi Armfeltin luona, hän pyysi saada sitä Yliopiston lausetta kokonaan läpi lukeakseen, kuin minä siitä vaan yritin näyttämään hänelle sitä rahain ehdoitusta, ja se sutkaus minun pakoitti kiireen perään kirjoittamaan hänelle sen päälle erinäisen selityksen, varsinkin kuin se lause minun niskahani luetteli erinomaisen kovia syytöksiä, semmoisiakin, että muka minä tarkoittaisin kansallisuuden häviämistä ("kosmopolitism") vaikka kansallisuuden vapaaksi päästäminen niin yksistä kuin toisistakin suitsistahan minulla onkin ollut tarkoitustakin. Ja sitten että minä tätä tarkoitustani perästä ajaessani olisin kyhännyt ihan valeellisia sanan muotoja ja koko pitkin matkaa muutakin semmoista. Olihan se αλογον kiin vaan otettu ylös muistiin sen tutkimista varten, josko turkkilaistat, alásá, venäen лошадь, serb. logov, suom. laukki, ostj. lauch, j.m. kaikki kuuluisivat yhteen, jota kukaan ei voine minua toki tutkimasta kieltää, mutta johon tarvitaan kielen tuntijalta tieto sanasta alásá.

Kuin nyt tämmöisen yliopiston lauseen päälle Senatista muuta vastausta ei ole varsin voinutkaan tulla kuin mikä siitä jo ennen kuin luulinkaan on tullut, nimittäin että semmoinen koko maan ja kansakunnan pääperustuksen tahi kansallisuuden itsensä menettäjä esivallalta ei millään muotoa voi tulla semmoisessa tarkoituksessa vielä eteenpäin autetuksi; niin nyt minun muuta ei auta, jos ei tahdo ruveta sekä oman vereni että ylimäisen hallituksen ja kaiken tieteellisen totuuden petturiksi heittäytymään, kuin että täytyy siitä kirjoittaa koko asiasta selitys sinne, mihin pitää, täyttäkoot sitten asianomaiset minulle luetellut uhkauksensa jos hyvänsä. Minä en tyhjälläkään elää voi, enkä voi ruveta sitä syrjäpuolta kannattamaan, josta Tikkasen poissa ollessa nyt sain Suomettaressa ihan julkisuoraan puhua.

Voi hyvin! sitä toivottaa

veljyesi

D.

E.

D.
Europaeus.

Helsingissä 2 Elokuuta 1861.

104 b). Herra Professori Lönnrotille.

Proces Verbal de la Séance du 18. Janvier 1861.

§ 8.

M. Europaeus adresse une lettre, par laquelle il demande la permission de soumettre à l'Académie des matériaux, qu'il a réunis dans l'intention de prouver l'affinité primitive des langues Finno-Magyares avec les langues Indo-Européennes et autres. M. Europaeus affirme en meme temps, que ses recherches jettent un jour nouveau sur le probleme de l'origine et de la fliation des langues en général. Le Secrétaire Perpétuel est chargé de faire savoir à M. Europaeus, que l'Académie ne saura se dispenser d'examiner le fruit de ses recherches, pourvu qu'il lui soit présenté sous forme d'un travail entièrement achevé.

105. Lönnrotille.

[13 p. heinäk. 1863.]

Veli Hyväiseni!

Tässä saan lähettää Sinulle ensimmäisen sivun tapelliani lisäyksillä ja ojennuksilla varustettuna. Turkkiilaistatarilaisille lukusanoille olen kokenut tehdä kaiken oikeuden, minkä olen voinut, niin että minua siltä kohdaltakaan ei suinkaan voitane pitävillä perustuksilla epärehelliseksi syyttää.

Merkillisin on se, kuin semiläis-afrikkalais-baskilaiset lukusanat, tahi perustukseltansa oikeastansa afrikkalaiset vaan yhtä tuhannen nimitystä vaille kaikki ovat yhteydessä toisten vanhan mantereen yhteisten lukusanain alkumuotoin kanssa ja päällisiksi ne osoittavatkin nämät alkumuodot yhteen tukkuun kerättyinä ja melkein aina vanhimmissa tahi täydellisimmissä muodoissa. Esim. Afrik. 2 a) on likinnä samojediläistä, grusilais-abehasilaista ja tungusilaista *kahden* muotoa, 2 b) taasen likinnä etu- ja taka-Indian alkuasukasten *kahta*, joiden muut lukusanat ovat nähtävät kirjassani *Vorläufiger Entwurf über den Urstamm*. Merkillistä on etenki se kuin suomalais-unkarilaisten lukusanain alkumuodot, esim. 1, 3, 4, 5, 6, 10, ovat likinnä näitä afrikkalaisia. Minä huomeispäivänä tulen aloittamaan Suomettaressa kirjoituksen, josta tulee näkymään, että pohjaisissa maissa löytyjä kivikaluja ja merkkiä niistä ajoista on löydetty aina yhtä mittaa läpi Ranskan maan Spaniaan ja Portugaliin asti. Tämä näyttäisi, että Suomalais-unkarilaiset ja muut yhtä alkuperää olevaiset kansat alkuansa olisivat tulleet Afrikasta, samoin kuin paljoa myöhemmin Baskilaiset. Tämä havainto kyllä vahvistuu, jahkahan afrikkalaiset lukusanat Afrikassa nyt matkustelevain ja sinne yrityksissä olevain tutkiain kautta tarkemmin saadaan kerätyiksi. Siitä minä jo olen kirjoittanut ja lähettänyt tämän tapellin muutamille ulkomaalaisille.

Kuin nyt tämä minun tutkintoni näin jo vähissä näytöksissäkin on perustettu (se vähäinen sanain polvein vertailus on myöskin lukuunotettava) ja kuin nyt vastustus Suomen kielen ja kansan arvon ylentämistä vastaan on jo hyvin paljon tasautunut; niin etkös uskaltaisi olla niin hyvä ja kirjoittaa minulle Snellmanille näytettävän puolustuskirjeen sitä varten, että antaisivat minulle vaikka vähemmänkin avun kuin sen, minkä jo Laguksenkin lauseen päälle minulle annettavaksi esiteltiin. Sitte ehkä jaksaisin painattaa dosenttiväitöksen ja päästä puutteen kiusasta irti.

Sinuun nyt suomalaisuuden vastustajat semmoisesta puolustuskirjoituksesta eivät suinkaan voine vihastua.

Toivon siis, että lähetät sen ja olen aina

totinen
veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Hels[ingissä] 13 heinäk. 1863.

106. Lönnrotille.

[3 p. elok. 1863.]

Jalo Veljyeni!

Tässä minä Sinulle saan lähettää Greivi Armfeltin käsiin saatavaksi kiireeltä painetun ulosvedon vertailuksistani: Keisarin lähtöpäivänä minä sain näitä tukun Kreivi Armfeltille käsiin. Kyllä näille kohta on painettava jatke ja tekstiä sivuun selitykseksi.

Nyt ei ole aikaa pitkältä puhella. Voi hyvin! sitä toivottaa

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingissä Kesämarian päivänä 1863.

107. Lönnrotille.

[12 p. elok. 1863.]

Jalo Veljyeni!

Tässä seuraa myötä toinen vähän korjailtu painos näitä lukusanoja. Kohta minä painatan tähän vähän lisääkin ja toisenkin sivun täyteen.

Nyt toki on katkennut se kieltokin, joka tätä ennen estämällä esti minua saattamasta näitä tutkinnoitani julkisuuden eteen. Jo näet sen luvataan ottaa niitä Suomeen ja meinataan niin päättää Seuran tulevassa kokouksessa. Ennen ei "missään muodossa" saanut niistä kirjoittaa ei F. Alm. T:ngiin, ei Hels. T:ngiin eikä muinoin Morgonbladiin, mutta vasten saivat kaikki kirjoittaa. Vieläpä Manninenkin nyt keväällä ei uskaltanut ottaa Tapioon mainettakaan yhdestä kirjoituksesta, jonka minä näiden tutkintoini viimeisestä edistymisestä kirjoitin ja lähetin Tapioon pantavaksi. Ja toiselta puolen minua sitten syytetään ja poletaan kaikella tavalla siitä syystä, miksi minä näistä tutkinnoistani ennen en ole mitään julki saattanut.

Pääsyy siinä vainossa näitä minun tutkinnoitani kohtaan on nähtävästi kansallisuuden polkemisen himo, se saksalaisten: "Die Regierungen und die Völker müssen sich vor der Presse beugen." S.o. keskivälimäinen syrjäkunta tahtoo sanomalehtien ja muun kirjallisuuden kautta pysyttellä kolmantena valtamahtina maan ja kansain niskoilla ja siitä syystä niitä pitää syrjäsen suurin voimalla pyydetään toisistansa hajallansa pysymään, varsinkin jos yhtä kyytiä sopii niin halvoiksi katsotuita kansoja kuin Mongolilaisia ja Samojedia kansain likimäisten sukulaisten sekaan lukea.

Karama ja *tri* näyttävät kyllä olevan loitolla toisistansa; mutta malayin sekä semin kielten haaroissa on sama mukautuminen *kahden* alku-äänneksen mukaan tapahtunut ja jos semin kielissä *r:n* sialla on *l*, niin onhan kaikissa Berberin ja Tuaregin murteissa 3 = *karat* tai *kerat* ja Baskinkin kielessä *hirur*. Mutta kaikki semmoiset mutkat tulevat kyllä paljoa selvemmiiksi, jahkahan tapellit painetuiksi tulevat ja varsinkin kuin selityskin lisään tulee.

Voi hyvin! sitä toivottaa

veljyesi
D.
E.
D.
Europaeus.

Helsingissä 12 Elok. 1863.

108. Lönnrotille.

[5 p. marrask. 1863.]

Jalo Veljyeni!

Anna näiden numeroin mennä kirkkomiesten kanssa ympäri seudun näyttölehdeksi, ja ole niin hyvä ja kehoita kirkossa sanankuulioitasi tätä lehteä tilaamaan. 4:s n:o tulee yli-huomena ulos ja sitten viikkokausi levähtää, että ennättää tilaajat keräytyä. Sitten kyllä annetaan se levähtänytkin lehti tilaajille.

Ole vielä niin hyvä ja lähetä minulle joku luettelus Kantelettaren oudommista sanoista ja niiden selitykset. Semmoisia Sinulla sanotaan olevan. Kyllä minä vielä kohta sillään kirjoitan Sinulle muutamia kysymyksiä niissä aineissa.

Lienenkö minä lähettänyt sitä kokonaista ensimmäistä tapellia siitä "Ueber den Urstamm" erittäinkin Sinulle, vain tuliko se vaan se ensimmäinen sivu Sinulle ensin erittäin? Jos se molemmin puolinen tapelli olisi Sinulle tullut erittäinkin; niin ole niin kyvä ja lähetä se takaisin, kuin onhan se siinä kokonaisessakin. Sen ensimmäisen kokonaisen tapellin pois jääminen tappaa minulta yhden kappaleen sitä kirjaa.

Näitä näyttölehtiä saisi osa mennä muihinkin pitäjiin.

Veljyesi
D. E. D. Europaeus.

Hels[ingissä] 5 Marrask. 1863.

109. Lönnrotille.

[18 p. marrask. 1863.]

Jalo Veljyeni!

Varmaankin minun viimeinen kirjoitukseni ei ole tullut Sinulle käsiin, kuin ei ole kahteen viikkoon kuulunut mitään vastausta.

Minä pyysin, että saisin tänne niitä Kantelettaren sanoja, joita K. G. Borgin sanan mukaan Sinun takanasi oleman pitäisi.

Toiseksi pyysin, että saisin takaisin sen ensimmäisen tapellin lukusanojani, jos siitä molemmin puolin painettu kappale Sinulle on mennyt. Se tappaa minulta yhden kokonaisen kappaleen sitä kirjaa.

Eihän kepeä lyhyys kirjeessäkään pahaa tee.

Veljyesi
D. E. D. Europaeus.

Hels[ingissä] 18 Marrask. 1863.

110. Reinholmille.

[Heluntaimaanantaina 1866.]

Veliseni!

Koska tuossa näin kiini pannun kirjeen Sinulle, niin pistän pari sanaa poveen.

Kirjoita Veikkonen vaikka "per porto" kuka ja missä paikoin siellä Walgedjärven paikoilla se on joka sen puolen murteen sanoja on kirjoittanut?

Minä jo olen kirjoittanut Seuralle "Suomeen" pantavan kirjoituksen ungarilaisten ja ostjakkilaisten muinoisesta olostä Suomessa, Lapissa ja pohjais- sekä keski-Wenäjäällä. Minä olen saanut Beskoruilovitschin uusia karttoja Pietarin ja Novgorodin lääneistä, jotka ovat paljoa tarkemmat kuin Schubertin kartat ja edellisistä olen saanut paljon paikkain nimiä lisään. Archeologiallinen Seura Pietarissa on kanssa luvannut painattaa niitä tutkinnoitani venäjäksi ja saksaksi ne tulevat kanssa sekä suomeksi Suomeen.

Mutta olisi monta kysymystä kirjoitettavaa sille herralle Bieloseron Ujesdassa, jos saisin tietää hänen atressinsa. Se nyt on asiani. Työtä on tutkinnoissani joka päiväksi eikä ne tämän maailman aikana niin suurelta alalta tyhjään lopu.

Kirjoita jos vaikka vaan se atressi

muinoiselle
kumppanillesi
D.
E.
D.
Europaeukselle.

Mikkelissä Heluntain maanantaina 1866.

111. Ahlqvistille.

[20 p. marrask. 1871.]

Veliseni!

Brosyrini palkinnoksi minä pyytäisin Sinulta yhden ainoan sanan, jos mahdollista olisi.

Kuinka on *vasen* vogulin kielellä? Se sana on *pegi* ostjakin kielellä ja sen vogulilaista muotoa minä myös toivoisin saadakseni tietää.

Veljyesi
D. E. D. Europaeus.

Vuorikadulla 9.
Hels[ingissä] 20 Marrask. 1871.

112. Ahlqvistille.

[8 p, jouluk. 1871.]

Veliseni!

Jos ei liian vaivaksi liene, niin eiköhän sopisi Sinun olla niin hyvä ja toimittaa minulle lyhyt tieto niistä vogulin kielen sananpolvein eli kasusten päätteistä, jotka eivät löydy siinä, mitä Schiefner muinoin niistä painatti. Että sananpolvein päätteet osaksi ovat säilyneet adverbessä ja postpositioneissa, sen Sinä kyllä tiedät ja niistäkin minä soisin saavani mainitun kielen alalta lyhyen tiedon. Minä nyt tulen valmistamaan docenturiväitöstä suomalais-ungarilaisten kielten verrannollisessa tutkinnossa, josta rehtorin ja dekanuksen kanssa jo on puhuttu. Väitös tulee saksan kielellä. Hra Senattori Snellman sanoi viime Kirjallisuuden Seuran kokouksen alussa, että hän sen kyllä myönnöyttää, että lause suomen kielen erinäisestä sukulaisuudesta samojedin kielen kanssa on erhetys tahi "lapsus calami". Sen siinä kuulivat muutkin.

Huomena minä lähden Pietariin ja olen siellä tammikuuhun asti.

Sinne sopii kirjoittaa minulle kirjeet annettaviksi Kirkkoherra Öhqvistille Suomen kirkkokartanoon Konjusnoin kadulla.

Veljyesi
D. E. D. Europaeus.

Vuorikatu 9.
Helsingissä 8 jouluk. 1871.

LIITE.

113. Wareliukselle.

[13 p. jouluk. 1848.]

Onnea, onnea Veikkonen!

Vain niin, että Sinusta jo tuota suoraa tehdään akoillinen mies. Kielet kulkeevat enemmän kuin luulisikaan. Juuri lähteissäni Helsingistä kysäsin Rinnustelialta: "Konsa se Waronen häitä pitää?" "Jouluna, jouluna", sanoi. Jopa sainkin kuulla' Sinua jo kirkossakin kuulutetun sulhaiseksi. Voi miekkoista, kuin saapi morsiamen! Kutsuhhan toki minuakin häihin, jos vaan pidät ne niin reimasti, että niitä kannattaa ma'istaa'. Vahinko vaan, etten taida' varmaan sanoa' taitanenko täällä toivoa' Sinulta

kirjausta, vainko Hämeenlinnassa, sillä luulen jo ennen joulua sinne lähteväni. Jos Hämeenlinnaan meneviä ketä tapaaisit, niin sopisi kärkeä' kysymään minua kestikievarissa, jossa ehkä al'uksi ruvennen syömässä käymään, ja siksi varaksi, jos en sopisi kohta tulemaan, saisit kirjoittaa' kaksi kirjausta, viiden siihen jäämään ja toisen postissa tänne tulemaan. Sopisiko kukaties yksin tein lähteäkseni häihisi ja mennäkseni Hämeenlinnaan.

Täällä olen nyt siitä syystä, kuin olen ottanut työkseni suomalaisien sanojen latelemisen Meurmanin tekeillä olevaan Wenäen, Ruotsin ja Suomen Sanakirjaan, ja Lönnrot, jonka sanakokouksista ehtimiseen kirjoitan mitä tarvitsen, nyt itsekin on täällä.

Jos en ker'inne' saada' Sinulta vastausta, niin ken tietää, jos tulnen ilmankin häihisi, niinkuin muinen Lemminkäinen, ehkä kyllä en olekkaan niin ankara veitikka kuin hän. Asia on kuitenkin sen päällä, kuin saan tiedon häistäsi ja kuin asiat muuten sopiivat. Kuitenkin voi' hyvin ja onnistu', toivottaa

naapurisi
Europaeus.

Laukossa Vesilahdella 13 Jouluk. 1848.

114. Wareliukselle.

[19 p. helmik. 1849.]

Veli hopeaiseni!

Olisipa toden perästä ollutkin hupaista, jos olisin saanut päästä' häihisi, mutta Laukosta piti aikaisin lähtemäni, ja Hämeenlinnassakaan ei tullut viipymistä enemmän kuin sitte Helsingissäkään niin kau'an kuin al'ussa luulin. Kirjauksesi sain kuitenkin tänne ja sen myötä kolme muutakin minua perästä ajanutta kirjausta. Kiitos Suomen kunnollisille Postimestareille, kuin yksikin niistä kirjauksista, Räävelistä tullut al'uksi oli kirjoitettu tulemaan Wiipuriin, sieltä kirjoitettu menemään Tampereelle ja Laukkoon, sieltä ta'as takaisin Hämeenlinnaan, siitäkin vielä Helsinkiin ja Helsingistä viimen tänne.

Tahtoisin tietääkseni, kuinka laajalta ne nykyisen aj'an monikon kolmannen kohdan eritapiset päätteet tavataan. Tiedäthän, että mainittu päätte' siellä elopaikoillasi taikka vähintäkin varmasti Vesilahdella aina sanotaan pitkällä äänikkäällä näin: tulevat, pyrkiivät, j.m.m. Niin alkaavat jo Valkealassakin ja koko Kymen tienoilla sanoa'. Savossa Saimaasta pohjaisiin sanoovat samoin, sillä vaan eroittaen, että ee muuttuu oo:ksi taikka öö:ksi: *tuloovat, mänöövät* j.m.m. Täällä Savitaipaleessa sekä sitte koko ei-Hämeisessä Wiipurin Läänissä ja Inkerin maallakin sanotaan: *tulloot, pyrkiit*. Mutta missä ja kuinka laajalta sanotaan: *tulevat, pyrkivät?* sitä olisi minulla nyt tarpeen tietää'. Sanottaneeko missään, yhtä vähän kuin ei missään sanota' *tulevi, sanovi* ehkä Lönnrot kyllä niin kirjoittaa. On kyllä Raamatunkin kielessä tulevat j.m.m., mutta on siinä myöskin aina *anda jaka* j.m.m., niin että sen kirjoitukseen ei paljon taida' luottaa'. Sinä sen mutkan hyvin kyllä tuntenet kuin olet paljon maita matkustanut ja muutenkin elänyt eri paikoissa siellä Tur'un läänissä.

Kirjoita' kohta sel'itys siitä

veljellesi
Europaeukselle.

Savitaipaleessa 19 helmek. 1849.

115. Wareliukselle.

Savitaipaleessa 28 huhtik. 1849.

Veli kultainen!

Kiitoksia kirjauksesta; olisit vieläkin paremmin tehnyt kuin te'it, jos olisit koko paperin kirjuttanut täyteen. Eihän Sinulla kuitenkaan ole' niin kiirettä työtä, kuin minulla on. Tahostais kirjutan nyt meien omaa kieltä; saisithan Sinäkin aina ko'itella' pistellä Kyröläisiin kieltä omiinkiin kirjohiis, niin sitte tultasiin paremmin tutuksi kumpasenkin kielen murteen kanssa. Lönnrotiltakiin sain kirjan. Se jo lupaa lähteväse' Kajaaniin tuota myöten.

— — — — —
Täällä tulen nyt olemaan koko tämän vuoden ja työtä on niskaan asti, mitä vaan ennättää' taian.

Sentähän en nyt varmaankaan kerkiä lävistämään Helmivyötäkään ennen kuin tulevana Jouluna, sillä sitä soisin vielä paljon saavain parannella' ja somentaa'.

Pitäjän kirjastoa on tänne ahkerasti ko'ettu soaha' kokoon ehkä kyllä kansassa siihen tuntuu olevan vähän halua. Ko'eppas Sinäkiin sitä sammaa pyytää siellä puolen, jos suurella tahi omalla kirkollais. Olliishan se tarpeen asia. Kuin ahkerasti ja heittämätä piät asiasta kiini, niin kyllä sen toimeen saat.

Ethän Sää yhtään kirjuttanut mitä Sinulla muuta askareta nyt on yli kouluttamisen, joka ei kuitenkaan ottane koko aj'an Sinulta. Pahoin pilasit Vekkuliis sellaisilla rivosanoilla kuin Habakuk! onkos se nyt siivon miehen työtä? Kyllä Sinua on jo vaimoiskiini siitä torunut, jos hän on kunnan vaimo. Muutenkiin tuntuu se li'an vähän onnistuneelta ja kirjutuslaatu ei ole niin vapaata kuin pitäis oleman. Katso' mitä männeen vuoen Suomettaressa 34 luetaan Consciencén kirjutustavasta ja muista mitä L. Blad sanoo, niin tulet vielä suureksikiin kirjaveitikaksi. Pitäähän miestä neuvoman. Eik's niin! Mies neuvotusta tulloo, koira neuvomattomasta.

Kirjutappas kohta tarkoin miten se *d* sinun tavallas oikein äännetään? Niinkös että kielen nenä vaan hellästi tapaa ylähampaihin, niin että henki pääsöö kielen ja hampain välite' kulkemaan? Mutta, niinhän ei *l*:ä kuitenkaan tule' se'assa kuulumaan ehkä Renvall sanoo *d*:n äännettävän tärisevästi(?) kuin *dlr*. Eikös se oikeistaan ole sekaääni puustavista *drs*? johon taitaisi *v*:kiin lisättää?

Hyvin tekisit, jos keräaisit teien puolen satuja niin paljon kuin taitaisit. Lienööhän niitä toki vielä lapsillakin, ja eiköhän teillä vielä liene loiheturunoja, vaikka lyhviäkiin. Kokoa' sanakirjaankin sanoja, joita parahiten saanet sillä lailla että jonkiin taitavan miehen kanssa rupiat yhdessä katsomaan Renvallia läpi, jolloin sanat parahiten muistuu mieleen. Saathan sitte 10 kop. kultakiin sanalta Seuralta, niin että apumiehelleiskiini saat antaa. Saisithan vielä kesäluppais aj'alla lähtyä lähipitäji[i]n jalkatampissa kävelemäänkiin kaikkia maailman hyvää keräämään ja tiiustelevaan. Kirjutappas sää nyt vastauksiks näinkiin suuren kirjan

veljelleis
Europaeukselle.

116. Wareliukselle.

Savitaipaleessa 31 elok. 1850.

Veli Kultaiseni!

Melkein tunnut olleesi pahalla tuulella kirjoittaissasi kirjaustasi "27 heinäk.", kuin sitäkin kysyt, mihin meidän valistuneina aikoina satuja tarvitaan, ja mitä niillä tehdään, ja kuin Helsingin Sinulta suun sivuitse menneitä hyviä päiviä vihastut; ja vieläkin kuin minua tuolla lailla "?!" suomit, kuin muka olen kirjoittanut Sinun osasi Sanakirjan tehossa olevan "*N-n* al'usta sanaan *Styfhalsig*". Lienee kuka hyvänsä sitä kirjoittanut, mutta en suinkaan minä, sillä jo mennä vuonna heinäkuun alussa toi Oksanen minulle valmista sanakirjaa sanaan *Penning* ja Hanénilta sain viimeis syksynä sanasta *Stöpig* alkain. Tätä väliä olen minä Sinullekin kirjoittanut, mutta en muuta; enkä tiedäkkään, kuinka te olette alkuansa työnne määränneet. Nyt on siis paitsi muita väliä vielä *Styfhalsig—Stöpig* kirjoittamatta, enkä tiedä, lieneekö se Sinun vain Hanénin kirjoitettavana. — Ja vieläkin kuin varoitat minua työtäsi tärvaisemästä. Min' en ole mitään tahtonut enemmän vihata, kuin itserakkautta, ja katson sentähden ainoastansa sitä parhaaksi, minkä soveliaimmaksi ja oikeimmaksi näen, säästämättä enemmän omia kuin muidenkaan omituisuuksia. Niitä parannuksia kirjoitustavassani, joita ensin koettelin, mutta jotka sittemmin kyllä arvasin kaikille kelpaamattomiksi, olen armotta heittänyt pois, ja olisin siinä asiassa mennyt edemmäksikin, jos ei tutkijakunta, joka ueuvoitteli kirjoitustavasta ja vaatiikin sanakirjaa "yhtämukaiseksi", olisi määrännyt, että *k* ei tule pehmitettäväksi *j*:ksi (esim. *ale* ei *alje*), mutta että muuten kaikki tulee Eureenin kielioopin mukaan kirjoitettavaksi. Kiroa Sinä tutkijakuntaa ehtimiseen, sillä minä ehtimiseen ojon Sinun sanojasi *te(v)ossa*, *al(v)ussa*, *var(a)astaa*, *jaka(a')*. Jos tahdot kirjoittaa tutkijakunnalle kirjoitustavastasi, niin olkoon sanottu, että se on varsinkin Tohtor Castrén, joka yhtämukaisuutta vaatii, ja esti, ettei sanakirjaa jo sillänsä ilman minun katsomattani ruvettu painamaan, niinkuin varsinkin Oksanen ja Elmgren jo toissa keväänä tahtoivat. Tutkijakunnan tarkoitus on, ettei mitään erinomaisia poikkeamisia entisestä kirjakielestä pitäisi tehtämän, paitsi mitä juuri tarvis vaatii. Henkähys ja *k* pehmitysmerkit sekä monet murteista saadut erilaisuudet päätettiin sentähden huolelta jätettäväksi pois, kuin ne kuitenkin eivät lukijoita yhteiseen, mutta ainoastansa kielentutkijoita hyödyttävät, mutta kielentutkijat kuitenkin varsinaisista selityksistä niistä selon saavat.

Tulevan kuun keskivälissä tulen minä Helsinkiin. Sanakirjaa läpikatsossa menee paljon aikaa, sillä minä verron kaikki Meurmanin Ruotsalais-Wenäläisen sanakirjan kanssa ja silmäilen vielä muitakin huonompia ruotsalaisia sanakirjoja sekä muita lähteitä. Ainakin menee koko talvi lävitse katsossa. Milloinko sitte painaminen alkane, sitä en tiedä, sillä vaatimista myöten pitäisi kaikki oleman valmis,

ennen kuin tutkijakunta ottaa sen tutkijaksensa, varsinkin sentähden, jos yhdistetyt sanat ovat osainsa kanssa yhtämukaisesti suomennetut, esim. *föra* ja *öfverföra*. Tulevan kesän kuluessa on siis sanakirja vasta valmiiksi toivottava.

Älä etsi estelemisiä satujen keräämiselle; kyllä niitä toivotaan kerättävän vaikka kuinka paljon. Lappalaisista, Hiiden väestä, munkkilaisista ja muusta sellaisesta pitäisi Sinun tarkkaan kyselemäsi. Lauluja ja niiden laulantoja, sananlaskuja, arvoituksia sopii myöskin kerätä kussa sattuu.

Onkos siellä mitä vanhoja hautoja ja roukkioita? Tavataankos niissä vaski-, rauta- vain kivikaluja? Onkos mitä pantu kuolleen suuhun taikka muuhun vissiin paikkaan? Olisi niitä paljonkin kysymisiä, mutta paperi loppuu. Jää hyvästi ja kirjoita

veljellesi
Europaeukselle.

Kuuluu, että Sortavalan tunnettu kappalainen H. Renqvist ei ole laskenutkaan poikaansa niin syntisille retkille kuin runoja keräämään.

117. Wareliukselle.

[IS p. kesäk. 1851.]

Veli hopeaiseni!

Kirjauksesi 27 päivästä toukok. on vastaamatta viivähtänyt; arvaatkos mistä syystä? Itsekin kehoitat minua "tekemään kaikki mitä taidan mielenmittauksen huojennukseksi". Kirjauksesi tullessa olinkin innoimmillani puuhassa kirjoittamassa ankarata kirjoitusta mielenmittauksestamme ja Nordenstamista. Sama kirjoitus menee tänä päivänä Ruotsiin ja tulee siellä painetuksi. Se on ruotsiksi kirjoitettu ja niin suoraan ja innollisesti kuin suinkin olen taitanut. Varmaankin hirtää N—m minun. Kirjoitukseni kouristaa väkevästi tämän ajan jumalattomuutta ja vihaa vieraita kansoja (vanhoja vihollisia) sekä esivaltaa kohtaan ja näyttää että ristin oppi, joka opettaa kunnioitusta esivaltaa kohtaan ja ystävyyttä kaikkein kansain välillä on ainoa tie onnellisemmille ajoille. Ynnä kouristan minä herännäisiä kuin ne eivät yhtään ota jokapäiväisen elämän varsinaisista asioista kiini. Näet jo tästä, että korkeinta esivaltaa minä en suinkaan loukkaa enkä Nordenstamiakaan tahdo muuta kuin parantaa. Perintöruhtinaasta kirjoitan varsinkin hyvästi. Minä vaadin, että kaikki kirjat ja kirjoitukset, mitkä vaan voivat, pitää kirjoituttaman rakkaasti mieltä ylentävästi Jumalan tygö, missä vaan til'asuu antaa. Niin olisit Sinäkin tehnyt paremmin, jos olisit kirjoittanut Enon opetuksen enemmän sillä tapaa kuin Huvitus l. töistä. Siinä on totta liiankin kuivajumalaisia kirjoituksia, mutta sellaiset olisivat ainakin jääneet pois Enon opetuksista. Tunteneenko oikein mitä kirjauksesi näkyy todistavan, että Sinulla nyt todella jo onkin hellempi mieli kuin ennen. Antakoon Jumala että niin olisikin. Kun kirjoitukseni tulee Ruotsista tänne, niin lähetän minä siitä kappaleen Sinullekin. Kirjoita sitte hyvästi minun puolestani.

Rantasalmea sanotaan oikeimmin Mikkelin kappeliksi. Ripatin asiat kuuluvat ilman hänen syyttänsä tulleen rappiolle. En kuitenkaan tiedä mitä mieheltä vielä saanetkin.

Sanakirja pitäisi näinä päivinä pantaman painiin, mutta osa käsikirjoitusta on Ruskealassa vielä tulematta. Siellä on takaperin Suomalais-Ruotsalainen Sanakirja tekeillä.

Keisarin poika Konstantin käveli tänä päivänä kaupungissa. Se on laiha kalpea poikarojakk. Sen laivasto on vielä haminassa.

Ei muuta tällä erällä, vaan elä terveenä ja kirjoittele hyvälle

veljellesi
Europaeuksellekin.

Helsingissä 13 kesäk. 1851.

118. Wareliukselle.

[7 p. kesäk. 1852.]

Kas niin!

Eikös nyt jo Sinustakin mies ärmistynyt, kuin sait kokeaksesi, että surun alaisuutesikin on melkein yhtä naurunalainen kuin moni muu lystillinen asia täällä maan päällä. Kunnollisempaa kirjaa en liene

ikä-päivinäni saanut, kuin Uskelasta lähettämäsi toukokuun 22 päiväinen. Niin minä pidän arvossa kaikkea mielen pohjasta kirjoitettua ja sanottua. Tee Sinä vähääkään hätäytymättä ja epäilemättä työtä ihmiskunnan hyväksi; Sinä voitat välttämättömästi. Mutta tee työsi hätäilemättä, sillä voimalla, jonka olet osaksesi saanut; kyllä hyvä pahan voittaa, jos vaan voittamamiehiä on. Usko tahti älä, mutta lause "se minun on joka voittaa" on ihan kuin omasta pääkurikastani lähtenyt. Tiedätkös, "hyvä on paremman vaarallisin vihollinen". Hyvän ääressä pöyhistyvät ihmiset helvetin lailla ja riehuvat kuin hurjina. Voimallisuus tulee ja äykkäisee joukkoon ja — hurjistumus hyvinensä päivinensä on tyhjänä.

Ei mikään ole ihmisten seassa pahempi kuin ylpeytymys tahti miksi minä sitä suomeksi sanoisin. Ruotsiksi olen omaksi varakseni tehnyt ihan uuden sanan *förhäfvenhet* tahti kukaties paremmin *sjelfförhäfvenhet*, täyttämään sitä kohtaa, jota niin monella enemmän tahti vähemmin mieltä hyvittäväällä sanalla egenkärlek, sjelfkärlek, egoism, sjelfviskhet, selbtsucht j.n.e. ovat yritelleet osoittaa, mutta jota ei kukaan ole raatsinut nimittää paljaaksi ja kokonaiseksi kunnottomuudeksi sanovalla sanalla. Suomikiihkoisuus niinkuin monen muunkin maan isänmaan rakkaus, jota tämän ajan jumalana palvellaan, on enimmiltä käytetty pelkäksi ylpeytymisen kohottimeksi ja niin ollen tulee hyväkin paremman pahimmaksi viholliseksi ja siis pelkäksi pahaksi, olkoon se sitte luulouskoisille kuinka hyvän näköinen hyvänsä. Jos semmoista poletaan ja jos se polkeutuu, se ei haittaa mitään. Selvä asia antaa ainakin miehilleensä voimaa kyllä sekä kiittämään toisten voimallisuutta että kohottamaan itsensä sitäkin voimallisemmaksi siinä mikä voimallisuutta ansaitsee.

Koeta veikkonen ymmärtää sanojani. Itsevaltaisuuden enemmän kuin muunkaan ylpeytymyksen alle minä en koskaan niskojaani paina; mutta jos semmoisia niskoja muita löytyy, niin suoraan sanoen minä niiden painumista en sure vähääkään enemmän kuin niiden pystyssäkään tujottamista. Minun mieleni on nimittäin niin, että asia pitää miehensä kussakin tilassa arvoisenansa. Ei Robespierre ollut onnensa päivinä suurempi kuin kukistettuansakaan. Ainoastansa tyhjyyden kuori hajoaa paljaan voimallisuuden edessä. Jos Enon opetuksesi olisivat minun käsissäni, niin mukailematta *Huvitusta Luomisen töistä* luulisin sen ainakin saavani semmoiseksi, ettei mielenmittauksemme hampaat siihen ensinkään pystyisi.

Mutta nyt loppuu aika tuossa paikassa.

Kirjoita veikkonen taaskin

veljellesi
Europaeukselle.

Helsingissä 7 kesäk. 1852.

119. Suometar 1853, n. 47.

[25 p. marrask. 1853.]

Oppilaiselta Europaeuselta, joka ruotsalais-suomalaisen sanakirjan valmiiksi saatuansa läksi Helsingistä Narvaan, jossa hänen sisärensä on naimisessa, olemme saaneet kirjeen, josta annamme lukijoillemme seuraavan otteen: — —

"— —. Tällä välillä olen minä käynyt Uudessa Linnassakin (Nowgorod) katsomassa siellä sairastavaa veljeäni. Sinne minä menin rautatietä myöten Wolkovian joelle asti ja sitte mainittua jokea myöten höyryaluksessa. Viikkokauden siellä viivyttyäni läksin sieltä jalkaisin astumaan pohjaista länsipohjaista kohti päästäkseni suoraan niiden suomalaisten luokse, jotka sillä kohdalla ulompana muita Inkeriläisiä asuvat, ja joita jo muinen kuulin nimitetyn 'Ärrääjiksi', ja joiden sanottiin puhuvan melkein erilaista kieltä. Sinne tultuani löysin kyllä heidän kielensä erilaiseksi, mutta suurin eroitus oli siinä, että heillä olivat kaksiaänikkäät muuttuneet yksiksi ääniksi, niin että sanoivat *kuuli, tiisi*, kuin piti olla *kuoli, tiesi*. Muutamia erilaisia sanojakin kirjoitin heiltä, esim. lä'ätä (läkään) = puhua, haastaa; särpinä = lusikka; lautsa = vati j.m. Lauluja heillä ei ollut muita kuin venäen kielisiä ja muutenkin oli heidän kielensä hyvin venäen sekaista. Sieltä Pietariin päin matkaten tulin ensinkin Koprinan kirkolle, jossa on suomalainen pappi nimeltä Berg. Hänen seurakunnassansa koettelin vähän lauluja saada, mutta kansa oli hyvin herännäismielistä tahti hyppääjiä, niinkuin niitä täällä hyppäämisestänsä nimitetään, eivätkä paljon tahtoneet suvaita laulujansa ilmoittaa. Olisi niitä kyllä ollut, mutta en minäkään antanut paljon aikaa itselleni niitä paljon hakea muuta kuin mitä puoli kymmentä kahdelta poika-mieheltä uudempia lauluja kirjoitin ja sillä läksin pois ja tulin Zarskoseliin (Saariin) rautatielle ja sitä myöten Pietariin, johon minulla silloin olikin tarvis joutua. Sieltä läksin sitte Narvaan päin ja tulin ensin mertä myöten höyrylaivalla Oranienbaumiin tahti suomeksi Kaarostiin, josta sitte ensin kävin Tyrön kirkolla pappilassa ja sitte läksin rantatietä myöten Narvaan päin marssimaan. Sen tien löysin hyvin laulurikkaaksi ja varsinkin paljon lauluja oli Inkeröisillä tahti venäen uskoisilla Suomalaisilla, Päälle sadan kirjoitinkin lauluja heiltä, mutta en kuitenkaan tahtonut omin varoini kauvan sitäkään tehdä, vaan säästin parhaat laulupaikat varsinaisen runokeruun lähetyksen varaksi, sillä sen ne välttämättömästi ansaitsevat."

[D. 30 Jan. 1854.]

Det har redan förut i tidningarne i korthet varit omtaladt, att Hr Europaeus under sin vistelse i Ingermanland upptäckt att der de rikaste skördar af finsk runo- och sagodiktning ännu stode att göra, och att han derföre yrkat på en större expedition i detta ändamål. Se här en längre framställning af saken, tillsänd oss af Hr E. sjelf ifrån Narva:

En innerlig önskan ifrån hinsidan gränsen.

Kan jag väl besluta mig till att skrifva någonting om en viss sak, — om vestra Ingermanlands, eller rättare sagdt: hela Ingermanlands rikedom på runosånger? Jag är verkligen rådlös, huru jag slutligen skall börja dermed, ty mig icke synes utan kännes det, att jag antingen borde skrifva riktigt grundligt om saken, eller ock tiga derom helt och hållet. Men nu kan jag hvarken det ena eller det andra. Nå i Ingermanland — ja just i Ingermanland och förnämligast i dess vestra del lefver ännu den gamla finska runosången i all ymighet. Är då icke detta en särdeles viktig och fägningsam upptäckt, ty ingen kan väl kallas bildad, som icke kan värdera menniskosjälens poetiska alster som det ädlaste jordkretsen frambragt?

— Jag kan ej svara. — — —

För några år sedan besöktes östra och norra Ingermanland af runosamlare. Runor träffades i ymighet och mycket samlades, men till och med på då besökta ställen blef visst icke all sång samlad. Vestra Ingermanland ansågs redan då ega mycket mera runor än östra och norra delen af landet; ty förstnämnde trakter bebos till en stor del af grekiska Finnar hvilka af lätt begripliga skäl alltid befunnits känna mera runor än lutherska Finnarne, af hvilka östra och norra Ingermanland bebos. Även var det begripligt, att den vestra traktens aflägsenhet ifrån det stora lifvets distraherande härdar redan måste skänka den fornfäderliga finska sången ett säkrare skydd. Och ej allenast en större mängd, utan äfven intressantare och mera egendomliga sånger kunde man ana i en trakt, som både genom dialekten och läget och delvis äfven genom den olika trosläran stod mera skildt för sig. Att såväl det ena som det andra i verkligheten så förhåller sig, kan jag efter gjord vandring genom en del af trakten enligt egen erfarenhet försäkra. Oaktadt de bästa sångtrakter antingen alls icke blefvo besökta eller ock endast genomvandrades, samlade jag likväl på några få dagar i några byar, förnämligast vester om Oranienbaum, gamla runor till 80 särskilda rubriker, utom åtskilliga nyare eller mindre bestämbara stycken och flere variantaffattningar till samma sånger. Bland dessa finnas sånger om Väinämöinen, Ilmarinen, Joukamoinen, Untamoinen, om "Auko Kauko mies kavala" = Kaukomieli, Lemminkäinen?, äfvensom andra sånger af forntida episk natur, t.ex. om "Antero Ylimön poika", som "meni Tuonelta kosihin, Manalalta morsianta", likaså historiska sånger om "Narvan sota" o.a. krigiska företag, m.m. Af en kyrkosexman Siitkoinen i Kankaan kylä af Tyris socken erhöj jag dessutom ett antal handskrifna sånger, ibland hvilka 11 af mig icke antecknade.

Jag hade äfven i de byar, der jag antecknat sånger, kunnat få vida mera samladt än hvad jag verkligen upptog; men tanken att genom en halfutförd samling kanske mera skada än gagna den viktiga saken, dref mig framåt fortare än jag först hade beslutit. Jag lefver i den öfvertygelsen, att Ingermanland och just till först den allradjupast fram belägna vestra delen deraf framför allt annat skulle erfordra en grundlig runosamlings-expedition, ty först borde kärnan af ortens sånger uppsökas, och derefter hvad andra trakter hafva för godt att omkring densamma gruppera. För en väntad ny redaktion af Kanteletar vore detta af största vikt, och borde dertill ej allenast Ingermanland genomforskas, utan äfven södra delen af Wiborgs län allt ända ifrån Säckjärvi och Wederlax till Ladoga, och isynnerhet vore det af intresse, att besöka Finska vikens holmar Högländ, Lavansaari, Tytärsaaret och Seitskär. Egentligen vore det högst nödvändigt för den finska runosången, för mytologien och mången annan högst viktig omständighet, att i tid föranstalta en grundlig forskning efter alla sångtrakters runor på hvar sin ort ända ifrån yttersta ryska Karelen begynnandes. Hvarje forskning, som behöfver att göra med Kalevala, erfordrar nemligen, att alla dertill hörande särskilda sångstycken äfven borde så redigeras, att de skulle framställa, huru de på olika ställen i sina olika fattningar i verkligheten sjungas, hvad der allmänt sjunges till hvarje sång och hvad åter någon enskild veteran haft att dertill qvada. Till ett sådant företag vore ännu tid nog, ty i allmänhet lefva de gamla sångerna i hundrade munnar, och jag kan försäkra, att knappast något af betydighet ännu tyckes vara på väg att försvinna.

Till en så grundlig sångexpedition fordras penningar, men hvarifrån skola dessa tagas? Finska Litteratur-sällskapet har svårt att betäcka sina nödvändigaste utgifter, och de penningar, som Viborgska sällskapet eger, hafva redan sin viktiga bestämmelse. Det goda hoppet om den finska folkpoesiens behöriga uppsamling ifrån det på tidens vingar hvilande minnets omsorgstrognas vård visar endast på de landsmän, i hvilkas bröst ett hjerta med sanningens lifskraft klappar för älskadt fosterland. Och jag kan i sanning icke säga, hvartill en för ett godt och ädelt ändamål ämnad

förmögenhet värdigare kunde till ex. testamenteras, än till att fullända samlingen och bearbetningen af de rika skatter af äkta nationel finsk poesi, som ännu lefva sitt naturfriska lif i folkets trogna minne. Låtom oss lefva i ett godt och glad t hopp om den äkta finska poesiens välförtjenta uppskattande, och vi skola icke förskräckas, om jag säger, att för att utföra alla de resor och vandringar, som saken i sin helhet skulle fordra, erfordras väl en tusen rubel silfver, med hvilka då ejallenast vandringarne med iakttagande af nödiga utvägar för förminskandet af penningeomkostnaderna borde kunna utföras, utan äfven något blifva öfver till en välförtjent ersättning för deras tid och möda, som benäget vilja åtaga sig att utföra det vigtiga verket. Jag säger deras, ty jag känner det, att det vore nödvändigt, att öfverallt två skulle vandra tillsammans med sålunda deladt arbete, att den ena blott skulle anteckna sånger, men den andra sagor, ordspråk, gåtor, "itkuvirsiä" (gråterskors sånger), dialektegenheter, och o.a. mera speciella saker. Väl vore, om denne äfven kunde företaga undersökningar af forntida grafvar, stenrösen o.a. minnesmärken. Egentligen borde runosamlaren sjelf blifva sångernas redaktör och utföra redaktionen småningom pa hvarst ställe, der han samlar sina sånger, så att lian på det högsta behöfde göra endast ett efterarbete efter det han slutat sina vandringar. Till en sådan runosamlare skulle det nödvändigt erfordras en man med noggrannt språköra, ty sådant fordrar framför allt den vestra Ingermanländska dialekten med sina fina estniska vokalnyanseringar och andra egenheter, som för en ovan göra orden alldeles obegripliga. Dessa runosamlare borde äfven vara försedda med noggranna reseinstruktioner, ty att låta allt bero på inhemtandet af egen erfarenhet, skulle vara både kostsam, osäkert och i många fall rent af skadligt.

Detta är alltså en sak att tänka på såväl för dem, som önska godt för saken och äro beredvillige till dess understödjande, som ock för dem som hafva lust och ledighet till att åtaga sig sjelfva verkets utförande, Mätte denna vigtiga fråga af alla med välförtjent intresse upptagas.

E—s.

VIITSELITYKSET:

[1] Moititaan Suomen kieltä vähä sanaiseksi, kuin ei ole millä kohdastansa suomentaisi Ruotsin sana: gästfri; mutta se ei ole mikään syy, jos Suomalainen ei ole sana sanalta sovittanut kieltänsä Ruotsin kielen jälkeen, kuin hän kuitenkin voipi selvästi sanoa ajatuksensa; esim. folket är gästfritt, sanotaan suomeksi: taloissa on vieraan varaa: varen gästfria, pitäkää vieraan vara j.n.e.

[2] Starovers-kloster i Ilomants vid gränsen.

[3] Bekännare af den orthodoxa Ryska kyrkan.

[4] Den förra en socken, den sednare en krets-stad i Olon. Gouv.

[5] Gränsande till Pielis och Ilomants.

[6] Wepserna eller Tschuderna bo nordvest ifrån Bjelosero och tala en högst originel finsk dialekt, hvaraf på ena sidan Finskan, på andra Estniskan kan anses hafva utbildat sig.

[7] Tämä nimi on sopivampi yleisesti käytettää` kuin nimi Kerittyläiset, niinkuin niitä suuressa osassa Suomen maata ja paikoin täälläkin kutsutaan.

[8] Tverin läänissä on 12 kihlakuntaa.

[9] "Walkijärvi" 44:nessä lehdessä on virhe`.

[10] Kirjeen yläreunaan on Lönnrot kirjoittanut: Oudosta, kummastaa, julistaa, kunnistaa, merkitsee, ristitsee.

[11] Venäläisten sanain luettelo on tästä jätetty pois.

[12] Jätetty tästä pois.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK D. E. D. EUROPÆUKSEN KIRJEITÄ JA
MATKAKERTOMUKSIA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in

the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the

requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR

INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.